

Vlaams
Parlement

ingediend op **802** (2020-2021) – Nr. 1
17 mei 2021 (2020-2021)

Verslag van de hoorzittingen

namens de Werkgroep Institutionele Zaken
uitgebracht door Karl Vanlouwe,
Peter Van Rompuy en Caroline Gennez

over homogene bevoegdheidspakketten
met betrekking tot het arbeidsmarktbeleid

Samenstelling van de Werkgroep Institutionele Zaken:

Voorzitter: Liesbeth Homans.

Vaste leden:

Liesbeth Homans, Karl Vanlouwe;

Chris Janssens;

Peter Van Rompuy;

Willem-Frederik Schiltz;

Björn Rzoska;

Caroline Gennez.

Plaatsvervangers:

Axel Ronse, Paul Van Miert;

Filip Dewinter;

Koen Van den Heuvel;

Gwendolyn Rutten;

Stijn Bex;

Hannelore Goeman.

INHOUD

I.	Hoorzitting van 22 maart 2021	8
1.	Uiteenzetting door Ann Van Den Cruyce	8
1.1.	Bevoegdheidsverdeling	8
1.2.	Vastgestelde incongruenties	9
1.3.	Conclusie	12
2.	Uiteenzetting door Wim Adriaens	12
2.1.	Doelstelling: een werkzaamheidsgraad van 80 procent	12
2.2.	Drempels in het licht van deze doelstelling	12
2.3.	Hoe deze drempels wegwerken?	13
3.	Uiteenzetting door Geert De Poorter	14
3.1.	Bevoegdheden van de FOD WASO	14
3.2.	Thematisch overzicht en aandachtspunten	15
3.3.	Slotbedenkingen	16
4.	Uiteenzetting door Geert Vandendriessche	17
4.1.	Bevoegdheden van de gemeenschappen en gewesten	17
4.2.	Nuancering in verband met de overgedragen bevoegdheden	17
4.3.	Bevoegdheidsverdeling volgens materie	18
4.4.	Overdracht per materie volgens datum	18
4.5.	Vastellingen	19
4.6.	Controle op de beschikbaarheid	20
4.7.	Overdracht van persoonsgegevens tussen de RVA en de gewesten	21
4.8.	Besluit	21
5.	Vragen en opmerkingen van de leden van de werkgroep	21
5.1.	Tussenkoms van Imade Annouri	21
5.2.	Tussenkoms van Hannes Anaf	22
5.3.	Tussenkoms van Axel Ronse	23
5.4.	Tussenkoms van Karl Vanlouwe	24
5.5.	Tussenkoms van Chris Janssens	24
5.6.	Tussenkoms van Peter Van Rompuy	25
5.7.	Tussenkoms van Willem-Frederik Schiltz	25
6.	Antwoorden van de genodigden	26
6.1.	Antwoorden van Ann Van Den Cruyce	26
6.2.	Antwoorden van Wim Adriaens	30
6.3.	Antwoorden van Geert De Poorter	31
6.4.	Antwoorden van Geert Vandendriessche	32
7.	Aanvullende vragen en antwoorden	33

II.	Hoorzitting van 29 maart 2021	34
1.	Uiteenzetting door Pieter Timmermans en Monica De Jonghe.....	34
1.1.	Algemene beschouwingen	34
1.2.	Facts and figures	34
1.3.	Arbeidsrecht	35
1.4.	Arbeidsmarktbeleid	35
1.5.	Regionaliseren of herfederaliseren? Optimaliseren!	36
2.	Uiteenzetting door Danny Van Assche en Johan Bortier.....	38
2.1.	Uitgangspunten	38
2.2.	Staatshervorming door de bril van ondernemers.....	38
2.3.	Wel of geen staatshervorming?	39
2.4.	Wat is er nodig?	40
2.5.	Voorstellen van UNIZO voor een zevende staatshervorming	41
3.	Uiteenzetting door Ingrid Lieten.....	42
3.1.	Sociale ondernemingen in Vlaanderen	42
3.2.	Voorstelling Verso.....	42
3.3.	Uitgangspunten van een efficiënt arbeidsmarktbeleid	43
3.4.	Vaststellingen van incoherenties	44
4.	Uiteenzetting door Hans Maertens en Sonja Teughels.....	45
4.1.	Zes belangrijke elementen	45
4.2.	Facts and figures	46
4.3.	Versnipperde bevoegdheden	47
4.4.	Besluit.....	49
5.	Vragen en opmerkingen van de commissieleden	50
5.1.	Tussenkomsst van Caroline Gennez	50
5.2.	Tussenkomsst van Axel Ronse	51
5.3.	Tussenkomsst van Karl Vanlouwe.....	53
5.4.	Tussenkomsst van Brecht Warnez	53
5.5.	Tussenkomsst van Willem-Frederik Schiltz	54
5.6.	Tussenkomsst van Jeremie Vaneeckhout.....	55
6.	Antwoorden van de genodigden.....	56
6.1.	Antwoorden van Pieter Timmermans en Monica De Jonghe	56
6.2.	Antwoorden van Danny Van Assche	59
6.3.	Antwoorden van Ingrid Lieten.....	62
6.4.	Antwoorden van Hans Maertens.....	63
III.	Hoorzitting van 19 april 2021	65
1.	Uiteenzetting door Ann Vermorgen en Maarten Gerard	65
1.1.	Situering ACV.....	65
1.2.	Uitgangspunten bij het uitbouwen van de staatsstructuur	65
1.3.	Vertaling van deze principes.....	66
1.4.	De zesde staatshervorming is geen afgesloten hoofdstuk.....	66
1.5.	Aanbevelingen inzake staatsstructuur.....	67
1.6.	Prioriteiten	69

2.	Uiteenzetting door Caroline Copers en Philippe Diepvents	70
2.1.	Algemene beschouwingen	70
2.2.	Lessen uit de vorige staatshervorming	71
2.3.	Vlaanderen is niet klaar voor een nieuwe staatshervorming	73
3.	Uiteenzetting door Gert Truyens	74
3.1.	De visie van ACLVB op de staatshervorming.....	74
3.2.	Verbeterpunten	75
3.3.	Arbeidsrecht en sociale zekerheid	77
4.	Vragen en opmerkingen van de leden van de werkgroep.....	78
4.1.	Tussenkomsst van Axel Ronse	78
4.2.	Tussenkomsst van Peter Van Rompuy.....	79
4.3.	Tussenkomsst van Gwendolyn Rutten	79
4.4.	Tussenkomsst van Björn Rzoska	81
4.5.	Tussenkomsst van Karl Vanlouwe.....	81
4.6.	Tussenkomsst van Caroline Gennez.....	81
5.	Antwoorden van de genodigden	83
5.1.	Antwoorden van Ann Vermorgen	83
5.2.	Antwoorden van Caroline Copers en Philippe Diepvents	87
5.3.	Antwoorden van Gert Truyens	90
6.	Aanvullende vragen, opmerkingen en antwoorden.....	91
IV.	Hoorzitting van 26 april 2021	95
1.	Uiteenzetting door Ludo Struyven	95
1.1.	Verschillende arbeidsmarkten.....	95
1.2.	Van sociale bescherming naar participatie en investering	96
1.3.	Een staatshervorming voor eens en voor altijd?.....	97
1.4.	Hoe moet het verder?	98
2.	Uiteenzetting door Ive Marx	100
2.1.	Enkele vaststellingen en knelpunten.....	100
2.2.	Analyse van de oorzaken	102
2.3.	Invulling van de Vlaamse bevoegdheden	102
3.	Uiteenzetting door Stijn Baert.....	103
3.1.	Observaties.....	103
3.2.	Educated guess	104
4.	Vragen en opmerkingen van de leden van de werkgroep.....	105
4.1.	Tussenkomsst van Axel Ronse	105
4.2.	Tussenkomsst van Ilse Malfroot	106
4.3.	Tussenkomsst van Koen Van den Heuvel.....	107
4.4.	Tussenkomsst van Björn Rzoska	108
4.5.	Tussenkomsst van Karl Vanlouwe.....	109
4.6.	Tussenkomsst van Willem-Frederik Schiltz	109
4.7.	Tussenkomsst van Caroline Gennez.....	110

---

5. Antwoorden van de genodigden	112
5.1. Antwoorden van Ludo Struyven	112
5.2. Antwoorden van Ive Marx	114
5.3. Antwoorden van Stijn Baert	116
6. Aanvullende vragen, opmerkingen en antwoorden.....	118
Gebruikte afkortingen	119

Het Vlaams Parlement richtte in december 2020 een Werkgroep Institutionele Zaken op om concrete voorstellen uit te werken voor een nieuwe staatshervorming. De werkgroep boog zich in eerste instantie over het thema van de homogene bevoegdheidspakketten. Het eerste onderwerp dat in dat kader werd aangepakt, was het gezondheidsbeleid. Als tweede onderwerp boog de werkgroep zich over het arbeidsmarktbeleid.

De volgende hoorzittingen werden georganiseerd over homogene bevoegdheidspakketten met betrekking tot het arbeidsmarktbeleid:

Hoorzitting van 22 maart 2021, met:

- Ann Van Den Cruyce, afdelingshoofd afdeling Tewerkstelling en Competenties, Departement Werk en Sociale Economie;
- Wim Adriaens, gedelegeerd bestuurder, VDAB;
- Geert De Poorter, voorzitter directiecomité, FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg;
- Geert Vandendriessche, adviseur-generaal, RVA.

Hoorzitting van 29 maart 2021, met:

- Pieter Timmermans, gedelegeerd bestuurder, en Monica De Jonghe, directeur-generaal, VBO;
- Danny Van Assche, gedelegeerd bestuurder, en Johan Bortier, directeur Studiedienst, UNIZO;
- Ingrid Lieten, directeur, Verso;
- Hans Maertens, gedelegeerd bestuurder, en Sonja Teughels, senior adviseur arbeidsmarkt, Voka.

Hoorzitting van 19 april 2021, met:

- Ann Vermorgen, nationaal secretaris, en Maarten Gerard, adviseur Studiedienst, ACV;
- Caroline Copers, algemeen secretaris, en Philippe Diepvents, directeur Studiedienst, Vlaams ABVV;
- Gert Truyens, Vlaams gewestsecretaris, ACLVB.

Hoorzitting van 26 april 2021, met:

- Ludo Struyven, professor, KU Leuven;
- Ive Marx, professor, UAntwerpen;
- Stijn Baert, professor, UGent.

I. Hoorzitting van 22 maart 2021

Aan de hoorzitting werd deelgenomen door:

- Ann Van Den Cruyce, afdelingshoofd afdeling Tewerkstelling en Competenties, Departement Werk en Sociale Economie;
- Wim Adriaens, gedelegeerd bestuurder, VDAB;
- Geert De Poorter, voorzitter directiecomité, FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg;
- Geert Vandendriessche, adviseur-generaal, RVA.

1. Uiteenzetting door Ann Van Den Cruyce

Ann Van Den Cruyce: Voorzitter, ik zal schetsen welke drempels we ondervinden in het arbeidsmarkt- en werkgelegenheidsbeleid in Vlaanderen. De beleidsvoorstellen voor deze legislatuur vormen steeds het vertrekpunt. We willen vooral inzetten op de activering en op een werkzaamheidsgraad van 80 procent.

1.1. Bevoegdheidsverdeling

De juridische basis voor de bevoegdheidsverdeling bevindt zich in de gecoördineerde versie van de Grondwet uit 1994, de wet tot hervorming der instellingen van 8 augustus 1980 en de Bijzondere wet betreffende de financiering van de Gemeenschappen en de Gewesten.

Bepaalde zaken in verband met de werkgelegenheid waren voor de zesde staats-hervorming al Vlaamse bevoegdheid. Andere bevoegdheden zijn na de zesde staats-hervorming naar Vlaanderen gekomen en nog andere zaken zijn niet naar Vlaanderen gekomen. De controle op de actieve en passieve beschikbaarheid van werklozen en het opleggen van sancties zijn nu Vlaamse bevoegdheden, maar de federale overheid blijft bevoegd voor het normatief kader. De tewerkstelling van buitenlandse arbeidskrachten is geregionaliseerd, met uitzondering van arbeidskaart C en vrijstellingen van beroepskaarten verbonden aan de specifieke verblijfs-situatie van de betrokken personen. Outplacement is naar Vlaanderen overgeheveld, maar een aantal belangrijke aspecten zoals de arbeidsrechtelijke aspecten zijn federaal gebleven.

Het doelgroepenbeleid is een in financiële termen belangrijk element dat naar het Vlaamse Gewest is gekomen. Het gaat om de doelgroepverminderingen die aan de kenmerken van personen zijn verbonden. De bevordering van de buurtdiensten en het dienstenchequestelsel zijn ook naar Vlaanderen gekomen, wat een belangrijke kostprijs vertegenwoordigt. Hetzelfde geldt voor maatregelen op het vlak van opleidingsincentives zoals het betaald educatief verlof.

De Vlaamse overheid heeft intussen bepaalde zaken hervormd. Het betaald educatief verlof is het Vlaamse opleidingsverlof geworden. Ook met betrekking tot buitenlandse arbeidskrachten zijn zaken gewijzigd sinds die bevoegdheid naar Vlaanderen is overgeheveld.

Met betrekking tot de gemeenschapsbevoegdheden die na de zesde staats-hervorming naar Vlaanderen zijn gekomen, is het stelsel van alternerend leren belangrijk voor de arbeidsmarkt. Het industrieel leerlingwezen en de beroepsinlevingsovereenkomsten zijn hervormd en er is nu het duaal leren.

Met betrekking tot de gemeenschaps- en gewestbevoegdheden samen zijn twee zaken belangrijk, namelijk de bevoegdheid van de gemeenschappen en gewesten om, ook voor de lokale besturen, een beroep op uitzendarbeid te doen en de bevoegdheid voor de loopbaanonderbreking voor de ambtenaren in het onderwijs, de

lokale besturen en de diensten van de lokale besturen. Dat is ondertussen omgezet in het Vlaams zorgverlof.

Een aantal belangrijke zaken zijn federale bevoegdheden gebleven zoals het arbeidsrecht, de individuele en collectieve arbeidsreglementering, de reglementering met betrekking tot het welzijn op het werk, het socialezekerheidsrecht, de werkloosheidsreglementering en de ziekteverzekering. Vlaanderen heeft met betrekking tot de activering en de doelgroepenkortingen bevoegdheden gekregen, maar de federale overheid blijft de operator. Het is de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid die de Vlaamse doelgroepenkortingen uitvoert.

1.2. Vastgestelde incongruenties

Het was het plan om tot homogene bevoegdheden te komen, maar dat is niet helemaal het geval. Ten gevolge van de blijvende opdeling, waardoor de sociale zekerheid en het arbeidsrecht federale bevoegdheden blijven, is er veel interferentie. Vlaanderen heeft niet alle hefboomen in handen om het gewenste beleid te voeren. Door die interferentie is er behoefte aan samenwerking. Die samenwerking is er ook, maar de maatregelen zijn complex en het is voor de burger en de onderneming niet altijd evident te weten waar ze moeten aankloppen. Dat is niet altijd efficiënt en het zet ook een rem op een snelle besluitvorming. Voor bepaalde zaken moeten we immers met de federale overheid samenwerken.

Ik zal een aantal van deze incongruenties nader toelichten.

Het recht op collectieve arbeidsovereenkomsten geeft vorm aan het sociaal overleg in de paritaire comités, maar er wordt geen rekening met de bevoegdheidsverdeling gehouden. De federale wetgeving betreffende werkbaar en wendbaar werk en het budget voor het Vlaamse opleidingsverlof zijn goede voorbeelden. In de wetgeving is opgenomen dat alle sectoren naar minstens vijf dagen opleiding per voltijds equivalent per jaar streven. Vlaanderen streeft naar meer permanente opleiding en dergelijke. Dat is niet tegenstrijdig, maar dit kan een impact op het budget voor het Vlaamse opleidingsverlof hebben. Zodra de federale wet was goedgekeurd, kregen we van een grote sector de vraag alle vormingen in de Vlaamse maatregel onder te brengen. Daar waren we niet op voorzien en dit zou het budget uit de pan hebben laten swingen. Het zou goed zijn geweest de Vlaamse overheid hierbij te betrekken.

De loon- en arbeidsvoorwaarden van het personeel in de dienstenchequesector zijn federale bevoegdheden gebleven, waardoor er een spanningsveld is met de door de Vlaamse overheid bepaalde inruilwaarde van de dienstencheques. De Vlaamse overheid geeft subsidies, maar de onderhandelingen over de lonen van die mensen worden met de federale overheid gevoerd. Dat brengt spanningen met zich mee, want als de inruilwaarden in de verschillende gewesten verschillen, spelen ook de belangen van de gewesten en van de ondernemingen in bepaalde gewesten een rol.

In het licht van de coronamaatregelen hebben we een bijkomend budget gekregen. Het departement heeft met betrekking tot de veiligheidsmaatregelen goed werk geleverd, maar had wel een mandaat van de paritaire comités nodig. Dat is uiteindelijk gelukt, maar het was wel wat complex.

Het decreet betreffende maatwerk bij collectieve inschakeling is een ander mooi voorbeeld. Het was de bedoeling de sociale en beschutte werkplaatsen te harmoniseren en samen maatwerkbedrijven te laten worden. Er waren gemeenschappelijke cao's, maar er waren ook sectorspecifieke cao's, met verschillen in loon en eindejaarspremies. Hierdoor hebben we dit niet volledig kunnen egaliseren.

De doelgroepverminderingen zijn niet echt een probleem, maar de Vlaamse doelgroepverminderingen zijn wel aan de kenmerken van een werknemer verbonden en de federale overheid blijft bevoegd voor de structurele vermindering en de verminderingen die aan de kenmerken van een werkgever zijn verbonden. Dit betekent dat ondernemingen soms voor dezelfde werknemer verschillende doelgroepverminderingen kunnen krijgen. Dit leidt tot shopgedrag van de werkgevers, die zich afvragen wat voor hen het voordeligst is. Aangezien ze een beroep op de federale of op de Vlaamse korting kunnen doen, wordt op dat vlak soms naast elkaar gewerkt.

Als de federale overheid aan de doelgroepenkortingen sleutelt, heeft dat altijd een impact op de Vlaamse kortingen. Het kan dat wij onze kortingen moeten aanpassen omdat we hetzelfde subsidiëren. Dat is niet altijd evident.

De oude beschutte en sociale werkplaatsen zijn maatwerkbedrijven geworden. Al die ondernemingen vallen onder een van de drie categorieën in de sociale zekerheid, wat een impact heeft op de basisbijdrage op de loonpremie en dergelijke. Dit is een drempel in de gelijkschakeling tussen oude maatregelen die op Vlaams niveau en door de sector beoogd wordt.

Wat de activering betreft, is het belangrijk dat bepaalde werkzoekenden en andere personen in Vlaanderen, waaronder mensen met een handicap, onder het ziektestelsel vallen. De Vlaamse Regering heeft de ambitie niet-beroepsactieven te activeren, maar elk stelsel heeft eigen criteria om te activeren of om te bepalen wat arbeidsongeschiktheid is. Er wordt vooral vanuit het oogpunt van de arbeidsongeschiktheid vertrokken. Aangezien er eigen incentives en criteria zijn, is het moeilijk die zaken op elkaar af te stemmen. Een systemische aanpak ontbreekt en het overleg met de federale overheid verlengt het traject om tot resultaten te komen. Om in een uitkeringsstelsel terecht te komen, moet iemand eerst volledig inactief zijn, wat de afstand tot de arbeidsmarkt vergroot. Het is beter deeltijds inactief te zijn. Het feit dat iemand inactief moet zijn om op een uitkering aanspraak te kunnen maken, werkt in tegen de activeringsgedachte van de Vlaamse overheid.

De verschillende verlofstelsels voor de publieke en de private sector zijn ook een goed voorbeeld. Ik moet elke keer opnieuw op een rijtje zetten wat de federale en Vlaamse maatregelen zijn. Het is voor de burger echt een lappendeken geworden. Voor de publieke sector is de bevoegdheid voor de thematische verlopen zoals het ouderschapsverlof of het palliatief verlof aan Vlaanderen overgedragen, maar is men wel vergeten de budgetten over te dragen. Hierdoor is in de protocollen tussen het departement, de RSZ en de RVA opgenomen dat de overdracht voorlopig is uitgesloten en dat de thematische verlopen voorlopig een federale bevoegdheid blijven. De ambtenaren kunnen nog steeds langs twee loketten passeren.

In de private sector komen de Vlaamse aanmoedigingspremies bovenop het federale tijdskrediet en de federale thematische verlopen. De burger moet ze bij de Vlaamse overheid en bij de federale overheid aanvragen. Als de federale regeling zou wijzigen, zouden wij moeten nagaan of wij ook aanpassingen moeten doorvoeren. Dat is een drempel voor het integraal beleid en de harmonisatie van de verschillende stelsels.

De reglementering van de arbeidsovereenkomsten is de laatste tijd fel naar voren gekomen. Personen komen, soms voor langere tijd, in de tijdelijke werkloosheid terecht. We willen op jobmobiliteit inzetten. Dat kan betekenen dat iemand elders andere competenties verwerft. Dit is een alternatief voor de tijdelijke werkloosheid. Iemand kan ook tijdelijk de overstap naar een andere werkgever maken. We stoten daar op de federale regelgeving inzake de terbeschikkingstelling. De enige vorm van terbeschikkingstelling die niet is verboden, is de uitzendarbeid. Er zijn uitzonderingen, maar daarvoor moet een tijdrovende procedure worden gevolgd.

Ook wat het activerend ontslagbeleid betreft, stuiten we op federale barrières. De bevoegdheid is tussen de twee beleidsniveaus verdeeld. In een ontslagpakket moet twee derde voor de opzeggingstermijnen en een derde voor de inzetbaarheid op de arbeidsmarkt worden ingezet. Daar is geen uitvoering aan gegeven. De Vlaamse overheid wil na grote collectieve ontslagen zo snel mogelijk activerend werken. Dat is nu moeilijk. Als iemand naar een andere sector gaat, kan dat met een langdurige opleiding gepaard gaan. Die financiering kan pas starten zodra iemand volledig werkzoekend is. Pas dan kan iemand een beroep doen op de Vlaamse overheid om de opleiding mee te financieren. Dat is niet ideaal.

Discriminatie komt in de politiek ook geregeld aan bod. De Vlaamse en federale regelgeving zijn complex. Er wordt in dit verband altijd naar de Vlaamse Sociale Inspectie gekeken, maar die afdeling kan enkel controles verrichten bij bemiddelingsbureaus, uitzendbureaus, overheidsdiensten, onderwijsinstellingen en dienstenchequeondernemingen. De Vlaamse Sociale Inspectie is niet bevoegd voor de controle op gewone werkgevers of gebruikers. Wat de bevoegdheden van de sociale inspecties betreft, speelt de verwevenheid met het arbeidsrecht en het sociale zekerheidsrecht een rol.

Ik neem de uitzendbureaus als voorbeeld. De Vlaamse overheid is bevoegd voor de erkenning van de uitzendbureaus, maar om te worden erkend, moet een onderneming zich aan een deels federale regelgeving houden. De Vlaamse Sociale Inspectie kan dat gedeelte van de regelgeving niet controleren. We zijn afhankelijk van federale controles om inbreuken hierop vast te stellen. Hetzelfde geldt voor de dienstenchequesector. De ondernemingen moeten de federale regelgeving met betrekking tot arbeidsovereenkomsten toepassen, maar wij kunnen die inbreuken niet zelf vaststellen. We moeten daarvoor met de federale inspectiediensten samenwerken. Die samenwerking verloopt relatief vlot, maar het gaat niet zo snel als we zouden willen. Hierdoor kunnen bepaalde zaken niet snel genoeg worden beteugeld.

Wat de kostprijs van de werkloosheid versus de kostprijs van de activering betreft, zou de activering van de werkloosheidsvergoedingen nuttig kunnen zijn voor het Vlaamse beleid. Ik laat het aan de politiek over om daarover een beslissing te nemen. Het activeringsbedrag en het contingent dat we kunnen activeren, zijn in de zesde staatshervorming geplafonneerd. Een activering kost geld, maar zonder die beperking zou dit iets kunnen betekenen voor de personen die ver van de arbeidsmarkt staan en die in de sociale economie een plaats zouden kunnen vinden. Nu gebeurt dat niet en blijven die personen in de werkloosheid zitten. Studies hebben aangetoond dat voor personen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt een activering minder kost dan mensen in de werkloosheid te laten. Een uitkering kost meer dan een activering. De Bijzondere wet betreffende de financiering van de Gemeenschappen en de Gewesten vormt een belemmering.

Wat de fiscaliteit betreft, zijn er nog zaken waarvoor we moeten samenwerken. Het departement bereidt de jobbonus voor. Het is de bedoeling dat die jobbonus door de federale overheid fiscaal niet wordt wegbelast. We moeten de federale overheid om een fiscale vrijstelling vragen. Ook voor maatwerk kan dit een verlenging van het traject betekenen. We moeten eerst een eigen decreet hebben en dan moet de federale overheid dit in haar eigen regelgeving inschrijven en dit implementeren. Hierdoor wordt het traject langer dan gewenst.

De vrijstellingen die vandaag bestaan, zijn niet optimaal. Er is een ongelijke behandeling van zelfstandigen als natuurlijke persoon en zelfstandigen als rechtspersoon. Natuurlijke personen krijgen geen vrijstelling van de premies in de personenbelasting. Dit moet worden opgelost.

1.3. Conclusie

Mijn conclusie is dat de bevoegdheidsverdeling niet zo homogeen is als we zouden wensen. Er zijn drempels voor de uitbouw van het Vlaamse beleid. Het gaat niet zo snel als we zouden willen, er is ruimte voor verbetering. We zouden kunnen denken aan asymmetrische samenwerking, een oefening die we intern al hebben gemaakt. We zouden in de toekomst tot meer homogene bevoegdheidspakketten kunnen komen.

Zeker wat de sociale zekerheid en het arbeidsrecht betreft, zullen er volgens mij echter altijd interferenties zijn. Het is niet zo evident dit allemaal naar de deelstaten over te hevelen. Als het over Vlaamse bevoegdheden gaat, zou in het sociaal overlegmodel rekening met de Vlaamse overheid moeten worden gehouden. Voor iets wordt goedgekeurd, zou de Vlaamse overheid mee aan tafel moeten zitten of zou naar de implicaties voor andere beleidsniveaus moeten worden gekeken.

2. Uiteenzetting door Wim Adriaens

Wim Adriaens: Ik zal met een disclaimer beginnen. VDAB heeft een raad van bestuur die paritair is samengesteld. Wat ik hier zal vertellen, is niet het standpunt van de raad van bestuur en is niet door de raad van bestuur gevalideerd. Het is mijn visie als gedelegeerd bestuurder. De sociale partners komen de volgende weken zelf aan bod en zullen alle kansen krijgen om hun visie op deze boeiende materie naar voren te brengen.

2.1. Doelstelling: een werkzaamheidsgraad van 80 procent

Ik vertrek vanuit de doelstelling van de Vlaamse Regering, die door het Vlaams Parlement is goedgekeurd, namelijk evolueren naar een werkzaamheidsgraad van 80 procent. De Vlaamse Regering wil minstens 120.000 Vlamingen meer aan een job helpen. Sinds de coronacrisis zullen dat er al meer zijn. We hebben met tevredenheid gezien dat de Federale Regering zich die doelstelling eigen heeft gemaakt en dat we op dat vlak alleszins gealigneerd zijn.

Hoe we die werkzaamheidsgraad van 80 procent willen bereiken, staat in het Vlaamse regeerakkoord. We willen de arbeidsreserve uitbreiden en dat betekent dat we ruimer moeten kijken dan de uitkeringsgerechtigde werkzoekenden. We zullen alle beschikbare handen nodig hebben en het activeringsbeleid moet dan ook structureel worden uitgebreid. We moeten elk talent in Vlaanderen kunnen activeren. VDAB heeft in het Vlaamse regeerakkoord een opdracht als werkzaamheidsactiveringsregisseur gekregen.

Een belangrijke kritische randvoorwaarde is natuurlijk een flankerend en ondersteunend federaal beleid. Zoals al is aangetoond, zijn er interferenties. Als we niet samen in dezelfde richting kijken, zal deze sowieso ambitieuze doelstelling onhaalbaar blijken te zijn.

2.2. Drempels in het licht van deze doelstelling

De drempels die we in verband met deze doelstelling voor ons zien liggen, zijn bijvoorbeeld het cumuleren van Vlaamse premies met een federaal vervangingsinkomen. VDAB geeft opleidingsvergoedingen, stagevergoedingen of tegemoetkomingen in de kinderopvangkosten. Elke keer is het de vraag in welke mate dit met het federale vervangingsinkomen kan worden gecumuleerd. Hetzelfde geldt voor het cumuleren van het inkomen uit loon met het federale vervangingsinkomen. Er is een impact op de uitkeringen van iemand die niet beroepsactief is.

Ook inzake arbeidsrecht zijn er drempels. Een actueel voorbeeld is onze poging de transitie op de arbeidsmarkt, die vanwege de coronacrisis echt nodig zijn, vlot te trekken. We botsen op een aantal zaken zoals het verbod op terbeschikkingstelling, dat met de beste bedoelingen is ingesteld, maar dat ons met uitdagingen confronteert om de transitie te faciliteren. Ook het collectief ontslag zou proactiever op de activering moeten zijn gericht en zou meer incentives moeten bevatten die op een snelle herinschakeling in de arbeidsmarkt aansturen.

Hier en daar botsen we op drempels. De verschillende vormen van beschikbaarheid zijn in dit halfrond al vaak besproken. We passen een federaal kader toe dat op papier logisch lijkt, maar dat met betrekking tot de activering van mensen voor veel onduidelijkheid over rechten en plichten zorgt. Dit maakt het soms moeilijk mensen naar de arbeidsmarkt te leiden. We passen de federaal bepaalde sancties toe, maar we hebben geen beoordelingsmarge. Dit leidt in sommige situaties tot onbillijkheden waar we niets aan kunnen doen. Hetzelfde geldt voor de criteria voor een passende dienstbetrekking. Op vraag van de gewesten zijn er al evoluties geweest, maar het blijft een 'one size fits all'-verhaal. De vrijstellingen worden door de federale overheid bepaald. Wij passen dat toe en we hebben een beoordelingsvrijheid, maar we zien drempels voor de trajecten met verschillende modulaire onderdelen, het flexibleren, het afstandsleren en nieuwe vormen van leren, waarop dat kader niet is afgestemd. In de praktijk krijgen we daar veel vragen over.

2.3. Hoe deze drempels wegwerken?

Voor het flankerend en ondersteunend beleid moet men goed op de hoogte zijn van hoe het beleid in de regio's evolueert. De federale overheid moet hier voldoende voeling mee hebben. Dankzij de Vlaamse Regering en het Vlaams Parlement heeft VDAB sinds het begin van de legislatuur een regisseursrol. Bepaalde federale instanties moesten hieraan wennen. Als we de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid om gegevens over tijdelijke werklozen vragen, is de eerste reactie wel wat defensief. De KSZ vraagt zich af waarom wij die gegevens nodig hebben. De federale overheid moet proberen mee te evolueren met de manier waarop het regionaal beleid vorm krijgt.

Het Vlaamse regeerakkoord bevat interessante denksporen zoals de placebased policies en het asymmetrisch beleid. Dat speelt expliciet in op de vraag naar een flankerend federaal beleid en het biedt ruimte voor een bestendiging van de huidige goede samenwerking met de federale instanties. De samenwerking met de RVA, het RIZIV en de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg is uitstekend. Ook tijdens de coronaperiode, toen ons werd gevraagd snel te schakelen, is die samenwerking goed geweest en is naar onze vragen en bekommernissen geluisterd.

Niet elke regio heeft dezelfde prioriteiten. Een kader waarin we de regionale afwijkingen nog meer kunnen bestendigen, vind ik zeker een positieve evolutie. Een andere manier is natuurlijk een staatshervorming. De vraag is dan waar een zevende staatshervorming, zelfs in het geval van een federaal ondersteunend beleid, nog een meerwaarde kan bieden.

Ik merk dat de homogene bevoegdheidspakketten tijdens de zesde staatshervorming met de handrem op zijn gemaakt. Enkele elementen zijn federaal gebleven, wat heeft geleid tot een complexiteit in de samenwerking met de federale overheid. Het grote probleem is dat we soms geen eenduidige informatie kunnen verstrekken omdat we het zelf niet goed begrijpen en het onze bevoegdheid niet is. Het zou niet mogen dat we dan naar andere instanties moeten doorverwijzen.

Een staatshervorming kan helpen om de incentives in verband met de financiële responsabilisering voor de activering juist te stellen. Als we alle indirecte effecten meerekenen, brengt de activering van een persoon de Belgische staat ongeveer

45.000 euro op. Vanuit een beleidsperspectief is het een no-brainer dat mensen moeten worden geactiveerd. Tijdens de Vlaamse begrotingsdiscussies wordt hier vaak abstractie van gemaakt. In plaats van naar het totaalplaatje en naar de opbrengsten voor de federale overheid te kijken, wordt enkel naar de kosten gekeken. Dat houdt een risico op suboptimale besluitvorming in. Andere mensen zijn geschikter om te beslissen op welke wijze die financiële incentives juist moeten worden geplaatst, maar dit kan een belangrijk aspect van een zevende staatshervorming zijn.

Tot slot moet er een meer structurele afstemming van het sociaal overleg op de verschillende regionale economische dynamieken zijn. Dit lijkt me zeker aangewezen, bijvoorbeeld met betrekking tot de loonvorming.

3. Uiteenzetting door Geert De Poorter

Geert De Poorter: Ik zal het over de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg en zijn plaats in de Belgische bevoegdheidsverdeling hebben. Tot 1980 was er een nationaal ministerie van Arbeid. Van de eerste tot de vijfde staatshervorming is een groot gedeelte naar de gewesten en de gemeenschappen gegaan. Ook met de zesde staatshervorming zijn heel wat bevoegdheden overgedragen.

3.1. Bevoegdheden van de FOD WASO

Het is interessant uiteen te zetten waarom bepaalde zaken federale bevoegdheden zijn gebleven. Ik wil eerst en vooral de Europese context schetsen, want de link met de eenheidsmarkt is fundamenteel. De Europese eenheidsmarkt omvat het vrij verkeer van goederen, diensten en werknemers en de gezamenlijke regels om dit allemaal in goede banen te leiden. Het belangrijkste doel is het vermijden van oneerlijke concurrentie, maar het gaat ook om een gezamenlijk economisch en monetair beleid, met een eenheidsmunt en specifieke begrotingsregels die voor een level playing field moeten zorgen. De gelijke voorwaarden moeten oneerlijke concurrentie tussen de ondernemingen vermijden. Die Europese regels zijn vertaald in nationale regels die door middel van de prijsvorming met het macro-economisch beleid samenhangen. De loonevolutie, de begroting en de schuld spelen hierin onder meer een serieuze rol.

De sociale zekerheid behoort tot de harde kern van het economisch beleid. In feite behoren de vier kernbevoegdheden van de FOD WASO tot die harde kern, met name het arbeidsrecht, de arbeidsvoorwaarden, de regels inzake veiligheid, gezondheid en welzijn en tot slot wat we, in samenwerking met de RSZ en de RVA, in verband met de werkloosheidsuitkeringen en de socialezekerheidsbijdragen uitvoeren.

Wie over het arbeidsrecht spreekt, spreekt ook over het sociaal overleg. De collectieve onderhandelingen spelen in dit land een grote rol in het vastleggen van grote delen van de arbeidsreglementering. In de collectieve onderhandelingen zijn de lonen en hun band met de prijsvorming, de inflatie en de hoogte van de uitkeringen uiteraard van cruciaal belang. Naast een sterk reglementair kader, heb ik ongeveer vijfhonderd inspecteurs die de baan opgaan om te checken of de regels correct worden toegepast. Er is een link tussen onze kernbevoegdheden en de federale bevoegdheden op het vlak van sociale zekerheid, pensioenen en justitie. Mijn inspecteurs werken bijna elke dag samen met de politie- en justitiediensten om inspecties uit te voeren. Als we het over arbeidsrecht en cao's hebben, spreken we ook over onderwijs, opleiding en vorming, wat dan weer bij de gemeenschappen en de gewesten zit. Ik zal dit thematisch verder behandelen.

3.2. Thematisch overzicht en aandachtspunten

Ik start met het arbeidsrecht. Algemeen genomen is dat een federale bevoegdheid. Dit omvat de wetgeving betreffende de arbeidsovereenkomsten en de arbeidsorganisatie, de regels betreffende de herstructureringen, bedrijven in moeilijkheden, de detachering van buitenlandse werknemers, uitzendarbeid en eventuele quota. Dat zijn allemaal federale bevoegdheden gebleven vanwege de band met de eenheidsmarkt. Dit past steeds meer in de Europese afspraken.

Aangezien ik zelf voor het Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen heb gewerkt, ben ik goed geplaatst om een vergelijking tussen de arbeidsreglementering en de voedselwetgeving te maken. In de voedselwetgeving komt 99 procent van de EU. Wat de arbeidswetgeving betreft, zitten we amper aan 40 of 50 procent en dat stijgt elk jaar slechts met kleine stapjes. Het Europese beleid moet in nationaal beleid worden vertaald. De wetgeving inzake detacheringen, bijvoorbeeld, is vooral een concretisering van wat door de EU is vastgelegd. De zesde staatsvorming heeft een zeer beperkte impact op het arbeidsrecht gehad, maar we moeten wel nog oplossingen voor een aantal losse eindjes vinden.

De collectieve onderhandelingen vormen een tweede grote thematiek. De regels en de omkadering van de collectieve onderhandelingen zijn een federale bevoegdheid. Het Grondwettelijk Hof heeft in het begin van deze eeuw een uitspraak gedaan die de nauwe band tussen de collectieve onderhandelingen en het arbeidsrecht heeft bevestigd. Het gaat onder meer om een wet uit 1968 waarin de regels over de cao's, de praktische organisatie van de interprofessionele en sectorale onderhandelingen en het sociaal overleg in de ondernemingen, waaronder de organisatie van de sociale verkiezingen, staan. Eind 2020 zijn in meer dan zesduizend bedrijven sociale verkiezingen gehouden. De onderhandelingen en de cao's kunnen niet zo maar worden gesplitst. Iedereen hoopt natuurlijk dat er uiteindelijk weer een interprofessioneel akkoord komt, maar dit is enkel mogelijk als bepaalde evenwichten, bijvoorbeeld tussen de lonen en het vormings- en opleidingsbeleid, worden gerespecteerd.

Dat eenheidskarakter neemt niet weg dat de onderhandelingsstructuren zich in de praktijk relatief vlot kunnen aanpassen aan wat de gewesten en de gemeenschappen willen. In de non-profitsector wordt met een verschillend beleid gewerkt. Het betaald educatief verlof is een ander voorbeeld. Als de gewesten en de gemeenschappen formeel een beroep op de paritaire comités willen doen om een bepaald beleid uit te voeren, moet dat natuurlijk kunnen. Dat staat als het asymmetrisch beleid in het federale regeerakkoord. De band tussen een cao en het regionaal vormingsbeleid kan ook verder worden geformaliseerd door de regionale overheden sterker te betrekken bij het algemeen bindend verklaren van cao's. Elk jaar worden ongeveer 2500 tot 3000 cao's bindend verklaard.

Het derde grote gedeelte betreft het welzijn op het werk. Er zijn federale regels over de veiligheid, de gezondheid en de arbeidshygiëne. Spijtig genoeg is dit de voorbije maanden door COVID-19 zeer prompt naar voren geschoven. Dit is federaal beleid vanwege de sterke band met het arbeidsrecht en het sociaal overleg, maar er zijn aandachtspunten die kunnen worden verbeterd.

De preventiediensten worden federaal erkend, maar de medische afdelingen van die diensten moeten in elk gewest en elke gemeenschap een aparte erkenning krijgen. De FOD WASO is bevoegd voor het onderzoek naar arbeidsomstandigheden, een domein waarvoor werd gebruikgemaakt van de Europese sociale fondsen. Aangezien die fondsen allemaal zijn geregionaliseerd, hebben we nog maar zeer weinig middelen om die omstandigheden te onderzoeken.

Het vierde grote gedeelte betreft de werkloosheidsuitkeringen en de lastenverlagingen. De federale overheid is nog bevoegd voor de werkloosheidsuitkeringen, maar ook voor de uitkeringen voor verlofstelsels als het tijdskrediet. Voor de algemene verlagingen van het tarief van de socialezekerheidsbijdragen, bijvoorbeeld, voor de lage lonen, gaat het om een vermindering op basis van de kenmerken van de werkgever. Voor de gewesten tellen vooral de kenmerken van de werknemer. De bijdrageverminderingen zijn tijdens de zesde staatshervorming op basis van de bestaande lijst verdeeld. Daarbij is minder aandacht besteed aan de regels in verband met nieuwe maatregelen. Een Brusselse jongere die in Vlaanderen werkt, zal van het Vlaamse Gewest en het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest steun krijgen. Een Vlaamse jongere die in Brussel werkt, zal spijtig genoeg tussen de mazen van het net vallen. Daar moet een oplossing voor worden gevonden.

Een vijfde element is het internationale werkgelegenheidsbeleid. Er is een band tussen de FOD WASO, de gewesten, de Europese Raad en internationale instellingen als de Europese Commissie en de International Labour Organisation. Zij houden uiteraard geen rekening met onze bevoegdheidsverdeling. De regel is dat de federale overheid bevoegd is, maar dat de gewesten en de gemeenschappen een inbreng hebben. Dat is logisch, want het gaat ook vaak om federale bevoegdheden die met de Europese eenheidsmarkt samenhangen. Er is in 1994 echter ook een samenwerkingsakkoord tussen de federale overheid en de gewesten gesloten dat dringend moet worden gemoderniseerd.

De Europese Raad EPSCO, waar de ministers van Werk en de ministers van Sociale Zaken aan deelnemen, kan exclusief over federale bevoegdheden vergaderen, maar kan ook exclusief over regionale bevoegdheden vergaderen. Om die reden is het overleg met de FOD Buitenlandse Zaken van cruciaal belang. Als het over technische onderwerpen gaat, zal de federale overheid tijdens de Europese Raad EPSCO altijd een gemeenschappelijk standpunt kunnen innemen. Als het om politiek gevoeligere zaken en ideologische verschillen gaat, is dat moeilijker.

3.3. Slotbedenkingen

Dit brengt me bij een aantal slotbemerkingen. Ik wil nogmaals naar het Europese kader verwijzen. De Resilience and Recovery Facility van de Europese Commissie stelt enorm veel middelen ter beschikking. De voorwaarde is niet enkel dat goede voorstellen moeten worden ingediend, maar ook dat er een controle op de doelmatige aanwending van de middelen moet zijn. We kunnen niet rond de Europese regels inzake arbeidsmobiliteit heen. Het is een hele uitdaging die regels in de EU uit te tekenen en te laten naleven. We moeten opletten dat we de problemen met detachering in een eventuele zevende staatshervorming niet importeren, want dan zouden we nationaal in een situatie kunnen terechtkomen waarin een Waals bedrijf werknemers in Vlaanderen tewerkstelt waarvoor andere voorwaarden gelden dan voor de Poolse werknemers die door een Brussels uitzendbedrijf in Vlaanderen worden tewerkgesteld.

Dat zijn geen onrealistische scenario's, want dat gebeurt nu al. Het is niet zo eenvoudig de Europese detacheringsregels te interpreteren. Als we in een zevende staatshervorming nog een stap verder gaan, zou oneerlijke concurrentie kunnen ontstaan en zouden bedrijven gaan shoppen in het gewest dat de beste voordelen biedt.

Ik eindig met de homogene bevoegdheden. Daar is na elke staatshervorming discussie over geweest, maar de verschillende ambtelijke diensten hebben hier altijd een oplossing voor gevonden. Er zou wel meer coördinatie op het hoogste niveau moeten zijn. Toen ik in 2019 als voorzitter van het directiecomité van de FOD WASO begon, was ik verbaasd dat de topambtenaren elkaar niet op regelmatige basis zagen. In de RVA is dat structureel ingebed. De gedelegeerd bestuurders en

de leidend ambtenaren van VDAB, Actiris en Forem maken deel uit van het beheerscomité van de RVA. Ik probeer dat nu ook met de FOD WASO te organiseren. De topambtenaren ontmoeten elkaar regelmatig en kunnen afspreken welk beleid hun toezichhoudende overheden de komende maanden en jaren zullen voeren. Zo kunnen we hier beter op anticiperen.

Ik neem geen standpunt in over de vraag welke richting de staatshervorming moet uitgaan. Dat is het primaat van de politiek. We zullen daar loyaal aan meewerken en we zullen ondertussen goed blijven samenwerken met de verschillende actoren.

4. Uiteenzetting door Geert Vandendriessche

Geert Vandendriessche: Ik zal vanuit de praktijk een objectieve stand van zaken geven over de uitvoering van de zesde staatshervorming op het vlak van de werkloosheidsreglementering en me op een aantal problemen focussen.

4.1. Bevoegdheden van de gemeenschappen en gewesten

Ik zal de bevoegdheden die regionaal zijn geworden, niet opnieuw opsommen. Die bevoegdheden hebben betrekking op twee veeleer homogene bevoegdheidspakketten die hefboomen voor het arbeidsmarktbeleid vormen. In eerste instantie is dat de controle op de beschikbaarheid van de werklozen. In tweede instantie gaat het om het doelgroepenbeleid en de tewerkstellingsmaatregelen.

De controle op de beschikbaarheid van de vergoede werklozen moet in de juiste proporties worden geplaatst. Die controle is sedert 2000 sterk toegenomen. In 2005 werd gestart met de controle op de actieve beschikbaarheid. Door middel van gesprekken wordt het actief zoekgedrag naar werk opgevolgd. Dat was het alternatief voor de automatische uitsluiting wegens langdurige werkloosheid, die slechts op een bepaald aantal categorieën van werklozen van toepassing was.

Er is in vergelijking met 2005 ook een sterke activering van de vergoede werklozen. In 2000 was ongeveer 42 procent van de uitkeringsgerechtigde werklozen op een of andere manier vrijgesteld van de voorwaarde beschikbaar te zijn voor de arbeidsmarkt. Dat is inmiddels tot 10 procent gedaald. Dit zal nog verder afnemen, onder meer door de afbouw van stelsels zoals het stelsel van werkloosheid met bedrijfstoelage en de vrijstelling voor oudere werkzoekenden. In het streven naar een tewerkstellingsgraad van 80 procent is de controle op de beschikbaarheid van de vergoede werklozen een element, maar er zal meer ingezet moeten worden op de activering van de niet-vergoede werklozen en de inactieven.

Een tweede bevoegdheidspakket dat gewestelijke bevoegdheid is geworden, betreft de tewerkstellingsmaatregelen. We zijn tijdens de coronacrisis vaak aangesproken door werkgevers, bijvoorbeeld uit de reissector, die vinden dat een activering van de uitkering van de tijdelijke werklozen mogelijk zou moeten zijn. De mensen die geen productieve arbeid verrichten, zouden met gedeeltelijk behoud van hun uitkering aan het werk moeten kunnen gaan. Die uitkering zou dan door de werkgever in mindering van het loon moeten kunnen worden gebracht. We moeten hier echter stevast op antwoorden dat de federale overheid hier absoluut niet meer bevoegd voor is.

4.2. Nuancering in verband met de overgedragen bevoegdheden

Wat betreft de overgedragen materies, moet ik nuanceren in welke mate ze aan de gewesten zijn overgedragen. Het gaat in de werkloosheidsreglementering om een drietal technieken. Het gewest kan bevoegd worden voor het reglementair kader voor de overgedragen materie. Ik moet hier een kanttekening bij maken. Ik heb gelezen dat de gewesten volgens sommigen een eigen beleid moeten kunnen

voeren met betrekking tot de degressiviteit van de werkloosheid en beperking in de tijd van de uitkeringen. Ik wil erop wijzen dat we niet mogen voorbijgaan aan het standstillprincipe dat in artikel 23 van de Grondwet is opgenomen en dat belet dat aan bepaalde regelingen afbreuk wordt gedaan. De RVA doet geen uitspraken over de degressiviteit of de beperking in de tijd van de uitkeringen, maar voert de huidige federale regelgeving uit.

Naast het reglementaire kader is er de beslissingsbevoegdheid. Een gewest heeft met betrekking tot concrete dossiers de beslissingsbevoegdheid om een al dan niet regionaal of federaal kader toe te passen. Dit impliceert dat het gewest, eventueel na een procedure, de concrete beslissingen ten aanzien van werkzoekenden neemt en meedeelt.

Het derde punt betreft de uitvoering van de beslissingen. Sommige gewestelijke beslissingen hebben betrekking op de door de federale overheid uitbetaalde werkloosheidsuitkeringen. Het gewest kan die beslissing zelf niet uitvoeren.

4.3. Bevoegdheidsverdeling volgens materie

Ten gevolge van die drie punten kan de overdracht van bevoegdheden zich op verschillende niveaus afspelen. Het is voor de verschillende materies een wirwar aan combinaties. Op het vlak van de premies is er bijvoorbeeld een volledige bevoegdheidsoverdracht geweest. Dit impliceert dat de gewesten de bestaande premies kunnen overnemen en door hun eigen structuren kunnen laten betalen. De vrijstelling om bepaalde studies te volgen, is een ander voorbeeld. Dat is een gewestelijke bevoegdheid geworden. De federale overheid voert die gewestelijke beslissing uit.

Vlaanderen heeft een eigen regelgeving die licht van de federale regelgeving afwijkt, voornamelijk met betrekking tot de vereiste werkloosheidsduur om de vrijstelling toe te kennen. In Wallonië is het federaal normatief kader eigenlijk niet gewijzigd. Door middel van omzendbrieven is die regelgeving ondertussen wat aan de Vlaamse regelgeving aangepast. De facto hebben Vlaanderen en Wallonië een gelijkaardige regeling voor de vrijstelling om studies te volgen.

Wat de activering betreft, heeft Vlaanderen dan weer beslist de vroegere federale regeling af te schaffen. Het Waalse Gewest en het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest hebben eigen regelingen naar het model van de vroegere federale regeling ingevoerd.

4.4. Overdracht per materie volgens datum

Die bevoegdheden zijn in gespreide slagorde overgedragen, al dan niet met een overgangperiode en een uitdovingsdatum. Aangezien die data voor elk gewest anders zijn, is het voor de RVA moeilijk het overzicht te bewaren. Voor de activeringsmaatregelen in de sociale economie zien we een terughoudendheid om die bevoegdheid op te nemen. Hoewel de overdracht al jaren geleden heeft plaatsgevonden, heeft het Vlaamse Gewest die bevoegdheid nog niet opgenomen. We hebben vernomen dat dit pas in 2023 zal gebeuren.

Op nationaal vlak was er een wildgroei aan premies ontstaan, die vaak een beperkt toepassingsgebied hadden en die de gewesten hebben afgeschaft. De belangrijkste afgeschafte premie is de werkhervattingstoeslag, in hoofdzaak een premie van ongeveer 215 euro voor personen van 55 jaar of ouder die minstens twintig jaar beroepsverleden hebben en die het werk hervatten.

Het is opvallend dat Vlaanderen bij de afschaffing een overgangsregeling tot 2029 heeft ingevoerd. Het gaat dan om de mensen van 55 jaar die net voor de afschaffing

van de premie het werk hebben hervat. Zij kunnen die premie nog tot het einde van hun tewerkstelling krijgen. Voor andere regelingen zijn de overgangsmaatregelen beduidend korter. Die lange overgangsmaatregel leidt ertoe dat de RVA nog gedurende tien jaar rekening moet houden met de impact van die premie.

4.5. Vastellingen

We stellen vast dat de overname van bepaalde materies is uitgesteld. Dit betekent dat de RVA de federale regelgeving voorlopig blijft toepassen, maar het personeel dat daarvoor was bestemd, is wel naar de gewesten gegaan. Ook indien er een overgangperiode is, is het personeel voor de behandeling van die materie naar de gewesten gegaan, maar de RVA wordt wel geacht die maatregelen verder toe te passen.

De communicatie tussen de instellingen verloopt in principe goed, maar voor regelgeving die een impact op een ander bestuursniveau heeft, is het nodig elkaar ruim op voorhand over nieuwe maatregelen in te lichten. Indien de bevoegdheid niet volledig is overgedragen, zijn er altijd interferenties. Dat is vooreerst belangrijk op technisch vlak, bijvoorbeeld inzake de uitwisseling van gegevens.

Aangezien de RVA in principe liever geen uitwisselingen op papier meer organiseert, gaat het hier om elektronische gegevensstromen die een technische voorbereiding vergen waarmee niet altijd rekening wordt gehouden. De activeringsmaatregelen gaan gepaard met de elektronische aangifte van sociale risico's door de werkgevers. Dat zijn elektronische formulieren die ruim op voorhand moeten worden aangepast.

Ook met betrekking tot de reglementering is overleg aangewezen. Als een gewest een juridisch betwistbare regeling invoert en de RVA die moet uitvoeren, moet de RVA bijvoorbeeld bepaalde uitkeringsaanvragen weigeren. Die situaties doen zich voor. De regelgeving is gewestelijk, maar de klachten komen bij de federale overheid terecht.

In sommige situaties blijft de federale instelling de technische operator. Dit heeft een behoorlijke impact op de RVA. Indien men een regeling technisch moet uitvoeren, is het vereist dat men die regeling ook inhoudelijk kent. In het kader van de staatshervorming komt het dan voor dat men opeens drie regelingen moet kennen in plaats van vroeger één, terwijl er minder middelen ter beschikking zijn omdat die met de bevoegdheid werden overgedragen. Dat komt de dienstverlening niet ten goede.

We stellen verder vast dat er bij de gewesten een zekere terughoudendheid is om bepaalde bevoegdheden op te nemen die op het ogenblik van de overdracht nog niet bestonden, maar die volgens ons wel tot hun bevoegdheidspakket behoren. Zo was er bijvoorbeeld een discussie over de federale maatregel met betrekking tot de vervroegde inschrijving van werkzoekenden. Dat behoort eigenlijk tot de controle op de beschikbaarheid, maar er is vooraf weinig overleg geweest.

Als er meer actoren zijn, wordt een regeling complexer. Wat de werkloosheidsuitkeringen betreft, gaat het niet enkel om de RVA en VDAB, maar ook om de uitbetalingsinstellingen.

Het bestaan van verschillende actoren brengt met zich mee dat die met elkaar moeten communiceren, omdat sommige beslissingen een impact hebben op de hoogte van de uitkeringen. Een vertraging in de communicatie kan ertoe leiden dat er ten onrechte uitkeringen worden betaald.

Een voorbeeld hiervan is de vrijstelling met behoud van uitkering om een opleiding te volgen. Het bedrag wordt gedurende de periode van de opleiding gefixeerd en de federale overheid betaalt de uitkering uit. Als een gewestinstelling dan meedeelt dat de vrijstelling met terugwerkende kracht is geweigerd of geannuleerd, moet die inmiddels uitbetaalde uitkering worden teruggevorderd.

Een ander voorbeeld is de ingangsdatum van de uitsluitingen na de controle op de beschikbaarheid. Toen de beslissingsbevoegdheid daarover nog bij de RVA lag, kon de RVA aan de uitbetalingsinstelling het signaal geven dat er een betwisting hangend was. De uitbetaling van de uitkering kon voorlopig worden geblokkeerd. Indien een beslissing tot uitsluiting van het recht op uitkeringen voor een bepaalde periode werd genomen, trad die onmiddellijk in werking. Nu de gewestinstellingen de beslissingsbevoegdheid hebben, is dat moeilijker, want er is geen kanaal voor gegevensuitwisseling tussen VDAB en de uitbetalingsinstellingen. Hierdoor is de ingangsdatum van de uitsluitingen opgeschoven in de tijd, waardoor de link tussen de inbreuk en de beslissing daarover vervaagt en mogelijk ook het effect van de uitsluiting afneemt.

Indien er verschillende regelgevingen in de onderscheiden gewesten zijn, stelt zich het probleem wat na een verhuizing moet gebeuren. Voor de activeringsuitkering, bijvoorbeeld, wordt de woonplaats van de werknemer als aanknopingspunt genomen. Als de werknemer verhuist, kan hij die uitkering verliezen. Ook binnen een federaal normatief kader moet er bijvoorbeeld voorzien worden in procedures voor mensen die verhuizen terwijl de controle op de beschikbaarheid loopt.

Een ander punt is de gelijke behandeling. De vraag is hoe de federale overheid moet reageren indien wordt vastgesteld dat de regelgeving federaal is, maar de behandeling van de werkzoekenden in de gewesten verschillend is. Een recent voorbeeld hiervan is het principe van de beschermingsuitkeringen. Het recht op inschakelingsuitkeringen is beperkt in de tijd, maar kon worden uitgebreid voor werkzoekenden met erkende medische, psychische, psychiatrische en sociale problemen die een specifiek traject van een gewestinstelling volgen. Die uitbreiding is op 30 september 2020 uitgedoofd. De werknemers die door de gewestinstelling als niet-toeleidbaar zijn gekwalificeerd, wat wil zeggen dat zij op dat ogenblik niet beschikbaar voor de arbeidsmarkt zijn, kunnen sinds 1 oktober 2020 in het nieuwe stelsel van de beschermingsuitkeringen terecht.

De vraag is wat moet gebeuren indien de toeleiding naar dat stelsel in de verschillende gewesten niet op dezelfde wijze is verlopen. Het ene gewest kan bij de erkenning als niet-toeleidbare werkzoekende soepeler dan het andere gewest zijn. Dat levert praktische problemen op. De RVA wordt dan bijvoorbeeld geconfronteerd met deeltijdse werknemers die een aanvullende uitkering willen, maar die daarvoor beschikbaar voor de arbeidsmarkt moeten zijn. Als ze onder dat stelsel vallen, impliceert dat echter dat ze niet beschikbaar zijn. In feite zouden ze niet onder dat stelsel mogen vallen, aangezien ze tewerkgesteld zijn.

Wat de communicatie betreft, wil ik herhalen dat er goede structuren in het leven zijn geroepen. In het beheerscomité van de RVA zetelen ook vertegenwoordigers van de gewestinstellingen. Bovendien is er op geregelde tijdstippen technisch overleg tussen de gewestinstellingen en de RVA in het College van Leidend Ambtenaren. Die besprekingen verlopen goed, maar dat belet niet dat de instellingen voor bepaalde knelpunten afhankelijk blijven van een politieke beslissing.

4.6. Controle op de beschikbaarheid

In 2014 was het sanctioneringsbeleid nog een federale bevoegdheid. We kunnen de vergelijking maken tussen de situatie in 2014 en in 2019 op de domeinen van de controle op de actieve beschikbaarheid, de passieve beschikbaarheid en de

jongeren tijdens de beroepsinschakelingstijd. Het is niet zo dat er over de cijfers animositeit bij de RVA is. De RVA stelt vast dat er in de loop der jaren een evolutie is geweest naar verwittigingen in plaats van sancties. Ik wil me niet uitspreken over de vraag of dit een goede of een slechte evolutie is. Het zegt ook niets over de begeleiding op zich. Op het niveau van het aantal genomen beslissingen is er eigenlijk geen groot verschil. De controle op de passieve beschikbaarheid werd voor 2016 trouwens ook al door de gewestinstellingen geregeld. De gewestinstellingen beslisten immers welke dossiers aan de RVA werden overgemaakt. De RVA kreeg toen wel eens het verwijt dat aan te weinig van die dossiers gevolg werd gegeven.

Het federaal normatief kader laat aan de gewesten ruimte dit zelf in te vullen. In Vlaanderen is bijvoorbeeld het aantal uitsluitingen vanwege het ambtshalve schrappen van de inschrijving als werkzoekende sterk teruggefallen. Dat is een bewuste keuze. Dat iemand niet op een uitnodiging reageert, is geen aanleiding om de begeleiding te stoppen en de inschrijving ambtshalve stop te zetten. In de andere gewesten verloopt dat misschien anders. In Wallonië wordt meer gesanctioneerd na controle op de actieve beschikbaarheid. Globaal genomen blijft het aantal sancties en verwittigingen evenwel vrij gelijklopend.

4.7. Overdracht van persoonsgegevens tussen de RVA en de gewesten

Tot slot wil ik nog iets over de gegevensoverdracht zeggen. De RVA blijft bevoegd voor de controle op de correcte toekenning van de uitkeringen in functie van andere vergoedingsproblemen. De verdeling van de bevoegdheden brengt met zich mee dat informatie die voor een instelling nuttig is zich bij een andere instelling kan bevinden. Dat was voor 2016 in mindere mate ook al het geval. We hebben inmiddels voorzien in een uniform systeem voor de gegevensoverdracht dat wordt gedekt door machtigingen voor de gegevensuitwisseling door het Informatieveiligheidscomité. Dat verloopt vlot en er zijn hierover geen klachten.

4.8. Besluit

Mijn besluit is dat we niet kunnen ontkennen dat de huidige structuur niet altijd eenvoudig is, maar als goed wordt samengewerkt, hoeft dat geen probleem te zijn. De complexiteit wordt niet enkel door de structuren veroorzaakt. De inhoudelijke complexiteit van bepaalde maatregelen doet misschien een verkeerd beeld over de complexiteit van de structuren ontstaan.

5. Vragen en opmerkingen van de leden van de werkgroep

5.1. Tussenkost van Imade Annouri

Imade Annouri: Ik moet eerlijk bekennen dat ik niet emotioneel word van institutionele discussies. Het is perfect legitiem dat andere mensen daar wel warm of koud van worden, want de discussie over de staatshervorming en onze toekomst als structuur, land en regio zijn belangrijk, maar in mijn ogen moet dit altijd een denkoefening over efficiëntie zijn: wat werkt en wat werkt niet?

Los van de vraag naar efficiëntie, is het belangrijk dat we verhalen horen van burgers die een beroep op verschillende instanties willen doen, maar dan op ingewikkelde structuren botsen. Dat moeten we absoluut vermijden. We willen een goede dienstverlening, zodat elke burger weet waar hij moet zijn om geholpen te worden. Dat is nu een deel van het probleem.

Mevrouw Van Den Cruyce, u hebt een tiental heikele punten opgesomd waar u op botst. U bent geëindigd met drie maatregelen waar volgens u aan moet worden

gewerkt, maar wat zou u doen als u met een leeg blad zou kunnen beginnen? Wat zou u dan prioritair aanpassen?

Mijnheer Adriaens, u hebt toegelicht wat u zou kunnen doen als er geen staats hervorming komt en wat als er wel een zevende staats hervorming komt. In het eerste geval is er meer beleidscoördinatie nodig om de asymmetrische verstandhoudingen beter op elkaar af te stemmen. Wie moet dan wat doen om dat te laten werken? Op welke manier moet die coördinatie gebeuren en wie moet mee aan de tafel zitten?

Mijnheer De Poorter, ik zou u dezelfde vraag willen stellen. U hebt ook aangehaald dat we vooral behoefte aan een betere coördinatie hebben. Op welke manier ziet u dat? Ik ben benieuwd of u dezelfde mening hebt, want het gaat om twee verschillende invalshoeken.

5.2. Tussenkost van Hannes Anaf

Hannes Anaf: Deze boeiende uiteenzettingen hebben een interessant overzicht gegeven van de complexiteit van het arbeidsmarktbeleid in België. We zien dat bepaalde groepen zoals kortgeschoolden, mensen met een migratieachtergrond en mensen met een arbeidshandicap in België en in de meeste andere Europese landen wat achterblijven. Dat is niet nieuw, maar volgens mij zou het voor deze werkgroep een interessante denkoefening zijn te vertrekken vanuit de noden van die mensen in plaats van vanuit de structuren.

Het institutionele is uiteraard belangrijk, maar wat mij echt interesseert, is de vraag hoe we de afstand tot de arbeidsmarkt voor die groepen kunnen verkleinen. Hoe kunnen we de structuren aanpassen om die mensen dichterbij de arbeidsmarkt te krijgen? Dat is natuurlijk een brede vraag, maar dat is wat mijn fractie zou willen oplossen. Wat zijn, bijvoorbeeld, de drempels waarmee de diensten te maken krijgen om te voorzien in een optimale dienstverlening voor de kortgeschoolden?

Mevrouw Van Den Cruyce, u hebt voorbeelden gegeven van punten waarvoor er een betere afstemming tussen de beleidsniveaus moet komen. Waar zou u zelf prioritair op inzetten? Zijn er quick wins op vlakken waarin het arbeidsmarktbeleid wat los staat van de bredere institutionele context?

In uw conclusie hebt u een aantal interessante denksporen aangehaald. Het is moeilijk tot volledig homogene bevoegdheidspakketten te komen, maar de Vlaamse overheid zou in het sociaal overlegmodel mee aan tafel moeten zitten. U hebt ook vermeld dat uw diensten al een oefening over de asymmetrische samenwerking hebben gemaakt. Kunt u voorbeelden geven van domeinen waarin een asymmetrische samenwerking een voordeel kan bieden?

Mijnheer Adriaens, voor de uitvoering van de opdracht van VDAB is data-uitwisseling noodzakelijk. Kunt u een aantal voorbeelden geven van punten waarop dat nu nog niet goed loopt?

Mevrouw Van Den Cruyce, die vraag is misschien ook relevant voor u. Welke gegevensuitwisseling ontbreekt nog om tot een data-driven, resultaatgericht werkzaamheids- en activeringsbeleid te komen?

Mijnheer De Poorter, u hebt verklaard dat het samenwerkingsakkoord uit 1994 aan een update toe is. Kunt u hier concreter op ingaan? Waar ziet u eventueel ruimte voor verbetering?

5.3. Tussenkomsst van Axel Ronse

Axel Ronse: Ik heb een grenzeloze bewondering voor de ongelooflijke rust waarmee de vier sprekers de hopeloos inefficiënte en complexe omgeving waarin ze moeten werken, hebben geschetst. Ik heb daar veel respect voor, want die complexe en inefficiënte omgeving is onze verantwoordelijkheid.

Het is tragisch, want we horen verhalen over inspecties die niet meer kunnen gebeuren en malversaties die blijven plaatsvinden omdat alles zo inefficiënt is gestructureerd. Ook de Vlaamse overheid is net geen tandeloze tijger. De impact van alles wat we willen doen, wordt door de federale overheid fors afgeremd. Ik heb zelf een aantal voorbeelden genoteerd waarvan het me verbaast dat niemand ze heeft vermeld.

De Vlaamse overheid vraagt al sinds het begin van de coronacrisis dat mensen in tijdelijke werkloosheid kunnen worden verplicht zich bij VDAB in te schrijven, maar de federale overheid blijft dit steeds opschorten. Hierdoor kunnen die mensen zich minder snel met een opleiding versterken. De Vlaamse overheid spaart kosten noch moeite om die mensen te bereiken en een incentive te geven om elders te gaan werken, maar de detachering is haast onmogelijk. De federale overheid voert een premie van 10 euro per dag in voor mensen die ten gevolge van de coronacrisis in tijdelijke werkloosheid zitten.

Het Vlaams Parlement vraagt kamerbreed de invoering van een loonsubsidie naar Nederlands model. Dit moet minstens gebeuren voor de reis- en eventensector, die zonder omzet zijn gevallen. Die sectoren worden nu hopeloos weggeconcurrereerd door Nederlandse bedrijven. De Raad van State heeft geoordeeld dat het een gewestbevoegdheid betreft, maar de baten gaan naar de federale overheid. Dat is een groot probleem. Ik vind het cynisch dat de federale overheid die bedrijven een korting op de socialezekerheidsbijdragen geeft, want ze realiseren geen omzet en kunnen dus geen mensen tewerkstellen.

We willen de werkzaamheidsgraad verhogen en ons doelpubliek verbreden. Net op het moment dat de Vlaamse Regering een visienota neerlegt waarin voor multidisciplinaire teams en re-integratietrajecten wordt gepleit, beslist de federale overheid dat ongeveer 30.000 langdurig zieken tot aan hun pensionering geen controlearts meer kunnen zien.

Voor mijn fractie is dit een heel tragisch verhaal en enkel de overheveling van bevoegdheden biedt daarvoor een oplossing.

Mijnheer De Poorter, mijn eerste vraag betreft de eengemaakte markt. Ik ben zelf opgegroeid in Jabbeke, vlakbij de Nederlandse grens, en woon nu in Kortrijk, vlakbij de Franse grens. Waarom zou het erg zijn dat er in Wallonië andere cao's gelden dan in Vlaanderen? Onze geografische zone ligt dicht bij Nederland en Frankrijk. Volgens mij is dat geen probleem en bovendien zijn er al verschillen.

Mevrouw Van Den Cruyce, mijnheer Adriaens, kunt u een aantal voorbeelden van de reële impact op het terrein geven? Als VDAB, bijvoorbeeld, zelf over de beschikbaarheidstypes voor mensen in het SWT zou kunnen beslissen, zou dit dan meer mensen naar de arbeidsmarkt leiden? Wat zou op het terrein het gevolg van eigen inspecties in verband met onze eigen bevoegdheden zijn? Hebt u voorbeelden die de mensen nog meer kunnen overtuigen van wat u hier op tafel hebt gelegd?

Mijnheer Vandendriessche, ik vraag me af waarom u bent geschrokken van de verlenging van de werkhervattingstoelage. Is het geen kwestie van rechtszekerheid dat we bepaalde toegekende rechten niet kunnen afnemen? Hetzelfde geldt

overigens voor de mensen in het stelsel van de PWA's, wat het wijk-werken is geworden.

Mijnheer Adriaens, we hebben al gemerkt dat de RVA met vergelijkingen van de sanctioneringscijfers uitpakt, maar dat die vergelijkingen niet opgaan omdat een andere terminologie is gehanteerd. Is de vergelijking die we net hebben gezien wel juist of wilt u dit nog nuanceren? Wat zijn de Brusselse en de Waalse cijfers? De RVA voert dit uit in opdracht van het Waalse Gewest en van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest. Klopt het dat enkel het Vlaamse Gewest dit uitvoert of is dit sinds kort gewijzigd?

5.4. Tussenkost van Karl Vanlouwe

Karl Vanlouwe: Mijnheer De Poorter, ik heb nog een vraag over de modernisering van het samenwerkingsakkoord uit 1994. In dit huis is iedereen zich ervan bewust dat dit noodzakelijk is, maar we stellen vast dat onze Franstalige collega's aan de overkant van de straat het daar moeilijker mee hebben. We vragen gewoon een aanpassing van de samenwerkingsakkoorden aan de institutionele realiteit. Ik ben aangenaam verrast dat u vindt dat die akkoorden dringend moeten worden gemoderniseerd. Kunt u voorbeelden geven van punten waarop het misloopt en van momenten waarop u als federaal ambtenaar vindt dat iets eigenlijk een bevoegdheid van de deelstaten is?

Kunt u voorbeelden geven van manieren waarop het arbeidsmarktbeleid asymmetrisch kan worden gevoerd? In het federale regeerakkoord is sprake van een asymmetrisch beleid, maar op welke wijze kan dit worden uitgevoerd? Zal dit een oplossing bieden? Het maakt het zeker niet eenvoudiger, maar misschien wel performanter.

Welke formules ziet u om de deelstaten die minder of meer activeren, te responsabiliseren zodat ze ook effectief de voordelen van het gevoerde activeringsbeleid zien?

5.5. Tussenkost van Chris Janssens

Chris Janssens: Mevrouw Van Den Cruyce, u hebt verklaard dat er met betrekking tot de sociale zekerheid en het arbeidsrecht veel interferentie tussen de federale overheid en de deelstaten is, wat het allemaal nogal complex maakt. Vlaanderen heeft niet alle hefboomen in handen om het gewenste beleid te voeren. Is dat een zuivere vaststelling of kunt u, vanuit uw inzichten en ervaringen, inschatten dat het efficiënter zou zijn indien die bevoegdheden naar de deelstaten zouden worden overgeheveld?

Mijnheer De Poorter, u hebt regelmatig de EU aangehaald als reden om een aantal bevoegdheden federaal te houden. We hebben nochtans het principe 'in foro interno, in foro externo', waardoor dit geen beletsel kan zijn om een aantal bevoegdheden verder naar de regio's over te hevelen. Veel zaken worden op het niveau van de EU geregeld, maar ik heb een heel eenvoudige vraag. U wilt hier en daar wat bijschaven, maar betekent dit dat u ten gronde niets meer wilt veranderen en dat u met betrekking tot de arbeidsmarkt weinig heil ziet in een nieuwe staatshervorming?

Mijnheer Vandendriessche, ik sluit me aan bij de vraag over de sanctioneringscijfers. Ik begrijp dat u enkel de cijfers over het Vlaamse Gewest naar het Vlaams Parlement hebt meegebracht, maar hoe zit het in de andere gewesten? Zijn de andere gewesten lakser of strenger? Welke stimuli hebben de gewesten om op dit vlak streng te zijn? Is er een responsabilisering?

5.6. Tussenkost van Peter Van Rompuy

Peter Van Rompuy: Ik deel de mening dat deze oefening moet leiden tot het halen van onze doelstelling, een werkgelegenheidsgraad van 80 procent. We hebben het afgelopen decennium gezien dat er op het vlak van de werkloosheid grote stappen zijn vooruitgezet. Of dat al dan niet een gevolg van de zesde staatshervorming is, laat ik in het midden. De komende twee jaar zullen er twee belangrijke thema's zijn. Ik zou graag horen hoe we dit concreet kunnen aanpakken.

Het eerste thema is de activering van de inactieven die onder de ziekteverzekering vallen of die een leefloon ontvangen. In tegenstelling tot de werkloosheid, zien we hier een forse stijging. Er zijn problemen om het beleid hierop af te stemmen, onder meer met betrekking tot de criteria voor arbeidsongeschiktheid. Een andere vraag is hoe deeltijdse arbeid met een uitkering kan worden gecombineerd, wat in Nederland een succesformule is.

Mevrouw Van Den Cruyce, mijnheer Adriaens, die oefening zal bovenaan de politieke agenda komen te staan, maar er zijn een aantal knelpunten. Met betrekking tot welke punten moeten we de zaken institutioneel meer in één hand brengen? Als het aan mij ligt, gaat het dan om de Vlaamse hand.

Het tweede thema gaat over de opleidingen. Hoe kunnen we mensen, zeker na de coronacrisis, door middel van allerlei opleidingen van de ene naar de andere sector overbrengen? De middelen van de sectorfondsen worden hierbij vaak vergeten. Daar zitten veel middelen voor opleidingen in, maar de bevoegdheden zijn enorm verdeeld. Wat zijn de grootste knelpunten? Hoe zouden we dit op institutioneel vlak kunnen verbeteren?

Mijnheer De Poorter, mijnheer Vandendriessche, ziet u verschillen in de uitdagingen en de politieke cultuur met betrekking tot arbeidsmarktactivering en dergelijke? Als federale ambtenaren hebt u daar een beter zicht op. Er zijn enkele verschillen, bijvoorbeeld de werkgelegenheidsgraad in de drie gewesten. Waar ligt dat aan? Is er een verschil in politieke visie op hoe dit moet worden aangepakt?

Tot slot heb ik nog een vraag voor al onze gastsprekers. Er is de mogelijkheid om met asymmetrische samenwerkingsakkoorden te werken. Ziet iemand daar op korte termijn heil in of moeten we daar weinig geloof aan hechten?

5.7. Tussenkost van Willem-Frederik Schiltz

Willem-Frederik Schiltz: Vlaanderen is nu bevoegd voor de dienstencheques, iets waar we lang naar hebben uitgekeken. Een aantal dienstenchequeondernemingen is niet enkel actief in ons gewest, maar in heel België. Ik neem aan dat dit voor bijkomende uitdagingen zorgt. Daarnaast lijkt ook de zoektocht naar voldoende huishoudhulpen in het dienstenchequestelsel nogal moeilijk te lopen. Ik vraag me af in welke mate de regionalisering van de dienstencheques het beleid van de deelstaten heeft gefaciliteerd en waar er nog obstructies zijn.

De instellingen waar onze gastsprekers voor werken, werken samen en hebben elkaar nodig. Soms ligt het zwaartepunt bij de federale overheid, soms bij de gewesten. We kunnen enkel vaststellen dat het activeringsbeleid Vlaanderen geld kost, maar dat de baten door de federale overheid worden geplukt. Dat zou een scheefftrekking of een vorm van solidariteit kunnen zijn. Ik hoef geen kwalificatie te krijgen. Het lijkt me echter geen gezonde financieringsconstructie om tot een coherent beleid te komen. Waarom zou de Vlaamse overheid geld in activering blijven investeren indien hier financieel niets tegenover staat?

Mijnheer Vandendriessche, u hebt verklaard dat voor de RVA een spreidstand dreigt te ontstaan omdat de verschillende gewesten een ander beleid voeren. Is uw administratie daartegen opgewassen? Kan het instrument van de asymmetrische samenwerkingen werken of vindt u, met alle liefde voor België, dat we alles best doorhakken en regionaliseren?

Mijnheer Adriaens, u hebt het geluk dat uw organisatie veel slagkracht heeft, maar ik kan u een gelijkaardige vraag stellen. Op welke drempels, buiten de financiële beloningen, stuit u nog met betrekking tot het activeringsbeleid? Hebt u voldoende stok naast de wortel?

In Vlaanderen wordt natuurlijk een ander beleid gevoerd dan in Wallonië. We hebben net op een regionalisering ingezet om een ander beleid te kunnen voeren. Het zou straf zijn indien alles na de staatshervormingen hetzelfde zou zijn gebeven. VDAB zet meer in op de beperking van de werkloosheid in de tijd en op de degressiviteit van de werkloosheidsuitkeringen. In welke mate weegt het feit dat dit niet in alle landsdelen gelijk wordt doorgevoerd op de effectiviteit van het activeringsbeleid?

Mijnheer De Poorter, in welke mate zouden verschillende arbeidsmarkten met hun eigen sociaal overleg en hun eigen loonnormen de concurrentiepositie van Belgische bedrijven tijdens internationale onderhandelingen aantasten?

6. Antwoorden van de genodigden

6.1. Antwoorden van Ann Van Den Cruyce

Ann Van Den Cruyce: Ik vind dat sommige vragen een politieke mening vergen en als ambtenaar wil ik me relatief neutraal opstellen. Ik heb mijn eigen ideeën, maar ik blijf de uitvoerder van het beleid van mijn politieke overheid.

De eerste vraag was wat ik zou doen indien ik met een leeg blad zou beginnen. Aangezien ik wetenschappelijk medewerker ben geweest, moet ik daar eens over nadenken. Hoe meer partners er zijn, hoe complexer het wordt. Als we alles willen doen zoals we het zelf willen, hebben we natuurlijk het best alle hefbomen in handen. Dat lijkt me een utopie in dit land. Er zijn redenen waarom er verschillende bevoegdheidsniveaus zijn. Als de regeringen op de verschillende beleidsniveaus samen zouden starten en afspraken zouden maken over wie op welk moment wat zal doen voor gezamenlijke thema's, dan zou dit al een stap vooruit zijn.

Ik zou dus van start gaan met die samenwerking tussen de verschillende beleidsniveaus. Ik heb gezien dat in het federale regeerakkoord zaken staan die ook in het Vlaamse regeerakkoord zijn opgenomen. Moet enkel de Vlaamse overheid aan een loopbaanrekening werken? Ik zou een gezamenlijk beleid uittekenen. Dit vereist natuurlijk dat alle regeringen in dezelfde richting willen gaan. Als de sociale zekerheid en het arbeidsrecht federale bevoegdheden blijven, moet er een consensus over het beleid zijn.

Aangezien de arbeidsmarkt in de gewesten verschillend is, vind ik dit een moeilijke vraag. Als het niet mogelijk is alles zelf te doen, moeten de verschillende beleidsniveaus gezamenlijk starten en niet in elkaars vaarwater terechtkomen. Als dat toch zou gebeuren, moeten ze meteen samenwerken. Als een regering aan iets begint, maar voor de uitwerking afhankelijk is van een andere regering, die pas later is gestart, ontstaan grote vertragingen en de arbeidsmarkt is gebaat bij snelle oplossingen. Ik geloof in samenwerking, maar er zijn voorwaarden aan verbonden.

Een andere vraag is wat van de sociale zekerheid en het arbeidsrecht de absolute kern is die federale bevoegdheid moet blijven. Er zijn verschillende lagen. Op welke vlakken kunnen de gewesten vanwege de specificiteit van hun arbeidsmarkt

vrijheden krijgen? Naast de harde kern is er een zachte kern waarvoor misschien een verschillend gewestelijk beleid mogelijk is. Op administratief niveau wordt goed samengewerkt, maar elke instelling werkt natuurlijk op basis van de eigen bevoegdheden. Het is mogelijk dat een instelling mee wil, maar geen tijd heeft of andere belemmeringen ziet.

De volgende vraag betrof de quick wins. Ik denk aan een betere afstemming tussen de verschillende beleidsniveaus. Wat de kortgeschoolden en de ouderen betreft, gaat het om structurele aanpassingen. Wat de sociale economie betreft, is de activering financieel voordeliger dan mensen in de werkloosheid te laten zitten. Het federale contingent moet worden uitgebreid zodat we een aantal mensen een activiteit kunnen aanbieden en uit de werkloosheid kunnen halen. Dat is beter voor die personen. Ik denk dan aan de activering van de mensen die nu een uitkering wegens ziekte of een andere federale uitkering krijgen. De federale overheid wil hier ook aan werken, maar zou dit niet apart moeten doen. Als iedereen rond de tafel zit, kunnen de overheden zien waar ze elkaar kunnen versterken en kunnen ze proberen een eenvormig kader uit te werken. Dat moet mogelijk zijn.

Er zijn controles op de dienstencheques, arbeidsmigratie en uitzendarbeid. De controlediensten zouden afspraken moeten maken die ertoe leiden dat onze inspectiediensten, die het arbeidsrecht en de sociale zekerheid ook kennen, vaststellingen mogen doen. Op die manier kan misschien sneller worden opgetreden. De samenwerkingsakkoorden zouden verder mogen gaan dan nu het geval is. Ik heb soms de indruk dat de federale kaders niet zo snel gaan als wij zouden willen en dat we toe zijn aan een modernisering van het arbeidsrecht en de sociale zekerheid. Dat zou gezamenlijk kunnen gebeuren.

Wat de activering na collectieve ontslagen betreft, vind ik dat we vooruitgang moeten boeken. Ook dat kan gezamenlijk gebeuren, maar ik zou dan wel prioriteiten stellen. Hetzelfde geldt voor de snelle activering van de ene naar de andere sector. Met betrekking tot die gezamenlijke bekommernissen zouden we samen kunnen vooruitgaan en aan een modernisering van de federale bevoegdheden kunnen werken. Dit is misschien een politieke uitspraak, maar soms is het allemaal wat te rigide. De arbeidsmarkt en onze inzichten evolueren. We moeten op alle terreinen kunnen vooruitgaan.

De terbeschikkingstelling is een ander voorbeeld. Als voorzitter van de Adviescommissie voor Uitzendactiviteiten weet ik wat op dat vlak leeft. Het verbod op de terbeschikkingstelling is er niet voor niets gekomen. Er waren wel degelijk wantoestanden. Het moet binnen bepaalde kaders echter mogelijk zijn dit wat sneller te kunnen doen. Zeker in deze turbulente tijden zou ik daar een prioriteit van maken.

Ik weet niet of het allemaal quick wins zijn, want het vergt altijd overleg met de andere partijen rond de tafel. Ik zou beginnen met de topics die ik net heb opgesomd.

Mijnheer Ronse, kunt u uw vraag over de reële impact op het terrein nog eens herhalen?

Axel Ronse: Mevrouw Van Den Cruyce, uw presentatie heeft aangetoond waar de inefficiënties zitten. De volgende stap bestaat erin die inefficiënties concreter te maken. Hoeveel mensen in tijdelijke werkloosheid zijn kansen ontnomen om tijdelijk elders te werken omdat het federale systeem inzake detachering te rigide is? Wat is de impact van het feit dat de inschrijving bij VDAB voor tijdelijk werklozen nog niet verplicht is op het bereiken van mensen voor opleidingen?

Ann Van Den Cruyce: Ik denk dat de federale overheid in verband met de tijdelijke werkloosheid in bepaalde sectoren in een tegemoetkoming heeft voorzien. Over aantallen kan ik niet spreken. De vraag is waarom een bedrijf dat tijdelijk met een

daling van de activiteiten wordt geconfronteerd zijn mensen niet snel elders kan laten inspringen. De mensen moeten zelf een andere job willen zoeken. Als ze denken dat ze hun job zullen verliezen, willen ze de overstap naar een andere sector wel maken, maar de individuele voorkeuren spelen een rol. Ik moet het antwoord schuldig blijven, maar we voelen dit wel aan op het terrein.

Axel Ronse: Ik zal mijn vraag anders formuleren. Als het Vlaamse bevoegdheden zouden zijn, zouden we dan de afstand tot de arbeidsmarkt van significant meer mensen kunnen verbeteren?

Ann Van Den Cruyce: Dat is een moeilijke vraag. Ze kunnen opleidingen volgen, maar er zijn wel wat drempels.

Wim Adriaens: Door de noodzakelijke afstemming tussen de twee verschillende beleidsniveaus is er altijd een zekere vertraging. Er zou zeker een impact zijn geweest, maar we hebben aan de andere zijde de bereidheid gevoeld om na te denken over wat mogelijk is.

Ann Van Den Cruyce: Het belangrijkste is dat het sneller zou gaan als we alles zelf in handen zouden hebben. Op bepaalde momenten is het ook nodig snel te gaan.

Axel Ronse: Dit is voor ons een belangrijk thema want op basis hiervan moeten we een aantal conclusies trekken. Als het sneller zou gaan, zou dit dan een serieuze impact hebben op de kansen en de mogelijkheden van veel mensen of zou dit gewoon betekenen dat het wat sneller gaat? Deze vraag is geen kritiek op de federale ambtenaren die hier aanwezig zijn. Het gaat me puur om de complexiteit.

Ann Van Den Cruyce: Het is een algemene vaststelling dat afstemming tijd vergt. De activering van personen in andere uitkeringsstelsels moet gezamenlijk worden aangepakt. Om dat sneller te laten gaan, moet de vraag worden gesteld of de gewesten bepaalde vrijheidsgraden kunnen krijgen met betrekking tot de activering van die mensen. Ik heb het niet in detail bestudeerd, maar het is een vraag die ik zelf ook stel. Het gaat ook om maatwerk.

Iedereen kijkt vanuit zijn standpunt naar de federale kaders in verband met de arbeidsongeschiktheid. Historisch gezien zijn die kaders ontstaan om mensen een uitkering te laten krijgen. Nu maken we een omgekeerde beweging en vragen we ons af waartoe iemand nog in staat is of wat nodig is om iemand aan het werk te houden. Dat is een andere invalshoek. De kaders moeten op elkaar worden afgestemd en er moet vrijheid zijn om op maat van individuen te werken. Met de huidige mogelijkheden om de afstand te bepalen, acht ik VDAB daar zeker toe in staat.

De volgende vraag ging over het asymmetrisch beleid. Ik heb de indruk dat er hierover een discussie in het Vlaams Parlement zal komen. Aangezien ik mijn minister eerst aan het woord wil laten, wil ik hier niet op vooruitlopen. De interne voorbereiding is gebeurd. Het hangt samen met veel punten die ik tijdens mijn uiteenzetting heb opgesomd. We hebben hier bepaalde maatregelen die andere gewesten niet hebben genomen. De vraag is of we met de federale overheid al afspraken over bepaalde vrijstellingen kunnen maken.

Een asymmetrisch beleid kan ook betekenen dat we met de federale overheid afspraken maken over wat we absoluut federaal willen houden en waar er marge is om aan het arbeidsrecht en de sociale zekerheid te sleutelen zodat we een beleid op maat van de gewesten kunnen voeren. Uit de rapporten van de Hoge Raad voor de Werkgelegenheid, waar ik zelf deel van uitmaak, blijkt dat niet elk gewest hetzelfde is. De kortgeschoolden vormen een groter probleem in Wallonië, maar in Vlaanderen zitten meer mensen in de inactiviteit. De samenwerking met de federale overheid zou moeten worden opgezet in functie van de kernpunten of de focus

die een gewest wil leggen. Ik zal het aan de minister overlaten in verband met de asymmetrische samenwerking een aantal zaken voor te leggen. Het begrip moet nog vorm krijgen.

Als voorbeeld heb ik verwezen naar de jobbonus, een project waar ik zelf aan werk. De jobbonus mag niet door federale belastingen worden tenietgedaan. We moeten de federale overheid in dit verband om een fiscale vrijstelling vragen en dat moet dan in regelgeving worden gegoten. Dat is voor mij een asymmetrische samenwerking, want de andere gewesten hebben geen jobbonus.

De volgende vraag was of het niet beter en efficiënter zou zijn alles naar de deelstaten te brengen. Met die overheveling zouden we naar een bepaald model in het staatsbestel gaan waarover ik me niet zal uitspreken. Ik ben er zeker van dat dat alles gemakkelijker zou maken, maar of dat ook de politieke wens is, is een ander paar mouwen.

Mijnheer Van Rompuy, u hebt me gevraagd meer in detail op de knelpunten in te gaan. De evaluatie van de arbeidsongeschiktheid berust in de verschillende stelsels op andere criteria. Dat kan beter worden geharmoniseerd. Een ander knelpunt is dat iemand eerst volledig inactief moet worden om in een bepaald uitkeringsstelsel terecht te komen, wat de re-integratie in de weg staat. Misschien moet iemand die niet helemaal inactief wordt toch recht op een bepaalde uitkering krijgen. We moeten kijken naar manieren om iemand eventueel beperkt aan het werk te houden en een progressief traject te laten aanvatten. Momenteel zitten we in een fase waarin we met contingents experimenteren, maar als bepaalde kaders op elkaar worden afgestemd, kunnen we hier veel verder in gaan. Door met een bepaalde groep te starten, krijgen we wel inzichten in hoe we een kader moeten maken.

De vraag hoe mensen van de ene naar de andere sector kunnen gaan en de opmerking over de sectorfondsen vind ik interessant. Na een ontslag moet iemand naar zijn volgend werk worden begeleid. De eerste fase is federaal bepaald en bevat geen incentive om meteen een opleiding te starten. Opleidingen kunnen wat langer duren en iemand kan ondertussen van statuut veranderen. Ik heb al gelezen over een transitiestatuut. Er zijn allerlei mogelijkheden om de middelen in de sectorfondsen eventueel te activeren. Op die manier kan ook een gedeelte van de opleidingen die noodzakelijk zijn om de mensen te heroriënteren, worden betaald. Nu hebben we daar de middelen niet voor. De werkgevers moeten vooral bij de onderhandelingen worden betrokken. Ze moeten niet enkel in de ontslagvergoedingen investeren. De vraag is wie de opleidingskosten moet dragen. Dit moet in een nieuw kader worden uitgetekend, wat betekent dat we een aantal zaken zoals outplacement opnieuw moeten bekijken. Ik zou starten met een samenwerking tussen de federale overheid en de Vlaamse overheid op dit vlak.

De dienstenchequeondernemingen zijn natuurlijk actief in heel België. Zodra we aan dat stelsel beginnen te werken, wordt het moeilijk. Er is nu eenzelfde private operator in de drie gewesten. Als wij hier met Sodexo in zee gaan en een ander gewest met een andere operator, wordt het een nachtmerrie voor de dienstenchequeondernemingen. In het Vlaamse regeerakkoord staat dat aan een facturatiemodel wordt gedacht, maar dit ligt zeer gevoelig. Er zijn ideeën om het anders aan te pakken en meerdere partners in te zetten, maar dit lijkt me een probleem, zeker voor de erkende ondernemingen die in verschillende gewesten actief zijn. Als ambtenaar is het mijn opdracht uit te voeren, maar volgens mij zou dit problematisch kunnen zijn.

Met betrekking tot de uitdagingen en de baten voor de federale overheid heeft ooit al een idee op tafel gelegen. Als we erin slagen meer mensen aan het werk te zetten, heeft dit natuurlijk repercussies voor de federale budgetten met betrekking tot de werkloosheidsuitkering en andere uitkeringen. De vraag is of een gewest

daarvoor gedeeltelijk moet worden gehonoreerd. Dat is een interessant maar moeilijk punt. Achter de zaken die we hervormen, zitten altijd financiële constructies. Wat de financiële consequenties voor de federale overheid en de gewesten betreft, moet ik op de vlakte blijven, maar als een gewest een goed beleid voert en de federale overheid de baten heeft, zou daar wel iets tegenover mogen staan. Er is nu geen opening bij de federale overheid om die middelen voor andere zaken in te zetten.

6.2. Antwoorden van Wim Adriaens

Wim Adriaens: Wat de asymmetrische topics betreft, schuift het federale regeerakkoord de juiste zaken naar voren. Vanuit dat perspectief vind ik het een beloftevolle tekst, maar in de praktijk zal moeten blijken wat de limieten van dat systeem zijn, hoe ver de Federale Regering wil gaan en wanneer we op zaken als de gelijkberechtiging inzake uitkeringen botsen. Het valt momenteel moeilijk in te schatten tot welk punt het werkbaar blijft, maar ik vind het positief dat de aanknopingspunten in het federale regeerakkoord staan.

Tijdens gesprekken met de heer Perl van het RIZIV heb ik vragen gesteld over het doorgeven van de gegevens van mensen met een RIZIV-statuuut. Daarvoor moesten federale maatregelen worden genomen, maar zijn antwoord was dat hij moest nagaan in welke mate dit ook voor de andere gewesten interessant kon zijn. De federale instellingen worden ook niet enthousiast van de idee om ten aanzien van de drie gewesten anders te moeten optreden, maar dit biedt ons wel een perspectief om de nodige accenten te leggen.

De gewestelijke bemiddelingsdiensten hebben afgesproken open te staan voor asymmetrische accenten in functie van elkaars beleid. Het is onze ambitie de arbeidsongeschikte mensen in Vlaanderen snel te heractiveren. In Wallonië is dat minder een ambitie omdat er daar andere uitdagingen zijn, maar er is wel een bereidheid om die opening te laten. Vanuit dit perspectief is het zeker een beloftevol verhaal.

Hier wordt gepraat over zaken als de gemeenschapsdienst, iets dat in de andere gewesten niet leeft. Het is mogelijk dat voor die specifieke maatregel vrijstellingen of afspraken nodig zijn. Dit kader laat dit toe en biedt ons een zeker perspectief.

Ik heb net al een voorbeeld gegeven in verband met de gegevensuitwisseling, maar ik heb geen lijstje met alle vormen van gegevensuitwisseling die meteen vorm moeten krijgen. In de benadering van de KSZ en de Gegevensbeschermingsautoriteit moet alles proportioneel en in functie van een bepaalde dienstverlening gebeuren. We moeten altijd goed definiëren wat we voor wie willen doen en wat we daar exact voor nodig hebben. We kunnen niet op voorhand alle data vragen, want we moeten hier zorgvuldig mee omgaan.

Mijnheer Ronse, u hebt concrete voorbeelden van de impact op het terrein gevraagd. We hebben dit uiteraard niet allemaal uitgerekend, maar we merken dat het in de praktijk moeilijker is mensen in het SWT te activeren. Die mensen denken immers dat ze in het vroegere brugpensioenstatuuut zitten.

Ik ga ervan uit dat de sanctioneringscijfers correct zijn. We hebben het afstemmingstraject met de RVA doorlopen. De RVA neemt onze visie op transmissie en bemiddeling altijd met een goede duiding in zijn rapporten op. Dat is een geïntegreerde aanpak. We sanctioneren niet zonder bemiddeling en we proberen van elke stap in het proces een moment te maken waarop we iemand weer de goede weg kunnen opsturen. In het verleden werd in de communicatie een negatieve klank aan die cijfers gegeven, maar die cijfers kwamen dan van andere bronnen en niet van de RVA zelf.

Mijnheer Van Rompuy, de activering van de niet-actieven is voor ons belangrijk. Het zou goed zijn samen met de federale overheid werk te maken van een systemische aanpak. We moeten de aanknopingspunten voor een snelle herinschakeling inherent aan dat systeem maken. Op dat vlak zijn we zeker vragende partij.

Wat de vraag over de stok en de wortel betreft, verwijs ik naar de aangepaste beschikbaarheid. Op zich hebben we de instrumenten, maar ik erken dat dit voor VDAB een cultuurwijziging was. De goede integratie heeft enkele jaren gekost en is nog steeds bezig. De bevoegdheden zitten goed, maar het kader voor de beschikbaarheid werkt hier en daar remmend.

Het klopt dat we een ander beleid voeren dan Wallonië. Dat is de bedoeling van de staatshervormingen geweest. Iedereen heeft zijn prioriteiten. Wat de degressiviteit betreft, wegen de federale maatregelen nog wel door. Financiële incentives werken op het niveau van een organisatie en op het niveau van mensen. In welke mate dat moet worden gemoduleerd, is een politiek debat.

6.3. Antwoorden van Geert De Poorter

Geert De Poorter: Waar het beleid wordt gemaakt, is belangrijk, maar welk beleid wordt gemaakt, is nog veel belangrijker. De beleidsniveaus moeten samenwerken. Ik ben niet de pleitbezorger van een standstill. We aanvaarden de evoluties en we zullen uitvoeren wat de politiek beslist. We moeten echter altijd rekening houden met de Europese dimensie.

De minister van Werk kan in de Europese Raad voor EPSCO enkel een mening verkondigen indien er een akkoord met de gewesten en de gemeenschappen is. Als het over politiek gevoelige thema's gaat zoals de degressiviteit van de werkloosheidsuitkeringen zijn er verschillen tussen de gemeenschappen en de gewesten en moet de minister van Werk zich onthouden. We doen ons land daar geen plezier mee.

Op ambtelijk vlak hebben we daar een mouw aan gepast. Het akkoord is niet aan de huidige situatie aangepast, maar we overleggen veel met de gewesten. In 70 tot 80 procent van de gevallen komt hier een akkoord uit voort dat we in de Europese Raad voor EPSCO kunnen verdedigen. Nu leidt de federale overheid en vormen de gewesten de assessoren. De gewesten zouden dat kunnen overnemen en dan zou de federale overheid de assessor worden. Dat is echter een puur politieke zaak waarover ik gaan uitspraak wil doen. Als ambtenaren moeten we de politieke beslissingen uitvoeren. Soms vloek ik wel eens, maar daarna zoek ik de beste manier om een beslissing uit te voeren, al dan niet met betrokkenheid van de gewesten.

COVID-19 is een mooi voorbeeld. Een van de grote voordelen is dat de administraties elkaar beter hebben leren kennen. De vraag is hoe we dit voordeel tijdens de post-COVID-19-periode kunnen bestendigen. We moeten een forum vormen waar de topambtenaren van de regionale arbeidsinspecties, de FOD WASO, VDAB, Actiris en Forem om de drie of vier maanden samenkomen om te horen wat de verschillende regeringen zullen doen. We hebben immers vastgesteld dat we soms worden overvallen door de maatregelen van een regering en dat we te weinig tijd hebben om die maatregelen goed uit te voeren.

De communicatie met de burger moet vertrekken vanuit de werkzoekende en de werknemer en niet meer vanuit het standpunt van elke afzonderlijke organisatie. De websites en de callcenters van die organisaties zijn goed georganiseerd, maar de wetgeving is zo complex dat een burger niet weet of hij bij VDAB, de RVA of de FOD WASO moet zijn. De burger wil gewoon een antwoord op zijn vraag en we moeten zeker aan die samenwerking met betrekking tot informatie werken. Een federaal data-driven beleid is belangrijk. De RSZ en de RVA hebben grote

databanken waar de FOD WASO zo veel mogelijk een beroep op doet om het beleid te ondersteunen.

Er is ook gevraagd of het sociaal overleg een positieve of negatieve connotatie heeft bij internationaal opererende bedrijven. Ik ben een groot voorstander van het huidige sociaal overleg. We horen wel eens dat het niet meer werkt, maar uit de sociale verkiezingen en de afgesloten cao's blijkt dat het wel nog werkt. Dit is net een voordeel voor bedrijven die zich internationaal willen profileren, want de cao's creëren sociale rust en leggen de voorwaarden voor een goede arbeidsorganisatie vast. De indeling in paritaire comités is niet meer van deze tijd. Daar moeten we aan werken. Aangezien we niet met een wit blad kunnen beginnen, zal dat tijd en overleg met de sociale partners vergen. De sociale partners maken een essentieel deel van het sociaal overleg uit.

Voor de verkleining van de afstand tot de arbeidsmarkt speelt vorming een grote rol. Of we de huidige structuren met verschillende instellingen moeten behouden of naar een globale structuur per gewest moeten gaan, is een politieke beslissing. Om welk beleidsniveau het ook moge gaan, samenwerking is van het grootste belang.

6.4. Antwoorden van Geert Vandendriessche

Geert Vandendriessche: Ik zal eerst ingaan op de opmerking over de lange overgangperiode voor de werkhervattingstoelage. Vanuit het oogpunt van de rechtszekerheid voor de betrokkenen is dat een logisch argument, maar in andere gevallen is gewerkt met overgangperiodes van een tot twee jaar. Daar speelt die rechtszekerheid ook een rol. Er is niet veel aan de federale partner gedacht. Het is niet zo efficiënt dat wij nu nog tien jaar dossiers moeten behandelen in verband met een regeling die al is afgeschaft. Dit spant overigens niet de kroon, want een ander gewest is erin geslaagd voor een activeringsmaatregel een overgangsregeling tot 2041 te bewerkstelligen. Dit brengt blijvend kosten en inzet van middelen voor het federaal niveau met zich mee. De werkhervattingstoelage, bijvoorbeeld, moet verder jaarlijks worden aangevraagd, door de uitbetalingsinstellingen verder worden betaald en deze betalingen moeten door de RVA worden geverifieerd.

De cijfers met betrekking tot de controle op de beschikbaarheid in de andere gewesten staan vermeld in het jaarverslag van de RVA. Er zijn in feite geen noemenswaardige verschillen tussen de gewesten. In Vlaanderen en Wallonië is er een percentage gevolgeving van 11 procent. In het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest is dat met 8 procent iets minder.

Er is momenteel eigenlijk geen sterke responsabilisering. De federale overheid blijft de uitkeringen betalen. Voor de vrijstellingen voor het volgen van een opleiding is wel een bepaalde regeling vastgelegd. Dit heeft onder meer te maken met het feit dat de toekenning van een vrijstelling een impact kan hebben op het bedrag van de uitkering. Soms wordt de uitkering tijdens een bepaalde fase van het degressief verloop gefixeerd, wat een hogere kost met zich meebrengt. Er is een afspraak gemaakt over het percentage van de werklozen dat een vrijstelling kan krijgen voor het responsabiliseringsmechanisme in werking treedt. Als ik mij niet vergis, is dat 12 procent. Er is echter ook voorzien in een uitzondering, want dit mechanisme geldt niet indien de opleiding iemand op een knelpuntberoep voorbereidt. De gewestelijke instellingen beslissen echter in feite zelf of het om een dergelijke opleiding gaat.

De spreidstand van de RVA is niet eindeloos groot. Wat bijvoorbeeld de activering betreft, zijn we zeker niet misnoegd dat de regeling in Vlaanderen is afgeschaft. Als de middelen niet beschikbaar zijn, is het moeilijk om meerdere verschillende regelingen inhoudelijk te beheersen, terwijl we ze als technisch operator wel moeten uitvoeren. Het gaat hier niet noodzakelijk om de complexiteit van de structuren,

maar om de complexiteit van de regelingen zelf. Als de regio's regelingen eenvoudiger zouden maken, zou alles natuurlijk eenvoudiger te beheersen zijn.

7. Aanvullende vragen en antwoorden

Axel Ronse: Ik heb nog een concrete vraag over het kunstenaarsstatuut dat zich tussen beide beleidsniveaus beweegt. Er is het culturele aspect, maar het gaat ook om arbeidsrecht. Ik zou graag het federale en het Vlaamse perspectief hierop kennen.

Mevrouw Van Den Cruyce, ik ben daarstraks mijn vraag over de jobbonus vergeten. U werkt dit nu uit, maar u hebt verwezen naar de manier om hier fiscaal mee om te gaan. De federale overheid werkt ook aan de laagste uitkeringen. Bestaat het gevaar dat de jobbonus ten gevolge van de federale beslissingen geen effect op de arbeidsmarkt zal hebben?

Geert Vandendriessche: Wij zeggen altijd dat het kunstenaarsstatuut als zodanig eigenlijk niet bestaat. Het gaat wat de RVA betreft om een aantal specifieke regels in de werkloosheidsreglementering die bepaalde voordelen toekennen aan mensen die een bepaald aantal artistieke prestaties hebben geleverd. Momenteel past de RVA deze federale regelgeving toe. We hebben begrepen dat er wordt gewerkt aan een statuut. De RVA is hierover al uitgenodigd door de commissie Sociale zaken, Werk en Pensioenen van de Kamer van volksvertegenwoordigers, maar heeft geen zicht op wat dit nieuwe statuut zou inhouden.

Ann Van Den Cruyce: Het is misschien veelzeggend dat ik zelfs niet wist dat er op dat vlak iets beweegt. De sectorale korting voor de kunstenaars valt onder onze bevoegdheden, maar wordt uitgevoerd door de federale operator, de RSZ. Momenteel werken wij niet aan dat statuut. Als daaraan wordt gedacht, moeten de verschillende beleidsniveaus hierover samenkomen.

Geert De Poorter: Het gaat niet enkel om de kunstenaars. Dit speelt, bijvoorbeeld, ook een rol voor het huispersoneel of het personeel op baggerboten. Dit is een complexe materie, want we komen daar met de potentiële staatssteun weer in het Europese vaarwater.

Ann Van Den Cruyce: De Vlaamse overheid heeft al aan de andere sectorale kortingen gewerkt, maar vanuit mijn oogpunt is de sociale korting voor kunstenaars een slapende maatregel. We hebben ooit naar de sectorale korting voor de ont-haalouders gekeken en dat is meteen een heel ingewikkelde kwestie gebleken. We zijn van die verschillende statuten afgebleven, maar die materie bevindt zich al op het niveau van de Vlaamse overheid.

Mijnheer Ronse, op uw vraag over de jobbonus zal ik een theoretisch antwoord geven. Dat gevaar bestaat omdat er ook een federale bonus is. Als de federale overheid daaraan begint te sleutelen, wat in het federale regeerakkoord staat, worden dat communicerende vaten. De beslissingen hebben een impact op de andere bonussen. Dit is een theoretisch antwoord, maar er is natuurlijk een interferentie. Of de jobbonus hierdoor een slag in het water wordt, is een andere vraag. Om werkloosheids- en promotievallen te voorkomen, moeten we rekening houden met de federale situatie. Als de federale overheid hieraan begint te sleutelen, ontstaat een nieuwe realiteit. Hieruit blijkt dat die zaken afhankelijk van elkaar zijn.

II. Hoorzitting van 29 maart 2021

Aan de hoorzitting werd deelgenomen door:

- Pieter Timmermans, gedelegeerd bestuurder, en Monica De Jonghe, directeur-generaal, VBO;
- Danny Van Assche, gedelegeerd bestuurder, en Johan Bortier, directeur Studiedienst, UNIZO;
- Ingrid Lieten, directeur, Verso;
- Hans Maertens, gedelegeerd bestuurder, en Sonja Teughels, senior adviseur Arbeidsmarkt, Voka.

1. Uiteenzetting door Pieter Timmermans en Monica De Jonghe

Pieter Timmermans: Ik wil benadrukken dat wij door onze specifieke organisatie in het hele land aanwezig zijn: in het noorden, het centrum en het zuiden van het land, zonder de Oostkantons te vergeten. Daardoor hebben wij een uniek ecosysteem waar ondernemers uit alle hoeken van dit land elkaar ontmoeten. Vanuit dat perspectief hebben we het voorbije anderhalf jaar onder de radar gechallenged, onderzocht en gediscussieerd omdat met de fanfare voorop het bos intrekken in deze materie waarschijnlijk niet de beste aanpak is. We verzamelen liever alle jagers, om dan tot een consensus te komen.

Vanuit onze relatie met Business Europe hebben we bovendien zicht op wat er in een aantal landen gebeurt, bijvoorbeeld in Zwitserland en Duitsland. U zou er versted van staan hoe men ook daar worstelt met een aantal zaken.

We kiezen voor een benadering vanuit dat ecosysteem op nationaal niveau, met vertakkingen in de sectoren en in de regio's. We hebben een powerpointpresentatie ter beschikking, en ook een uitgebreide nota, die echter in de komende maanden nog verder verfijnd zal worden. In onze organisatie hebben we de gewoonte om de staatshervorming te toetsen aan wat we zien in de praktijk en wat we horen bij onze verschillende geledingen.

1.1. Algemene beschouwingen

Ik begin met enkele algemene beschouwingen. Voor ons is efficiëntie van beslissing en van organisatie belangrijk. We stellen vast dat een aantal beslissingsprocedures tot blokkering leiden. Voor ons gaat het om zo efficiënt mogelijk werkende structuren: dat is een uitgangspunt dat bij onze leden meermaals naar boven is gekomen.

Wat is het verschil tussen frontoffice en backoffice? Een ondernemer is niet gebaat met wat er achter de schermen gebeurt. Hij wil een efficiënt contactpunt voor de schermen.

Een andere heel duidelijke lijn in onze gesprekken met de leden-ondernemers uit de verschillende regio's is de sociale zekerheid. Dat is de ruggengraat van ons land. Wie de sociale zekerheid splitst, splitst het land.

1.2. Facts and figures

Ik geef een aantal facts and figures. Er zijn in ons land ondernemingen met één vestiging, met meerdere vestigingen in dezelfde gemeente, in hetzelfde arrondissement, in hetzelfde gewest. Maar er zijn er ook die in meerdere gewesten aanwezig zijn: 3400 werkgevers, 38.000 vestigingen, 1,4 miljoen werknemers. Dat is ongeveer 35 procent van de tewerkstelling. Splits dat uit en leg meer de focus op de private sector, dan loopt het aandeel van de multiregionale werkgevers, enkel en alleen in de private sector, op tot ongeveer 40 procent. Ik geef die cijfers omdat

ze heel belangrijk zijn voor de uitgangspunten van de discussie over arbeidsmarkt, arbeidsrecht, sociale zekerheid, werkloosheid en alles wat daarmee verband houdt. Multiregionale bedrijven zijn meestal iets groter. Het verband van dit type bedrijven met werkgelegenheid, toegevoegde waarde, export en R&D vertoont een duidelijke correlatie.

Ook het gegeven van de pendelaars tussen de regio's en de gewesten is voldoende gekend. De woon-werkverplaatsingen zijn provinciegrensoverschrijdend. Ook het telefoonverkeer geeft dat aan. Al deze statistieken zijn openbaar beschikbaar.

We maken een duidelijke opsplitsing in het debat. We vragen dat men een onderscheid maakt tussen sociale zekerheid, arbeidsrecht en arbeidsmarktbeleid.

1.3. Arbeidsrecht

Reeds bij de vorige staatshervorming in 2010 werden bedenkingen over de splitsing van het arbeidsrecht overgemaakt aan de onderhandelaars. We denken dat dat een niet evidente en wellicht ook niet aangewezen richting is. Heel veel voorbeelden op het terrein gaan in tegen de splitsing van het arbeidsrecht. De multiregionale ondernemingen willen dat niet. De multiregionale ondernemingen die daar in Vlaanderen mee werden geconfronteerd, hebben zelf uit eigen zak bijgepast voor de werknemers uit andere regio's. Ze moeten daar goed mee oppassen omdat dat in die ondernemingen tot complexe situaties leidt, tot haasje-overeffecten. Het kan een bron van conflicten zijn.

In de nota staan zeven elementen opgesomd die aangeven dat daar een probleem kan ontstaan. Dit kan voor 40 procent van de tewerkstelling een probleem zijn. Dat zal tot spanningen en extra kosten leiden. Ik zal dit niet herhalen. Die mogelijke problemen zijn genoegzaam bekend.

Arbeidsrecht en loonvorming zijn hier bijzondere aspecten. Over de loonvorming is de reflectie nog niet zo ver gevorderd. Een aantal elementen uit studies daarover kan worden overgenomen. Als er hier een premie wordt toegekend, kan men zien dat die wordt opgeëist op een ander niveau binnen dezelfde onderneming. Daar moet men rekening mee houden. Het gaat over 40 procent van de tewerkstelling en over heel veel bedrijven. De multiregionaliteit is de laatste decennia nog toegenomen. Dat betekent dat de werkgevers het kunnen appreciëren om in meerdere regio's aanwezig te zijn. Daar is er absoluut geen vraag naar de splitsing van het arbeidsrecht.

1.4. Arbeidsmarktbeleid

Arbeidsmarktbeleid is iets anders. Daar hebben we een aantal voorstellen. We denken dat dit vanuit het element efficiëntie extra problemen kan creëren in de ondernemingen waar het vandaag absoluut geen probleem is. Maar toch moet er een aantal zaken kunnen besproken worden. Volgens het VBO kan het in alle richtingen gaan. Men kan regionaliseren, men kan herfederaliseren. Als het maar optimaliseert en verbetert. Dat is onze basislijn.

Monica De Jonghe: Met betrekking tot het arbeidsmarktbeleid spreken we van het institutionele stelsel waar vraag en aanbod inzake arbeid elkaar ontmoeten. Het gaat over de organisatie en de werking van de arbeidsmarkt. We moeten het onderscheid maken tussen een actief en een passief arbeidsmarktbeleid. We hebben het niet over arbeidsrecht. We zijn er absoluut geen voorstander van dat het arbeidsrecht mee in de oefening wordt genomen omdat dat gaat over de individuele relatie tussen de werkgever en de werknemer. Het beleid gaat dan over hoe de regio het aspect van vraag en aanbod organiseert. Voor ons is het belangrijk dat het arbeidsrecht op het nationale niveau blijft.

We zien dat er in de publieke opinie wat verwarring bestaat over al die begrippen. Men gooit ze soms op een hoop en heeft het dan over arbeidsmarktbeleid en in één adem over arbeidsrecht, over arbeidsorganisatie, over vorming en opleiding, over jobcreatie enzovoort. Maar men moet daar de zaken toch goed uit elkaar houden. Voor ons is het heel belangrijk dat naast het arbeidsrecht ook de sociale zekerheid een federale materie blijft.

De laatste staatshervorming was een copernicaanse revolutie. Er is al een hele weg afgelegd. Wat is er allemaal overgeheveld naar de regio's? Doelgroepenbeleid, vorming, het Vlaamse opleidingsverlof – het vroegere betaald educatief verlof –, controle op beschikbaarheid voor de arbeidsmarkt, zowel actieve, passieve als aangepaste beschikbaarheid.

Ik benadruk dat er bij ondernemingen bekommernissen bestaan over een aantal zaken dat niet zo goed loopt. Bijvoorbeeld de aanknopng van het doelgroepenbeleid confronteert multiregionale ondernemingen met heel wat extra complexiteit. Er zijn verschillende regels naargelang over welke werknemers het gaat en waar ze zijn tewerkgesteld. Dan is er de kwadratuur van het individuele opleidingsrecht. Ook daar is er een opbod. Er is het Vlaamse opleidingsverlof, maar daarnaast ook het federale niveau, waar men denkt aan het nog meer versterken van het recht op individuele opleiding.

Dan is er een drastische daling van de sancties met betrekking tot controle op de beschikbaarheid van werkzoekenden. Dat is voor een deel het gevolg van opties die worden genomen door de verschillende regio's. We zijn daar bezorgd over omdat we nog altijd zitten met een regeling van werkloosheidsuitkeringen die onbeperkt in de tijd is. Daartegenover staat het belang dat er voldoende sterk wordt opgetreden als er zaken op dat vlak niet goed verlopen.

1.5. Regionaliseren of herfederaliseren? Optimaliseren!

Ik overloop drie voorstellen. We bekijken telkens wat de beste optie is: regionalisering, een gemengde optie of herfederalisering.

Naar aanleiding van de oefening betreffende de hervorming van de sociale zekerheid hebben we een tijd geleden een voorstel inzake werkloosheid gelanceerd. We zitten nog met een regeling waarin de uitkeringen onbeperkt zijn in de tijd, maar we denken dat het goed zou zijn om te komen tot een stelsel waarbij we de uitkeringen op federaal niveau voor twee jaar laten bestaan. Dat zou gekoppeld moeten zijn aan een eenvoudig normatief kader. We stellen voor dat er een inkomenszekerheid zou zijn in een eerste periode. Dan moet er een duidelijk voelbare periode met twee trappen van degressiviteit komen, zonder dat er aan die degressiviteit allerlei voorwaarden worden gekoppeld.

Vandaag maken tal van uitzonderingen het systeem heel complex. We stellen voor om geen uitzonderingen op de degressiviteit toe te staan, behalve wanneer het gaat over de inzetbaarheid. Mensen die inzetten op vorming met het oog op hun inzetbaarheid moeten in die tweede periode kunnen blijven. Daarnaast is het belangrijk een werkloosheidsverzekering te hebben met een performante vervangingsratio. Dit wordt dan een eenvoudig stelsel met een eenvoudig normatief kader, maar het zou maar voor twee jaar in handen blijven van de federale overheid. Daarna zou het hele systeem overgaan naar de regio's, met de betreffende middelen, wat ze de mogelijkheid biedt om hun eigen beleid te voeren. De regio's moeten dus aan de slag met de langdurige werkloosheid. Met dat eenvoudige normatief kader wordt het mogelijk dat in die eerste twee jaar de regio's gestimuleerd en geresponsabiliseerd worden om te vermijden dat de mensen in een langdurige werkloosheid terechtkomen.

Een ander voorbeeld heeft betrekking op discriminatie. Op het vlak van diversiteit zien we heel wat bewegen in de regio's. Er zijn al heel wat regels uitgewerkt rond praktijktesten, anonieme sollicitaties en mystery calls. Op het niveau van de Federale Regering loopt op dit moment het debat om die regels nog te verstrengen. We zien dat in de verschillende regio's verschillende regels gelden. Ook steden voelen zich steeds meer geroepen om daarrond een beleid op te zetten. De ondernemers worden geconfronteerd met heel veel nepsollicitaties, afhankelijk van wie hiertoe het initiatief neemt. Daarom zouden we het logisch vinden dat er veel meer wordt gestuurd door de regio's, volgend op een inclusief onderwijsbeleid, en dat dit dan wordt gekoppeld aan een inclusief arbeidsmarktbeleid. Dat moet worden uitgewerkt samen met de sectoren. De verschillen bestaan niet enkel op regionaal niveau maar vooral ook op sectoraal niveau. Daar is een sectorale aanpak heel belangrijk. Vlaanderen heeft daarvoor gekozen. We denken dat dit de juiste optie is.

Levenslang leren is een heel belangrijk thema. Daar stellen we hetzelfde vast. Men neemt veel initiatieven om de leerrekening op poten te zetten. Maar het is voor ons belangrijk dat dit in één gecoördineerd systeem gebeurt. Men moet kunnen kiezen voor een vormingswijzer, waarbij vooral wordt bekeken wat wordt aangeboden en waarbij elke burger in het land weet welke opleidingsrechten er bestaan. Dit is iets wat moet worden opgezet voor iedereen die beschikbaar is voor de arbeidsmarkt en die op arbeidsleeftijd is gekomen, dus niet enkel in de relatie tussen werkgever en werknemer. Daarnaast is er een rugzak, die federaal wordt aangestuurd, waarbij men in de loop van zijn loopbaan tijd en geld kan sparen. Daarbij wordt ingezet op de gedeelde verantwoordelijkheid met het oog op het verbeteren van de leercultuur.

Voor de dienstencheques moeten we komen tot een herfederalisering. Alles wat arbeidsrecht en loonvorming betreft, zit nog steeds op het federale niveau. De dienstenchequebedrijven en de sector moeten zich naar die bepalingen richten. De prijszetting en de subsidiëring van de dienstenchequebedrijven vanuit de regio's is losgekoppeld van de kosten waarmee ze door de indexstijging en de loonvorming worden geconfronteerd. Daardoor zitten ze steeds meer in een moeilijk parket. Ze kunnen de hogere loonkosten niet doorrekenen en worden daarin niet tegemoetgekomen. Tijdens de pandemie kon worden vastgesteld dat de verschillende opties die door de regio's werden genomen met betrekking tot de dienstenchequeondernemingen zeer complex te beheren waren. Dat is bijzonder problematisch voor de bedrijven die werknemers tewerkstellen in de verschillende regio's.

Pieter Timmermans: We hebben in onze organisatie gesproken met vertegenwoordigers van verschillende sectoren en regio's. Het arbeidsrecht vormt een heel groot probleem in multiregionale ondernemingen. De cijfers zijn wat ze zijn. Voor de werkgelegenheidsgerelateerde sociale zekerheid moeten we een zo breed mogelijke sokkel hebben. We stellen voor dat dit na twee jaar werkloosheid de verantwoordelijkheid van de regio's wordt. Voor een aantal zaken zoals de dienstencheques is dit ingegeven door de realiteit van de laatste weken, maanden en jaren. Op het terrein, in de dienstenchequebedrijven, krijgen we die echo. We vragen om rekening te houden met de multiregionaliteit. Dat gaat over 40 procent van de tewerkstelling. We willen geen problemen importeren in de bedrijven. We zien haasje-overeffecten, we zien extra kosten en complexiteit opduiken. Dat is op dit moment niet aangewezen.

Langs de andere kant zijn er zeker zaken die op het regionale niveau kunnen worden georganiseerd. Het is geen enkel probleem om daar verder op door te gaan. Wij vertrekken niet van de fetisj dat het moet geregionaliseerd of geherfederaliseerd worden, maar wel van hoe het op een zo efficiënt mogelijke manier kan worden georganiseerd, zonder dat het voor de betrokken bedrijven tot extra complexiteit leidt.

De nota van vijftien tot twintig pagina's is een work in progress. We kunnen haar nog in detail bespreken.

2. Uiteenzetting door Danny Van Assche en Johan Bortier

Danny Van Assche: UNIZO zit in een heel specifieke positie: we zijn zowel actief op het federale sociaal overleg als op het Vlaamse sociaal overleg. U zult ons dus van geen enkele bijbedoeling in onze standpunten kunnen verdenken. Dat wil niet zeggen dat wij daar anderen wel van verdenken. Onze doelstelling is om tot iets te komen dat zo goed mogelijk werkt.

2.1. Uitgangspunten

Waar moeten we van uitgaan als we over staats hervorming spreken? De staatsstructuur bepaalt wie welke opdracht heeft en wie welk beleid kan voeren. Beleid is iets wat men op lange termijn voert. Dat zou dus een zekere stabiliteit met zich moeten meebrengen. Als we met een nieuwe staats hervorming beginnen, moet dat in eerste instantie gebeuren met een heel goed overleg tussen het federale en het gewestelijke niveau. Er moet een gezamenlijke visie op onze staat komen. Niet alleen in aanloop tot de staats hervorming, maar ook in de uitwerking en uitvoering ervan. Sinds het uitbreken van de pandemie heeft het begrip 'Overlegcomité' een nieuwe betekenis gekregen. Dat geeft aan dat er op een heel hechte manier kan worden samengewerkt. Ik durf zelfs het woord 'samenwerkingsfederalisme' in de mond te nemen.

Het gaat vandaag over arbeidsmarktbeleid. We zullen altijd moeten aanvaarden dat er verschillende bevoegdheden op verschillende niveaus aanwezig zijn. Een goed beleid is enkel mogelijk wanneer er een goede governance qua samenwerkingsfederalisme is. Kijk maar naar het beleid inzake Mobiliteit, Energie enzovoort.

Een staats hervorming moet voor een zekere rust kunnen zorgen. De vorige staats hervorming dateert van tien jaar geleden. Dat is al iets! Een nieuwe oefening moeten we goed en grondig proberen te doen zodat we voor enige legislaturen rust kunnen tot stand brengen en vermijden dat we iedere keer opnieuw een debat over staats hervormingen moeten voeren.

We zijn de laatste tijd ook met andere zaken dan staats hervorming bezig geweest, niet alleen met corona maar ook met het loonoverleg. Dit is dus een eerste reflectie, gebaseerd op standpunten bij UNIZO die al bestonden. Wanneer de werkzaamheden goed en wel op dreef komen, zijn we uiteraard bereid om daar dieper op in te gaan en om dat verder uit te werken.

2.2. Staats hervorming door de bril van ondernemers

Hoe bekijkt de ondernemer de staats hervorming? We hebben dat naar aanleiding van de federale regeringsvorming nog eens onderzocht. Toen bleek dat 19 procent van de ondernemers vond dat het een heel belangrijk aandachtspunt moest zijn voor de verschillende regeringen van het land en vooral voor de Federale Regering. Een nieuwe staats hervorming moest duidelijker maken wie waarvoor bevoegd is. Hieruit blijkt dat dit niet bovenaan de agenda staat. Er zijn inderdaad andere zaken waar ondernemers meer van wakker liggen. Eenzelfde bevraging in de aanloop van de verkiezingen van 2019 wees uit dat nog maar 4 procent van de ondernemers vond dat een staats hervorming nodig is. Tijdens de lange federale regeringsonderhandelingen bleek dat ondernemers wel vonden dat er aan de machinerie moet worden gesleuteld om haar efficiënter en effectiever te maken.

Hierover werd ook gediscussieerd in de raad van bestuur van UNIZO. Toen bleek dat staats hervorming voor de ondernemers op zich geen doel is, maar een middel.

De ondernemers zeggen maar één ding: als het gevolg van een staatshervorming is dat de zaken beter, duidelijker, transparanter en efficiënter zijn, dan zijn ze helemaal voor een staatshervorming.

Het hoofddoel is dus efficiëntie en effectiviteit. Het is geen ideologisch maar vooral een praktisch iets. Er moet een objectieve reden zijn om bepaalde zaken door te voeren.

De meest genoemde problematiek is uiteraard die van de niet-homogene bevoegdheidspakketten. Daardoor is er versnippering en is het onduidelijk bij welke overheid men voor welk beleid moet zijn. Of er zijn overheden die wel degelijk bevoegd zijn voor bepaalde pakketten, maar die pakketten niet ten volle kunnen beheren omdat ze botsen op bevoegdheidsbeperkingen.

Voor de ondernemers bestaat er geen taboe als het gaat om herfederalisering. Ook daar geldt dat dit bespreekbaar is als het leidt tot meer efficiëntie en effectiviteit. Voor de rest hebben ondernemers daar weinig sentimenten.

Ik vraag hier aandacht voor de specifieke situatie van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest. Er heerst bezorgdheid inzake capaciteit en draagvlak. Er zou inzake arbeidsmarktbeleid en sociale zekerheid een grotere groep genieters dan bijdragers kunnen zijn. Het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest zit bovendien in de ruimere regio van Vlaams- en Waals-Brabant, de Groot-Metropolitane Zone. Daar botst men sneller op eventuele verschillen in regelgeving en bevoegdheden. U hoort mij uiteraard niet pleiten voor het vergroten van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest. Ik denk dat het parlement boven mijn hoofd zou instorten. Maar ik wil toch aandacht vragen voor de specifieke situatie van de Brusselse ondernemers. Ik citeer een quote vanuit onze Brusselse afdeling: "Er is geen enkele Nederlandstalige ondernemer in Brussel die gelukkig was met de staatshervorming, want eigenlijk stellen zij alleen maar vast dat hun Vlaamse collega's voor een heel aantal zaken beter bediend worden."

2.3. Wel of geen staatshervorming?

Willen wij nu dat er een staatshervorming komt of niet? De structuur inzake arbeidsmarkt en arbeidsbeleid in ons land is te complex. Ik denk ook aan de zorg, waar we de voorbije maanden en jaren hebben kunnen vaststellen dat we in een te complex gegeven zitten. De voorbije staatshervormingen hebben hiervoor gezorgd. De grote vraag blijft hoe we dat op de een of andere manier transparanter en efficiënter kunnen maken, hoe we tot meer homogene bevoegdheidspakketten kunnen komen. Dit blijft een grote noodzaak.

Die bezorgdheid is dubbel. Er is een vraag naar meer transparantie en efficiëntie tussen de beleidsniveaus maar ook binnen de beleidsniveaus. We moeten ervoor zorgen dat de bevoegdheden die eventueel naar het Vlaamse Gewest of de Vlaamse Gemeenschap overkomen op een zo goed mogelijke manier worden beheerd en toegepast, en dat de doelstellingen die we bij die regionalisering hadden ook tot stand komen. Ik geef enkele voorbeelden.

Voor vorming en opleiding is er een versnipperde bevoegdheid tussen het federale niveau en de gemeenschappen en gewesten. Dat is een probleem. Maar er is op het Vlaamse niveau een even grote versnippering van het vormings- en opleidingsniveau. Dit zit verdeeld over het Departement Onderwijs en Vorming, de CVO's, VLAIO, dat met Syntra en de kmo-portefeuilles bezig is, VDAB, die zowel met beroepsopleidingen als duaal leren bezig is. En dan zijn er nog de sectorale fondsen en het partnerschap duaal leren. Dat zijn allemaal verschillende deeltjes van de Vlaamse overheid die bezig zijn met vorming en opleiding. De versnippering tussen

de verschillende beleidsniveaus mag met andere woorden niet worden vervangen door een versnippering binnen een beleidsniveau.

Het was een grote Vlaamse eis van twintig of dertig jaar geleden om meer impact te kunnen hebben op het verlagen van de lasten op arbeid. De RSZ-doelgroepenkortingen waren het eerste voorbeeld waarbij dat kon tot stand komen. Bij het begin van deze legislatuur hebben we jammer genoeg moeten vaststellen dat heel wat middelen uit deze doelgroepenkorting werden weggehaald, waardoor er minder lastenverlaging op het Vlaamse niveau is tot stand gekomen dan op het federale niveau. Wanneer we iets regionaliseren, moet het de bedoeling zijn om het efficiënter en effectiever te maken.

De kinderbijslag is een derde voorbeeld. De kinderbijslag werd geregionaliseerd maar kan ook een belangrijk instrument zijn voor het arbeidsmarktbeleid. We stellen vast dat dit op dit moment niet gebeurt. Er zijn nu bijvoorbeeld debatten over de portefeuille die we hebben voor de welvaartsenveloppe. Via de kinderbijslag zouden we een impact kunnen hebben op het aan het werk zetten van mensen. Gaan werken is duurder voor wie kinderen heeft. Het instrument van de kinderbijslag kan wat ons betreft op het Vlaamse niveau beter worden ingezet dan op het federale niveau.

Een laatste voorbeeld is de handelshuur. Sinds die werd geregionaliseerd, is er daarrond op het Vlaamse niveau maar weinig activiteit geweest. Daar zijn we tevreden mee. In welke mate zou een verschillende handelshuurwetgeving in Brussel, Vlaanderen en Wallonië leiden tot een effectiever, efficiënter en transparanter beleid?

Ik werp deze voorbeelden in dit Vlaams Parlement als een steen in de kikkerpoel. Dat wil niet zeggen dat wij vinden dat er geen staatshervorming meer noodzakelijk is. Integendeel, wij vinden een volgende stap in de staatshervorming noodzakelijk, maar dan onder voorwaarden. De structuren laten op dit moment geen effectiever en efficiënter beleid toe.

2.4. Wat is er nodig?

Het doel is een werkzaamheidsgraad van 80 procent en het zo snel mogelijk invullen van de vacatures. Dat is trouwens een beleid dat zowel op het Vlaamse als het federale niveau wordt gevoerd. VDAB, die arbeidsmarktregisseur is en de centrale actor in ons arbeidsmarktbeleid zou moeten zijn, botst op zaken waardoor hij die rol niet volledig kan spelen. Ik geef enkele voorbeelden.

Er zijn de bepalingen rond de passende dienstbetrekking. Zo geldt de 60 kilometerregel al niet wanneer men een gewestgrens zou overschrijden.

Of men nu actief, passief of aangepast beschikbaar is voor de arbeidsmarkt, dat is een verloren debat. Ofwel is men beschikbaar ofwel niet. Dat is het best te evalueren binnen het gewest omdat we nu eenmaal met drie verschillende arbeidsmarkten zitten, met verschillende aandachtspunten.

Vanaf het ogenblik dat iemand een werkloosheidsuitkering krijgt, zou VDAB zo snel mogelijk moeten kunnen optreden. Een goed voorbeeld van de voorbije periode is dat ook een tijdelijke werkloosheid zo snel mogelijk moet kunnen worden doorgegeven en dat er een verplichte inschrijving is bij VDAB, zodat VDAB daar kan optreden.

Vlaanderen geeft premies wanneer werkzoekenden een opleiding volgen, maar die moeten binnen bepaalde grenzen liggen om dat te kunnen cumuleren met de werkloosheidsverzekering, waardoor de bevoegdheid om op vorming en opleiding in te zetten veel minder kan worden toegepast. Hetzelfde geldt voor het beleid inzake vrijstellingen van opleidingen. De grens van 12 procent van diegenen die worden

vrijgesteld of van het aantal dagen dat er wordt vrijgesteld ten opzichte van de totale werkloosheid, is een grens die niet strookt met de doelstelling van het beleid. Men moet zelf kunnen bepalen hoe groot de groep is of hoe groot de vrijstelling kan zijn, net om de doelstelling van opleidingen te kunnen volgen. Dat is afhankelijk van spanningen op de arbeidsmarkt.

Tot slot is er het gebrek aan responsabilisering van het financieringsmechanisme. Hoe efficiënter VDAB werkt, hoe minder werkloosheidsuitkeringen er moeten worden betaald op het federale vlak.

VDAB doet al veel op eigen initiatief. VDAB bood bijvoorbeeld al opleidingen aan aan tijdelijk werklozen vooraleer er daarover een federaal akkoord was. VDAB levert daar schitterend proactief werk.

Wanneer we een aantal zaken oplossen, blijft de interregionale samenwerking heel belangrijk. De interregionale arbeidsmobiliteit is hiervan een voorbeeld. De 60 kilometerregel bij een passende dienstbetrekking wil zeggen dat niemand in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest buiten het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest moet gaan werken. Dat zou uiteraard totaal absurd zijn. Als we meer arbeidsmobiliteit willen tot stand brengen tussen de verschillende gewesten in ons land, moeten we daarover de nodige afspraken kunnen maken.

2.5. Voorstellen van UNIZO voor een zevende staatshervorming

Johan Bortier: Ik zal de voorstellen van UNIZO bondig naar voren brengen. Ik val daarbij terug op een acquis. Wij hebben in 2006 samen met twee andere werkgeversorganisaties, Voka en het toenmalige VKW, een platformtekst opgesteld met vragen voor een volgende staatshervorming. Veel van de zaken die wij daarin hadden opgenomen, werden door de zesde staatshervorming gerealiseerd, maar nog niet alles. Ik geef hier twee zaken kort weer die nog niet werden uitgevoerd. Als het gaat over arbeidsmarktbeleid gaat het in essentie over de werkloosheidsreglementering. Het tweede pakketje zal ik wat oneerbiedig varia noemen.

Volgens ons zijn er wel degelijk redenen om de werkloosheidsreglementering mee op te nemen in een zevende staatshervorming. Niet alleen de cijfers verschillen, maar ook de visie over de aanpak van de arbeidsmarkt verschilt in de drie gewesten. Tot vandaag is daaraan wat gesleuteld. In het kader van de laatste staatshervorming is er voor ons onvoldoende responsabilisering bij de gewesten voor extra investeringen in activering. De vorige hoorzitting toonde ten slotte ook aan dat er in het huidige systeem, met zijn verschillende niveaus op het vlak van werkloosheidsreglementering, een heel complexe RVA-VDAB-transmissie is.

Er moet grondig worden nagedacht over de regionalisering van de werkloosheidsverzekering. Wat betekent dat concreet? Vijftien jaar geleden werden er drie manieren naar voren geschoven, zonder dat daar echt een keuze in werd gemaakt. Het is vandaag te vroeg om dat nu wel te doen, voor zover men al in die richting zou gaan. Grosso modo – behoudens mogelijke combinaties – kan men dat op drie manieren doen: een volledige regionalisering van zowel de uitgaven als de ontvangsten, met uiteraard de regionalisering van de RVA; een regionalisering enkel langs de uitgavenzijde, met een financiële responsabilisering – wat al voor een deel bestaat, maar dit zou kunnen worden versterkt; een communautarising van de werkloosheid, waarbij de bevoegdheid van de werkloosheidsverzekering wordt toegerekend aan de gemeenschappen op het vlak van de uitgaven en waarbij er nog verschillende mogelijkheden bestaan voor de inkomstenzijde. Op dat laatste ga ik niet gedetailleerd in. Bij het uitwerken en kiezen van die modellen moet ook worden bekeken wat er gebeurt met Brussel als apart gewest.

Dat is voor ons de hoofdbrok. Maar er zijn nog andere zaken die best goed kunnen bekeken worden in de discussies over een zevende staatshervorming.

Vlaanderen heeft al een grote bevoegdheid inzake vorming en opleiding. Maar we stellen met frustratie vast dat er minstens interferentie is tussen de verschillende beleidsniveaus. Denk maar aan de voorstellen die nu op federaal niveau op tafel liggen voor de vijf dagen opleiding, in het kader van een versterking van de wet op werkbaar werk. Dat is toch wel wat vervelend. Idem dito voor de discussie die in dit parlement werd gevoerd over de opleiding van tijdelijk werklozen. Toen kon worden vastgesteld dat dit ook niet de meest ideale situatie was. En dan is er de leerrekening, die zowel in het Vlaamse als in het federale regeerakkoord is opgenomen. Dat is ook niet ideaal.

De grote uitdaging voor Vlaanderen en allicht ook voor de andere regio's ligt niet op het vlak van de werkloosheid, maar wel op het vlak van de langdurige ziekte en de vraag hoe we die mensen terug in het arbeidssysteem kunnen opnemen. Dat is belangrijk, zeker in het licht van discussies over de werkloosheidsreglementering. Welke instrumenten kan men daar het best voor aanwenden?

Bij de zesde staatshervorming werd een heel deel van de RSZ-kortingen overgeheveld, maar nog niet allemaal. Op federaal niveau worden we nu geconfronteerd met de discussie over de eerste aanwervingen. Wat ons betreft had dat ook mee overgeheveld mogen worden bij de vorige staatshervorming, maar dan natuurlijk niet op de manier van de RSZ-kortingen. Die zijn overgekomen met een bijkomende besparing. Dat vinden wij uiteraard geen goede zaak.

Tot daar de belangrijkste voorstellen die wij op dit moment formuleren.

3. Uiteenzetting door Ingrid Lieten

Ingrid Lieten: Verso vertegenwoordigt op interprofessioneel niveau de werkgeversorganisaties die sociale ondernemingen vertegenwoordigen. Sociale ondernemingen streven primair en nadrukkelijk een sociale doelstelling na door middel van en in de vorm van een onderneming waarin ze dit sociale doel bestuurlijk verankeren. Dat is de definitie die Europa eraan geeft.

3.1. Sociale ondernemingen in Vlaanderen

Er zijn heel wat sociale ondernemingen in Vlaanderen. Er zijn 16.600 vestigingen. Samen stellen die 416.000 mensen te werk. Wij realiseren samen een toegevoegde waarde die niet onaanzienlijk is.

Sociaal ondernemerschap is privaat ondernemerschap, geboren vanuit het risico dat enkele mensen hebben genomen om samen een onderneming op te richten om een maatschappelijk doel te realiseren. Zij creëren hiermee economische welvaart, maar zij werken ook aan de sociale cohesie. Wij vinden dat mag benadrukt worden dat dit drie keer winst is. Dit beleid ondersteunt kwetsbare mensen, creëert tewerkstelling en een toegevoegde waarde en heeft zo een rechtstreekse sociaaleconomische impact. En indirect is er winst omdat we uiteraard heel wat goederen en diensten zoeken op de markt.

3.2. Voorstelling Verso

Wij zijn een interprofessionele werkgeversfederatie. We verenigen, verdedigen en versterken sociale ondernemingen als werkgevers en als ondernemers uit alle sectoren. We zijn sterk vertegenwoordigd in de zorg- en welzijnssector, maar er zijn ook sociale ondernemingen in heel veel andere sectoren. We willen hen helpen om hun sociale maar zeker ook hun economische en ecologische impact te vergroten.

We vertegenwoordigen een aantal federaties. Een aantal werd hier al ontvangen in de hoorzittingen (*Parl.St.* VI.Parl. 2020-21, nr. 728/1) die over gezondheidszorg gingen, bijvoorbeeld Zorgnet-Icuro. We vertegenwoordigen ook maatwerk, grote sociale ondernemingen zoals het Rode Kruis en het Wit-Gele Kruis, maar ook Sociare, dat de socioculturele sector organiseert en verenigt.

Als interprofessionele organisatie proberen we de gemeenschappelijke belangen over deze thema's te behartigen. Het hele arbeidsmarktbeleid maakt deel uit van ons takenpakket. We zijn dan ook vertegenwoordigd in de raad van bestuur van VDAB en ook in de SERV.

We hebben een heel specifieke uitgangspositie in het arbeidsmarktbeleid omdat we de volgende jaren een heel grote werkverschaffer zullen zijn. We zijn het nu al. We zoeken jaarlijks meer dan 40.000 nieuwe mensen voor onze sectoren. De zorg-, welzijns- en gezondheidssectoren zijn daarin een heel grote partner. We hopen nog deze week een nieuw intersectoraal akkoord voor VIA6 te kunnen afsluiten. Daarin hebben we een heel belangrijk hoofdstuk over instroom opgenomen omdat we veel mensen zullen nodig hebben en op die manier veel opportuniteiten kunnen creëren op de arbeidsmarkt. De prognoses van het Planbureau gaan uit van een werkgelegenheidsgroei van 7,6 procent in onze sectoren ten opzichte van een gemiddelde groei van 2,1 procent van de Vlaamse werkgelegenheid in de periode 2019-2025. Dat is dus toch wel een aanzienlijk pakket aan jobs. Dit is de invalshoek voor onze presentatie van vandaag.

We gaan ons niet uitspreken over de organisatie van de res publica. Dat laten we uiteraard over aan de politici. Maar we willen wel een paar aandachtspunten meegeven en wijzen op een aantal ongerijmdheden. We willen onze maatschappelijke dienstverlening zo goed en efficiënt mogelijk kunnen organiseren. Onze visie op het arbeidsmarktbeleid is daarop gebouwd.

3.3. Uitgangspunten van een efficiënt arbeidsmarktbeleid

We willen in de eerste plaats dat het arbeidsmarktbeleid bijdraagt tot de verhoging van de werkzaamheidsgraad. Het moet gestoeld zijn op het overleg met de sociale partners uit de diverse sectoren. We hopen dat de werkgevers van de socialprofitsector als gelijkwaardige partner worden beschouwd en behandeld, zoals de andere private werkgevers. Het arbeidsmarktbeleid moet de socialprofitwerkgevers faciliteren zodat ze verder sociaal kunnen ondernemen.

Autonomie is heel belangrijk voor onze werkgevers. Het moet administratief eenvoudig en reggeluw zijn, flexibel en met beperkte kosten. Dat hebben de collega's hier al aangehaald. Wij willen ook nadrukkelijk en expliciet vragen dat het arbeidsmarktbeleid zich tot doel stelt om de meest kwetsbare mensen, diegenen die een grote afstand hebben tot de arbeidsmarkt, op de arbeidsmarkt te versterken en een plaats te geven.

Het efficiënt organiseren van de dienstverlening impliceert onder meer dat het arbeidsmarktbeleid bijdraagt tot de verhoging van de inzetbaarheid en de dynamiek van het aanbod. Dat wil zeggen, inzetten op het versterken van competenties. Het stimuleren van opleiding en werkervaring is voor ons heel belangrijk, zeker omdat heel wat jobs in onze sectoren een diploma of een duidelijk getuigschrift van opleiding vereisen.

Activering in al haar facetten betekent voor ons ook dat arbeidsmigratie een belangrijk onderdeel wordt van het toekomstige arbeidsbeleid, om aan onze vraag te kunnen beantwoorden. Transitie op de arbeidsmarkt vormen een heel belangrijke opportuniteit. We moeten heel wat mensen de kans bieden om zich te kunnen omscholen en bijscholen zodat zij een nieuwe job kunnen opnemen, bijvoorbeeld

in de zorg- en welzijnssectoren. Uiteraard ondersteunen we flankerend het verhogen van de werkbaarheid.

We doen geen uitspraken over hoe en in welke richting het moet worden georganiseerd. We willen aangeven dat de Europese regelgeving voor onze sectoren heel dikwijls een belangrijk element is.

3.4. Vaststellingen van incoherenties

Ik wil een aantal vaststellingen van incoherenties met u delen. In de eerste plaats is er het Vlaamse opleidingsverlof en het betaald educatief verlof. De regionalisering van het betaald educatief verlof en het al dan niet anders invullen van deze bevoegdheden leidt voor de werkgevers tot wijzigingen. Dat geldt zeker voor werkgevers en medewerkers die in de loop van het jaar waarin ze de opleiding volgen, verhuizen van een tewerkstellingsplaats in het Vlaamse Gewest naar een tewerkstellingsplaats in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest.

De zesde staatshervorming trekt de evolutie van het referteloon en het forfait per gevolgd uur en opleiding uit elkaar. Dat leidt tot heel wat moeilijkheden op het terrein. De indexering van het referteloon leidde ondertussen tot een kostenverhoging voor de werkgevers.

Ik vraag ook uw aandacht voor de maatwerkbedrijven. Binnen de Vlaamse sociale economie werd het onderscheid tussen sociale werkplaatsen en beschutte werkplaatsen opgeheven. Ze heten nu allemaal maatwerkbedrijven. Maar in de feiten worden die twee oude werkvormen nog altijd verschillend gefinancierd. Het zwaartepunt van die financieringen ligt op verschillende beleidsniveaus. Sociale werkplaatsen hebben heel wat geregulariseerde gescó's, de beschutte werkplaatsen niet. De federale regelgeving inzake patronale bijdragen voor de sociale zekerheid blijft ook verschillend. De voormalige sociale werkplaatsen vallen onder categorie 1, terwijl de voormalige beschutte werkplaatsen onder categorie 3 vallen. Als er nu nieuwe maatwerkbedrijven worden opgericht, zullen zij vallen onder categorie 2. Die verschillen betreffen het faciaal tarief, de forfait, de lageloongrens en het coëfficiënt. U begrijpt dat dit geen voorbeeld van een transparante en efficiënte organisatie is. Dat heeft in Vlaanderen ook een impact op de doelgroepvermindering voor oudere werknemers, die alleen maar van toepassing is op de werkgevers die onder categorie 1 vallen.

Laten we dan kijken naar de impact van de regelgeving op de gezondheidsberoepen, het zogenaamde KB nr. 78. Dat heeft een enorme impact op onze arbeidsmarkt omdat we moeten werken met personeelsleden van wie de bekwaamheid is geattesteerd hetzij met een diploma hetzij met een erkenning of een attest. De manier waarop dat is georganiseerd, leidt tot heel wat inefficiëntie. Het KB nr. 78 is federale materie en bestaat al vijftig jaar. Er wordt aan een actualisering gewerkt. Dat zal voor onze sector een belangrijke impact hebben. Onze federaties zitten op het federale niveau mee aan tafel. Dat is voor ons van essentieel belang.

We moeten zorgen voor een betere afstemming tussen de Vlaamse aanmoedigingspremies en het federale recht op tijdskrediet. Niet iedereen met een federaal recht maakt gebruik van de Vlaamse aanmoedigingspremies. Vooral met betrekking tot het opleidingsverlof blijven de Vlaamse en de federale take-up heel beperkt. Dat is een uitdaging voor ons allemaal.

Werknemers en werkgevers uit het paritair comité 330, dat ondernemingen die vooral vanuit federale organisaties worden georganiseerd als geregionaliseerde sectoren verenigt, vallen onder het privéstelsel voor aanmoedigingspremies. Deze verschillen van het stelsel voor de social profit, dat uiteindelijk in VIA6 zal worden meegenomen. Daar gelden opnieuw verschillende regelingen en verschillende

bevoegdheidsniveaus, die voor werkgevers heel verwarrend zijn en niet altijd tot efficiëntie leiden.

We willen ook aandacht vragen voor het activeringsbeleid. Hier werd al aangehaald dat de investeringen in activering komen uit de broekzak van het Vlaamse Gewest en dat de meerwaarden verdwijnen in de vestzak van de federale overheid. De zesde staatshervorming heeft ertoe geleid dat de activeringsmaatregelen van Vlaanderen jammer genoeg gecontingenteerd zijn. Dat beperkt het Vlaamse activeringsbeleid. Dat is uiteraard gebeurd om budgettaire redenen, daar kunnen we begrip voor opbrengen. Maar het gevolg is wel dat er altijd maar een beperkt aantal mensen in een bepaald activeringsbeleid een nieuwe toekomst kan zoeken, en dat anderen daar dan uiteindelijk van uitgesloten zijn of het op eigen kosten moeten doen. Voorbeelden zijn de vastgelegde enveloppe voor de vrijstelling van beschikbaarheid voor werkzoekenden die een studie hervatten, het volgen van een beroepsopleiding, het PWA-contingent en het RIZIV-contingent van te activeren niet-actieve langdurig zieken. Dat is volgens ons niet de juiste manier om aan activering te werken.

Om het activeringsbeleid nog meer power te kunnen geven, is er behoefte aan een betere uitwisseling van gegevens tussen de RVA en VDAB, zeker als het gaat over tijdelijk werklozen. Dat hebben we nu ook wel gemerkt.

Er moeten ook meer marges zijn om de definitie en impact van 'passende' betrekking beter af te stemmen.

Voor sommige thema's worden er zowel federale als Vlaamse initiatieven genomen. Het recentst zijn de praktijktesten om discriminatie op de arbeidsmarkt tegen te gaan en te sanctioneren op federaal niveau. In Vlaanderen heet dat dan correspondentietesten, in het kader van de sectorconvenanten. Ook de leerrekening is een onderdeel van zowel de Vlaamse beleidsnota als van een federaal voorstel inzake vorming.

Ook de afstemming bij de gewesten voor sommige tewerkstellingsmaatregelen is een probleem als de vestigingsplaats steeds meer een criterium is. Soms is het de woonplaats, soms zijn er verschillen tussen de gewesten.

4. Uiteenzetting door Hans Maertens en Sonja Teughels

Hans Maertens: Wij vertegenwoordigen 18.000 bedrijven in Vlaanderen, goed voor 70 procent van de tewerkstelling en de toegevoegde waarde.

4.1. Zes belangrijke elementen

We detecteren zes belangrijke thema's in het arbeidsrecht en op de arbeidsmarkt. Het grootste probleem situeert zich bij de krapte op de arbeidsmarkt en de knelpuntvacatures. Ondanks de coronacrisis blijven er nog heel wat vacatures ongevuld. We zitten nog altijd met een mismatch op onze arbeidsmarkt.

Het tweede thema is werkbaar werk. Hoe gaan we om met beter werken en hoe kunnen we mensen langer aan het werk houden?

Ten derde is er de competentiemismatch, het levenslang leren en de leercultuur: opleiding, lering en vorming.

Ten vierde is er de flexibiliteit en de arbeidsduur: de tijd, de plaats en de functie. Waarom missen wij bijvoorbeeld de boot van de e-commerce? Bedrijven willen vandaag meer produceren maar anderzijds kunnen ze dit niet door moeilijke reglementeringen rond nachtarbeid, overuren, vakantieregelingen enzovoort.

Het vijfde element is de competitiviteit en loonvorming. Dat ligt vandaag op tafel.

Ten zesde is er de mobiliteit in loopbanen en vlotte transitie's. Het inzetten van intensief tijdelijk werklozen is daar een aspect van. Een ander aspect zijn de mobiele loopbanen – wat na ontslag bij herstructurering? – en de heroriëntering van de loopbanen.

Dat zijn de elementen waar onze bedrijven van wakker liggen. Wat men ook zal beslissen, het moet tegen dat kader worden afgezet. Dit is voor ons de toetssteen. Wat betekent het op elk van die zes domeinen?

4.2. Facts and figures

Ik hoorde de uitstekende uiteenzettingen van mijn collega's, met wie ik het niet altijd eens ben. We gaan onmiddellijk naar de oplossingen. Dat is typisch Vlaams. Maar laten we toch maar eerst eens kijken naar de facts and figures. We stellen vast dat we in dit land met drie verschillende arbeidsmarkten zitten.

De economische groei verschilt tussen 1995 en 2008, en tussen 2008 en 2019. Ik zeg dat niet met leedvermaak ten aanzien van Wallonië of Brussel. Dit zijn gewoon de feiten waarmee we rekening moeten houden. Vlaanderen groeit sneller en heeft een andere dynamiek. Na de crisis van 2009 ligt de productiviteit in Vlaanderen substantieel hoger dan in Wallonië en Brussel.

We hebben het aantal werkzoekenden, dat zijn de mensen die beschikbaar zijn voor de arbeidsmarkt, afgezet op internationaal niveau. In Vlaanderen hebben we een relatief laag aantal werkzoekenden. We hebben een werkzaamheidsgraad van 76 procent. De reserve is dus niet al te groot, in tegenstelling tot Wallonië en Brussel.

Wat betreft de inactieven, diegenen die door omstandigheden niet aan de slag kunnen, zitten we nogal achteraan in het Europese peloton, maar toch nog voor Wallonië en Brussel. Als we de mismatch en het tekort willen oplossen, zullen we een deel van de inactieven op een of andere manier moeten activeren of reactiveren.

Er zijn nauwelijks werklozen in Vlaanderen. Als we willen groeien en de activiteitsgraad opkrikken, zullen we iedereen aan boord moeten krijgen. Alle hens aan dek is trouwens de titel van het akkoord dat we hebben gesloten met de sociale partners.

Voor de vacaturegraad heb ik de cijfers tot 2018. In Vlaanderen is er relatief een heel hoge vacaturegraad, en ondanks de coronacrisis blijft dat zo. De bedrijven groeien nog, en ze zoeken vooral de juiste mensen voor de juiste functies. Maar ze vinden ze niet.

De werkgelegenheidsgraad of werkzaamheidsgraad in Vlaanderen bedraagt ongeveer 76 procent, nu misschien 74 procent. In Wallonië is dat 65 procent en in Brussel iets boven de 60 procent. De arbeidsmarkt is in Vlaanderen, Wallonië en Brussel fundamenteel anders. De economie en de arbeidsmarkt zijn anders. Dus zijn er andere oplossingen en andere beslissingen nodig. Er zijn andere hefboomen nodig om in Vlaanderen de arbeidsmarkt zelf te regelen.

Er is ook een groot verschil in tewerkstelling tussen de private en de publieke sector. In Vlaanderen is er een veel grotere vertegenwoordiging in de private sector dan in de rest van het land. De oververtegenwoordiging van Brussel in de publieke sector valt nog te verklaren.

Wat levenslang leren en deelname aan opleidingen betreft, zien we dat we in de categorie van 25- tot 64-jarigen een relatief laag aandeel van onze medewerkers

bereiken. Dit in tegenstelling tot landen zoals Finland, Estland, Zwitserland en Oostenrijk. Wij zitten aan de onderkant. Ook hier zullen we inspanningen moeten leveren. Dat zal moeten gebeuren vanuit één bevoegdheid, vanuit één hefboom.

Met de neets staan we jammer genoeg opnieuw in het koppeloton. Als we dit willen oplossen, zullen we het heft in eigen handen moeten krijgen. Ook Wallonië en Brussel zullen dat moeten doen omdat bij hen het probleem jammer genoeg nog veel groter is. Ook het verschil tussen laag- en hooggeschoolden is groot.

Met Voka willen we aangeven dat we in dit land verschillende arbeidsmarkten hebben, elk met eigen problemen en uitdagingen en bijgevolg ook oplossingen. Dan moet men de bevoegdheidsverdeling bekijken. Inzake activering blijkt dat voor elk van de zes thema's – langer aan het werk blijven, vorming en opleiding, flexibiliteit, competitiviteit, loonvorming en mobiliteit – de bevoegdheden versnipperd zijn. Vlaanderen heeft alleen voor opleiding en vorming het grootste deel in eigen handen. Maar dan stelt men vast dat er op het federale niveau ook een debat aan de gang is over de vijf dagen opleiding en vorming voor werknemers. Als we kijken naar de Vlaamse ondernemingen en de kenmerken van de Vlaamse arbeidsmarkt, zijn we ervan overtuigd dat er meer hefbomen naar Vlaanderen moeten komen.

Het is niet zwart-wit, maar voor de verschillende thema's heeft Vlaanderen te weinig bevoegdheden en hefbomen om zelf een arbeidsmarktbeleid te voeren.

Sonja Teughels zal daar op vijf punten nog wat dieper op ingaan, vooraleer we tot de conclusies komen.

4.3. Versnipperde bevoegdheden

Sonja Teughels: In het betoog van UNIZO is al gebleken dat, als we het hebben over activering, we op een aantal federale grendels en hefbomen stuiten waarmee we rekening moeten houden. We zijn een deels bevoegd, maar op cruciale punten dan weer niet. Ook voor vorming en opleiding, waar we de meeste bevoegdheden hebben, is dat niet exclusief zo en zeker niet homogeen.

Ik ga dieper in op een aantal aspecten in verband met de activering: het verouderde kader, de drie soorten beschikbaarheden, het ingewikkelde stelsel van het SWT, de vrijstelling die enkel mogelijk is binnen contingenten enzovoort. We kunnen wel wat, maar we moeten het vaak doen onder de voogdij van de federale overheid, die de spelregels bepaalt. De activering van de reserve buiten de werkloosheid zal steeds belangrijker worden. Daar ligt een opdracht voor de komende jaren. We zullen ons moeten richten op langdurig zieken, leefloners en mensen met een handicap die een tegemoetkoming krijgen. Als we die willen activeren, stuiten we zo mogelijk op nog meer barrières. Het is niet toegelaten, of er zit een poortwachter van de mutualiteit tussen, of ze moeten eerst helemaal inactief zijn alvorens we ze terug aan het werk kunnen krijgen. Kunnen we komen tot een cumul van een gedeeltelijke uitkering en een gedeeltelijk loon, om op die manier kleine, nieuwe, flexibele en progressieve arbeid toe te laten? Dat is bijzonder moeilijk. Maar die weg moet worden bewandeld als we die reserve aan het werk willen krijgen.

Vlaanderen kan veel inspanningen leveren, maar als wij enkel mogen uitvoeren en niet mogen normeren en ook geen bevoegdheid hebben over de financiering, dan zitten de lasten en de lusten nooit in één hand. Dit kost geld. Zeker als we moeilijke groepen zoals de langdurig werklozen moeten benaderen. Dat vraagt inspanningen, maar de return zit niet op het Vlaamse niveau, wel in bepaalde uitkeringen die wegvallen.

Het levenslang leren wordt een van de werven voor de komende jaren, als we zien wat er inzake technologie, automatisering en veranderende jobs op ons afkomt. De discussies binnen de SERV wijzen uit dat er in Vlaanderen een bepaalde zienswijze is omtrent leren doorheen de loopbaan. Het begint in het onderwijs, de aansluiting met het onderwijs, het duaal leren, het werkplekleren, een heel arsenaal aan opleidingen en incentives. We proberen dat op alle mogelijke manieren van de grond te krijgen. Er is het Vlaamse opleidingsverlof, de toename van het digitaal leren, 'blended' leren. We gaan naar vormen van heel klein en modulair 'micro learning'. Dat staat haaks op het vandaag actuele federale debat over het leren dat wordt gereduceerd tot vorming, tot het aantal vormingsdagen per werknemer. Dat spoort niet met de ontwikkelingen die we vandaag zien in de bedrijven.

Het leerrekenen zou er moeten zijn op plaatsen waar men kan zien wat de competenties zijn, wat de eventueel interessante en nuttige opleidingen zijn, waar men weet welke vacatures er achter liggen, en waar men onmiddellijk kan beheren rond leren en vorming. Het leerrekenen komt in beide beleidsverklaringen voor. We zijn heel benieuwd waar dit gaat vorm krijgen.

Door middel van de cao's en de sectorconvenanten proberen de sectoren afspraken te maken over vorming. Hoe gaan we de up- en reskilling van werknemers uitbouwen? In bepaalde sectoren zullen werknemers naar een hoger niveau moeten worden opgeleid, of misschien wel moeten worden omgeleid naar andere jobs in andere sectoren. Wie neemt die kosten op zich? We zouden moeten komen tot een gedeelde financiering tussen werkgever, overheid en sector. We zitten hier vast met vormingsmiddelen die gebetonneerd zitten in sector-cao's en op het federale niveau. Er zijn dus veel uitdagingen maar er is geen sluitende, homogene bevoegdheid.

De coronacrisis heeft duidelijk gemaakt wat het probleem van de mobiliteit inhoudt. Er zijn tijdelijk werklozen die eigenlijk elders aan het werk zouden kunnen. Er zijn discussies geweest of we dat al dan niet konden toelaten. Kunnen we hen inschrijven bij VDAB? We kunnen dat vragen maar niet verplichten. Er was ook de discussie over tijdelijke werkloosheid versus loonsubsidie. Met een loonsubsidie zou men terug aan het werk kunnen gaan. Men zou actief kunnen blijven. Ik refereer aan de bouwsector, waar de ene aannemer te weinig personeel en de andere te veel personeel heeft. Daar zou men perfect kunnen werken met systemen van tijdelijk uitlenen van personeel. We slagen daar niet in.

Die werven komen niet van de grond omdat er geen hefboomen zijn. Neem het anticiperen op herstructureringen, waarbij VDAB probeert werkgevers met anderen overtal met elkaar in verbinding te brengen. Dat is een heel ambitieuze werf, maar we zijn benieuwd of dat gaat lukken want dat raakt aan elementen zoals werkgeversgroepering, pooling en detachering. Lukt dat eventueel in een tijdelijke formule?

Bovendien heeft Vlaanderen een bepaalde zienswijze op het concept van mobiliteit, ook tijdelijk, als een vorm van retentie, opbouw, ervaring en vorming. Maar om daar vorm aan te kunnen geven, moeten de systemen voldoende soepel zijn.

Flexibiliteit is een werf die volledig op het federale niveau ligt. Vlaanderen heeft hier geen enkele bevoegdheid. Maar we zien wel heel wat animo en debat langs Vlaamse kant. Voor bepaalde economische activiteiten en zwaartepunten in Vlaanderen is er wel een vraag. Er is bijvoorbeeld de discussie rond e-commerce, het vlot onderhouden van pieken en dalen, nachtarbeid, uitzendarbeid enzovoort. We zouden zoveel meer kunnen doen mocht bijvoorbeeld uitzendarbeid voor onbepaalde duur mogelijk zijn in een duale formule van tijdelijke flexibele arbeid en tijdelijke vorming richting kwalificatie. Hier is heel veel mogelijk. Maar de kaders hiervoor zitten op het federale niveau. Het VBO stelde in zijn presentatie dat er geen vraag is om het arbeidsrecht te regionaliseren. We pleiten veeleer voor ruimte om binnen

soepele federale kaders invulling te geven aan akkoorden op ondernemingsniveau. Hier is heel acuut behoefte aan.

Wat betreft vraag en aanbod zou het ons te ver leiden om hier de hele discussie te voeren over RSZ-kortingen en de jobbonus. Maar ik geef toch twee bedenkingen. Toen Vlaanderen met de zesde staatshervorming de bevoegdheid kreeg inzake het doelgroepenbeleid, was het heel duidelijk dat Vlaanderen kortingen kon toekennen, maar dan gebonden aan criteria die eigen zijn aan de doelgroep. Wij hebben dat zo goed mogelijk geprobeerd, maar wij hebben van meet af aan gezegd dat alle kwetsbare groepen wellicht een laag loon hebben, of we het nu hebben over laag-geschoolden, bepaalde ouderen of langdurig werklozen. Eigenlijk zouden we de lage lonen gemakkelijk hebben kunnen ondervangen, maar dat is niet mogelijk want dat is een lineaire federale bevoegdheid. Zo hebben we niet de gewenste vereenvoudiging kunnen doorvoeren. We hebben het zo goed mogelijk geprobeerd, maar we moesten rekening houden met bepaalde parameters.

Vandaag is er een debat over de jobbonus, die vooral de inactiviteit wil wegwerken en werken meer wil belonen. Zal de jobbonus niet fiscaal worden wegbelast? Wordt wat Vlaanderen doet geen broekzak-vestzakoperatie? Dat is belangrijk, want anders wordt het een slag voor niets. Er is uiteraard een wisselwerking met wat op federaal niveau gebeurt. Stel dat de uitkeringen de hoogte ingaan, stel dat men sleutelt aan de werkbonus, dan moet de jobbonus daaraan worden aangepast. Het sleutelen aan het stimuleren van vraag en aanbod is niet zo evident omdat we voor een deel afhankelijk zijn van federale operatoren en van het federale fiscaal beleid.

4.4. Besluit

Hans Maertens: Ik sluit af en vat samen. Hoe kijken we naar de arbeidsmarkt en de zesde staatshervorming? We hebben in dit land drie verschillende arbeidsmarkten. Dat betekent verschillende behoeften, en andere beleidsklemtonen. Daarvoor is er behoefte aan volledige hefboomen in Vlaanderen, Wallonië en Brussel. Dat betekent homogene bevoegdheden in normering, de regels vastleggen, uitvoeren en financieren. Dat betekent dat we snel en responsief moeten kunnen ingrijpen. Nu ziet men hoeveel Vlaamse maatregelen worden vertraagd op het federale niveau. Men moet in staat zijn om te hervormen. Er moet ruimte zijn voor innovatie en experiment. Er moet een beleid zijn dat zichzelf verdient. Als Vlaanderen de lasten op zich neemt om ten aanzien van bepaalde doelgroepen beslissingen te nemen, dan moeten de lusten ook terugvloeien naar Vlaanderen. De doelstelling is om te komen tot efficiëntie en effectiviteit, vooral om ondernemingen productief te laten zijn als motor van welvaartscreatie. Bedrijven moeten gemakkelijk mensen kunnen aanwerven, opleiden en vormen. Daarvoor is een globaal en homogeen arbeidsmarktbeleid nodig in Vlaanderen.

Als uitsmijter, 'quod erat demonstrandum', de Vlaamse Regering en de sociale partners hebben een akkoord gesloten: Alle hens aan dek. U hebt daar waarschijnlijk allemaal heel uitvoerig kennis van genomen. We hebben één volle A4-pagina met thema's waarover we in overleg moeten treden met de Federale Regering om dit te kunnen uitvoeren. Er zijn welgeteld dertien heel concrete punten die we in Vlaanderen willen doen. Maar daarover moeten we eerst overleg plegen met de federale overheid, met de Federale Regering. Dit hindert een snelle uitvoering van het akkoord. We hebben ons beperkt tot die dertien concrete thema's waarover het overleg noodzakelijk is. De niet-noodzakelijke thema's werden onder druk van andere sociale partners uit het akkoord gesloten. Hiermee wil ik aangeven dat Vlaanderen de bevoegdheden moet krijgen om de eigen arbeidsmarkt zo goed mogelijk te structureren.

5. Vragen en opmerkingen van de commissieleden

5.1. Tussenkost van Caroline Gennez

Caroline Gennez: Als er één ding duidelijk is, dan wel dat we in een complex land leven en dat dit voor ons arbeidsmarktbeleid niet anders is. De optelsom van alle vorige staatshervormingen heeft niet noodzakelijk geleid tot een vereenvoudiging van de situatie.

Ik sluit me aan bij wat veel partners hier hebben gezegd: laten we vertrekken vanuit effectiviteit, efficiëntie en transparantie, niet vanuit fetisjen over welk niveau bevoegd moet zijn, vanuit een ideologische benadering. Dan zijn er inderdaad drie actoren in een effectief arbeidsmarktbeleid: bedrijven en werknemers, die heel vaak individuele burgers zijn. We moeten in de organisatie van ons arbeidsmarktbeleid vooral vertrekken van 'deliverables' voor de individuele burger, de werknemer.

Dan vind ik het idee van de leer- en loopbaanrekening een heel interessant instrument. Het geluk wil dat we dat instrument op het Vlaamse en federale niveau zien terugkeren. Dat is een goede zaak. Maar in termen van uitwisseling van gegevens en data is dat instrument vandaag zonder voorwerp. Het gaat niet alleen over de mogelijkheden tot opleiding en vorming, maar ook over de bestaande verlostelsels. Bij elk verlostelsel dat federaal wordt geïmpacteerd, worden er op het Vlaamse niveau aanvullingen gevraagd, bijvoorbeeld bij de aanmoedigingspremies. Er worden aanvullingen gedaan op een aantal domeinen maar niet op allemaal. Hoe kan men dat maximaal op elkaar afstemmen? Hoe zien de hier aanwezige organisaties die individuele leer- en loopbaanrekeningen? Hoe zien zij de verschillende stakeholders dat instrument opvullen?

Het centrale gegeven is dat we willen vormen en opleiden. Ondertussen is ongeveer iedereen in Vlaanderen daarvan overtuigd. Wie bepaalt en wie betaalt, als men vertrekt vanuit de individuele werknemer? Ik hoor het instrument vaak vernoemen, maar over de invulling hoor ik heel weinig nieuws. Ik lees uiteraard de adviezen van de SERV en van de Vlaamse sociale partners, maar ook daar twijfelt men nog. Ik hoor hierover ook graag eens de partners die op federaal niveau actief zijn.

Vooraf de heer Timmermans had het over de sociale zekerheid en de financiering. We hadden het in de hoorzittingen over gezondheidsbeleid ook over het nut of de noodzaak van een zo breed mogelijke populatie en risicospreiding om een verzekeringsstelsel maximaal te laten renderen. In die zin is de federale financiering van de sociale zekerheid wenselijk.

Als men het heeft over de arbeidsmarkt of over het arbeidsrecht snap ik wel de bekommernis van werkgevers die zeggen dat 40 procent van de tewerkstelling in multiregionale ondernemingen zit. Dat is zeker een valabel element. Maar anderzijds zitten we met geregionaliseerde arbeidsmarktmaatregelen. Dan kan men zoals met de dienstencheques een herfederalisering bepleiten omdat we in de coronacrisis hebben gezien dat er een aantal problemen is voor bedrijven die in verschillende regio's actief zijn. Maar tandpasta opnieuw in de tube krijgen, is ontzettend moeilijk. En gezien de verscheidenheid aan arbeidsmarkten – Vlaanderen heeft een heel andere structuur en werkloosheidsgraad dan Wallonië en Brussel – kan men zich afvragen of het niet beter is dat die elementen van het arbeidsrecht volgen op de overheveling van bevoegdheden uit een vorige fase. Zo kan men inderdaad een coherenter beleid voeren waarbij de foto van de arbeidsmarkt maar ook de doelgroepen van mensen die nog niet aan het werk zijn, beter op elkaar worden afgestemd. Dit is een open vraag. Ik heb nogal de neiging om altijd te vertrekken van de situatie zoals ze is, om zo tot een uniformer of coherenter beleid te komen.

Ik heb nog een heel concrete vraag over de asymmetrische samenwerkingsakkoorden. Die zijn nu gelukkig mee opgenomen in het federale regeerakkoord. De vraag is waar ze vooral wenselijk zijn. Ik heb mevrouw Teughels horen spreken over de langdurig zieken. Bij mijn weten is het historische akkoord tussen RIZIV en VDAB een federaal initiatief. Hoe meer langdurig zieken gradueel opnieuw aan de slag gaan, hoe beter voor het federale RIZIV. VDAB wil mee. Willen ook de anderen, met name Forem en Actiris, in die mate mee? Wat houdt ons eigenlijk tegen om daar proactiever in te zijn, niet alleen voor de langdurig zieken maar ook voor andere doelgroepen? Die vraag moet vooral worden gesteld aan partners die op het federale niveau actief zijn.

De cumulatie van loon en uitkering is voor mij een 'no-brainer'. Mevrouw Teughels heeft daarop gealludeerd. Uiteraard moet het voor mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt of die langdurig werkloos zijn, mogelijk zijn om hun situatie te verbeteren als ze gradueel opnieuw willen inschakelen. In hoeveel gevallen gebeurt dat ook werkelijk? Of is dat enkel een fiscale verrekening het jaar nadien? Is dat een echte derving van inkomsten op het moment zelf? Moeten we dat niet gewoon in kaart brengen? Waar dat probleem zich stelt, moet dat heel gericht worden opgelost. Nu schermen we altijd met grote principes, onder meer dat cumulatie van loon en uitkering mogelijk moet zijn. Maar niemand kan heel goed zeggen voor welke werknemer of langdurig zieke dat nu echt een concreet probleem zou zijn indien hij gradueel opnieuw aan de slag zou gaan. We hebben daar behoefte aan veel meer data en transparantie, om heel gericht oplossingen te kunnen formuleren.

Dan een klassieker, de doelgroepenkortingen versus de sectorale kortingen. Er is nu heel concreet naar aanleiding van corona de federale korting voor de reissector. Het is goed dat er een overheid is die een heel zwaar getroffen sector probeert te ondersteunen. Dan zegt de Raad van State dat het federale niveau niet bevoegd is. Ik zou denken dat Vlaanderen staat te springen om dat over te nemen omdat het een doelgroepenkorting is. Maar dan probeert het federale niveau dit toch nog via een omweg op te lossen, want dat zou sneller gaan. Vlaanderen blijft stilzitten. De overheden kijken naar elkaar en de verantwoordelijkheden worden afgewenteld. Daar heeft geen enkel bedrijf of geen enkele werknemer belang bij. Vlaanderen is ten volle bevoegd, maar er wordt nu al twee legislaturen op rij bespaard. Dan hebben we ook niet zo heel veel aan die eigen bevoegdheid.

We hebben het vaak over responsabilisering. Ik vind het heel gezond om een overheid verantwoordelijkheid te laten nemen voor haar beleid. Door onze complexe staatsstructuur lukt dat niet altijd. Hoe responsabiliseert men? Per extra werknemer die aan het werk gaat vanuit een langdurige ziekte of werkloosheid of vanuit een bepaald doelgroepenperspectief? Krijgt men daar een bonus voor? Of krijgt men een bonus als men op een bepaald niveau is? Dat zijn de vragen die men zich moet stellen als het op responsabilisering aankomt. In de Financieringswet zitten een aantal responsabiliserende elementen, maar die lopen af. Is men tevreden over het systeem zoals het nu bestaat in de Financieringswet, of wil men naar een volledig ander systeem omdat het eigenlijk onvoldoende heeft geredendeerd?

5.2. Tussenkomen van Axel Ronse

Axel Ronse: Het zal u niet verbazen dat ik vooral zal stilstaan bij het betoog waar ik het meeste vragen bij heb, dat van het VBO.

Er zijn nogal wat multiregionale bedrijven die baat hebben bij zoveel mogelijk eenvoud en uniformiteit in de context waarin ze opereren. Ik ken nogal wat ondernemers. Zij zullen dat allemaal onderschrijven. Hoeveel procent van de multiregionale ondernemers zijn ook multinationalaal actief? We zitten in een eengemaakte Europese markt. In de buurlanden is er een ander arbeidsrecht, maar er zijn ook Europese regels. Zou het zo'n ramp zijn, en een inbreuk op de complexiteit?

Bijna alle sprekers gaven aan dat de arbeidsmarkten fundamenteel verschillen. Dat is niets nieuws. Maar ze gingen niet in op het feit dat ook de publieke opinies fundamenteel verschillen. Ik hoorde een arbeidsmarktexpert een vijftal jaar geleden zeggen dat de toenmalige sp.a in het zuiden van het land een centropartij zou zijn. Als men ziet dat men daar langdurige werkloosheid wil aanpakken door een arbeidsduurverkorting. Op arbeidsrecht hebben ze ook een compleet andere visie. Als Vlaams-nationalist kon ik mij op een bepaald moment in het betoog van het VBO vinden. Indien ik ook bedrijven die in Wallonië gevestigd zijn, zou moeten vertegenwoordigen, dan zou het voor mij een nachtmerrie zijn als men de Vlaamse democratie, die ook op het federale niveau is vertegenwoordigd, zou uitschakelen en het arbeidsrecht volledig zou overlaten aan de Waalse democratie. In die zin kon ik uw betoog begrijpen. Maar als we het hebben over bedrijven die in Vlaanderen zijn gevestigd, verschilt de publieke opinie ten aanzien van ondernemers en het arbeidsrecht hier fundamenteel met die in Wallonië. Daarom vraag ik elke spreker of hij de publieke opinie over arbeidsrecht in Vlaanderen als gunstiger ervaart voor ondernemers dan in Wallonië. Welke publieke opinie zou u het liefst het arbeidsrecht laten uitschrijven? Dat is een heel concrete vraag.

Het VBO sprak van een drastische daling van sancties. We hebben dit debat in het Vlaams Parlement al een paar keer gevoerd. Waarop baseert u zich? De cijfers werden indertijd door de RVA gepubliceerd. Ze vergeleken 2015 met 2018. Die sancties leken inderdaad te zijn verminderd, maar de RVA hanteerde een ander begrippenkader. Verwittigingen werden niet als sanctie gezien. Achteraf bleek dat er eigenlijk meer waren. Hebt u die rechtzetting en duiding ooit ontvangen?

UNIZO had het over de doelgroepenkorting. Er is inderdaad minder budget, maar de redenen daarvoor werden niet vermeld. Bij de zesde staatshervorming kregen we die portefeuille, met 80 procent van de middelen die daarvoor waren bestemd. In het begin van deze legislatuur werd door minstens één ondernemersorganisatie heel nadrukkelijk de jobbonus op tafel gelegd. Dat heeft een impact gehad op de doelgroepenkorting. Ik vernam graag uw reactie op deze nuance.

We hebben corona gehad. Er was nooit eerder een periode waarin we konden zien dat een regionalisering zo nodig is. We hebben het over tijdelijke werkloosheid en over de verplichte inschrijving voor werknemers. Daar is men het hier van links tot rechts volledig over eens. Op federaal niveau wordt dat telkens vooruitgeschoven. Zou dat niet beter volledig worden geregionaliseerd? Van sommige sprekers is het mij nog niet duidelijk wat hun mening daarover is.

Het ging ook over de loonsubsidie. Caroline Gennez had het over de baten. Hoe staat u daartegenover? Zou een regionalisering van het arbeidsmarktbeleid dat kunnen oplossen?

We hadden het over de verschillende premies, bijvoorbeeld de federale coronapremie van 10 euro per dag voor mensen in tijdelijke werkloosheid. Die premie verhindert het Vlaamse niveau om die mensen opnieuw aan de slag te doen gaan. We worden meer dan ooit geconfronteerd met een grote krapte op de arbeidsmarkt. Gisteren hoorde ik nog een ondernemer die zich afvroeg hoe het kon dat zes vacatures, die niet veel expertise vereisen en goede loonvoorwaarden hebben, maar niet ingevuld geraken. In welke mate is de coronapremie daar de oorzaak van?

Het belangrijkste aspect van de werkzaamheidsgraad zijn de langdurige zieken. Er werd al gesproken over de progressieve tewerkstelling, maar de olifant in de kamer is het verplichte re-integratietraject voor langdurig zieken. Hoe zien de sprekers dat in de context van de staatshervorming? Het verplichte re-integratietraject staat in het Vlaamse regeerakkoord. Minister Crevits is daarmee al naar het federale niveau getrokken, maar de democratie in het zuiden van het land heeft het daar bijzonder moeilijk mee. We mogen niet over een verplicht re-integratietraject

spreken. Zijn er op dat vlak op het niveau van het RIZIV en werkgelegenheid opportuniteiten voor regionalisering?

5.3. Tussenkost van Karl Vanlouwe

Karl Vanlouwe: Het is niet omdat wij als N-VA pleiten voor een overheveling van bevoegdheden naar de deelstaten en voor een splitsing van bepaalde bevoegdheden, dat wij geen voorstander zijn van een goede samenwerking. Soms is een goede samenwerking beter dan wanneer men in één systeem niet kan vooruitgaan. Ik bekijk dit als Brusselse Vlaming.

De structuur van gewesten en gemeenschappen is heel complex. Beroepsopleidingen zijn een gemeenschapsmaterie. We hadden het hier over de gewestmateries. Iedereen zal ongetwijfeld artikel 6 van de bijzondere wet hebben gelezen, met de bevoegdheden die zijn overgeheveld en de verschillende uitzonderingen, waardoor het bijzonder complex is geworden.

Sedert 2007 zijn er verschillende soorten samenwerkingsovereenkomsten tussen de gewesten en soms zelfs met de gemeenschappen. Ik verwijs naar de oprichting in juli 2007 van de vzw Synerjob om de uitdagingen op de verschillende arbeidsmarkten aan te pakken. Dat is een samenwerking van Actiris, Bruxelles Formation, Forem en VDAB. In 2015 was er opnieuw een samenwerkingsakkoord voor bemiddeling met betrekking tot de Brusselse werkzoekenden. Sinds 2016 werken VDAB Brussel, Actiris en Formation samen. Recent was er een nieuw samenwerkingsakkoord tussen VDAB en Actiris, waarbij Actiris VDAB mandateert om te bemiddelen voor Brusselse werkzoekenden bij vacatures in Brussel. Actiris schakelt VDAB in voor de uitvoering van bepaalde bevoegdheden en beroepsopleiding. Hoe staat u tegenover die verschillende vormen van samenwerkingsakkoorden? Volgens mij is dat een ideale oplossing. Men moet niet voor splitsing zijn – wij zijn dat uiteindelijk wel – maar dit kan ervoor zorgen dat men in de toekomst op basis van de eigen bevoegdheden beter kan samenwerken.

5.4. Tussenkost van Brecht Warnez

Brecht Warnez: Ik hoorde bij iedereen dat bij een bevoegdheidsverdeling een positieve samenwerking tussen de niveaus nodig zal zijn. Minister Crevits zal die positieve samenwerking zeker helpen bewerkstelligen. Tegenover samenwerking staat altijd responsabilisering. Hoe zien de sprekers die responsabilisering van de verschillende overheden?

Mijn tweede punt kwam in alle presentaties naar voren: de opleidingen. We zijn het er allemaal over eens dat een gepast opleidingsaanbod onontbeerlijk is in de flexibele arbeidsmarkt die we willen, of het nu gaat over activeren, excelleren of heroriënteren. Na de zesde staatshervorming hebben we in Vlaanderen al een aantal acties ondernomen zoals duaal leren en het Vlaamse opleidingsverlof. Mijnheer Timmermans, ik was wat ontgoocheld toen u bij het niet splitsen van het arbeidsrecht de Vlaamse aanmoedigingspremie bij tijdskrediet als illustratie gaf. Wij willen die premie gebruiken om opleidingen aan te moedigen. Op dat vlak heeft Vlaanderen veel instrumenten. Als we dat wegnemen, welke andere manieren ziet u dan om vanuit de typische Vlaamse context, waarin opleiden zo belangrijk is, het opleiden in Vlaanderen toch te stimuleren?

Mevrouw De Jonghe, u pleitte voor een leerrekening die op federaal niveau zou moeten worden aangestuurd. Ook dat verrast mij want waarom zou het federale niveau op dat punt efficiënt zijn? We hebben vandaag in Vlaanderen al heel wat instrumenten op het vlak van opleiding, vorming en onderwijs in handen. Moeten we al die kennis en alle efficiëntiewinsten die we daar boeken niet net inzetten? Dan heb ik het natuurlijk over Syntra en VDAB, maar ook over de CVO's, ons hoger

onderwijs en de micro credentials. Moeten we dat niet net gebruiken om dat typische Vlaamse mantra sterker in de verf te zetten? Hoe staan UNIZO, Voka en Verso daartegenover? Is de leerrekening niet iets typisch Vlaams, dat we in één hand moeten brengen?

De heer Van Assche had het over het vrijstellingenbeleid inzake opleidingen. Hij haalde het contingent van 12 procent aan. Vindt het VBO niet dat wij dat zelf moeten kunnen bepalen? Is dat niet iets typisch voor ons Vlaamse arbeidsmarktbeleid?

Ik heb een specifiekere vraag voor alle sociale partners. Hebben zij na de zesde staatshervorming op het vlak van opleidingen het sociaal overleg zien evolueren? De cao's blijven ook op het vlak van opleidingen een cruciale rol spelen. Hoe kunnen we bij dat sociaal overleg de hefboomen voor de regio's versterken?

Mevrouw De Jonghe stelde voor om de dienstencheques te herfederaliseren. Laten we naar het institutionele kijken. We kunnen lang discussiëren over de keuze voor het niet-indexeren. Ik begrijp dat u het daar niet mee eens bent. Is dat een institutioneel probleem? Of is het een inhoudelijk probleem waarvoor we een institutionele oplossing zoeken?

Over de asymmetrische samenwerking heb ik dezelfde vraag als Caroline Gennez, die ik daarom niet zal herhalen.

Tot slot een wat algemenere vraag. De zesde staatshervorming werd hier een copernicaanse revolutie genoemd. Hebben de hier aanwezige organisaties zichzelf echt anders georganiseerd in functie van die regionalisering? Hoe zijn zij daar als federale organisatie mee omgegaan? Hoe zien zij dat in de toekomst?

5.5. Tussenkost van Willem-Frederik Schiltz

Willem-Frederik Schiltz: Ik deel veel van de bezorgdheden die al geformuleerd werden. Het valt mij op, net zoals bij de vorige hoorzitting, dat iedereen het erover eens is dat de complexiteit heel groot is en een graad heeft bereikt die inteert op onze productiviteit. Het afkopen van de vrede door alles te versplinteren, heeft zijn limieten bereikt. Er is dus een vraag naar homogene bevoegdheidspakketten. Dat hebben we bij de vorige staatshervorming al gedeeltelijk geprobeerd. In een aantal departementen is dat verbeterd, maar blijkbaar niet helemaal in Werk en Economie.

Het economische weefsel is vandaag niet meer hetzelfde dan toen we met de eerste staatshervormingen zijn begonnen. De snelheid waarmee de wereld rondom ons en de economie veranderen, neemt toe. Onze bedrijven moeten wendbaarder zijn, sneller kunnen inspelen op trendbreuken en tendensen. Wendbaarheid is een belangrijke asset. Dan begrijp ik dat de meeste sprekers hier vooral focussen op een verdere regionalisering, zodat Vlaanderen zijn eigen beleid kan voeren. Dat Vlaamse beleid verschilt van het beleid in Wallonië en de verschillen zijn eerder groot dan klein. Ik weet niet of meer regionalisering nodig is. Ik kijk naar Europa. Kunnen wij dan alleen door meer Vlaamse homogeniteit in onze regio meer welvaart en hogere productiviteit bewerkstelligen? Kunnen we de competitiviteit van onze bedrijven verhogen door te focussen op een lager niveau? Als dat zo is, moeten we dan niet naar nog kleinschaligere netwerken en weefsels durven te kijken? Vlaanderen is een kmo-land, het is geen multinationalland. Ik ben geen econoom maar een generalist. Ik weet het dus niet. Maar als het over staatshervorming gaat, kan dat nuttig zijn.

Ook op Europees niveau wordt soms meer homogeniteit gevraagd. Er mag geen fiscale concurrentie zijn tussen lidstaten. Het moet gedaan zijn met de desolidarisering en het voor zichzelf graaien. Europa moet een sterk blok vormen tegen de opkomende economieën. Wat is daarin de rol van de Vlaamse en de Belgische

economie? Moeten we als klein Vlaanderen of als België naar meer soortelijk gewicht streven? Hoe moeten we de vraag bekijken naar homogenisering en naar het hertekenen van bevoegdheden in een context die niet alleen Vlaams of Belgisch is maar die ook Europees en globaal kan zijn?

Voor ons, liberalen, moet een staatshervorming een staatsverbetering zijn en moet zij er vooral voor zorgen dat een aantal instrumenten en mogelijkheden voor Vlaamse bedrijven verbeteren. In die zin is het dus veel minder een ideologische insteek, maar wel een die zoekt naar efficiëntie en slagkracht, en dat in een context waarin ik vooral naar de toekomst wil kijken.

Na de coronacrisis zal de vraag rijzen hoe we de budgettaire kater moeten aanpakken. We mogen dan niet zodanig gaan belasten dat de mensen eronder breken en de bedrijven onze contreien verlaten. Neen, we zullen creativiteit aan de dag moeten leggen en kwantumsprongen maken. Efficiëntie en innovatie moeten ons naar een nieuwe industriële of economische revolutie leiden. De overheid moet de partner zijn van de bedrijven en ondernemers die die sprong willen maken. Ik hoorde graag uw visie daarover.

5.6. Tussenkost van Jeremie Vaneekhout

Jeremie Vaneekhout: In deze Werkgroep Institutionele Zaken gaat het 90 procent van de tijd over het beleid ten gronde en veel minder over de structuren. Men kan het ene moeilijk loskoppelen van het andere. Aan de andere kant is het wel de bedoeling dat wij hier nadenken over wat de gevolgen zijn voor de structuren. Daarom zal mijn insteek niet op alle thematische issues ingaan. Ik zal proberen wat uit te zoomen naar die structuren, die inderdaad een middel zijn om een doel te bereiken en geen doel op zich. Dat is het energieverlies in ons land, dat we die structuren te vaak als doel zien en te weinig als middel.

Ik stel eerst wat volgens mij de basisvraag is. Zijn het, vanuit het perspectief van de werkgevers, de structuren die in dit land in de weg staan van evoluties, of de politieke beslissingen van politieke meerderheden op bepaalde niveaus? Dat is misschien een gevoelige vraag, maar voor mij de fundamentele want verkiezingsuitslagen en coalities kunnen wisselen in dit land, maar structuren niet. Welk debat zijn we hier aan het voeren? Waarin moeten we onze energie steken? Op welke manier ervaren de sprekers een verschil in het beïnvloeden van het beleid op Vlaams en federaal niveau? Hoe zien zij de samenwerking tussen de Vlaamse en federale beleidsniveaus? Wat ook de beleidsstructuur wordt – zelfs als we ooit aparte landen worden, waar sommigen van dromen –er zal altijd moeten worden samengewerkt. Ik ben zelf afkomstig uit Zuid-West-Vlaanderen. Er is daar een enorme tewerkstelling van mensen uit Noord-Frankrijk, die in onze bedrijven nodig hebben. Tewerkstellingsvraagstukken stoppen niet aan landsgrenzen, maar ook niet aan taalgrenzen.

Ik stel ook duidelijke verschillen vast in de tewerkstelling in de verschillende regio's van dit land. Kunnen die verschillende arbeidsmarkten niet ten dele ook een antwoord zijn op elkaars uitdagingen en vraagstukken? In welke mate is het in dat opzicht interessant om alles over de verschillende regio's uit te splitsen? Hebben we niet net een meer geïntegreerde kijk nodig, om veel efficiënter problemen die zich op de ene plaats voordoen te combineren met opportuniteiten in de andere regio's?

Stel dat we zaken regionaliseren, dan maak ik mij grote zorgen over wat ik hoor over opleiding en vorming, over hoe dat opnieuw verkokerd raakt binnen de Vlaamse overheid. Hoe kan Vlaanderen vermijden om in hetzelfde bedje ziek te worden door alle bevoegdheden ook op Vlaams niveau heel complex te organiseren? Zijn er concrete suggesties om daarmee aan de slag te gaan? Het lijkt mij

niet zinvol om te debatteren over federalisering of regionalisering, om dan op het einde van de rit vast te stellen dat we het zelf even complex maken.

Ik sluit mij aan bij de suggestie van Willem-Frederik Schiltz over het subregionale niveau. We zien in heel wat beleidsdomeinen zoals Mobiliteit en Ruimtelijke Ordening dat er ook subregionaal wordt gewerkt. Welke rol is er weggelegd voor lokale besturen en eventueel ook voor de regiovorming waaraan minister Somers werkt? In de regio Leiedal in Zuid-West-Vlaanderen wordt werk gemaakt van een regionaal relanceplan, dat heel sterk de link legt met tewerkstellingsuitdagingen.

Ik heb nog vier concrete vragen voor de vier werkgeversorganisaties.

Aan Voka stel ik de scherpste vraag. Blijft er in de ideale wereld nog iets federaal? U zei meer vrijheid te wensen om op ondernemingsniveau een en ander te kunnen doen. Eigenlijk is dat vragen om een deregulering op federaal niveau.

Het voorstel van het VBO om de uitkeringen voor langdurige werkloosheid na twee jaar te splitsen, vind ik interessant. Waarom na twee jaar? Waarom niet van in het begin of na een kortere periode?

Aan Verso vraag ik of we een aantal dingen al kunnen doen zonder staatshervorming. Zijn dat zaken die door het politieke niveau worden bepaald of zijn ze structureel? Dat is voor mij altijd een fundamentele vraag.

Aan UNIZO vraag ik om de communautarisering van de werkloosheid, de derde piste, nog iets meer uit te werken. Ik voel daar nog niet helemaal de opportuniteiten van aan. Over gewesten en gemeenschappen hebben we hier al bij eerdere thema's zoals gezondheidszorg boeiende debatten gehad. Ook hier lijkt mij dat een legitieme vraag.

6. Antwoorden van de genodigden

6.1. Antwoorden van Pieter Timmermans en Monica De Jonghe

Pieter Timmermans: Er zijn hier heel pertinente vragen gesteld die onze reflectie zeker en vast mee zullen sturen. Dit is een work in progress.

Een aantal zaken is mij doorheen de tussenkomsten opgevallen. Men haalt vaak een heel concrete zaak aan die men heeft meegemaakt of waarvan men heeft gehoord. Dat moet dan geregionaliseerd, gefederaliseerd of geëuropeaniseerd worden. Vandaag is het een issue, maar morgen misschien niet meer. Wij hebben de oefening anders gemaakt.

Ik neem het voorbeeld van de twee jaar werkloosheid. Wij zeggen dat de sociale zekerheid één geheel is, over een zo breed mogelijke basis, met rechten en plichten en met een basisstelsel dat voor iedereen in dit land op eenzelfde manier moet worden toegepast. Maar vanaf een bepaald moment moet men accenten kunnen leggen. Men kan bijvoorbeeld zeggen dat de werkloosheid na twee jaar een regionale bevoegdheid wordt. De middelen die daar vandaag aan worden besteed, worden overgeheveld naar de regio. Als de regio een heel pertinent beleid voert – en daar zit de responsabilisering – en binnen de twee jaar mensen uit de werkloosheid haalt, dan kan alles wat boven die twee jaar uitkomt aan iets anders besteed worden. Dat is een heel directe, concrete maatregel: een vereenvoudiging van het werkloosheidsstelsel en een responsabilisering van iedereen, zonder aan de basisprincipes van de sociale zekerheid te raken.

Waarom arbeidsrecht? Dit heeft met de concrete praktijk te maken. Als men het arbeidsrecht splitst, creëert men moeilijkheden in al die bedrijven die multiregionaal

aanwezig zijn. Dat zijn niet alleen de grote bedrijven, het gaat ook om kleinere ondernemingen. Vandaag werken 180.000 bouwvakkers over heel het land. Als de werkreglementen, verlofregelingen, de regels inzake bescherming op het werk, tijdsregistratie enzovoort in Vlaanderen, Brussel, Wallonië en de Oostkantons telkens verschillen, leidt dat tot grote moeilijkheden. In 2010 hebben heel wat hr-mensen aan de twee hoofdonderhandelaars al die argumenten gegeven. Onze bedrijven staan daar vandaag niet op te wachten.

Men kan zeggen dat het om een beperkt aantal bedrijven gaat. Maar daar werkt wel 40 procent van de mensen, die instaan voor 80 procent van de export, voor het grootste deel van de R&D, en voor het grootste deel van de werkgelegenheidscreatie van de voorbije jaren. Men mag daar absoluut geen extra kosten en extra complexiteit organiseren. Die stelling is ontstaan door overleg tussen de verschillende regio's. Wie de sociale zekerheid splitst, splitst het land. Maar men moet misschien wel differentiëren, en dat voorstel hebben wij gedaan.

Voor de werking van onze economie en van onze bedrijven is het heel belangrijk een onderscheid te maken tussen sociale zekerheid, arbeidsrecht en arbeidsmarktbeleid. In de individuele arbeidsrechtelijke relatie, zeker in de grote multiregionale ondernemingen, is er onmiddellijk haasje-overeffect. Er zijn tientallen voorbeelden van ondernemers die bijpassen voor werknemers die uit andere regio's komen om geen miserie te hebben in het bedrijf. In die bedrijven zijn er toevallig ook altijd syndicale delegaties. Wat doet men in bedrijven waar er verschillende arbeidsvoorwaarden zijn? Dan verwijst men naar het buitenland, en men neemt altijd het beste. Daarom is er een beperkt aantal expats. Expats zijn vaak duur voor multinationale bedrijven. Wij willen problemen die niet noodzakelijk zijn, niet integreren in de bedrijfsvoering.

Ik geef een voorbeeld. Als men tussenkomt in de individuele arbeidsrelatie door tussen te komen in het trein-tram-busabonnement van een individu, ontstaat er miserie in het multinationale bedrijf. Wie het collectieve vervoer vanuit het bedrijf organiseert en subsidieert, krijgt dat probleem in het bedrijf niet. Dat is het verschil tussen arbeidsrecht en arbeidsmarktbeleid, of tussen mobiliteitsrecht en mobiliteitsbeleid. Dat kan evengoed worden toegepast op de gezondheidszorg of op de verschillende takken van de sociale zekerheid. Dat is de ervaring van de praktijk. Het is een bron van conflicten. Mocht het gaan over een heel beperkt aantal bedrijven met een beperkte tewerkstelling, dan zou men dat allemaal kunnen splitsen.

Ik geef nog een ander voorbeeld. Op een bepaald moment lag de regionalisering van de productnormen op de tafel van de staats hervorming. Dat is logistiek een nachtmerrie omdat dat ook ingrijpt in de individuele werking van bedrijven. Daar moet men voor opletten. Met een heel grote hr-community hebben we destijds aan Elio Di Rupo en Bart De Wever zeven argumenten gegeven waarom wij op de werkvloer de splitsing van het arbeidsrecht niet willen.

Een bedrijf met enkele werknemers die uit de omgeving komen, is niet geïnteresseerd in wat er in de rest van het land gebeurt omdat het daar niet rekruteert. Maar de arbeidsmarkt valt niet samen met de provinciegrenzen of met een taalgrens. Er zijn heel veel bewegingen, ook telefonische, tussen bedrijven van de ene naar de andere kant. De laatste tien tot vijftien jaar is die interregionale relatie nog intenser geworden. Ik weet niet hoe dat komt.

Vandaag bestaan er cao's voor West-Vlaanderen. De indexering bij de kunststofverwerkende ondernemingen in West-Vlaanderen is apart geregeld. Als men dat wil, is dat vandaag al mogelijk. Het paritair comité voor de haven van Antwerpen kan eigen afspraken maken. Overleg tussen partners hangt af van het niveau waarop die partners akkoorden willen en kunnen maken. Ook dat element mogen we niet vergeten. Wij zijn voor vooruitgang en optimalisering, maar dan wel vanuit

een aantal algemene basisprincipes en niet vanuit concrete problemen waaruit wordt besloten dat er moet worden geregionaliseerd of geherfederaliseerd. Dan loopt men altijd achter de feiten aan. Men moet een aantal algemene uitgangspunten kunnen definiëren, en dat hebben we gepoogd.

De werkloosheid, de basissokkel, moet voor iedereen dezelfde zijn, als een uiting van verantwoordelijkheid en solidariteit en als verzekeringsprincipe. Maar vanaf een bepaald niveau moet dat regionaal worden ingevuld, met een responsabilisering en een vereenvoudiging.

En dan zijn er de dienstencheques. Ik heb nog nooit zoveel discussies meegemaakt in die sector als de voorbije jaren. Er waren verschillende coronaprotocollen. Het ene ging over de lonen, het andere over de voorwaarden. De arbeidsmobiliteit is in die sector enorm. Dat is ook zo in de interimarbeid. Wij vragen om rekening te houden met deze algemene elementen in de oefening die men gaat doen.

De laatste bedenking die ik wil maken, is dat u zich geen zorgen moet maken over de impact op onze organisatie. Wij passen ons aan de nieuwe structuren aan. Of dat op het werkgeversvlak efficiënter is, dat zullen we dan wel buiten dit halfroond bekijken. Ik maak mij daar, samen met mijn collega's bij het VBO, geen zorgen over. Als het maar efficiënter is. Ik kan wel zeggen dat er na de splitsing heel veel vragen komen om het weer samen te doen. Ik ben 22 jaar geleden begonnen bij het VBO. Toen was het mantra 'splitsen-splitsen-splitsen'. Vandaag hebben we leerstoelen met de UCL en de KU Leuven samen, op hun vraag, en met de VUB en de ULB samen, op hun vraag.

Doe dus de splitsing, maar doe het op een efficiënte en goede manier, uitgaande van een aantal basisprincipes. Dat lijkt ons een heel goede en nuttige oefening. Wat ons betreft kan daar de leerrekening in de ene richting bij. Vorming en opleiding zijn een kakofonie. Houd dat element in de arbeidsrelatie goed in het oog want dat zorgt op het terrein voor heel veel vragen. De leerrekening is een instrument om daartoe te komen. Als men daar loonkosten en nog andere elementen aan gaat verbinden, dan wordt het een veel ruimer en een heel ander debat.

Ik heb nog een laatste bedenking. Het zou goed zijn – en u gaat dat waarschijnlijk doen – om eens mensen uit federale landen uit te nodigen. De Duitse ambassadeur heeft mij eens gezegd dat ik mij niet kon inbeelden hoeveel problemen ze in Duitsland hebben met de mondkmaskerplicht omdat de zestien Länder allemaal een ander beleid voeren. Maar er is op het einde wel één iemand die zegt hoe het moet. Dat hebben we niet in ons systeem.

Daarom vind ik dat men moet nadenken over de blokkeringsystemen die vandaag bestaan. Ik zou liever hebben dat men eens een debat zou voeren over een optimalisering van de deblokkeringsystemen. Zowel met samenwerkingsakkoorden en overlegcomités als met wat dan ook komt men altijd op een punt waarop men niet meer kan beslissen. Dat is gênant en inefficiënt. Kijk maar naar 5G, naar energie, naar de handelsakkoorden. Dat heeft niets met dit debat te maken, maar dat is op dit moment erg suboptimaal. Men moet dat bekijken. Dat zou de samenwerkingsakkoorden op het vlak van de arbeidsmarkt misschien kunnen vergemakkelijken. Dat is ook een element van de oplossing: samenwerkingsakkoorden of samenwerkingsverbanden.

Monica De Jonghe: Ik heb de vraag over de sancties genoteerd. Ik zal dat intern eens moeten bekijken. Die informatie wordt jaarlijks verstrekt aan de leden van het beheerscomité van de RVA, waarin de regio's ook vertegenwoordigd zijn. De sancties worden vandaag in de regio's nog altijd niet op dezelfde manier toegepast als in het verleden. Ik zal dat verder uitdiepen.

Wat het punt van de multiregionale versus de multinationale ondernemingen betreft, heb ik zelf het genoegen gehad om jarenlang een van de experts te zijn in internationale tewerkstelling. Men zegt dat als het gaat voor een multinationaal bedrijf, het dan even gemakkelijk moet zijn voor een multiregionaal bedrijf. Men gaat dan echter volledig voorbij aan de enorme complexiteit van deze vormen van tewerkstelling. Wij willen in België geen multiregionale bedrijven die voor werknemers uit verschillende regio's aparte payrolls moeten dragen en aparte arbeids- en kaderovereenkomsten moeten opstellen.

Men zal in dat geval een volledig systeem van aanwijsregels moeten bepalen, niet enkel voor arbeidsrecht maar ook voor sociale zekerheid. Kijk naar hoe het arbeidsrecht is georganiseerd in Nederland en in België. In Nederland komt de sociale zekerheid pas na twee jaar arbeidsongeschiktheid tussen, in België na één maand. Wie in België werkt en een sociale verzekering heeft in Nederland, heeft een probleem, want de werkgever betaalt het gewaarborgd loon voor een maand, maar de Nederlandse arbeidsongeschiktheidsuitkering is pas verschuldigd na twee jaar. Europa heeft dat opgelost met enkele verordeningen inzake sociale zekerheid, maar dat is de complexiteit waar we naartoe gaan. Dan komt daarbovenop nog dat hele Europese verhaal. Daarover ben ik heel bezorgd.

Het punt van de leerrekening moet ik verduidelijken. U zult de nota krijgen waarin dat allemaal duidelijk uiteengezet staat. Het is niet onze bedoeling om alles terug te federaliseren. Integendeel. Het moet op het niveau van de regio's blijven. Maar als er een instrument moet komen zoals een leerrekening, dan moet dat federaal worden aangestuurd. Waar men ook werkt, men moet weten welke rechten men heeft. Er mogen niet zoveel leerrekeningen zijn dat er een mobiliteitsprobleem ontstaat. Dat is niet bevorderlijk voor de arbeidsmarkten in de verschillende regio's. Het is een vehikel.

We vinden het geen probleem dat men de rechten op vorming regionaal bepaalt. We hebben in de discussie in de Nationale Arbeidsraad ook verwezen naar alle regionale initiatieven die mee in balans moeten genomen worden. Er is al het Vlaamse opleidingsverlof. In Wallonië en Brussel zijn er andere rechten. Op den duur ontstaat er een opbod van rechten. De bedrijven krijgen uiteindelijk de rekening gepresenteerd want zij moeten alles kunnen organiseren, en ondertussen winstgevend en competitief blijven.

6.2. Antwoorden van Danny Van Assche

Danny Van Assche: Voor ons is de bottomline dat Vlaanderen bevoegd is voor het arbeidsmarktbeleid. Voor ons moeten er geen bevoegdheden bijkomen, maar moeten er stappen worden gezet om dat arbeidsmarktbeleid op een betere manier te kunnen uitvoeren. Er werd hier al verwezen naar de bijlage bij het akkoord Alle hens aan dek. Dat is al een eerste lijstje. Een aantal zaken loopt strop en die moeten we oplossen.

De zwaarste vraag komt van mevrouw Gennez, over hoe het zit met de financiering en het al dan niet splitsen van de sociale zekerheid. Wij zijn geen voorstander van het splitsen van de sociale zekerheid. Wie daarmee bezig is, is bezig met de boedelscheiding. Dan houdt het op. De sociale zekerheid is een solidariteit tussen personen in verschillende situaties. Als dat volledig wordt opgesplitst, is er geen solidariteit meer en is er ook geen staat meer.

Maar bijvoorbeeld de werkloosheidsuitkering is een heel belangrijk aspect om het arbeidsmarktbeleid op een goede manier uit te voeren. Op de verschillende arbeidsmarkten in ons land verschilt een aantal zaken heel duidelijk. Dat is een van de redenen waarom het doelgroepenbeleid indertijd werd geregionaliseerd. Zo is er in Wallonië en Brussel vooral een probleem met jongerenwerkloosheid, terwijl

het in Vlaanderen eerder een probleem is om ouderen aan de slag te krijgen. Ofwel moeten er op het federale vlak verlichte geesten zijn die in staat zijn om een noodzakelijk gedifferentieerd beleid te voeren, ofwel moet men de bevoegdheden daar leggen waar ze kunnen worden uitgevoerd. Voor de werkloosheidsuitkeringen zoeken we dus naar oplossingen om die verschillende arbeidsmarkten aan te sturen. Een ander voorbeeld is de sociale zekerheid van zelfstandigen. Daar moet volgens ons niets worden opgesplitst. We zien daar geen enkele reden voor. We proberen dus een heel evenwichtig standpunt in te nemen.

Ik kom even terug op de sancties. Een van de verschillen is het voortraject van de sancties. Dat is een van de voordelen van de regionalisering. VDAB kan eerst andere stappen zetten ten aanzien van de werkzoekende vooraleer tot een sanctie over te gaan. Die stappen kunnen ertoe leiden dat men geen sanctie moet uitspreken. Dat is een van de basisantwoorden op de vraag naar het verschil tussen vroeger en nu. Het is eigenlijk appels met peren vergelijken.

Mijnheer Vaneeckhout, wij overwegen de piste van de communautarisering vanwege het probleem van draagvlak in Brussel. Als – horresco referens – voor de piste van de vier gewesten wordt gekozen, met alle mogelijke bevoegdheden, dan wordt de spoeling te dun. Niet alleen qua omvang en aantal inwoners, maar vooral qua draagkracht. Communautarisering is daar een mogelijke oplossing voor. Dat gaat de zaken niet noodzakelijk eenvoudiger maken. Brussel is nu eenmaal een complex gegeven. Maar het zou er wel toe kunnen leiden dat men, in plaats van volledig andere systemen voor het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest te maken, de Brusselaars laat deelnemen aan de grotere gehelen die ten noorden en ten zuiden van de taalgrens bestaan. Zo kunnen we een extra systeem vermijden, dat misschien te weinig draagvlak heeft. Maar dan zullen er heel wat afspraken moeten worden gemaakt in de interferentie van die twee systemen. Men zal dan – en ook dat is in Brussel vloeken in de kerk – een aanhorigheid moeten kiezen los van zijn taal. 40 procent van de Brusselaars voelt zich op geen enkele manier met de twee taalgroepen verbonden. Het is opnieuw een werk in progress.

Ik hoorde de heer Timmermans zeggen dat het kan voor het arbeidsmarktbeleid, maar dat we van de sociale zekerheid en het arbeidsrecht moeten afblijven. In grote mate zijn we het daarmee eens. Maar de uitzonderingen zullen de regel bevestigen. Men moet goede afspraken maken. Vorming en opleiding zitten bijvoorbeeld heel duidelijk in handen van de gemeenschappen en de gewesten. Probeer dat daar zo volledig mogelijk in onder te brengen. Dat zou kunnen betekenen dat daar arbeidsrechtelijk een paar vijzen moeten worden aangedraaid. Problemen kunnen daar worden vermeden door bij aanvang, in de constructie, afspraken te maken over hoe overgangen kunnen worden geregeld. We zijn voor 95 procent akkoord, maar voor de overige 5 procent zullen we pragmatisch moeten zijn.

Mevrouw Gennez, u had het over de asymmetrische samenwerkingsakkoorden. Mijnheer Vanlouwe, uw stelling was heel interessant. Als er goed wordt samengewerkt, maakt het niet uit of men het in één hand neemt. Met een goed samenwerkingsfederalisme zou het toch moeten lukken.

Mijnheer Vaneeckhout vroeg hoe de beleidsniveaus nu samenwerken. Dat is soms wel een probleem. UNIZO pleit voor het bij elkaar brengen en het soms bijna opleggen van een gecoördineerd beleid. Het arbeidsmarktbeleid is er een van. Mobiliteit is misschien het meest sprekende voorbeeld. Ik denk dat niemand zal pleiten voor een herfederalisering van het mobiliteitsbeleid of van openbare werken. Niemand zal pleiten voor de wafelijzerpolitiek. Spoorlijnen, wegen en fietspaden stoppen niet aan de taalgrens. Ze moeten op elkaar worden afgestemd. We slagen er maar niet in om dat op een deftige manier te doen. Er is tussen de verschillende overheden een mobiliteitspact nodig, en voldoende overleg om dat af te stemmen.

In de coronacrisis bewijzen we dat het kan om verschillende overheden over belangrijke zaken tot een eensgezind beleid te brengen. Ik ben het er helemaal mee eens dat binnen een samenwerkingsfederalisme ook op regelmatige tijdstippen moet geprobeerd worden om tot afspraken te komen. De tewerkstellingsconferenties die nu in het federale regeerakkoord staan, zouden daartoe een goede stap kunnen zijn. Iedereen moet echter wel bereid zijn om tot een afstemming van het beleid te komen. Dat is soms een probleem. Dat heeft jammer genoeg met politieke opportuniteit te maken. Het voordeel van de Duitse Länder is dat ze met velen zijn en dat er 'changing coalitions' zijn. Bij ons zijn het altijd dezelfde die tegenover elkaar staan, wat het soms moeilijker maakt.

Mijnheer Ronse, u stelde een vraag over de publieke opinie. Zou het niet gunstiger zijn mochten we verschillende arbeidsrechten hebben al naargelang de manier waarop we daarnaar kijken? Het zou misschien gunstiger zijn, maar het zou totaal ondoenbaar worden wanneer we in de drie gewesten van dit land met drie soorten arbeidsrecht zouden moeten werken. Ik gaf al het voorbeeld van de handelshuurwetgeving. We hebben voorstellen om haar aan te passen, maar zorg alstublieft niet voor drie handelshuurwetgevingen in dit land. Dat maakt het bijzonder complex. Heel veel Vlaamse ondernemers hebben ook eigendommen in Brussel, en omgekeerd. Ook bij het arbeidsrecht zouden de baten niet opwegen tegen de nadelen die daarmee gepaard zouden gaan.

Mijnheer Ronse, u vroeg ook naar de doelgroepenkorting. U hebt dat juist gekaderd, maar dat was net mijn punt. Als we tot regionalisering of herfederalisering of om het even wat overgaan, laat dan als uitgangspunt nooit de politieke beleidsopportuniteit meespelen. In de nota van 2006, opgesteld door Voka en het toenmalige VKW, werd gezegd dat we op- en afcentiemen op de vennootschapsbelasting zouden moeten kunnen hebben, dan zouden we daar voor 1 of 2 procentpunt op kunnen inspelen. Ondertussen zijn er op het federale vlak andere meerderheden geweest en zijn we naar een vennootschapsbelasting van 25 procent gegaan. Het uitgangspunt moet zijn of het beter werkt als we het op het regionale niveau brengen of als we het op het federale niveau houden.

Naar de leerrekening werd vaak verwezen. Mijnheer Warnez, u verwijst ook naar de cao's over opleiding. Wij pleiten ervoor om opleiding en vorming zoveel mogelijk samen te brengen in de handen van de gemeenschappen of de gewesten. Daar hebben wij nu al de lead in. Zorg ervoor dat die laatste ontbrekende bouwstenen worden overgebracht. Hoe de leerrekening er op Vlaams niveau precies moet uitzien, mevrouw Gennez, ook dat is work in progress. De Vlaamse sociale partners zijn daarover hun oefening aan het maken. Die komt binnenkort tot bij u. U leest immers graag de rapporten van de SERV.

Moeten we daarover cao's kunnen afsluiten? Dat is een heel interessante vraag. Mijn eerste reactie was dat we ook daar met het instrument van de cao's voorzichtig moeten zijn omdat we in dit land geen bijkomende beleidsniveaus moeten creëren. Er zijn er al zoveel. Maar ik zei daarnet dat we opleiding en vorming zoveel mogelijk naar Vlaanderen moeten brengen. Als dat tot gevolg heeft dat daar bepaalde arbeidsrechtelijke zaken bij zitten, dan denk ik dat de Vlaamse sociale partners ook in staat moeten zijn om daar afspraken over te maken.

Dat brengt mij tot een meer politieke of politicologische opmerking. Welke impact heeft dat op de eigen organisatie en hoe zien we de werking van de organisaties? De heer Vaneekhout vroeg hoe we kunnen vermijden dat we in hetzelfde bedje ziek worden. We zien op het federale vlak dat arbeidsverhoudingen worden bepaald door de sociale partners. Als wij er niet in slagen om akkoorden te sluiten, ontstaat er een vrij speelveld. In Vlaanderen is na de overheveling van de bevoegdheden het primaat van de politiek meer gaan werken ten opzichte van de overtuiging dat de wederzijdse relaties tussen werkgevers en werknemers het best worden bepaald

door de sociale partners. Dat is jammer want op het Vlaamse niveau vinden de sociale partners elkaar beter dan op het federale niveau. Daarbij is voluntarisme op dit moment het belangrijkste: de wil om akkoorden te sluiten.

Ter verdediging van de federale sociale partners moeten we meegeven dat als we morgen in Vlaanderen moeten onderhandelen over de loonmarge en de welvaartsenveloppe, dat heel wat moeilijker zal zijn dan dat we nu tot akkoorden kunnen komen. Voor onze organisatie is het alleszins heel belangrijk om te vermijden dat Vlaanderen een richting uitgaat die misschien niet goed werkbaar is. Wat dat betreft, respect voor de ervaring en de inzichten die de sociale partners en het middenveld in het algemeen met zich meebrengen. Zowel de werkgevers als de vakbonden staan met hun voeten in de Vlaamse klei. Aanvaard dat die knowhow van groot belang is en dat we die rol moeten kunnen spelen. Dat zien we wat minder vaak op het Vlaamse niveau gebeuren.

In de SERV wordt goed samengewerkt en er worden VESOC-akkoorden afgesloten. Wat dat betreft valt er niet te klagen. Maar ik geef nog eens het voorbeeld van de kinderbijlagen en het groeipakket. Ik betwist niet dat het beter zit waar het nu zit, bij de persoonsgebonden bevoegdheden. Maar ik blijf het jammer vinden dat we op het Vlaamse niveau veel minder in staat zijn om dat groeipakket ook in het arbeidsmarktbeleid te gebruiken, en dat we dat op het federale niveau bijna vanzelfsprekend hadden kunnen doen. Daaraan zou moeten worden gewerkt.

Ik sluit af met de opmerkingen van de heren Schiltz en Vaneeckhout over het globale en het subregionale. We moeten afdwingen dat er samenwerkingsakkoorden worden gesloten, dat er gemeenschappelijke doelstellingen worden georganiseerd. Van mij mogen tewerkstellingsconferenties en mobiliteitsoverleg enzovoort structureel worden verankerd. Vergelijk het met de Zwitserse regering, waar iedereen gewoon samenkomt en tot een afstemming van het beleid komt. We zouden ook hier een verplichte afstemming van het beleid moeten hebben, om er op die manier voor te zorgen dat België zijn stem in Europese en andere cenakels zo goed mogelijk kan laten doorklinken. Op het federale en regionale niveau wordt er vrij goed werk geleverd om in de veerkracht- en herstelplannen te investeren en daar een visie rond te ontwikkelen. Maar het uiteindelijke plan dat België indient, met alle inzet van Thomas Dermine, blijkt toch met spuug en plaktouw aan elkaar te hangen. Elk plan op zich zal wel oké zijn, maar dat zou beter moeten kunnen, in ons eigen belang.

Met het subregionale opent u een nieuw 'dadake'. Soms zijn we wat ziek in hetzelfde bedje. Pas op met al te veel tussenniveaus. Overleg is altijd goed. We zeggen dat het jammer is dat er te weinig arbeidsmobiliteit is, bijvoorbeeld tussen het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest en Vlaams- en Waals-Brabant, of tussen Hene-gouwen en Zuid-West-Vlaanderen enzovoort. Ik zal nog maar eens zeggen dat ik veel te weinig Antwerps hoor in Roeselare, waar er een werkloosheid is van 1 tot 2 procent. Mijnheer Warnez, ik hoor te weinig Oostends in Roeselare. Er is ook binnen Vlaanderen een onevenwicht tussen de arbeidsmarkten. We weten heel goed dat er een zeer goede mobiliteit is. Honderd jaar geleden moesten de mensen verhuizen om in Luik of in de Borinage te gaan werken. Nu hebben we de luxe om dat niet meer te moeten doen. Maar we doen het niet. Daarom ook moeten we vermijden dat we te veel interne versnippering veroorzaken in Vlaanderen.

6.3. Antwoorden van Ingrid Lieten

Ingrid Lieten: Samenwerking is absoluut een kritische succesfactor voor een goed, efficiënt en effectief arbeidsmarktbeleid. Samenwerking tussen de federale en de gewestelijke structuren is essentieel. In beide regeerakkoorden worden daar openingen voor gemaakt. Wij ondersteunen zeker en vast dat daaraan wordt gewerkt. Maar ook samenwerking tussen sociale partners, in een tripartiteomgeving. We doen

dat in Vlaanderen binnen de SERV. Minister Crevits doet heel hard haar best om die samenwerking te doen groeien en bloeien. We doen dat ook tussen sociale partners.

Ik geef een voorbeeld, omdat er ook naar corona werd verwezen. We hebben reeds in maart 2020 voor onze zorg- en welzijnssectoren een kaderakkoord kunnen afsluiten op basis van de federale wetgeving over de toegelaten terbeschikkingstelling van medewerkers voor beperkte tijd. De medewerkers konden met behoud van hun arbeidsovereenkomst gaan werken in andere sociale ondernemingen, om bij te staffen in het kader van corona. Dat kon zelfs sectoroverschrijdend. Dat was alleen maar mogelijk omdat sociale partners elkaar daar gevonden hebben. In het kader van VIA6, dat we hopelijk snel zullen kunnen afsluiten, zullen de sociale partners belangrijke middelen vrijmaken om te investeren in opleiding, in functie van zijnstroom en van instroom, om in onze sectoren voldoende mensen aan de slag te kunnen helpen.

Voor ons zal het heel belangrijk zijn hoe de volgende jaren de activering zal worden uitgewerkt. Ik permitteer mij om het niet te hebben over de langdurig zieken, maar wel over de vele vrouwen die nog niet op de arbeidsmarkt zijn omdat ze daar nog niet aan gedacht hebben. We zullen dat reservoir moeten aanboren. Vanuit de zorg- en welzijnssector denken we dat we die vrouwen effectief een aanbod kunnen doen. Maar dan zal ook het beleid daar de juiste keuzes moeten maken. Dan gaat het ook over mobiliteit, kinderopvang en ervoor zorgen dat mensen betaald kunnen gaan studeren. In de zorg- en welzijnssector moeten de mensen een diploma van verzorgende of zorgkundige kunnen voorleggen. Daarvoor moeten ze minstens een jaar fulltime op de schoolbanken zitten. Ze moeten ook hun gezin kunnen onderhouden. Daar moet men respect voor opbrengen. De antwoorden die we daar nu in Vlaanderen voor hebben, zullen niet volstaan als we die mensen willen overtuigen om in onze arbeidsmarkt te stappen.

Het gaat altijd zowel over structuren als over politieke keuzes. In de maatwerksector worden we geconfronteerd met heel veel structurele problemen door op de verschillende niveaus actief te zijn. Maar ook daar geldt dat groei en meer mensen in het kader van de activering aan de slag helpen, politieke keuzes zijn. Willen we nog groei in de maatwerkbedrijven, hoeveel jobs kunnen we daar nog creëren voor mensen die ver van de arbeidsmarkt staan?

6.4. Antwoorden van Hans Maertens

Hans Maertens: Ik ben onder de indruk maar ook verwonderd over het pleidooi van de heer Timmermans over de herfederalisering. Hij vindt dat een aantal dossiers zoals dat van de dienstencheques en de leerrekening moeten geherfederaliseerd worden, en hij waarschuwt voor het opnieuw naar Vlaanderen brengen van bevoegdheden vanwege de administratieve complexiteit voor een aantal bedrijven.

Ik heb de indruk dat het federale niveau het schip is dat momenteel gestrand is in het Suezkanaal. Minister Crevits mag met haar kraantje proberen dingen te realiseren. Maar een aantal collega's willen nog tien containers extra op dat schip leggen. Dat schip vaart niet altijd. Onze ervaring is dat het federale niveau ons vaak hindert om in Vlaanderen tot een echt beleid te komen.

Ik verwijs opnieuw naar Alle hens aan dek, met de veertien punten waarvoor we geen oplossing vinden, en naar het inzetten van tijdelijk werklozen op de arbeidsmarkt in Vlaanderen. We hebben tekorten, en het kan niet. We hebben daarover maanden met het federale niveau moeten overleggen. Ik verwijs naar de reïntegratie van zieken, en naar het loonoverleg. Om nog te zwijgen van de RSZ-tool, die vorige week werd ingevoerd, en de sneltesten. Vlaanderen is al weken bezig met een proefproject. Federaal is men nu bezig met die sneltesten. Wie zegt dat we moeten herfederaliseren om een catastrofe te vermijden bij onze bedrijven, doet de waarheid geweld aan.

Wij vinden dat er zoveel mogelijk bevoegdheden aan Vlaanderen moeten worden gegeven. Maak dus kleinere containerschepen om door het Suezkanaal te varen, als dat nodig is.

Ik herhaal de vraag om alles wat met de arbeidsmarkt te maken heeft, leerrekening, opleiding en vorming inbegrepen, over te hevelen naar de gewesten.

Wat het arbeidsrecht en de sociale zekerheid betreft, mijnheer Vaneeckhout, moeten we geen drie keer de wet op de arbeidsovereenkomsten van 1968 in decreten herschrijven. Er zal altijd een gemeenschappelijke sokkel nodig zijn. Anderzijds kunnen er in dat arbeidsrecht ook elementen zijn waardoor men in Vlaanderen een eigen beleid kan voeren. Indien Vlaanderen de keuze zou hebben gehad, dan hadden wij voor meer flexibiliteit gekozen en hadden we wellicht wel e-commercedistributiebedrijven gehad in de Antwerpse haven en elders. Idem dito voor de overuren. Vlaanderen staat veel meer open voor flexibiliteit dan de rest van het land.

Mijnheer Ronse, er is inderdaad een verschillende publieke opinie. De debatten over sociale zekerheid gaan altijd over al dan niet splitsen. Voor mij gaat het er niet over of men voor of tegen de splitsing is. Het gaat erover dat men ook in de sociale zekerheid hefboomen moet kunnen gebruiken in het eigen Vlaamse beleid. Zo moet een werkloosheidsuitkering gekoppeld zijn aan een activering, aan het terug op de arbeidsmarkt komen, aan sanctioneren. Het gaat er niet om wie de sociale bijdrage int en wie hem uitgeeft. De vraag is wat men doet met dat instrument. Hetzelfde geldt voor de ziekte- en invaliditeitsuitkering. Het gaat erom hoe we de zieken op een verstandige en menselijke manier geleidelijk aan de kans geven om te reintegreren op de arbeidsmarkt. Geef ons in het arbeidsrecht en de sociale zekerheid die hefboomen. Ik spreek heel bewust al de hele namiddag over hefboomen, veel minder over bevoegdheden. Het gaat over hefboomen om het eigen beleid te voeren.

Een aantal vragen ging over samenwerkingsakkoorden. Ik ben daar voor. Wij willen in de SERV en ook elders zoveel mogelijk samenwerken. Maar we moeten realistisch zijn. De samenwerkingsakkoorden die we al tien of vijftien jaar met Forem en Actiris sluiten, hebben al bij al nog niet zoveel uitgemaakt. Is het verwonderlijk dat we vandaag veel meer grensarbeiders hebben uit Noord-Frankrijk dan uit Henegouwen, waar er ook een hoge werkloosheid is? We kunnen veel verwachten van samenwerkingsakkoorden, maar op cruciale dossiers voor onze bedrijven zie ik ze ook niet tot stand komen, bijvoorbeeld de dossiers inzake 5G, mobiliteit en geluidsnormen. Als er een samenwerkingsfederalisme moet komen – en zo zal het gedeeltelijk wel moeten – dan zal het op termijn op alle domeinen moeten zijn. We moeten dus voorzichtig zijn met samenwerkingen, en niet de kar voor het paard spannen.

Hetzelfde antwoord heb ik op de vraag van mevrouw Gennez over de asymmetrische samenwerkingsakkoorden die nu in het regeerakkoord staan. Dat is wat ons betreft een second of een third best. Laten we dat maar proberen als er niets anders uit de bus komt. Maar ik vrees een grotere complexiteit. Die zal dan misschien de aanleiding kunnen vormen om de vraag te stellen of we op termijn niet moeten herfederaliseren. En dat wil ik niet meemaken.

Mijnheer Schiltz, u stelde de cruciale vraag: zullen we door aan Vlaanderen meer bevoegdheden te geven meer groei en productiviteit bereiken? Ik heb in het begin van mijn betoog de cijfers getoond van de groei en productiviteit in Vlaanderen. Onze groei, productiviteit en werkzaamheidsgraad, kortom alle indicatoren, zijn veel hoger dan in de rest van het land. Waarom zouden wij die bevoegdheden dan niet nemen als we die kans krijgen? Als Vlaanderen en de Vlaamse bedrijven meer bevoegdheden krijgen, kunnen we er meer mee doen op het vlak van de arbeidsmarkt en, in tweede lijn, op het vlak van het arbeidsrecht. Dat zijn dan hefboomen voor de sociale zekerheid.

III. Hoorzitting van 19 april 2021

Aan de hoorzitting werd deelgenomen door:

- Ann Vermorgen, nationaal secretaris, en Maarten Gerard, adviseur Studiedienst, ACV;
- Caroline Copers, algemeen secretaris, en Philippe Diepvents, directeur Studiedienst, Vlaams ABVV;
- Gert Truyens, Vlaams gewestsecretaris, ACLVB.

1. Uiteenzetting door Ann Vermorgen en Maarten Gerard

Ann Vermorgen: Het ACV heeft geen vastgelegde kijk op hoe de staatsstructuur eruit zou moeten zien. Het ACV wil de oefening die nu in het Vlaams Parlement voorligt, intern nog verder ontwikkelen. Vandaag is er een eerste reflectie in het proces waarover we verder willen meedenken.

1.1. Situering ACV

Met 1,6 miljoen leden vertolken we de stem van heel veel werknemers. Het is een nationale organisatie met een professionele pijler, namelijk de beroepscentrales die met de sectoren bezig zijn, en een interprofessionele pijler, namelijk de provinciale verbonden. Uiteraard is er een wisselwerking tussen beide pijlers. Op die manier is het ACV in alle lagen van de arbeidsmarkt aanwezig en wordt een brede groep van werknemers bereikt.

Voor de regionale materies valt het ACV terug op de regionale comités, die bij de eerste overheveling van bevoegdheden zijn ontstaan. We zitten hier namens het Vlaams Regionaal Comité, of het Vlaamse ACV, maar we houden steeds het belang van al onze leden en het geheel van de werknemers voor ogen en hebben dus een ruimere focus dan die van een regio.

1.2. Uitgangspunten bij het uitbouwen van de staatsstructuur

Het ACV heeft voor de staatsstructuur geen vast model voor ogen maar hanteert enkele uitgangspunten die volgens ons de leidraad moeten vormen bij het uitbouwen en/of wijzigen van de staatsstructuur.

Een eerste principe is dat de burger als werknemer en werkzoekende centraal staat. Dan stellen we de vraag hoe we komen tot goede rechten op sociaaleconomisch vlak, hoe we zorgen voor werkbaar werk en betere werkvloeren, hoe we meer mensen op de arbeidsmarkt krijgen, hoe meer mensen meer kansen op de arbeidsmarkt krijgen en hoe we mensen een waardig inkomen kunnen garanderen. Niet wie beslist en waar er wordt beslist, is belangrijk, maar wel hoe de beste beslissing kan worden genomen voor elke burger. De staatsstructuur moet dus dienend zijn.

Een tweede principe is de interpersoonlijke solidariteit. Dat is een kernwaarde. Een duurzame sociale zekerheid is een voorwaarde. Interpersoonlijke solidariteit moet er niet enkel zijn tussen de verschillende landsdelen maar ook tussen individuele burgers, rijk, arm, ziek, gezond, en liefst ook over de landsgrenzen heen. De sociale zekerheid is een belangrijke buffer voor het geheel en vraagt een solide kader.

Een derde principe is rechtvaardigheid en overdraagbaarheid. Elke structuur moet het principe van de sterkste schouders toepassen maar ook garanderen dat er geen lacunes ontstaan in de rechten van mensen. Daarom is de overdraagbaarheid cruciaal.

Een laatste principe is een duidelijke stem hebben in Europa en op het internationale vlak. Het Europese sociaal-economische beleid wint aan belang. Een Belgische structuur moet garanderen dat er geen verlamming optreedt in onze vertegenwoordiging in de EU en op het internationale toneel. Er is ook de link met de Internationale Arbeidsorganisatie als een tripartiteorgaan. Zowel Europees als internationaal is het belangrijk dat België een heldere stem kan hebben.

1.3. Vertaling van deze principes

Hoe kunnen we die principes vertalen? Als men vertrekt van de interpersoonlijke solidariteit, kan men niet anders dan vaststellen dat de sociale zekerheid op federaal niveau moet worden georganiseerd. Waar mogelijk zou men zelfs nog een grotere schaal moeten kunnen nastreven. Een collectief en individueel arbeidsrecht zorgt voor een gelijk speelveld voor bedrijven en werknemers, garandeert rechten en plichten en maakt het mogelijk om te schakelen en mobiel te zijn binnen België. Daarom blijft dit naar onze mening het best federaal.

Het is in deze werkgroep al eerder gezegd dat de sociale zekerheid en het collectief en individueel arbeidsrecht de kern vormen van wat ons tot een federaal land maakt. Dat opsplitsen, zou het ons ontzettend moeilijk maken.

We moeten het statuut van Brussel goed voor ogen houden. Ik geef het voorbeeld van arbeidsmobiliteit. De verwevenheid van de Vlaamse economie met Brussel wordt veel te weinig in aanmerking genomen. Er zijn bijvoorbeeld veel Vlamingen die in Brussel werken. Omgekeerd kijken we ook naar de Brusselaars. Er is een samenwerking tussen Actiris en VDAB en we verwachten dat de Brusselaars aan het werk gaan in Vlaanderen. Daarom hebben we iets collectiefs nodig over de gewestgrenzen heen en is er ook behoefte aan een gelijk speelveld, zowel voor de bedrijven als de werknemers. De dienstenchequebedrijven bijvoorbeeld opereren vanuit Brussel en de Rand, maar zijn vaak in meerdere gewesten actief.

1.4. De zesde staatshervorming is geen afgesloten hoofdstuk

Het lijkt alsof de zesde staatshervorming achter ons ligt, maar vele zaken zijn nog maar net afgerond of net operationeel. Op een aantal punten staan we nog niet heel ver. Een dergelijk proces doorlopen, vraagt tijd.

Ik geef drie voorbeelden van zaken die overgeheveld zijn en waarvan de implementatie nog maar pas is afgerond. Over het Vlaamse opleidingsverlof, het vroegere betaald educatief verlof, hebben de Vlaamse sociale partners samen met de Vlaamse Regering op 11 juli 2017 een VESOC-akkoord gesloten, een vormingspact, maar dat is pas een goed jaar operationeel. Het is nodig om er de tijd voor te nemen en alles goed uit te klaren en goed te zetten. Ook in de doelgroepenheraanpak zijn er nog constant wijzigingen en moeten er nog zaken gebeuren. We moeten in Vlaanderen nog bekijken welke doelgroepenkortingen we gericht en op maat kunnen toepassen. Controle en sanctionering zijn een proces dat continu in uitbouw is en tijd vraagt. Bij deze drie dossiers zijn de Vlaamse sociale partners heel intens betrokken bij het overleg. Dat is een goede zaak omdat men zo kan werken aan een draagvlak voor die dossiers en actief kan meewerken aan de verdere uitrol, in samenspraak met alle betrokken actoren, zowel in de administratie als op het politieke niveau.

Men moet goed monitoren om te zien of men de juiste keuzes heeft gemaakt en of er dingen moeten worden verfijnd. De eerste monitoringresultaten zijn er, maar er is nog geen evaluatie per maatregel. Men moet per instrument kunnen bekijken wat efficiënt en effectief is. Er is ook een aantal zaken afgeschaft, waarbij men moet bekijken of dat de juiste beslissing was. Wij vinden het ook belangrijk dat er een evaluatie wordt gemaakt van het instrumentarium als geheel. Hangen de

zaken allemaal samen? Missen we nog een aantal zaken? Zijn er gaten? Zijn er groepen vergeten bij overdrachten of omzettingen? Ik denk aan de vraag rond werkbaar werk en de ondersteuning van oudere werknemers in het perspectief van de afschaffing van het Ervaringsfonds. Wordt die leemte opgevuld? Worden zij ergens anders opgenomen?

Wat is de impact van de nieuwe maatregelen, niet alleen voor de doelmatigheid maar ook wat het recht op sociale dialoog betreft? Als men de bevoegdheden en instrumenten, inclusief de instrumenten waarvoor Vlaanderen verantwoordelijk is, naar hier brengt, dan zijn daar middelen aan verbonden. Dan is Vlaanderen ook verantwoordelijk voor het totaalpakket. Willen we consequent de daaraan verbonden facturen betalen? Welke beleidskeuzes willen we maken? Welke beleidsverantwoordelijkheid willen we dragen? Het is een totaalpakket dat beleidskeuzes vraagt.

Er is ook flankerend beleid nodig. De leercultuur bevorderen zal men bijvoorbeeld niet realiseren met enkel in te zetten op een instrument; daar heeft men ook bredere flankerende maatregelen voor nodig.

1.5. Aanbevelingen inzake staatsstructuur

Maarten Gerard: We hebben een aantal opmerkingen en aanbevelingen over de huidige stand van zaken in onze staatsstructuur. Ik breng ze wat cassant. Dat kan het debat alleen maar ten goede komen.

Een eerste punt is: stop met dromen. Dromen is mooi, maar we moeten ook naar de realiteit kijken. Er is een keuze gemaakt voor een federaal model met gelijkwaardigheid van gewesten en gemeenschappen, en daarom met gescheiden bevoegdheden. Men streeft maximaal naar homogene bevoegdheden. Daar zijn wij voorstander van want dat schept duidelijkheid, maar men moet de limieten ervan erkennen. Als de sociale zekerheid een federaal gegeven is, treedt er onvermijdelijk een spanningsveld op tussen de verschillende niveaus aangezien in het arbeidsmarktbeleid beide altijd met elkaar zullen interfereren. Het is een illusie om te blijven zoeken naar de perfecte homogene bevoegdheden en zaken uit het ene niveau te halen en naar het andere te brengen, omdat men altijd een spiegelbeeld creëert.

Een goed voorbeeld is de discussie over het normatief kader. Dat bepaalt de uitsluiting uit de werkloosheid en is een belangrijk element in het activeringstraject van werkzoekenden, een Vlaamse bevoegdheid. VDAB begeleidt en volgt de werkzoekende op. Mocht die niet voldoen aan de verplichtingen, dan is er op het einde de mogelijkheid tot uitsluiting via een bepaling uit het normatief kader. Men kan zeggen dat dit bij het activeringstraject hoort. Het spiegelbeeld is net hetzelfde. Men kan exact argumenteren dat de uitsluiting uit de werkloosheid en dus uit de sociale zekerheid bij uitstek federaal is, want het maakt deel uit van de sociale zekerheid. Daar worden alle toegangsrechten bepaald en dus moet men ook de afsluitdeur federaal houden. Die discussie kan men nooit winnen. Men zal altijd twee kanten van het verhaal hebben. Onze boodschap is om op te houden met te veel de focus te leggen op homogeniteit op vlakken waar die niet haalbaar is.

Een tweede element is om de voeten op de grond te houden. Voor een nieuwe staatsstructuur is heel wat nodig. Een bijzondere wet is de eerste stap, maar daarna komt er nog veel meer werk. Administraties die instrumenten niet kennen, moeten ze overnemen en de continuïteit en kwaliteit van de dienstverlening garanderen en nieuwe processen opzetten. Dat moet allemaal op relatief korte termijn gebeuren, maar het neemt sowieso tijd in beslag. Men wordt geconfronteerd met zaken die men niet kende en die bij de overdracht niet echt speelden. Een voorbeeld hiervan is de discussie over de tijdelijke werkloosheid. De essentie gaat erover hoe men snel gegevens kan delen tussen RVA en VDAB om tijdelijke

werklozen tijdig te bereiken. Dan gaat het niet zozeer over de grote principes maar over de backoffice, over hoe men die gegevensdeling organiseert. Dat stond niet op de agenda bij de staatsvorming, want tijdelijke werkloosheid was maar een mineur gegeven in het geheel. Dergelijke nieuwe elementen vragen nieuwe processen, die zich moeten zetten, zeker in de context waarbij heel veel instrumenten nog maar heel recent operationeel zijn.

Een belangrijk element hierbij is het erkennen van de rol van de federale overheid, alsook die van de Vlaamse overheid. Niet elke beleidsdiscussie is een bevoegdheidsdiscussie. Soms lijkt het dat altijd te worden, maar dat hoeft niet. Men moet kijken hoe men beleidsdiscussies voert en hoe men die weg houdt van alle bevoegdheidsdiscussies. Het normatief kader en de tijdelijke werkloosheid zijn goede voorbeelden. Daarvoor moeten er beleidsafstemmingen gebeuren maar die moeten niet per se een bevoegdheidsoverdracht inhouden. Een ander goed voorbeeld is de discussie over de federale vormingsverplichting voor ondernemingen. Wij spreken ons niet uit over hoe die er precies moet uitzien. Dat debat is federaal gaande en nog niet beslecht. De vraag is niet of er sprake is van bevoegdheids-overtreding en of dat per se naar het ene of het andere niveau moet. De vraag is hoe men beide op elkaar afstemt. Het is perfect mogelijk om daar een federaal kader van te maken dat het Vlaamse kader versterkt en niet tegenwerkt. Uiteraard vraagt dat coördinatie en moet men met elkaar praten, maar het is niet omdat het ene niveau iets beslist dat men zich per definitie op het terrein van het andere niveau bevindt.

Derde belangrijk element: wees consequent in de discussies die worden gevoerd over de zaken die worden gevraagd. De eerste boodschap is dat Vlaanderen heel veel bevoegdheden heeft gekregen en die ook moet gebruiken. Wat remt Vlaanderen in de activering van kortgeschoolden, personen met een migratieachtergrond en personen met een arbeidshandicap? Vlaanderen kan doelgroepenkortingen inzetten, een discriminatiebeleid voeren, inkomensondersteuning en opleidingsinstrumenten inzetten en heeft het welzijnsbeleid en de lokale besturen in handen. Vlaanderen heeft dus ontzettend veel hefboomen om die groepen te bereiken en ze te activeren op de arbeidsmarkt.

Wat ons betreft moet de focus in de eerste plaats daar liggen. Uiteraard moet er met het federale niveau over een hele reeks zaken worden afgestemd. Er is in het akkoord Alle hens aan dek een reeks zaken opgelijst waarover het overleg moet gaan. Als men wil afstemmen met het federale niveau, moet men ook de vraag stellen hoe het staat met de afstemming binnen de Vlaamse overheid. Het arbeidsmarktbeleid zit niet in een vacuüm maar moet afgestemd zijn op het welzijnsbeleid, het onderwijsbeleid en het mobiliteitsbeleid. Hoe vertalen we de doelstelling van 80 procent tewerkstelling in de aandacht voor kinderopvang, de ongekwalificeerde uitstroom, het woon-werkverkeer of de sociale huisvesting? Er zijn een heleboel zaken waarvoor Vlaanderen rechtstreeks bevoegd is om het arbeidsmarktbeleid te ondersteunen.

We zeggen niet dat men die intentie niet heeft. In het akkoord Alle hens aan dek staan een aantal handvatten om die afstemming te realiseren, maar afstemming is nog iets anders dan doelstellingen transversaal doorheen de Vlaamse overheid uitdragen. Ik denk bijvoorbeeld aan de discussie over wonen in eigen streek en de termijnen om in aanmerking te komen voor sociale huisvesting. Los van de maatregel zelf, kan men de vraag stellen of er is gekeken naar de impact op jobmobiliteit, de mate waarin mensen kunnen verhuizen en ergens anders een job opnemen. Of dat het cruciale criterium is, is niet belangrijk. De vraag is of die zaken transversaal worden opgenomen. Daar is volgens ons nog veel meer winst te halen binnen de Vlaamse overheid.

Een vraag daarbij is of we in Vlaanderen wel de ruimte gebruiken en erkennen die we hebben. Er wordt soms gezegd dat we vanuit het federale niveau maar een contingent van 12 procent vrijstellingsruimte voor opleiding krijgen. Vrijstelling voor opleiding betekent dat men een contingent van werkloosheidsdagen krijgt die kunnen worden omgezet in een bevrozing van de werkloosheid. Tijdens die periode kan de werkzoekende dan een opleiding volgen die moet voldoen aan bepaalde criteria. Men zegt dat men maar 12 procent krijgt, maar Vlaanderen is jarenlang amper boven de 7 procent geraakt. Hier ligt nog een beleidsruimte die we niet gebruiken. Daar moeten we wel consequent in zijn.

Een tweede voorbeeld is het debat over controle en sanctionering. Vlaanderen koos er expliciet voor om dat niet apart te doen en niet uit te besteden aan de RVA maar het te integreren in de bemiddeling en begeleiding van de werkzoekende. In het debat achteraf zien we vaak dat er toch wordt gekeken naar de cijfers van Forem, VDAB en Actiris, terwijl die cijfers absoluut niets zeggen want ze zijn niet met elkaar te vergelijken. De essentie is het rendement van de aanpak als geheel: hebben wij gekozen voor de juiste aanpak en halen bij een beter rendement op onze begeleiding van werkzoekenden? De sancties zijn uiteindelijk maar een middel en geen doel.

Sommige discussies zijn een eigen creatie. Wie loopt wie in de weg? Een prachtig voorbeeld hiervan is de jobbonus. Het federale niveau is bevoegd voor de structurele bijdragevermindering, de werkbonus, het minimumloon en de loonvorming. Vlaanderen kiest ervoor om een jobbonus specifiek voor lage lonen in te voeren. Dan komt de boodschap dat we afhankelijk zijn van wat er gebeurt met de werkbonus en van een federale vrijstelling. Maar waarom spreekt Vlaanderen niet gewoon de eigen fiscale autonomie aan? Dat is al heel lang niet gebeurd en geeft perfect de ruimte om zelf een beleid te voeren, zonder in die federale discussie terecht te komen. Er moet consequent gekeken worden of wij niet handelen op een manier waardoor we de problemen zelf creëren.

1.6. Prioriteiten

Ann Vermorgen: Waar liggen volgens ons de prioriteiten en aandachtspunten? Start met een sterkere uitbouw van het intrafederale beleidsoverleg. De grote winst ligt in het versterken van het beleidsoverleg. De liefde moet altijd van beide kanten komen, maar in een volwassen federatie kunnen bestuurders een gecoördineerd beleid voeren en de kaders daarop afstemmen, zonder federaal deloyaal te zijn. Tegelijk kunnen de regio's voldoende autonoom beleid voeren. Men moet de twee in evenwicht proberen te houden. Vlaanderen kan perfect een autonoom beleid voeren en tegelijkertijd de afstemming doen met het federale niveau.

Het heeft geen zin om een beleid tegen elkaar te voeren. Men moet een gecoördineerd beleid voeren. Dat vraagt meer structuur in het overleg en duidelijke mechanismen. Het vraagt een cultuur die deze samenwerking evident vindt. Het is ook belangrijk om te werken aan een gedeelde visie en gedeelde doelstellingen. Laat ons elkaars bevoegdheden versterken.

Dat neemt niet weg dat we in eigen boezem moeten kijken en de eigen hefbomen veel meer moeten inzetten. Ze zijn er. Gebruik ze dan ook en gebruik ze sterker.

Bij de hertekening van structuren en instrumenten is het voor het ACV belangrijk dat de sociale partners daarbij worden betrokken en dat hun rol erkend en benadrukt wordt. Wij staan met beide voeten op het terrein, zijn representatief en zorgen voor een draagvlak. Het succes van maatregelen en VESOC-akkoorden heeft daarmee te maken. Wij geven vaak aan waar er angels zitten en mogelijkheden zijn en dragen mee verantwoordelijkheid. Het is een gedeelde verantwoordelijkheid.

Hanteer ook een brede visie op lange termijn. Waarom niet globaal nadenken over hoe de arbeidsmarkt er in de toekomst moet uitzien en wie welke rol kan opnemen om elkaars bevoegdheden te versterken? Er is behoefte aan een brede visie op lange termijn in plaats van om de zoveel jaar een oefening te doen om dan ad hoc een aantal maatregelen te nemen. Wetende hoeveel tijd al die processen vragen, denken wij dat het belangrijk is om ook op langere termijn een visie uit te tekenen en daaraan te werken. Ad-hochervormingen zijn intensief en contraproductief als het niet meezit.

2. Uiteenzetting door Caroline Copers en Philippe Diepvents

2.1. Algemene beschouwingen

Caroline Copers: Voor ons is de staatsstructuur geen fetisj maar een instrument om herverdeling en solidariteit te organiseren en om het functioneren van de democratie, inbegrepen de economische democratie, op een goede manier te ondersteunen. Dat kan men maar doen wanneer men dat op een zo groot mogelijke schaal organiseert, en altijd met een blik die breder is dan de lijntjes die we soms provinciaal, regionaal, nationaal of zelfs Europees proberen te trekken. Geen enkele van al deze niveaus is een eiland op zich. Elk van deze niveaus moet in staat zijn om zijn rol te spelen in het grotere geheel.

Ons is gevraagd hoe we de volgende staatshervorming bekijken. De vraag stellen is al een eerste probleem. Ze gaat ervan uit dat een volgende staatshervorming de enige manier zou zijn om de doelstellingen voor de toekomst te bereiken. Maar het moet eerst gaan over welke doelstellingen we wensen te bereiken. Ik heb het gevoel dat die discussie er dan niet zou komen.

Men zegt vaak dat de doelstelling van een zevende staatshervorming is om een efficiënter beleid te kunnen voeren. Dat hebben ook sommige werkgeversorganisaties hier gezegd. Voor ons is een staatshervorming een ideologisch debat. Als bijvoorbeeld werkgeversorganisaties vragen om bepaalde bevoegdheden over te hevelen, dan doen ze dat ook omdat ze denken dat ze met een Vlaamse interpretatie beter af zullen zijn. Het is dus niet eenvoudig om over doelstellingen te discussiëren zonder in allerlei ideologische valkuilen te trappen.

Het verleden heeft geleerd dat een staatshervorming organiseren een zeer ingrijpend, tijdrovend en zelfs emotioneel proces is. Het duurt bovendien altijd heel lang alvorens we tot operationele concretisering kunnen overgaan. Hoe langer het duurt, hoe meer de gemoederen opgestookt geraken en de tegenstellingen verscherpt worden. In de huidige coronacontext vragen wij ons af of het wel verstandig is om ons opnieuw in een institutioneel avontuur te storten. Ik durf duidelijk te stellen dat vandaag geen enkele werknemer in dit land wakker ligt van een zevende staatshervorming. Men ligt wel wakker van corona, vaccinaties en vaccinatiebeleid. Men ligt wakker van hoe lang de tijdelijke werkloosheid zal duren en van de vraag of er morgen nog een job zal zijn, of het werk werkbaar genoeg zal blijven en of men voldoende koopkracht zal hebben om een toekomst in Vlaanderen uit te bouwen. Vlaanderen kan op al die terreinen problemen aanpakken. Daar hebben wij echt geen zevende staatshervorming voor nodig.

Uiteraard hebben wij misschien ook een ideologische bril als we naar deze problematiek kijken, maar we hebben ook expertise. De sociale partners zijn vanaf 2009-2010 bij de implementatie van de zesde staatshervorming betrokken. We hebben gekeken naar de oefeningen die toen zijn gemaakt en denken dat we een aantal lessen kunnen formuleren aan de hand van een aantal concrete voorbeelden. Daarvoor geef ik graag het woord aan de heer Diepvents.

2.2. Lessen uit de vorige staatshervorming

Philippe Diepvents: Wij willen vijf lessen meegeven, gebaseerd op cases vanuit de vorige staatshervorming.

Les één, stel geen taboe in over herfederalisering. Om een ernstig debat te kunnen voeren over wat het efficiëntste is qua organisatie van bevoegdheden en staatsstructuur, moet dat in beide richtingen kunnen gaan. Ook het VBO heeft dat hier verkondigd en heeft het voorbeeld van de dienstencheques gebruikt. Sinds die zijn overgeheveld, hebben we een niet-indexering van de cheque gezien, een afschaffing van de 60 procentregel als het gaat over wie er in het systeem stroomt en met corona is er nog een beetje versnippering van de veiligheidsprotocollen gekomen. Het heeft weinig opgeleverd voor de mensen die in die jobs werken. Welke poets-hulp is er beter van geworden? Als we die vaststelling mogen maken, moeten we erover durven nadenken of het niet beter was om een beweging in die andere richting te overwegen.

Les twee, maak eerst de visie en dan pas de methode. Het voorbeeld van de controle op de beschikbaarheid voor de arbeidsmarkt werd zonet treffend gegeven door de heer Gerard. We hebben samen met de sociale partners een heel belangrijke oefening gemaakt om die efficiënter te maken. We wilden niet dat de werkzoekende bij VDAB moest gaan uitleggen wat hij allemaal deed, om dan met zijn USB-stick of map vol sollicitatiebrieven ook bij het RVA-kantoor nog eens dezelfde uitleg te moeten gaan geven. De essentie van de gezamenlijke oefening van vakbonden, werkgevers en de Vlaamse Regering was, maak het efficiënter. We hebben dat gedaan.

Vandaag zien we dat niet iedereen in dat efficiëntiestreven gevolgd is. Men blijft zeggen dat die soorten van sancties meer op federaal niveau of in Wallonië gebeuren. Waarom gebeuren die niet meer in Vlaanderen? Omdat het net de essentie was. Wij hebben beslist om tijdens het begeleidingsproces meer in te zetten op sancties, transmissies of waarschuwingen zodat mensen dan al worden geappelleerd en niet achteraf. Het is belangrijk dat we het eens zijn over de visie die achter de efficiëntieoefening zit.

Een tweede treffend voorbeeld is dat van de arbeidskaarten. De verblijfsregeling blijft federaal. Maar er is een heel hervormingsproces geweest dat geëindigd is met de conclusie dat men met de andere regio's en het federale niveau moet afspreken.

Een veel belangrijker voorbeeld is Activa, een vroegere tewerkstellingsmaatregel voor langdurig werklozen op federaal niveau. Het was een wat ingewikkelde maatregel, maar met een vrij positief effect op de tewerkstellingskansen van de doelgroep. De maatregel is afgeschaft en in het Vlaamse doelgroepenbeleid opgenomen. In 2020 was er de evaluatie door het HIVA. In het rapport staat dat er geen positief effect is van de nieuwe maatregelen op de uitstroom van laag- en middengeschoolde jongeren. De middengeschooldenkorting is trouwens ondertussen afgeschaft. 1 procent van het totaalbudget en 2,8 procent van het budget voor ouderen gaan naar aanwerving van ouderen. Al de rest gaat naar zittende werknemers, dus mensen die al een job hebben en waarvoor we een korting geven. Slechts 0,4 procent gaat naar aanwervingen van 60-plussers. Minder dan een op vijf jongeren die in een maatregel van RSZ-korting stapt, is langer dan acht kwartalen in dienst. Hebben we een aanwervingsmaatregel gemaakt zoals we wilden, of hebben we een loonkostmaatregel voor zittende werknemers gemaakt, die voor sommigen misschien nog niet zo duurzaam is?

De uitstroom van dezelfde doelgroep van Activa, langdurig werklozen, is in een periode van hoogconjunctuur gedaald met 1,5 procent. We zijn nu tien jaar na het

begin van de uittekening van de staatshervorming en we zijn nog altijd op zoek naar een maatregel die even goed werkt als wat we toen hadden.

Les drie, gebruik de bevoegdheden die je vraagt. Ik geef enkele voorbeelden, met als eerste werkbaar werk. Er is een dieptepunt in de monitoring in 2016 en nog eens in de precoronamonitoring van 2019. Voor het eerst heeft minder dan de helft van de Vlaamse werknemers werkbaar werk. We hebben bevoegdheden gekregen in de zesde staatshervorming. We hebben een Ervaringsfonds gekregen met mid-delen. We hebben een premie gekregen die mensen kunnen aanvragen om het gemakkelijker te maken om van zwaar naar licht werk over te stappen. Die kan helpen bij het werkbaar houden van de eigen loopbaan door zelf beslissingen te nemen. We hebben een werkhervattingstoeslag die het ouderen gemakkelijker maakt om een job te aanvaarden. Al die maatregelen zijn de afgelopen periode afgeschaft. Hebben we dan wel voldoende gedaan met onze bevoegdheden?

Het activeringsbeleid is een gelijkaardig verhaal. Er zijn veel bevoegdheden bijge-komen op dat vlak. De budgetten volgen moeilijk. In het begin van deze legislatuur kregen we als bestuurders van VDAB een nota voorgeschoteld waarin staat dat het onzeker is of VDAB de capaciteit wel heeft om de activeringsvraag waar te maken. VDAB geeft zelf toe dat een op vier werklozen vandaag niet wordt bereikt, ondanks alle overgedragen bevoegdheden. Het lijkt ons dat we nog veel werk hebben om het beter te doen met de bevoegdheden die we al hebben.

Er is ook het voorbeeld van de kinderbijslag. De impact ervan op de kinderarmoede is heel beperkt en zou veel groter kunnen zijn. In het rapport dat door het Maat-schappelijk Relancecomité is opgeleverd, zeggen experts, aangesteld door de Vlaamse Regering zelf, dat er voor corona 93.000 werkende armen waren en 189.000 mensen net boven de armoedegrens. Gebruik nu eindelijk de bevoegdheid van de kinderbijslag om daar iets aan te doen.

Een laatste voorbeeld is outplacement. De beslissingsbevoegdheid is naar Vlaanderen gekomen, maar vandaag worden er heel weinig negatieve adviezen gegeven en met de boetes is ook niet veel gedaan. Dat zijn fel bevochten bevoegdheden die wat ongebruikt op de Vlaamse beleidsvloer blijven liggen. Dan krijgt men de indruk dat er meer energie wordt gestoken in het verkrijgen van die bevoegdheden dan in het gebruiken ervan.

Les vier, betrek de sociale partners. Zijn er dan geen succesverhalen in de zesde staatshervorming? Het is niet allemaal kommer en kwel. De controle op beschikbaarheid is een goed voorbeeld van het efficiënter maken van de dingen. De hervorming van het betaald educatief verlof naar het Vlaamse opleidingsverlof is een goede hervorming, samen met de sociale partners gerealiseerd, en heeft werknemers meer rechten opgeleverd. Men kan zich wel de vraag stellen of de bevoegdheidsverdeling op zich het grote struikelblok was. Ze hebben gemeen dat ze met een heel intensieve betrokkenheid van de sociale partners zijn uitgetekend en uitgevoerd.

Als we globaal de rekening maken, zien we dat de rol van de sociale partners een beetje verzwakt is door de bevoegdheden die we hebben vormgegeven in de zesde staatshervorming. Op heel veel vlakken op federaal niveau zaten sociale partners aan de tekentafel en in de uitrol mee aan het stuur. Ik beweer niet dat we vandaag in Vlaanderen niet betrokken zijn, maar de structurele rol is voor een groot deel weg. We zijn nog steeds structureel betrokken in VDAB als bestuurders. Maar in veel andere domeinen waar we vroeger meer structureel betrokken waren, zitten we nu in raadgevende comités met een vrij zwakke adviesbevoegdheid of met heel veel andere partners. De verzwakte rol is een bekommernis die we zeker willen meegeven.

We stellen vast dat het aanpakken van ingewikkelde vraagstukken zonder intensieve betrokkenheid van de sociale partners wel eens durft mis te lopen. Men zegt wel eens: "Vlaamse Regeringen komen en gaan, de sociale partners blijven bestaan". Daarin zit een grond van waarheid. De expertise komt van de betrokkenheid over een langere tijd. We zien vandaag een aantal mogelijke problemen die er kunnen komen, bijvoorbeeld bij de jobbonus. Ik heb er alle begrip voor dat dat op een politieke manier tot een compromis moet worden gebracht, maar als men de specialisten niet mee aan de tekentafel zet, dan zou die jobbonus wel eens op juridische problemen kunnen stuiten en zorgen voor problemen op de werkvloer. We zijn tevreden dat er zoveel middelen naar werknemers gaan, maar we zien ook dat de uitwerking ervan problematisch zou kunnen worden.

Les vijf is om het arbeidsrecht en de sociale zekerheid federaal te houden. De meerderheid van de sociale partners is het hierover eens. Ik herhaal de woorden van het VBO: "bedrijven stoppen niet aan de grens". Ik herhaal de woorden van UNIZO: "Brussel bestaat".

Ook vanuit werknemersperspectief ziet men dat veel verschillen op één werkvloer voor conflicten kan zorgen. De behoefte om bepaalde dingen te gaan veranderen, zal misschien anders zijn. Dat betekent niet dat de regio's daarin niets kunnen doen. Het betekent wel dat ze heel omzichtig moeten zijn met wat ze met arbeidsrecht en sociale zekerheid proberen binnen te trekken.

Een olifant in de kamer is dat samenwerking binnen Vlaanderen en met het federale niveau soms de kortste weg naar efficiëntie is. Dat is een verwaarloosde weg naar efficiëntie. Ik geef enkele voorbeelden. We slagen er vandaag niet in om de aangepaste beschikbaarheid voor SWT'ers te operationaliseren in Vlaanderen. Het is gemaakt door regeringen die op dat moment perfect hetzelfde samengesteld waren op federaal en op Vlaams niveau. Toch lukt dat niet. Dat komt niet door slechte wil of elkaar tegenwerken, maar door onvoldoende oog te hebben voor de eigen Vlaamse processen, puur administratief, over wat er federaal is vastgelegd. Men zegt vaak dat het moeilijk is en dat het niet gaat, want dat wij in Vlaanderen anders werken. Dat is een drogreden. Het matchen van aanmoedigingspremies en tijdskrediet is iets gelijkaardigs. Het moet altijd een beetje anders zijn. Wanneer men als werknemer tijdskrediet aanvraagt, moet men gaan zoeken of men nu wel of niet recht heeft op de Vlaamse aanmoedigingspremie. Er is een hele waslijst van andere criteria waaraan men moet voldoen. Dat is heel ingewikkeld en vermoeiend voor mensen.

Een schokkend voorbeeld is dat de mensen die in september vorig jaar coronaouderschapsverlof hebben aangevraagd, nu vaststellen dat hun rechten verminderd zijn wanneer ze een opleiding willen volgen met Vlaams opleidingsverlof. Daar is een technische uitleg voor. Men zegt dan het niet over zoveel mensen gaat en dat het te maken heeft met het feit dat men in Vlaanderen op een andere manier kijkt naar de datum van de aanvraag en de rechten op een bepaald moment worden vastgesteld. Het feit blijft wel dat een aantal Vlamingen zijn rechten misloopt, enkel en alleen omdat er geen afstemming is tussen de twee beleidsniveaus. Dat zou niet mogen.

Monitoring en arbeidsongeschiktheid zijn nog een voorbeeld. VDAB zegt vaak dat men dat niet kan zien want dat men dat op een andere manier leest. Ook dat is een beetje absurd omdat ieder vertrekt vanuit zijn eigen winkel en dan kijkt of het matcht, terwijl dat niet het uitgangspunt mag zijn.

2.3. Vlaanderen is niet klaar voor een nieuwe staatshervorming

Caroline Copers: Het is duidelijk dat er binnen de eigen bevoegdheden nog heel wat werk aan de winkel is wat betreft versnippering, niet-benutte en onderbenutte

bevoegdheden. Als sociale partner krijgen we regelmatig adviesvragen in verband met de uitvoering van de zesde staatshervorming. Sommigen zeggen, het is of staatshervorming of stilstand, alsof dat de twee enige mogelijkheden zijn. Naar ons gevoel en met de voorbeelden die we u gegeven hebben, is staatshervorming niet noodzakelijk een manier om de dingen sneller te laten vooruitgaan, integendeel. Soms worden er meer problemen gecreëerd dan dat er worden opgelost. Er kan nog een belangrijke efficiëntie-oefening worden gemaakt.

Het feit dat de herfederaliseringsdiscussie zo moeilijk ligt en bijna als een taboe wordt beschouwd, bemoeilijkt een ernstige dialoog over de staatshervorming omdat net de samenwerking met de verschillende niveaus een belangrijk aspect moet zijn van de manier waarop men in de toekomst gaat werken. Investeren in die samenwerking zou een veel constructievere manier zijn om vorm te geven aan onze samenleving, dan een vechtfederalisme waar we nu en dan voorbeelden van zien. Samenwerken zal sowieso meer positieve resultaten met zich meebrengen.

Wees realistisch. De grote olifant in de kamer is Brussel. Brussel bestaat en met Brussel moeten we absoluut rekening houden. Het is zelfs geen ideologische valkuil, het is een heel reëel gegeven in de toekomstige discussie, waar onze beroepscentrales regelmatig voor waarschuwen. We zitten in een tijdsgeest van verregaande globalisering maar we hebben ook nog altijd een groot aantal bedrijven in ons land, met vestigingen doorheen het hele land, verspreid over de verschillende regio's. De problemen die wij en ook de werkgevers daar voorzien, nopen tot voldoende realiteitszin in de pistes die men wil uittekenen.

Een staatshervorming is niet waarde vrij. Vlaanderen heeft behoefte aan een gedragen visie over een aantal maatschappelijke problemen die zich opstapelen. Werkbaar werk is daar een heel belangrijk voorbeeld van, net zoals de stijgende ongelijkheid, de kinderarmoede, de werkende armen, de problematiek van discriminatie en het klimaat. Er zijn vandaag heel wat problemen die een aanpak verdienen. Dat kan men niet zomaar vatten in een of ander regeerakkoord aangezien daar een breed maatschappelijk debat voor nodig is, en een langetermijnvisie over de weg die men wil inslaan. Ook daar is het cruciaal om de sociale partners mee aan boord te hebben. De staatshervorming kan daar een instrument in zijn, mits de doelstellingen doordacht zijn. Daarmee is de cirkel rond. Het is niet noodzakelijk het beste instrument, laat staan een goed instrument. Er zijn heel weinig mensen die vandaag van die zevende staatshervorming wakker liggen. De problemen die zich in de huidige context stellen, geven aan dat we ons geen institutionele avonturen kunnen veroorloven.

3. Uiteenzetting door Gert Truyens

Gert Truyens: Aan een staatshervorming gaat heel wat studie- en denkwerk vooraf. We zijn een beetje in snelheid gepakt omdat we hier niet mee bezig waren. Uiteraard hebben we intern in congressen en vergaderingen al over een aantal zaken gediscussieerd om toch voldoende gewapend naar hier te komen.

3.1. De visie van ACLVB op de staatshervorming

Het doel van de zesde staatshervorming was het creëren van homogene bevoegdheidspakketten, maar door het federale bevoegdheidsvoorbehoud blijft vaak een deel toch federaal. Het federaal normatief kader beperkt de gewesten soms om een eigen koers te varen. Denk aan het stelsel van PWA, dienstencheques en dergelijke meer, regionale bevoegdheden waarbij specifieke regels omtrent de arbeidsovereenkomst nog altijd federaal geregeld zijn.

De zevende staatshervorming is voor ACLVB geen prioriteit. We moeten niet hervormen om te hervormen. Binnen onze organisatie leeft het standpunt om eerst

en vooral datgene waarvoor we bevoegd zijn, goed te doen. Maar niets belet ons om constructief mee te brainstormen over mogelijke pistes die leiden tot verbetering. Als we verder willen discussiëren, moeten we uiteraard onze achterban consulteren en zoeken naar breed gedragen standpunten.

Welke visie hebben we op de huidige bevoegdheidsverdeling? Ieder gewest legt eigen accenten, afhankelijk van noden en behoeften van burgers en bedrijven. De aanpak is licht verschillend maar het gemeenschappelijke doel blijft hetzelfde, namelijk het streven naar een gezonde en sterke economie met duurzame tewerkstelling.

Ik geef een aantal voorbeelden. De gewesten zijn bevoegd voor het opleidingsverlof, het vroegere betaald educatief verlof, maar de loongrenzen waarop werknemers en werkgevers kunnen terugvallen, zijn federaal. Gewesten zijn bevoegd voor het activeringsbeleid maar de mogelijkheden om de terbeschikkingstelling aan te passen of een meer activerend ontslagbeleid in te voeren, blijven federaal. De arbeidsmarktbegeleiding van leefloners is een regionale materie terwijl het recht op maatschappelijke integratie federaal geregeld wordt.

Kan een asymmetrisch arbeidsmarktbeleid een oplossing bieden? Het arbeidsmarktbeleid op een volledig asymmetrische wijze vormgeven, gaat uit van een onbestaande interregionale arbeidsmobiliteit. Als we dat in de hand zouden werken, ontstaan er grote verschillen op de werkvloer tussen werknemers woonachtig in een ander gewest. Het kan bijdragen tot shopgedrag van zowel werkgevers als werknemers. Het verleden heeft uitgewezen dat een staatshervorming niet altijd leidt tot meer effectiviteit en efficiëntie, maar vaak tot complexiteit. De administratieve puzzel voor werkgevers zal almaar groter worden. Voor de werkzoekenden zal dit zorgen voor een grote onduidelijkheid. Wat als men als werkzoekende van woonplaats verandert? Brussel heeft dan nog een heel speciaal statuut. Er zijn nogal wat werkzoekenden in Vlaanderen die in Brussel willen experimenteren of stage komen doen. Dat wordt er allemaal niet eenvoudiger op.

De conclusie is dat ACLVB eerder pleit voor een maximaal gelijklopend arbeidsmarktbeleid, maar met regionale accenten en kleinere verschillen, afhankelijk van de noden en behoeften van de inwoners van het betreffende gewest.

Er zijn drempels. Doordat de bevoegdheden niet homogeen werden overgeheveld, wordt Vlaanderen vaak geremd om snel te schakelen. Deze drempels zijn zichtbaarder geworden tijdens de coronacrisis, maar daarom niet groter of acuter. Ook voor de coronacrisis werden de langer dan drie maanden tijdelijk werkzoekenden aangemaand om zich in te schrijven bij VDAB. Maar het was heel complex om aan gegevens te geraken. Het is tijdens de coronacrisis alleen maar erger geworden.

Dit hoeft niet problematisch te zijn zolang er sprake is van goodwill en een verdoorgedreven samenwerking. Dat is geen vodje papier waarop we wat afspraken maken, maar een samenwerking die gebaseerd is op onderling vertrouwen. Dat vertrouwen mankeert af en toe om echt tot goede resultaten te komen. De burger heeft daar behoefte aan. Wij zijn vragende partij voor een duidelijke communicatie tussen de bevoegdheidsniveaus en naar de burgers.

Dit toont aan dat onze organisatie geen vragende partij is om snel een zevende staatshervorming door te voeren, maar we zijn niet blind voor de problemen die er vandaag zijn.

3.2. Verbeterpunten

Uiteraard zijn er aan de huidige werking een aantal verbeterpunten om deze efficiënter en performanter te doen functioneren.

Wij pleiten voor een nauwere samenwerking en duidelijke communicatie tussen de verschillende beleidsniveaus, onder meer tussen de Vlaamse en de Federale Regering. Ik denk aan de verplichte opleidingsdagen op federaal niveau, die een budgettaire impact op het Vlaamse niveau hebben. Een terechte vrees is dat zij zullen worden ondergebracht in het Vlaamse opleidingsverlof, wat gezien de beperkte enveloppe problemen kan veroorzaken voor de reguliere opname van het Vlaamse opleidingsverlof.

We pleiten ook voor een meer doorgedreven samenwerking tussen VDAB en RVA. VDAB wenst gegevens over tijdelijk werklozen. RVA wil die geven, maar die komen met een grote vertraging toe, wat een performant beleid in de weg staat.

We pleiten voor meer samenwerking tussen VDAB en de lokale besturen. De Vlaamse Regering wil iedereen aan boord en wil een tewerkstellingspercentage van 80 procent realiseren. Wij hebben als sociale partners onze handtekening hier mee onder gezet. Hiervoor wenst men inactieven, onder andere leefloners, te activeren. Maar de lokale besturen hebben niet altijd een zicht op deze doelgroep.

We zijn ten slotte grote voorstander van een doorgedreven samenwerking tussen Vlaanderen en de lokale besturen. Denk maar aan de re-integratie van de langdurig zieken. Vlaanderen beschikt niet over alle handvatten en informatie om deze groep te activeren. Op zich is het geen probleem dat de bevoegdheden versnipperd zijn, zolang er maar duidelijk wordt gecommuniceerd en de nodige informatie wordt uitgewisseld.

Een van de grote verbeterpunten is een uitgewerkte datastrategie en een vlottere uitwisseling van gegevens. Dat is een absolute noodzaak om een efficiëntere samenwerking tussen de beleidsniveaus te faciliteren maar evengoed om het duidelijker en administratief minder belastend te maken voor burgers en bedrijven. De samenwerking kan bijvoorbeeld veel beter bij het stimuleren van tijdelijk werklozen om een opleiding te volgen. VDAB beschikt eigenlijk veel te laat over de nodige gegevens om die werknemers actief te contacteren en een aanbod te doen. Het is belangrijk dat er automatische fluxen tot stand komen zodat mensen automatisch rechten toegekend krijgen.

De communicatie naar de burger moet duidelijker. Er worden ongelooflijk veel afspraken gemaakt tussen de verschillende beleidsniveaus. De burger mag geen hinder ondervinden van de bevoegdheidsverdeling en moet te allen tijde zijn of haar rechten kunnen opnemen. Ik geef een voorbeeld. Vlaanderen stimuleert opleiding en vorming onder andere via een bijkomende en heel goed bedoelde premie, gekoppeld aan de opname van het federale tijdskrediet motief opleiding. Nu blijkt uit een evaluatie dat het Vlaamse opleidingskrediet amper wordt aangevraagd. De burger moet daarvoor immers een aparte aanvraag indienen op Vlaams niveau. Heel wat burgers zijn hier niet van op de hoogte of zien af van de premie omdat dit administratief te complex is. Het zou mogelijk moeten zijn dat wanneer er een aanvraag voor tijdskrediet motief opleiding wordt ingediend bij de RVA, er een automatische verbinding is aan het Vlaamse opleidingskrediet zodat aan de burger automatisch rechten worden toegekend.

Daarnaast moet het federale niveau sneller kunnen schakelen en eventuele tijdelijke gewestelijke aanpassingen van federale regelgeving toelaten indien een bepaalde situatie hierom vraagt. We worden er allemaal mee geconfronteerd tijdens de pandemie. Tijdelijk werklozen die vandaag nog een arbeidsovereenkomst hebben met hun huidige werkgever, kunnen in het kader van de regelgeving op de terbeschikkingstelling niet zo gemakkelijk aan de slag gaan bij een andere werkgever. Daar moeten concretere en snellere afspraken over worden gemaakt, zonder dat er gigantische tijdsverschillen op zitten of dat er maanden verloren gaan.

Het blijft een hot item van de partners vertegenwoordigd binnen de SERV, zeker binnen de scope van het arbeidsmarktbeleid, dat het sociaal overleg op alle beleidsniveaus geconsolideerd en versterkt moet worden. De overheid heeft een partner in de sociale partners. We worden vaak gezien als de luis in de pels. We erkennen uiteraard het primaat van de politiek. Zeker wat betreft het arbeidsmarktbeleid, zowel ten aanzien van werkgevers als werknemers, staan we met beide voeten in de Vlaamse klei. We kunnen heel wat praktische zaken aftoetsen omdat we een groot draagvlak kunnen creëren met de werknemers en afspraken maken tussen de sociale partners in Vlaanderen. We vertegenwoordigen het grootste deel van de bevolking en van de bedrijven en bezitten ruime expertise die kan worden ingezet voor efficiënte beleidsvoering. Waarom zouden we het dan niet proberen?

ACLVB vraagt om de sociale partners op de verschillende niveaus steeds constructief te betrekken bij een eventuele institutionele hervorming maar even goed bij enkele speerpunt dossiers zoals mobiliteit, woon-werkverkeer, doelgroepen, jobbonus, levenslang leren en dergelijke meer. Dat mag niet afhankelijk zijn van de goodwill van een bepaalde minister of administratie. We zouden dat moeten kunnen verankeren.

Ik vat samen. Stimuleer verregaande samenwerkingsverbanden tussen de verschillende beleidsniveaus. Het sleutelwoord is duidelijke communicatie tussen de niveaus en naar de burger en de bedrijven. We wijzen op het belang van een uitgewerkte datastrategie, uiteraard in overleg met de gewesten. Voorzie een mogelijkheid voor tijdelijke gewestelijke uitzonderingen op federale regelgeving om het hoofd te bieden aan een acute crisis. Consolideer en versterk het sociaal overleg.

3.3. Arbeidsrecht en sociale zekerheid

Ik wil het nog kort hebben over het arbeidsrecht en de sociale zekerheid. De federale bevoegdheid inzake arbeidsrecht heeft betrekking op het arbeidsovereenkomstenrecht, het collectief arbeidsrecht en het recht dat van toepassing is op de arbeid zoals het arbeidsbeschermingsrecht en de loonbescherming. De basis dat dit voor iedere inwoner van België gelijk is, is voor ACLVB enorm belangrijk. Dit moet in discussies rond institutionele hervorming altijd als basisprincipe in acht worden genomen. Wel moet het mogelijk zijn dat de gewesten, indien zij dit wensen, er een laag bovenop kunnen doen.

Wat betreft het collectief arbeidsrecht en de afstemming op regionale behoeften en noden stelt zich de vraag of het federale kader op het vlak van sociaal overleg en cao's nog voldoende afgestemd is op het regionale arbeidsmarktbeleid. ACLVB pleit voor een gelijke federale basis met federaal georganiseerde paritaire comités die ook regionaal in de vorm van subcomités kunnen worden opgedeeld, om beter in te spelen op noden en behoeften van de betreffende gewesten, werknemers en bedrijven. Wat ons betreft, moet er zeker een mogelijkheid zijn om cao's af te sluiten met een regionaal toepassingsgebied, zonder afbreuk te doen aan de minimumnorm zoals die werd afgesproken in de reguliere nationale cao's.

Wat betreft de sociale zekerheid zal het u niet verbazen dat het behouden van de interpersoonlijke solidariteit over de gewestgrenzen heen als een federale kerntaak wordt beschouwd, waar wij als organisatie niet van wensen af te wijken. Voor de rest zijn we zeker vragende partij om verder in overleg te treden.

4. Vragen en opmerkingen van de leden van de werkgroep

4.1. Tussenkomsst van Axel Ronse

Axel Ronse: Ik vind het vreemd dat niemand heeft gesproken over het feit dat er compleet verschillende arbeidsmarkten zijn in dit land. Op de Waalse arbeidsmarkt is er bijvoorbeeld een veel hogere jeugdwerkloosheid. Hoe kijken de organisaties daartegenaan? Welke impact heeft dat op uw visie over de staatshervorming rond arbeidsmarktbeleid?

Ik vind het nog vreemder dat er in de toelichtingen een totale abstractie werd gemaakt van de verschillende publieke opinies in de gewesten. Het is geen geheim dat de visie op arbeidsmarktbeleid in het Franstalige landsdeel uitgaat van een kortere arbeidsduur, een PWA oneindig in de tijd en het prioritair aanpakken van werkloosheid door het creëren van meer subsidie- en overheidsjobs. De topman van het RIZIV heeft hier letterlijk gezegd dat men in Wallonië veel minder dan in Vlaanderen de focus legt op de versterking van langdurig zieken richting arbeidsmarkt. Dat is een neutrale vaststelling.

In Vlaanderen heeft men een aanpak op maat van de werkzoekende, los van het feit of die in de klassieke werkloosheid zit, langdurig ziek is of niet-uitkeringsgerechtigd is. Wij willen de werkzaamheid graag naar 80 procent brengen door te investeren in competenties. Erkennen uw organisaties het verschil in de publieke opinie in de landsdelen? Of vinden zij dit irrelevant en menen ze dat de publieke opinie over het arbeidsmarktbeleid in het hele land dezelfde is? Stel dat u erkent dat die visies fundamenteel verschillend zijn, moet dat dan geen impact hebben op het debat dat we vandaag voeren?

Er is gezegd dat de interpersoonlijke solidariteit en het arbeidsrecht over de westgrenzen heen moeten lopen en we geen shopgedrag mogen hebben. Komende uit een grensregio met Noord-Frankrijk en Wallonië is mijn vraag of u tegen het concept van buurlanden bent. Loopt het dan vandaag niet goed met grensregio's? Loopt het op dat vlak uit de hand? Zijn die verschillen zo erg? We zien immers dat er veel meer Noord-Fransen naar West-Vlaanderen komen werken dan Walen. Nochtans is de werkloosheidsgraad in Henegouwen vergelijkbaar met die in Nord-Pas-de-Calais. Ik vind het vreemd dat dat als argument wordt gebruikt om de sociale zekerheid federaal te houden.

Er is gezegd dat het bij tijdelijke werkloosheid moeilijk is om de gegevens tussen VDAB en RIZIV uit te wisselen. Er zijn nog andere moeilijkheden geweest in verband met de tijdelijke werkloosheid. In het Vlaams Parlement is men het er kamerbreed over eens dat er een verplichte inschrijving bij VDAB moet komen voor wie intensief tijdelijk werkloos wordt, net om sneller op de bal te spelen en die mensen te versterken. Erkent u dat het probleem veel fundamenteler is dan enkel een kwestie van gegevensdeling?

Het ACV zegt dat de jobbonus perfect mogelijk is via de eigen fiscale autonomie. Hoe zou u een forse nettoverhoging van de lonen op Vlaams niveau realiseren, enkel en alleen met de Vlaamse fiscale autonomie?

Het ABVV zegt over de aangepaste beschikbaarheid dat het sinds de zesde staatshervorming even moeilijk blijft om de aangepast beschikbaren richting arbeidsmarkt te krijgen. Zou dat niets te maken kunnen hebben met het feit dat SWT nog niet is uitgedoofd? Erkent u dat het moeilijker is om iemand in een SWT-statuuat te activeren als het inkomen nagenoeg gelijk is aan het inkomen uit werk?

Vindt het ABVV het in het voordeel van de werkzoekenden dat we een aantal verschillen in normatieve kaders blijven behouden en dat we aan een aantal

werkzoekenden zeggen dat zij niet actief moeten zoeken naar werk en dat VDAB hen daar nooit op kan beoordelen? Vindt u niet dat dat zou moeten toekomen aan VDAB, dat zelf mensen screent en versterkt, en dat op maat moet worden bekeken hoe dat wordt gedaan? Of wilt u die verschillende mogelijkheden behouden?

4.2. Tussenkost van Peter Van Rompuy

Peter Van Rompuy: De staatshervorming is een middel om een doel te bereiken. Zodra de vaccinatiecampagne verder gevorderd zal zijn, zal het debat over de relance in de politiek en in de maatschappij toenemen. Daarin zal de weg naar een werkgelegenheidsgraad van 80 procent centraal staan.

Daarbij moet men vertrekken vanuit de realiteit, namelijk dat de werkgelegenheidsgraad in Vlaanderen 75 procent bedraagt, in Wallonië 64 procent en in Brussel 61 procent. Die realiteit moeten we, los van enige ideologie, erkennen. Die verschillen in werkgelegenheidsgraad zijn eerder toegenomen dan afgenomen. Ik had liever het omgekeerde gezien, maar het is zo.

De problemen met die werkgelegenheidsgraad zijn ook fundamenteel anders in de verschillende regio's en gemeenschappen. De jeugdwerkloosheid in Vlaanderen en in Franstalig België zijn bijvoorbeeld fundamenteel verschillend. Een aantal materies kunnen opnemen in één hand, is geen ideologische keuze, maar is gewoon een antwoord op een realiteit op de arbeidsmarkt.

Persoonlijk denk ik dat twee thema's de komende jaren aan gewicht zullen winnen. Ten eerste is dat de mismatch op de arbeidsmarkt. Alles wat te maken heeft met opleiding, vorming en leerrekening wordt topprioriteit en daar worden door deze regering ook extra middelen voor voorzien. In de gesprekken daarover stellen we vast dat er een aantal beperkingen zijn op het vlak van staatsstructuur. Er zijn zeker dingen die we zelf beter kunnen doen. Daar wordt ook op ingezet. Maar op een redelijke manier kijken naar de staatsstructuur is een logische reflex en houding. Het thema van de tijdelijk werklozen is hier al aangehaald. Hierover is er nu eenmaal een andere kijk in het noorden en het zuiden van het land.

Het is een logische vraag om op het vlak van de leerrekening de zaken zelf in handen te kunnen nemen want onderwijs en vorming zijn nu eenmaal een Vlaamse bevoegdheid. Daarop verder werken lijkt mij de logica zelve. Als men van opleiding en vorming een belangrijk thema maakt, moet men ook kunnen kijken naar de sectorale fondsen waar vermoedelijk nog de grootste bedragen te mobiliseren zijn op dat vlak. Het is in belangrijke mate nog een federale bevoegdheid en de sociale partners spelen daarin een rol. Ik hoor graag jullie mening over hoe we die sectorale fondsen beter kunnen inzetten om vorming en opleiding te kunnen verbeteren.

Een tweede thema is de activering van de inactieven, de leefloners en degenen die in de ziekteverzekering zitten. Men hoeft geen politiek ideoloog te zijn om te zien dat er wat dat betreft een verschil is tussen Franstalig België en Vlaanderen.

Mijn belangrijkste vraag aan de vakverenigingen is hoe zij de dynamiek in het sociaal overleg ervaren op het federale niveau en op het Vlaamse niveau. Federaal is er eerder een bipartiteoverleg en Vlaams is er via VESOC een tripartiteoverleg. Heeft u een andere prioriteit en een andere kijk in Vlaanderen en Franstalig België? Of zit u volledig op dezelfde lijn?

4.3. Tussenkost van Gwendolyn Rutten

Gwendolyn Rutten: Ik vond het wat kort door de bocht om te zeggen dat niemand wakker ligt van een staatshervorming. Wij zijn een commissie die de tijd wil nemen en de dingen met het oog op 2024 grondig wil uitzoeken. Het kan dat u vindt dat

er op het vlak van arbeidsmarktbeleid niets meer nodig is, maar van heel veel experts op andere terreinen hebben we wel degelijk gehoord dat er institutioneel nog werk aan de winkel is.

Ik moet concluderen dat de drie werknemersorganisaties van mening zijn dat het op het vlak van arbeidsmarktbeleid niet nodig is om verder te sleutelen aan de staatsstructuur. Ik vind dit opvallend. Ik heb de boodschap gehoord dat er heel veel werk is aan de bevoegdheden die we al hebben. Dat klopt. Het lijkt me toch niet helemaal juist dat er geen enkele bijkomende bevoegdheid moet komen. Stel dat we toch aan het huishouden gaan sleutelen, waaraan dan wel?

Ik ben het ermee eens dat herfederalisering geen taboe mag zijn. Ik heb echter niet gehoord welke dingen aangewezen zijn om te herfederaliseren. Wat lijkt u beter om te herfederaliseren?

Er is opgemerkt dat er meer samengewerkt en gecommuniceerd moet worden. Waarom gebeurt dat dan niet? De sociale partners hebben een belangrijke rol te vervullen op het Vlaamse en op het federale niveau. U komt ons vertellen dat er niet met elkaar wordt gepraat. Waaraan ligt dat? Willen de regeringen niet met elkaar praten? Willen de administraties niet met elkaar praten?

Er is gezegd dat VDAB een op de vier werkzoekenden niet bereikt en dat VDAB geen monitoring van arbeidsongeschiktheid kan doen. Maar u zit natuurlijk wel in VDAB, niet wij. Legt u dat daar op tafel? Wat zijn de argumenten die daar aan bod komen?

Het is logisch dat in een arbeidsrechtelijk kader er ofwel een pakket aan basisrechten ofwel eenduidigheid is. Dat is zowel voor werkgevers als onderdanen van dit land goed, zeker wanneer er arbeidsmobiliteit moet zijn. Dat men een aantal dingen zelfs in Europees verband meer gaat coördineren en op elkaar afstemmen, lijkt mij logisch. Maar tegelijkertijd leert de internationale academische expertise ons dat een goed arbeidsmarktbeleid en activeringsbeleid zo dicht mogelijk moeten aansluiten bij de sociaal-economische realiteit.

Sommigen zeggen dat er een verschil is tussen Vlaanderen en Wallonië. Ik denk dat het veel genuanceerder is dan dat. Ik denk dat er binnen Vlaanderen heel veel verschillen zijn. In de grootstedelijke context loopt het heel erg gelijk. Men moet dat aanpakken en zeggen dat er in een grootstedelijke context maatwerk nodig is. Vlaams-Brabant is een van de provincies die het economisch bijzonder goed doet. Men kan dat niet vergelijken met andere plaatsen in Vlaanderen. Er is dus fijnmazigheid nodig, waarbij men Brussel niet mag vergeten.

Ik ben op zoek naar een sokkel waar men als Belg recht op heeft, ongeacht in welk gewest men werkt of woont – in mijn ideale wereld zelfs in een meer geharmoniseerde Europese context – en waarbij men tegelijkertijd de kans biedt om binnen een palet aan instrumenten heel fijnmazig te werken. Ik denk dat de lokale besturen daar in de toekomst een veel grotere verantwoordelijkheid kunnen opnemen dan vandaag het geval is. Dan kan men niet zeggen dat het per definitie allemaal Belgisch of allemaal Vlaams moet gebeuren. Laten we uit die valse zwart-witsituatie komen. Het zal nog meer genuanceerd moeten zijn.

Tot slot was ik ook verbaasd over de uitval naar de jobbonus. Ik wil zeker zijn of ik het goed heb begrepen. Ik dacht dat het een koopkrachtmaatregel is die ten goede moet komen aan de mensen met een laag inkomen. Ik mag er toch van uitgaan dat die doelstelling gedeeld wordt? Ik dacht ook dat dat het advies van de SERV was. Dat men dat moet finetunen en zorgen dat men niet in een inkomensval terechtkomt, is evident. Maar de aanval op de jobbonus door twee van de drie

partners verbaast mij. Ik ben benieuwd om te horen hoe men dat zuiver fiscaal kan doen om die doelstelling te bereiken.

4.4. Tussenkost van Björn Rzoska

Björn Rzoska: De samenvatting van wat u hebt vertelt is, doe verder met de instrumenten die u hebt, gebruik ze beter en begin niet te dromen over een zevende staatshervorming. Ik heb begrip voor de opmerking dat onze vraag u in de huidige context wat overviel omdat u met andere dingen bezig bent. Maar dit is geen werkgroep die bij wijze van spreken volgende maand een rapport moet neerleggen. Het is goed dat een parlement gedurende de zittingsperiode nadenkt over welke accenten mogelijk kunnen worden gelegd bij een eventuele nieuwe staatshervorming.

Wij zijn altijd een koele minnaar geweest van de jobbonus. We begrijpen de doelstelling om de laagste lonen wat naar omhoog te halen om het werken aantrekkelijker te maken. Maar het is vaak een dure maatregel die niet altijd de nodige impact heeft gehad. Ik ben altijd een grote voorstander geweest van het maximaal gebruiken van de bevoegdheden die we hebben. Ik vind ook dat men fiscale autonomie maximaal moet gebruiken. Op Vlaams niveau doen we dat niet. Ik ben wel geïnteresseerd in hoe we het effect van die jobbonus of de doelstelling die we eraan geven via de fiscale autonomie kunnen bereiken.

Ik heb bij ACLVB een aantal knelpunten opgelijst gezien. Ik vind dat interessanter dan de sociale partners te overtuigen dat er wel degelijk verschillende arbeidsmarkten bestaan in dit land. Het lijkt me interessant om ook van het ACV en het ABVV te horen welke knelpunten zij zien. Welke struikelblokken komen zij tegen? Moeten we die zaken dan niet aanpakken in een staatshervorming? Dat zal altijd moeten gebeuren in samenwerking met andere niveaus, maar het kan toch niet dat we een aantal problemen op het terrein niet zouden aanpakken maar wegstecken achter de stelling dat er een betere samenwerking moet komen.

Ik heb misschien een provocatieve vraag, maar ze is niet zo bedoeld. Brussel en Wallonië worden vaak negatief weggezet ten opzichte van wat in Vlaanderen gebeurt wat betreft werkzaamheid enzovoort. Zijn er ook dingen die goed gebeuren in Brussel en Wallonië? Zijn er van daaruit suggesties waarmee de arbeidsmarkt in Vlaanderen beter kan presteren?

Ik heb de boodschap goed gehoord dat we de eigen bevoegdheid beter moeten gebruiken. Er is een aantal dingen opgelijst met betrekking tot specifieke doelgroepen op de arbeidsmarkt, waarvan ik ook vind dat de Vlaamse meerderheid in gebreke blijft. Ik kijk uit naar een aantal suggesties van uw kant.

4.5. Tussenkost van Karl Vanlouwe

Karl Vanlouwe: Het verwondert me dat we in de uiteenzettingen niet veel hebben gehoord over de verschillen die er bestaan tussen de regio's. In vorige hoorzittingen hebben we al gehoord over een verschil in de economie en de economische groei. De vergrijzingsproblematiek is in Vlaanderen totaal anders dan in Wallonië, net zoals de jeugdwerkloosheid en de werkgelegenheidsgraad. De kinderarmoede is heel uiteenlopend. Het ABVV zegt dat herfederalisering geen taboe mag zijn. Denkt u niet dat verschillende realiteiten andere oplossingen en andere instrumenten moeten krijgen?

4.6. Tussenkost van Caroline Gennez

Caroline Gennez: Op drie punten ben ik het eens met de sprekers. De institutionele infrastructuur is voor ons nooit een doel maar moet altijd een middel zijn om beleid

te realiseren. Dat betekent niet dat we niet aan alle zes staatshervormingen heel constructief hebben meegewerkt en er mee de architecten van zijn geweest.

Er wordt gepleit voor een langetermijnvisie die door alle stakeholders wordt gedragen. Dat is heel belangrijk als men de institutionele infrastructuur maximaal wil aanpassen om de doelstellingen te realiseren. De doelstelling op het vlak van arbeidsmarktbeleid is voor ons een maximale tewerkstellingsgraad en een inclusieve arbeidsmarkt realiseren, de productiviteit van de werknemers stimuleren en de koopkracht van de mensen die bijdragen tot de economische groei, versterken. Welk niveau daar het beste toe kan bijdragen, is voor ons van ondergeschikt belang.

Als men pleit voor een langetermijnvisie hebben we insteken van de verschillende stakeholders nodig, a fortiori ook van vakbonden en werkgevers als het gaat over het arbeidsmarktbeleid. Men pleit voor het normatief kader. Wat zou de normatieve doelstelling van een eventuele staatshervorming moeten zijn? Men zegt dat dat niet voor meteen is. Het Vlaams Parlement is trouwens niet bevoegd om de staat te hervormen maar ik vind wel dat het de verantwoordelijkheid is van de Vlaamse stakeholders om insteken te geven. Ik nodig de bonden uit om daarover heel concreet met voorstellen te komen.

Ik ben het er ook mee eens dat we de eigen bevoegdheden op alle beleidsniveaus moeten uitputten en ze tegelijkertijd niet moeten overschrijden. Ik geef een voorbeeld. In de commissie Economie zijn we vragende partij om in de coronacrisis bepaalde sectoren te ondersteunen. Federaal is het initiatief genomen om de reissector met loonkostsubsidies te ondersteunen om de crisis door te komen, maar de Raad van State oordeelde dat het federale niveau daar niet voor bevoegd is. Dan zou de Vlaamse Regering eigenlijk op Vlaams niveau die sectorale compensatie moeten voorzien. Maar de Vlaamse minister wil eerst afwachten wat de federale Regering nog gaat doen en dan eventueel kijken of Vlaanderen zijn bevoegdheid kan uitputten.

Dat toont aan dat men op de verschillende bevoegdheidsniveaus in hetzelfde bedje ziek is. Ofwel doet men de paraplu open en zegt men dat de andere overheid onvoldoende hands-on is, ofwel doet men voorlopig niets omdat men op het andere niveau nog met iets bezig is. Hoe kunnen de sociale partners ertoe bijdragen om op de verschillende niveaus aan te geven dat men maximaal de eigen bevoegdheden moet bewaken?

Ook wij schuiven het principe van maatwerk naar voren. De arbeidsrealiteit is verschillend in de verschillende regio's en zelfs subregio's. Een effectief arbeidsmarktbeleid moet niet alleen vertrekken van solidariteit en effectiviteit maar vooral van maatwerk. Vlaanderen heeft heel veel flankerende bevoegdheden zoals mobiliteit, kinderopvang en kinderbijslag, waarop men kan inzetten om mensen maximaal naar werk toe te leiden. Binnen het huidige federale kader kunnen we bijvoorbeeld maatwerk sterker realiseren door asymmetrische samenwerkingsakkoorden te sluiten binnen het RIZIV en VDAB. Dat bestaat, maar het werkt eigenlijk onvoldoende. We geven al lang aan dat we dat willen versterken en optimaliseren. Zijn er nog domeinen of concrete punten waar die asymmetrische samenwerkingsakkoorden onze arbeidsmarkt zouden kunnen versterken?

Ik kom tot het principe dat de burger en de relatie werkgever-werknemer centraal moeten staan. Hoe komt het dat dat onvoldoende gebeurt? Men zegt dat er een gebrekkige gegevensuitwisseling is en onvoldoende datatransparantie. Een instrument dat zowel in het federale als in het Vlaamse regeerakkoord staat, de leer- en loopbaanrekening, moet wat ons betreft zeker vertrekken en op maat zijn van de individuele werkzoekende werknemer. Dat mag ook een kandidaat-zelfstandige zijn.

Als men dat instrument wil operationaliseren, moeten alle mogelijke opleidingsmaatregelen en verloven op maat van het individu in kaart worden gebracht en zichtbaar zijn, in de eerste plaats voor de kandidaat-werknemer, en moet daar ook een instrumentarium aan worden gekoppeld waarmee de werkzoekende aan de slag kan. Wie betaalt dat dan? Draagt dan de werkgever bij aan bepaalde premies en verloven? Is dat de gemeenschap of de overheid? Is dat een eigen bijdrage? Is dat bijvoorbeeld intersectoraal mogelijk? Heeft men een rugzakje dat men kan meenemen? Nu zitten er heel veel middelen in de sectorale fondsen, terwijl de arbeidsmarkt vandaag veel minder tussenschotten heeft dan vroeger. Hoe maakt men zo een instrument intrafederaal bruikbaar en op maat van de burger, zodat maximale, duurzame en misschien langere tewerkstelling mogelijk wordt voor het individu?

Ik heb ACLVB horen pleiten voor regionale cao's binnen een federaal kader. Zijn de andere organisaties het daarmee eens? Waarom wel of waarom niet?

Gwendolyn Rutten: Vlaanderen heeft zich terecht tot doel gesteld om naar een tewerkstellingsgraad van 80 procent te gaan. Als we ons sociaal model willen over-eind houden en ervoor willen zorgen dat we onze engagementen voor de komende generaties kunnen waarmaken, dan moet de tewerkstellingsgraad echt omhoog. Is het volgens u dan echt enkel een kwestie van beter communiceren en de eigen bevoegdheden gebruiken? Kunnen we die 80 procent op deze manier halen?

5. Antwoorden van de genodigden

5.1. Antwoorden van Ann Vermorgen

Ann Vermorgen: Uiteraard zijn er aparte dynamieken in de regio's. Het activeringsbeleid zit ook regionaal. In de specifieke doelgroepenbenadering bijvoorbeeld zijn er instrumenten die men in de verschillende regio's kan inzetten. Wij zien inderdaad specifieke realiteiten die eigen zijn aan bepaalde economische situaties of grootstedelijke problematieken. Er zijn ook verschillen in Vlaanderen. Men moet bepaalde instrumenten gericht kunnen inzetten om de doelstellingen te bereiken. Maar globaal gezien zeggen we dat we nog altijd een federaal kader nodig hebben. Als de regio's instrumenten hebben om zaken aan te pakken, is het ook normaal dat er in de regio's verschillende dynamieken ontstaan.

Ik had de vraag verwacht, al is ze niet luidop gesteld, of we niet moeten gaan naar een bonus-malussysteem. Lang geleden is er al de discussie geweest of we de regio's die goed aan de slag gaan met bepaalde instrumenten, niet moeten belonen en de andere bestraffen. Dat was een moeilijke discussie. Zolang het over een bonus gaat, was het oké, maar dat was niet het geval als het over een malus gaat, zowel in Wallonië, Vlaanderen als in Brussel.

Men zou wel kunnen denken aan een soort van feedbackmechanisme om te zien welke incentives kunnen worden ingeschakeld om een bepaald beleid te stimuleren. Dat kan een interessante discussie zijn. Wij ontkennen die aparte dynamieken niet. We hebben ons nu gericht op de instrumenten die wij hebben, maar er wordt soms van elkaar geleerd. Ik merk bijvoorbeeld dat Forem nu bekijkt hoe VDAB de controle en sanctionering aanpakt en erover nadenkt om hetzelfde systeem van aanpak en benadering toe te passen. Er groeien soms wederzijds bepaalde inzichten.

Ik kom tot het arbeidsrecht over de gewestgrenzen heen. Er bestaat ook zoiets als grensarbeid. Wij volgen dat heel goed op en wij bereiken het specifieke publiek van de grensarbeiders. Als het gaat over grensregio's is het belangrijk om alles in Europese kaders te kunnen zetten. Als ik verder kijk, zou ook een Europese sociale zekerheid een goed instrument zijn om sociale dumping tegen te gaan.

Over de tijdelijke werkloosheid zijn er in de commissie Economie al vaak discussies gevoerd. De enquête die VDAB heeft gedaan bij ongeveer vijfduizend tijdelijk werklozen is met u gedeeld. De vooringenomenheid bestond dat die mensen gewoon wat afwachten, maar we moeten vaststellen dat een heel groot percentage al opleidingen en dergelijke heeft gevolgd. De resultaten van de enquête waren veel positiever dan we aanvankelijk veronderstelden. We mogen ook niet vergeten dat iemand die in tijdelijke werkloosheid zit, nog altijd contractueel verbonden is aan een werkgever. Een van de resultaten van de enquête was dat dit drempels en onzekerheden teweegbrengt, zowel bij de werkgever als bij de tijdelijk werkzoekende. Die drempels bestaan. Met een verplichte inschrijving viseert men weer de groep van tijdelijk werklozen, waarvan sommige het qua welbevinden heel moeilijk hebben. Er zijn allerlei mechanismen voor andere groepen in het kader van de coronamaatregelen. Dat zijn dan vanzelfsprekendheden. Maar als het gaat over tijdelijk werklozen, dan lijkt het alsof die mensen met slechte bedoelingen te weinig gebruikmaken van opleidingen. Wij blijven erbij dat dit een vrijwillig aanbod moet zijn. De realiteit toont dat ze daarop ingaan.

Daarenboven is het een heel gedifferentieerde groep. Er zijn mensen die zeer tijdelijk werkloos zijn en mensen die intensief tijdelijk werkloos zijn. We hebben afspraken gemaakt in het VESOC-akkoord Alle hens aan dek over hoe we dat verder gaan aanpakken en welke objectieven we stellen. De sociale partners menen dat we enorme stappen vooruitzetten als we de doelstelling bereiken die we hebben afgesproken in overleg met VDAB. Tijdens de crisis in de periode 2008-2009 hebben we lang niet zoveel gedaan voor de tijdelijk werklozen. Er worden dus stappen vooruitgezet om hen te versterken in hun competenties. Zij gaan op die zaken in, maar hebben soms ook vragen.

Ik kom tot de jobbonus. Uiteraard zijn wij niet tegen een maatregel die de laagste inkomens stimuleert en die de koopkracht van de lagere lonen bevordert. Wij delen die doelstelling. We hebben dat ook gezegd in het VESOC-akkoord. De sociale partners hebben ook gezegd dat er heel goed moet worden nagedacht over de manier waarop men die doelstelling wil bereiken. Er kunnen tal van juridische obstakels opduiken. Als men een maatregel neemt, moet men ervoor zorgen dat men daarna niet met hangende pootjes moet terugkeren omdat men bepaalde dingen over het hoofd heeft gezien. Het moet fiscaal vrijgesteld worden want er kan een aantal vallen zijn zoals een promotieval en een inkomensval. Wij hebben daarvoor gewaarschuwd.

Als we een beetje stout zijn, zeggen we dat we misschien toch eens moeten gebruikmaken van onze eigen fiscale instrumenten. Daarbij denken we in de richting van progressieve opcentiemen, waarbij dit vanuit een meer gelijke benadering zou kunnen worden aangepakt. Dat was de bedoeling van onze insteek. Wanneer men mensen iets geeft, zeker de lagere inkomens, is het ook de bedoeling dat ze er op het einde van de rit meer aan overhouden dan 10 euro per maand. Die bekommernis wilden we meegeven.

Hoe de tewerkstellingsgraad van 80 procent bereiken? De sociale partners zijn voor de coronacrisis in Iedereen aan boord een engagement aangegaan om de werkzaamheidsgraad aan te pakken, met de instrumenten die we hebben. Welke doelgroepen bereiken we minder of niet goed? Welke zijn de inactieve groepen die we niet bereiken via ons gewoon activeringsbeleid?

De mensen met een arbeidsbeperking en de mensen met een migratieachtergrond moeten we nog altijd beter bereiken. Als sociale partners zoeken we, ook via VDAB, hoe we dat kunnen aanpakken. De coronacrisis is daar tussengekomen maar we hebben op 14 december 2020 het akkoord Alle hens aan dek gesloten, dat de doelstelling van 80 procent werkzaamheid niet verloochent. Integendeel, het wordt daarin gebracht. Het gaat eigenlijk over het aanpakken van de structurele problemen en de acute problemen op de arbeidsmarkt. Die twee zaken blijven we altijd

voor ogen houden. Er zijn eenmalige middelen voorzien maar ook middelen voor VDAB om die doelstellingen te kunnen behalen.

Over de leer- en loopbaanrekening hebben we vanuit de SERV een standpunt ingenomen. We vinden het belangrijk dat dat er komt. Als men wil werken aan opleiding en vorming, moet dat ook worden aangepakt. Wij zeggen dat men de afstemming moet proberen te maken met wat men federaal aan leerrekening wil uitwerken. Ook dit benaderen we vanuit de instrumenten die wij hebben. Dat zal tijd vragen. We zijn het eens over het principe maar over de uitrol moet er goed worden nagedacht zodat het een goed en efficiënt systeem wordt.

Hoe sectorale fondsen beter inzetten op vorming en opleiding? In Vlaanderen hebben we het instrument van de sectorconvenants waarin daarover afspraken worden gemaakt. Gelinkt aan de sectorconvenants worden soms ook sectorale fondsen ingezet om in opleiding en vorming te voorzien. In het akkoord Alle hens aan dek zit de belangrijke intersectorale samenwerking. Daardoor zijn er intersectorale adviseurs aangeduid op het niveau van de SERV om te werken rond werkbaar werk, jobmobiliteit, inclusie en non-discriminatie. Die elementen komen allemaal ter sprake in de sectorconvenants.

Ik kom tot de dynamiek van het sociaal overleg. Het federaal sociaal overleg, via de Groep van Tien, heeft zijn eigenheid. Ook het Vlaams sociaal overleg kent geëigende dynamieken. Op het federale niveau zitten eerder de thema's van loonvorming, de gemeenschappelijke kaders van de loonmarge, arbeidsduur enzovoort. Die thema's bespreken wij in Vlaanderen niet. Het zijn beide zeer zinvolle dynamieken en organen. Het lijkt soms dat het op het ene overleg beter lukt dan op het andere, maar er worden akkoorden gesloten en afspraken gemaakt. Over de coronacrisis bijvoorbeeld zijn er op heel veel niveaus via het sociaal overleg dingen afgesproken die heel vlot zijn verlopen. Men heeft verantwoordelijkheid opgenomen door op die manier te werken.

Wij kennen uiteraard het beste het Vlaams sociaal overleg omdat wij regelmatig bijeenkomen in de SERV en daarop gestructureerd zijn. Het is enorm belangrijk dat de verschillende sociale partners elkaar vrij frequent zien. Hoe meer men elkaar ziet en met elkaar praat, hoe meer wederzijds begrip er is voor elkaars standpunten. Soms weten wij heel goed van elkaar wat er moeilijk ligt, maar we nemen onze verantwoordelijkheid op om dat te overstijgen. Wij zijn het niet altijd over alles met elkaar eens. Dat is nu eenmaal de dynamiek waarin we zitten. Maar iedereen is wel tevreden met de akkoorden die wij op Vlaams niveau al met de Vlaamse Regering hebben afgesloten. Het zijn soms moeilijke processen die lang kunnen duren, maar uiteindelijk zetten we puik dingen neer in wederzijds overleg. Heel wat van de punten die we hebben genoemd, pakken we ook aan. Bijvoorbeeld het doelgroepenbeleid en het Vlaamse opleidingsverlof liggen soms moeilijk in discussies, maar we nemen onze verantwoordelijkheid op zodat het wel kan worden uitgerold. Alles is voor verbetering vatbaar. Er zijn kinderziektes zoals bij vele dingen.

Hoe zouden we het doen mochten we van een wit blad vertrekken? Ik ben er eerlijk in dat we daar nog niet zo intensief over hebben nagedacht. Voor ons is het belangrijk dat men vooraleer men een oefening start, eerst monitort, evalueert en bekijkt welke impact bepaalde maatregelen hebben. Is het de impact die wij beogen of is het water naar de zee dragen? Op basis daarvan moeten we dingen durven bijsturen en zaken herbekijken. Dat kan in alle richtingen gaan. Het kan ook dat men dan dingen moet herfederaliseren of dat bepaalde bevoegdheden en instrumenten beter naar Vlaanderen komen. Dat is een genuanceerde discussie. Voor ons blijft een belangrijk uitgangspunt dat de mensen er beter van moeten worden en het voor hen een verschil maakt. Wij houden hierin de klant voor ogen.

Men zegt dat er meer moet worden gepraat tussen Vlaanderen en de federale overheid. Ik denk dat het Overlegcomité dat nu voor corona bijeenkomt, zou kunnen worden bestemd voor andere thema's. Ik denk dat de ministers elkaar meer zien op het Europese niveau dan op het federale niveau. Er moet inderdaad meer gestructureerde afstemming kunnen gebeuren. Als dat niet gestructureerd gebeurt, dan gaat men veel gemakkelijker vijandig tegenover elkaar staan. Door meer met elkaar te praten, zal men elkaar ook beter begrijpen, net zoals het geval is bij de sociale partners.

Wij zitten inderdaad in de raad van bestuur van VDAB en nemen daar onze verantwoordelijkheid op, alleen worden wij soms ook geconfronteerd met politieke keuzes die over de middelen worden gemaakt. Nu kunnen er extra middelen naar VDAB gaan. Dat zijn dingen waarover wij overleggen en waarin wij als sociale partner onze verantwoordelijkheid opnemen. VDAB waardeert het ook enorm dat de verschillende partners rond de tafel vanuit een grote bekommernis mee zoeken naar oplossingen, bijvoorbeeld meer outreachend werken naar moeilijke doelgroepen. Dat vraagt meer tijd en misschien een andere manier van werken van een arbeidsbemiddelaar. Men moet ook zoeken naar organisaties die daar ervaring mee hebben.

Er werd gevraagd naar de knelpunten. Bij de aangepaste beschikbaarheid, transitie van werk naar werk en herstructureringen zit men altijd op de assen met federale wetgeving en afspraken, terwijl men ook in Vlaanderen instrumenten heeft die men kan gebruiken. Toch is het altijd een afstemmingsverhaal. Er moet meer afstemming zijn tussen Vlaanderen en de federale overheid, maar ook tussen de regio's. Er is een tijd geweest dat de SERV samen met andere overlegorganen in het land contact of overleg had. Dat is wat verwaterd. Soms moeten er ook samenwerkingsakkoorden worden gesloten. Er zijn oplossingen mogelijk om bepaalde problemen aan te pakken, maar het komt vaak neer op afstemming. In Alle hens aan dek zit een lijst van zaken die Vlaanderen kan doen maar die we moeten afstemmen met het federale niveau om het ten volle te kunnen doen. Met die afstemming kan men er ook uit geraken, men moet daarom niet onmiddellijk aan de bevoegdheden beginnen rommelen.

In Brussel is er nu een idee over 'zones zéro chômage'. We moeten misschien eens bekijken wat we daarmee kunnen doen. Wij zijn een nationale organisatie. In het eigen huis hebben wij wel interregionale afstemmingen. Die zijn er ook geweest naar aanleiding van de zesde staatshervorming in een soort coördinatiecomité dat zorgde voor afstemming met de Waalse, Brusselse en federale collega's.

Wat de langetermijnvisie betreft, merk ik dat men federaal een werkgelegenheidsconferentie aan het voorbereiden is met verschillende thema's. Onze adviseur die met Vlaanderen bezig is, neemt deel aan de voorbereidingen ervan. Men zou dat in Vlaanderen ook kunnen doen, afgestemd op wat er komt uit de federale werkgelegenheidsconferentie.

Het maatwerk dat nodig is, zit nu al in ons arbeidsmarktbeleid. Er zal altijd een zekere asymmetrie bestaan en men zal aan iedereen de ruimte moeten laten om beleid te kunnen voeren, maar altijd binnen een coherent kader. Dat coherente kader is belangrijk.

Wat regionale cao's binnen een federaal kader betreft, zijn er nu al sectoren die op het Vlaamse niveau afspraken maken. Ik denk aan de VIA-onderhandelingen. Als dat goed kan zijn voor de werknemers in kwestie, is dat geen taboe. Dat is iets anders dan spreken over puur Vlaamse cao's. Wij zetten het altijd binnen een federaal kader.

5.2. Antwoorden van Caroline Copers en Philippe Diepvents

Caroline Copers: Ik was verrast over de vraag waarom wij niets zeggen over de verschillende dynamieken in Vlaanderen, Wallonië en Brussel. Maar eigenlijk zitten we hier vandaag om te praten over de vraag of de zesde staatshervorming goed werkt voor Vlaanderen. We hebben daar een aantal kritische bedenkingen bij gemaakt. Het is niet omdat we er niet over spreken dat we daar niet dagelijks mee te maken krijgen. We werken in een federale organisatie. Het is geen geheim dat er verschillende dynamieken bestaan. We moeten die kunnen beheersen binnen onze syndicale structuur. Die dynamieken zijn uiteraard gekend.

Maar er zijn ook grote verschillen binnen de Vlaamse arbeidsmarkt, zoals mevrouw Rutten heeft gezegd. In precoronatijden gaven we altijd het voorbeeld van het verschil tussen de werkloosheidscijfers in Kortrijk en in Antwerpen, of de verschillen tussen specifieke groepen werkzoekenden. Wat betreft de jongerenwerkloosheid slaagt men er in een stad met een grote industriële context ook niet altijd in om een goede match te maken tussen de vacatures en de grote aantallen werkzoekenden. Met onze syndicale bril kijken wij er niet naar of die verschillen aan de ene of aan de andere kant van de taalgrens liggen. Uiteraard moet men wel via maatwerk proberen om zo fijnmazig mogelijk te werken.

Wat mij in negatieve zin triggert, is dat wij het niet kamerbreed eens zijn over bepaalde maatregelen die worden voorgesteld aan Vlaamse kant, bijvoorbeeld als het gaat over de verplichte inschrijving van mensen in tijdelijke werkloosheid. Een verplichte inschrijving impliceert sanctioneren. Iemand die tijdelijk werkloos is, nog een arbeidscontract met zijn werkgever heeft, en die in deze coronacontext gedurende een bepaalde periode niet aan de slag kan maar wel ter beschikking moet zijn van zijn werkgever en oproepbaar is, gaat men toch niet sanctioneren als die lang tijdelijk werkloos blijft?

We hebben al herhaaldelijk aan minister Crevits gezegd dat het absoluut belangrijk is dat die tijdelijk werklozen maximaal de weg naar opleiding wordt gewezen. De enquête die mevrouw Vermorgen heeft genoemd, is echt de moeite om te bekijken. Het gros van de tijdelijk werklozen is vragende partij om tijdens langere periodes waarin ze niet aan de slag zijn, ondersteund te worden en opleidingen te kunnen volgen enzovoort. Een aantal van hen is zelfs in staat geweest om kort andere jobs te doen. Dan valt men op allerlei regelgeving, die wat drempels met zich meebrengt. Daar moet dan weer overleg over worden gevoerd, niet het minst met het federale niveau.

Er zijn inderdaad andere publieke opinies. Ik ga het nu even op flessen trekken. Als het activeringsplan voor langdurig zieken zou betekenen dat een VDAB-consulent aan uw ziekbed in het ziekenhuis een folder komt geven om te zeggen dat u toch zo snel mogelijk terug aan de slag moet – nogmaals, ik trek het op flessen – dan pas ik voor zo een model. Dat is dan niet kamerbreed gedragen wat mij betreft. Dat is niet de manier waarop men met langdurig zieken omgaat. Met heel de regeling die voormalig minister De Block heeft ingevoerd met de verplichte re-integratietrajecten in bedrijven, werden heel veel mensen ontslagen in plaats van een re-integratietraject aangeboden te krijgen. Bij dergelijke activeringsmaatregelen, zeker met betrekking tot die arbeidsreserve en die specifieke groepen, moet heel erg worden bewaakt dat men de mensen effectief ondersteunt en versterkt en hen niet in een verhaal brengt van verplichting en sanctie, want zij kiezen niet om ziek te worden en om tijdelijk werkloos te zijn.

Ik kom tot de jobbonus. Onze ongerustheid komt voort uit het slechte voorbeeld uit het verleden van de jobkorting en alle daaraan verbonden juridische problemen. De sociale partners hebben hun kritieken en waarschuwingen voor juridische valkuilen en dergelijke meer kunnen inbrengen. We moeten heel goed kijken dat we mensen

met lage lonen, vaak ook met niet-kwaliteitsvolle jobs, effectief ondersteunen. Daar zijn we het over eens. Maar bij de financiering ervan kunnen volgens ons wat meer inspanningen gebeuren wat betreft de fiscale autonomie aan Vlaamse kant.

Het inzetten van sectorfondsen gebeurt vandaag al, niet alleen ten aanzien van de convenants maar ook ten aanzien van VDAB. In het kader van het Vlaamse opleidingsverlof zijn de sectorfondsen betrokken. Daar zetten we stappen vooruit. Ook daar is de realiteit dat sectorfondsen federaal georganiseerd zijn. Men moet binnen die sectorfondsen bekijken op welke manier men evenwichtig omspringt met de inspanningen en investeringen die men wil doen.

Wat de dynamiek in het sociaal overleg tussen Vlaanderen en het federale niveau betreft, heeft mevrouw Vermorgen gelijk. De sociale partners in Vlaanderen zien elkaar structureel elke twee weken. Nu en dan wordt dat doorkruist door specifieke onderhandelingsperiodes. Een element dat ook meespeelt, is het wisselend voorzitterschap van de SERV. Het verplicht de sociale partners in de manier waarop ze de SERV vertegenwoordigen, om nooit alleen hun eigen petje te dragen, maar altijd in het achterhoofd te hebben dat men namens zes organisaties spreekt en niet alleen namens de eigen organisatie. Ik kan iedereen een wisselend voorzitterschap aanbevelen. Het is veel extra werk, maar het feit dat men in die mindset moet stappen en aan een ronde tafel zitten, waar niemand aan het hoofd van zit, geeft een dynamiek in de manier waarop de sociale partners met elkaar omgaan. Zo kan men met meer openheid en transparantie zeggen dat bepaalde dingen echt niet kunnen. Men krijgt tijd om de dingen uit te leggen.

Ook de Nationale Arbeidsraad werkt vandaag. Ook de CRB werkt vandaag. In heel het relanceverhaal is de CRB toch aan de slag. De Groep van Tien vangt vaak alle aandacht, maar in het sociaal overleg op de twee niveaus wordt achter de schermen veel werk verzet.

Hoe zien wij het dan wel? Ik ben begonnen met te zeggen dat wat ons betreft er geen zevende staatshervorming moet komen, tenzij we eerst over de visie en de doelstellingen kunnen spreken. Een evaluatie van waar we na de zes voorgaande staatshervormingen staan, is zeker op zijn plaats, maar de visie en doelstellingen uittekenen alvorens men aan de operationalisering ervan begint, is echt wel essentieel.

Waar willen we naartoe? Na corona zal de wereld er hopelijk wat anders uitzien. De uitdagingen verschuiven altijd maar. Op die visieontwikkeling zijn wij intern op het Vlaamse niveau alleszins niet aan het werken. Men zegt dat het goed zou zijn mochten de vakbonden voorstellen doen rond het normatief kader. Ik wil dat wel doen, maar daar heb ik mijn Vlaams Bureau voor nodig. Dat is een politieke discussie en ik heb een politiek mandaat nodig om te kunnen zeggen in welke richting wij dat zien gebeuren.

De Vlaamse cao's zijn een oud zeer in het ABVV. Die discussie maak ik al mee sinds 1999. Ik had een aantal collega's die daar sterk voor waren en een organisatie die daar verschrikkelijk tegen is. De essentie blijft de volgende. Men kan niet zeggen dat het collectief arbeidsrecht, het sociaal overleg en het loonoverleg federaal moeten blijven en tegelijkertijd zeggen dat men met regionale cao's gaat werken. Als dat al ooit zou gebeuren, kan dat inderdaad alleen maar een plus zijn, bovenop wat er in sectoren wordt afgesloten. Daar zijn we nog lang niet aan toe. Als men een bepaalde bevoegdheid naar Vlaanderen zou willen halen, is het belangrijk dat men daar minstens de meerwaarde van kan aantonen. Wat maakt het beter voor de werknemer in Vlaanderen als het een regionale cao is en geen federale?

Philippe Diepvents: Ik wil nog twee verduidelijkingen geven. Waarom vinden wij de jobbonus niet zo leuk, want het is toch een cadeau? Er zijn twee problemen mee. De doelstelling is niet zuiver. De partij van mevrouw Rutten zal misschien

eerder zeggen dat het gaat om een belastingverlaging en een beloning van mensen. De partij van de heer Ronse zal misschien zeggen dat het eerder gaat over activering en zorgen dat mensen aan de slag geraken. Anderen zullen misschien zeggen dat het gaat over het bestrijden van armoede. Het wordt dus een beetje als passe-partout gebruikt.

Daarbij is de uiteindelijke uitwerking volledig buiten de sociale partners om gebeurd, en volgens mij ook buiten verschillende regeringspartijen. Het maakt een verschil uit welke partij bij een fiscale maatregel of een arbeidsmarktmaatregel bij wijze van spreken met de kartonnen cheque op het podium mag gaan staan. Veel technische zaken zijn vastgelegd en uitgewerkt voor men voor advies naar ons is gekomen. Een deel van de technische problemen die erin zitten, hebben daarmee te maken.

Had men in het regeerakkoord gezegd dat men 350 miljoen euro zou geven aan werknemers met lage lonen om hun koopkracht te verbeteren en aan de sociale partners zou hebben gevraagd om een gedragen regeling uit te denken, dan hadden we wel dingen kunnen voorstellen. Misschien waren de opcentiemen daartoe een mogelijkheid, of misschien iets anders, maar we hadden zeker een consensus kunnen bereiken. Nu was het volledig afgewerkt en gebetonneerd voor het naar ons is gekomen. We zien dat de administratie nu al zegt dat een vijfde van het budget waarschijnlijk niet zal kunnen worden gebruikt door de manier waarop het is uitgewerkt. Er is een verschil in hoe zelfstandigen die jobbonus zullen krijgen en hoe werknemers die zullen krijgen. Zij zullen er andere dingen voor moeten bewijzen. Het cadeau rammelt een beetje. We zijn er niet tegen dat men die 150 miljoen euro geeft aan werknemers, het gaat vooral over de uitwerking. Het is een gemiste kans om daarover samen met de sociale partners iets uit te werken.

Ik wil het nog even hebben over de aangepaste beschikbaarheid. Waarom is samenwerking soms moeilijk? Ligt het eerder aan de SWT-regeling? Hoe zit het met het normatief kader? Aangepaste beschikbaarheid, of men daar nu voor of tegen is, was een maatregel van de twee regeringen. De Federale Regering heeft gezegd dat ze het zo wilden doen en de gewestregering heeft gezegd dat ze het ging doen. Alle partijen zaten in beide regeringen. De collega's van de heer Ronse op federaal vlak hebben gezegd dat het een goed idee was en in Vlaanderen heeft men gezegd dat men het wilde doen.

Maar federaal heeft men iets uitgewerkt dat moeilijk is voor Vlaanderen en voor VDAB om in de praktijk te brengen. Men krijgt een kleinere groep die een beetje anders moet worden behandeld dan een andere groep. Langs Vlaamse kant wil men dat wel doen, maar het kost wel veel moeite om iets apart op te zetten en men krijgt eigenlijk ook geen geld. VDAB heeft soms het gevoel dat het twee ballonnen en een feesttoeter krijgt, om daar dan het hele sportpaleis mee te versieren. Dan komen wij als bestuurders in een situatie waarbij er niet veel opties over zijn. Ofwel doet men gewoon hetzelfde als voor andere beschikbare groepen, maar dan doet men eigenlijk niet wat er is afgesproken en hebben de mensen niet waar ze recht op hebben. Ofwel vragen we meer geld, maar dat is altijd moeilijk. Ofwel beschouwen we deze groep even niet als prioritair en dan staat in de kranten dat VDAB zijn werk niet doet. Dat is een deel van het probleem. Ik denk dat er nog veel ruimte is om die 80 procent te bereiken als daar iets aan zou kunnen veranderen.

Het normatief kader kan verschillen naargelang de situatie, los van de regio waarin men woont. Het is anders als men kinderen heeft en als men een uitkering krijgt of niet. Eigenlijk kunnen vandaag in het regionale beleid al verschillen worden toegepast. Ik denk bijvoorbeeld aan PWA en wijk-werken. Stel dat VDAB te weinig geld heeft om iedereen te begeleiden en er is een groep waar ze niets voor kunnen doen, dan zouden wij het aantal plaatsen met vrijstelling binnen PWA groter kunnen maken. Men zou daar geld kunnen insteken als consequentie voor de keuze

dat we de capaciteit van VDAB wat lager houden. Dat kan echt wel binnen de bevoegdheden.

5.3. Antwoorden van Gert Truyens

Gert Truyens: De verschillen op de arbeidsmarkt zijn er uiteraard. Ik heb in de presentatie duidelijk laten merken dat de deelstaten verschillende tools hebben om in te spelen op lokale noden, maar die zijn volgens ons nog niet volledig uitgeput. Laten we ook proberen om eerst de problemen die er zijn, op te lossen. Als er uit gesprekken blijkt dat er een nieuwe staatsstructuur moet komen, dan is dat voor ons geen taboe. Maar voor ons is dat de omgekeerde wereld. Wij gaan eerst kijken wat de eventuele problemen zijn. Wij denken dat hier en daar met samenwerking en doorgedreven samenwerkingsverbanden en -akkoorden veel kan worden opgelost. Als er dan nog problemen zijn waarvoor een structuur op poten moet worden gezet, dan zijn wij daar niet blind voor. Wij willen de verantwoordelijkheid niet alleen in de schoot van de politiek leggen. Ik wil een beetje af van het gegeven dat we de traag veranderende, archaische vakbonden van de jaren stilletjes zijn die niet met hun tijd willen meegaan.

Zoals reeds gezegd door de vorige sprekers, zitten we zeker in Vlaanderen regelmatig met elkaar rond de tafel en maken we akkoorden. Het akkoord Alle hens aan dek, dat door de Vlaamse Regering is gehonoreerd, is gestoeld op het akkoord Iedereen aan boord. Dat is een bipartiteakkoord tussen werkgevers en werknemers waar wij wel degelijk verantwoordelijkheid opnemen en waar heel wat dingen in staan die ik misschien niet zo graag uitleg aan de achterban, maar waar we met gezond verstand over hebben nagedacht. Willen we het beste voor de werkgevers en de werknemers in Vlaanderen, dan moeten we proberen compromissen te zoeken. We hebben akkoorden gesloten waar veel werven in staan. Als we nauw kunnen worden betrokken bij de uitwerking daarvan, eindigen we volgens ons heel dicht bij die tewerkstellingsgraad van 80 procent. We zullen die niet bereiken door alleen structuren te wijzigen maar we moeten daarvoor concrete actieplannen hebben. Die staan heel duidelijk beschreven in het akkoord dat u zeker bekend is.

De hele problematiek van de tijdelijk werklozen en de intensief tijdelijk werklozen willen we niet ridiculiseren of bagatelliseren door te zeggen dat de data niet voldoende snel op gang komen. Dat is zeker een van de grote problemen. Maar als we het hebben over de publieke opinie en de perceptie, wil ik zeggen dat we gesproken hebben met heel veel tijdelijk werklozen. Er is al verwezen naar de enquête van VDAB. Heel veel mensen die tijdelijk werkloos zijn, hadden behoefte om een opleiding te volgen. Er waren echter nog veel vragen. Wij hebben daar oog voor en wij willen die problemen bespreekbaar maken en proberen tot een compromis te komen in de raad van bestuur van VDAB of in de SERV. Wij zeggen niet alleen dat de politiek dat maar moet oplossen. Wij zijn altijd bereid om mee te denken over oplossingen, nog liever in een tripartite- dan in een bipartiteoverleg, want dat maakt de zaken van in het begin alleen maar gemakkelijker.

Wat betreft de dynamiek van het sociaal overleg, is er al voldoende over Vlaanderen gesproken. Laten we niet blind zijn dat er ook nationaal nog vaak akkoorden en cao's worden afgesloten. We zitten in een gemediatiseerde wereld. Het is nu eenmaal een feit dat een actie rond een IPA breed wordt uitgesmeerd in de pers. Maar als er een cao wordt afgesloten in de Nationale Arbeidsraad is de pers niet geïnteresseerd. Er wordt nog heel veel afgesproken tussen werkgevers, werknemers en regeringen. Laten we dat een warm hart toedragen en kijken wat nog wel werkt.

Hoe komt het dat het niet werkt? Als ik de oplossing voorhanden had, zou ik ze gepresenteerd hebben. Ik zal het nu over mijn eigen organisatie hebben. Op het ogenblik van de regionalisering verdronk onze nationale Studiedienst in het werk. Toch wilden ze geen zaken overhevelen. Soms ontstaat er zelfs ruzie met de

ationale Studiedienst als de Vlaamse Studiedienst vragen over bepaalde contracten wil proberen te beantwoorden. Met mensen praten en elkaar overtuigen, werkt het beste.

Mevrouw Vermorgen schoof een goed idee naar voren, om het Overlegcomité dat nu samenkomt in het kader van corona, te gebruiken om ministers en beleidsmakers die rond bepaalde beleidsdomeinen dezelfde bevoegdheden hebben, te dwingen om rond de tafel te gaan zitten om tot oplossingen te kunnen komen. Iedereen is bijvoorbeeld overtuigd van het nut van de jobbonus. We moeten zorgen dat er geen werkloosheidsval is voor de laagste lonen. Men kan een premie geven, of men kan zeggen dat het voor die mensen op maandbasis het verschil moet zijn tussen werken en niet werken. Het moet in dit land toch mogelijk zijn om hierover tot een akkoord te komen door overleg en samenwerkingsverbanden.

Over de leerrekening is ook bij de werkgevers al veel gepalaverd. Binnen de SERV is er al heel veel over van gedachten gewisseld, maar we hebben nog geen mirakeloplossing. Net zoals u ruim de tijd neemt om over de staatshervorming ideeën op te doen, hebben wij daar nog iets meer tijd voor nodig. Maar de wil is er bij de sociale partners om voor de leerrekening met iets concreets te komen.

Over de regionale cao's moet ik niet veel meer uitweiden. U kent ons standpunt.

6. Aanvullende vragen, opmerkingen en antwoorden

Axel Ronse: Ik richt me tot mevrouw Copers. Ik begin te begrijpen waarom u geen voorstander bent van een verdere staatshervorming. U zegt dat u negatief bent getriggerd omdat er op Vlaams politiek niveau een kamerbrede consensus bestaat om aan wie langdurig ziek is een verplichte re-integratie te kunnen aanbieden en, waar het mogelijk geacht wordt door een multidisciplinair team, een traject zodat die persoon bij de huidige of een andere werkgever kan gaan werken. Aan intensief en langdurig tijdelijk werklozen vragen we alleen maar om zich in te schrijven bij VDAB zodat ze sneller bereikt kunnen worden met opleidingen, stages en werkervaringen opdat de afstand tot de arbeidsmarkt niet vergroot. Dat is inderdaad in Vlaanderen een kamerbrede consensus wanneer het gaat over arbeidsmarktbeleid. Als ik u hoor spreken, hoor ik eerder een Franstalige spreken, hoor ik de echo van Elio Di Rupo, die een karikatuur maakt van onze recepten. Ik begrijp dat u geen verdere staatshervorming wilt. Zolang het federale bestel over dat type zaken beslist, bent u een beetje verlost van die Vlaamse consensus en zit er wat meer van uw ideologie en overtuiging in.

Ik heb nog enkele punctuele zaken. Mevrouw Vermorgen zei dat we de jobbonus moeten aanpakken via de eigen Vlaamse fiscale autonomie. Dat zou kunnen via progressieve opcentiemen, dus gewestelijke opcentiemen op de personenbelasting. De jobbonus gaat over 600 euro netto per jaar. Dat is 50 euro netto per maand. Hoe kunnen we voor de allerlaagste lonen 50 euro netto per maand voorzien via die gewestelijke opcentiemen? Dat lijkt mij puur technisch heel moeilijk.

Over de aangepaste beschikbaarheid is gezegd dat de Federale en de Vlaamse Regering dat willen. Ik wil dit even corrigeren. Er is hier een Vlaamse kamerbrede consensus. Herinner u het fameuze jobsdealakkoord van de regering Michel. Deze Vlaamse meerderheid, gesteund door een aantal mensen uit de oppositie, had daarin een inbreng die inhield dat alle types beschikbaarheden zouden moeten worden geschrapt. In Vlaanderen is er altijd een consensus geweest om niet meer te werken met die types beschikbaarheden, maar louter op maat van de werkzoekende.

Ten slotte vraag ik me af waarom het verkeerd is om de intensief tijdelijk werkzoekenden de loutere inspanningsverbintenis op te leggen om zich in te schrijven bij VDAB. Dat maakt het voor VDAB veel eenvoudiger om die mensen te versterken

met opleidingen en stages. Ik denk dat ons doel gemeenschappelijk is: we willen dat werkzoekenden en werknemers versterkt worden. Door die inspanningsverbintenis op te leggen, vermijdt men dat de afstand tot de arbeidsmarkt van die personen vergroot, net omdat VDAB hen sneller kan bereiken.

Gwendolyn Rutten: Op het vlak van welzijn en gezondheidszorg was helaas de coronacrisis nodig om tot een heel intens overleg te komen tussen alle niveaus. Eerst is er een eengemaakte bevoegdheid. Vervolgens wordt die geregionaliseerd en is de aandacht gericht op wat men met die bevoegdheid gaat doen. Men vergeet dan met elkaar te spreken. Nochtans is er in overleg voorzien. Er zijn interministeriële conferenties mogelijk maar blijkbaar kwamen die buiten corona nooit samen. Ik hoop echt dat we niet een soort coronacrisis op het vlak van de arbeidsmarkt nodig hebben vooraleer er een systematiek komt om met elkaar te praten. U zegt dat we met praten en naar elkaar luisteren al heel veel dingen kunnen oplossen, maar dat zijn we niet aan het doen. U zit vaak op voorzittersstoelen. Leg dat dan op tafel. Eis dat u niet alleen met de SERV om de twee weken vergadert maar dat ook uw federale, Brusselse en Waalse collega's één keer per maand mee vergaderen. Waarom zou u dat niet kunnen voorstellen?

Ik hoop dat u niet bedoelde dat men met progressieve opcentiemen kan werken en de belastingen voor anderen verhogen omdat er dan een positief effect is voor de laagste inkomens. Als men ze gaat verlagen, zit men met een dubbele progressiviteit. De federale fiscaliteit werkt progressief en de opcentiemen komen daarbij. Dan zegt men dat men ervoor moet zorgen dat men een dubbele koppeling maakt en men dan een verlaging kan geven binnen bepaalde fiscale inkomenscategorieën, als ik het goed heb begrepen. Dat wil dan wel zeggen dat het niet noodzakelijk een activering is, want fiscaliteit en fiscale inkomsten zeggen niets over de aard van dat inkomen. Als u daarover studiemateriaal hebt, wil ik dat wel bekijken. Ik ben ook vragende partij om de eigen Vlaamse fiscaliteit meer te gebruiken dan vandaag het geval is. Als het meer is dan gewoon een idee om het via de fiscaliteit te doen, dan stel ik voor dat we dat studiewerk op een of andere manier ter inzage kunnen krijgen.

Maarten Gerard: Voor de jobbonus gaat het inderdaad over de progressiviteit in de opcentiemen. Of men daar de hogere inkomens mee wil belasten, is een keuze die men moet maken. Maar men kan perfect de opcentiemen behouden en ze voor specifieke groepen verlagen. Progressiviteit kan men op allerlei manieren invullen. Men kan het zelfs inkomstenneutraal maken. Het is aan het parlement om die keuzes te maken.

Door de onderzoeksgroep van professor Decoster van de KU Leuven is daar al werk rond gedaan. Het is zeker de moeite om die analyse te bekijken. Wie men bereikt, hangt ook af van welke doelstelling men heeft. De heer Diepvents heeft heel juist gezegd dat er verschillende doelstellingen mogelijk zijn. Welke vindt men het belangrijkste en op welke manier bereikt men ze het efficiëntst? Dat moet men bekijken. Ik denk dat dezelfde onderzoeksgroep ook heeft bekeken bij wie de jobbonus terechtkomt. Als men dat bekijkt op individueel niveau zijn dat de laagste inkomens, maar dat is niet zo als men het op gezinsniveau bekijkt. Dat zijn afwegingen die men moet maken. Met de opcentiemen heeft men een instrument dat volledig Vlaams is en uit het vaarwater van het federale niveau blijft, waar men mee kan spelen. Het lijkt ons dat dat nog niet grondig is gebeurd. Het is zeker nuttig om dat ter hand te nemen.

Caroline Copers: Mijnheer Ronse, ik ben gelukkig niet de Waalse stem van het Vlaamse ABVV. Ik zeg niet dat men niets moet doen om mensen die langdurig ziek of tijdelijk werkloos zijn te ondersteunen. Het probleem met de tijdelijke werkloosheid en de inschrijvingsplicht is dat de inschrijvingsplicht nu federaal is geregeld en die impliceert een sanctie. U haalt uw schouders op, maar ik vind het niet zo evident dat iemand die in tijdelijke werkloosheid wordt gezet en daar niet zelf kan

uitstappen, want dat is ook federale regelgeving, moet worden gesanctioneerd en moet wachten tot zijn werkgever zegt dat hij terug moet komen werken. Hij is immers niet in staat om ander werk te doen wanneer hij in wisselende systemen zit van twee dagen thuis en drie dagen werken, de week nadien heel de week thuis, en de week daarna heel de week werken enzovoort. Mensen hangen niet aan een koordje en moeten daarvoor ook niet gesanctioneerd worden.

U zegt dat de inschrijving een inspanningsverbintenis is, maar juridisch is dat geen inspanningsverbintenis want er hangt een sanctie aan vast. Om die reden hebben we al verschillende keren aan de minister gezegd dat we dit niet zien als een verplicht verhaal dat sanctioneerbaar is. In een context waar mensen niet zelf voor dat systeem kiezen en er bovendien niet zelf kunnen uitstappen wanneer ze ander werk zouden vinden, is dat niet zo evident. Daarom roepen we op om daar voorzichtig mee te zijn. Uit de enquête is gebleken dat 75 procent van de bevroegden vragende partij is voor die ondersteuning.

Hetzelfde geldt voor de langdurig zieken. Er zijn vandaag meer mensen in de ziekteverzekering dan in de werkloosheid. Wat ik mis in heel het verhaal rond het actieplan, is dat men alleen aan de gevolgen denkt. Er zijn heel veel ziekmakende jobs in Vlaanderen. Er waren nog nooit zo'n slechte cijfers als het gaat over stress, burn-out en mensen die ziek worden van hun job. Open de jacht op de ziekmakende jobs en niet op de langdurig zieken. Natuurlijk moet men die langdurig zieken niet aan hun lot overlaten, maar men moet ze ook niet opjagen. Dat heeft ook met communicatie te maken.

Ik krijg het idee dat men koste wat het kost die 80 procent moet halen maar dat het eigenlijk geen belang heeft hoe en of dat dan kwaliteitsvol is of niet. Dat is niet het soort maatschappij dat ik wil. Ik wil een inclusieve maatschappij waar mensen die langdurig ziek zijn niet moeten vrezen dat ze wegens overmacht aan de deur worden gezet zodra ze aan hun werkgever vragen of ze misschien in een progressieve werkhervatting kunnen komen. Er is een groot probleem in de bedrijven om aangepast werk aan te bieden of erin te investeren. Dat zijn allemaal aspecten van een problematiek die men niet kan oplossen door alleen maar te zeggen dat men de zieken zo snel mogelijk weer aan de slag probeert te krijgen. Men moet ze niet in de steek laten. Het beleid en het sociaal overleg moeten iets doen. Er is nu een actieplan over werkbaar werk in de maak. Het ABVV zegt dat het vorige plan niet ver genoeg ging. Wij vragen dat er een stevig plan komt rond werkbaar werk. Want als men niets doet voor werkbare jobs, dan blijft het aantal langdurig zieken stijgen.

Gwendolyn Rutten: Mevrouw Copers, u vreest dat de inschrijving van tijdelijk werklozen gevolgen kan hebben waar deze personen zelf niets aan kunnen doen, maar ik neem aan dat dat niet de bedoeling is van de maatregel. Als men dat kan uitklaren, dan zijn er wel heel veel voordelen aan die inschrijving. We hebben de hele tijd gezegd dat we moeten praten en luisteren. Dan moet het toch mogelijk zijn om te komen tot een verplichte inschrijving waarvan de regering en het parlement garanderen dat er geen consequenties aan verbonden zijn. Dat is op een IMC heel gemakkelijk uit te klaren, zelfs als die regeling federaal gebeurt. Dat wordt genoteerd en geacteerd en VDAB kan verder.

Axel Ronse: Ik sluit me aan bij wat Gwendolyn Rutten zegt. Mevrouw Copers, uw voorbeeld gaat niet op. We stellen die vraag alleen voor intensief tijdelijk werklozen, niet voor mensen die twee dagen in de week werken, dan een week niet en daarna een week weer wel. Hier is nooit de vraag gesteld, ook niet door minister Crevits, om daaraan verplichtingen te koppelen die werkzoekenden met een werkloosheidsuitkering moeten nakomen. Niemand moet beschikbaar zijn. Het enige dat gevraagd wordt, is een inschrijving zodat ze gekend zijn bij VDAB en versterkt kunnen worden. Niets meer, niets minder.

Een tweede punt is nog veel fundamenteler. Ik ben even overtuigd als u dat er nog heel veel werk aan de winkel is wanneer het gaat over jobs die mensen ziek maken. We moeten erkennen dat die er zijn. We moeten tegelijk ook erkennen – mede dankzij de vakorganisaties – dat er meer bewustzijn over is. Sinds een aantal legislaturen worden er op politiek vlak stappen gezet en op academisch vlak is er meer onderzoek naar. Ik denk dat we daar aan het vooruitgaan zijn. U haalt dat aan om helemaal niets te doen voor de langdurig zieken. In de visienota staat dat aan iemand die langdurig ziek is en nadat een multidisciplinair team vaststelt dat er een mogelijkheid is om mits aanpassingen bij de eigen werkgever of een andere werkgever te re-integreren – op basis van een inspanningsverbintenis, geen resultaatverbintenis – gevraagd kan worden zo een traject aan te gaan. Dat noemt u een jacht op die mensen. Dat begrijp ik niet.

Ik hoop dat dat mogelijk zal worden, want het zal de enige manier zijn om op een menselijke manier naar een werkzaamheidsgraad van 80 procent te gaan, om middelen te hebben om aan sociale herverdeling te doen en mensen die het vandaag heel moeilijk hebben, nog beter te kunnen helpen. Dat is voor mijn partij de essentie van het pleidooi voor een staats hervorming. We hebben het gehad over efficiëntie en dergelijke meer, maar het gaat vaak ook over ideologie. De terminologie van 'jacht' en dergelijke meer, en de taboes voel ik inderdaad veel meer in het zuiden van het land dan hier. Als we dat kunnen doorbreken, kunnen we veel verder geraken en kunnen we naar een veel socialer Vlaanderen maar ook naar een socialer Wallonië gaan.

Caroline Gennez: Er zal nog veel gezegd worden over de jobbonus en de re-integratie van langdurig zieken op de arbeidsmarkt. Soms kunnen woorden of termen een oplossing bieden. Misschien hoeft het helemaal geen inschrijving bij VDAB te heten om op de radar te komen.

IV. Hoorzitting van 26 april 2021

Aan de hoorzitting werd deelgenomen door:

- Ludo Struyven, professor, KU Leuven;
- Ive Marx, professor, UAntwerpen;
- Stijn Baert, professor UGent.

1. Uiteenzetting door Ludo Struyven

Ludo Struyven: Ik begin meteen met een uitdagende stelling. In mijn ogen illustreert het arbeidsmarktbeleid heel goed dat het continu streven naar een almaar verdere homogenisering van bevoegdheidspakketten op een bepaald bestuursniveau eigenlijk een fictie is, niet enkel om politiek-institutionele of bestuurlijke redenen, maar ook om inhoudelijke redenen.

Ik zal stilstaan bij de stelling die tijdens voorgaande sessies is aan bod gekomen, namelijk dat we in ons land drie radicaal verschillende arbeidsmarkten hebben. Een andere observatie is dat er na de zesde staatshervorming in 2014 snel pleidooien voor een zevende, zogenaamd definitieve, staatshervorming zijn gekomen. Dit betekent niet dat het niet nodig is te streven naar een meer stabiele wijze waarop de bevoegdheden worden verdeeld en gecoördineerd.

1.1. Verschillende arbeidsmarkten

Ik wil aanknopen bij de klassieke indicatoren, zoals de werkzaamheidsgraad, de activiteitsgraad en de werkloosheidsgraad. Die noodzakelijke indicatoren worden typisch opgevoerd om aan te tonen hoe de arbeidsmarkten uit elkaar lopen, maar ik heb daar minstens twee bedenkingen bij.

De indicatoren tonen vooral de blijvende initiële verschillen in niveau aan tussen de drie gewesten, maar worden tegelijkertijd weinig geduid. Er wordt weinig rekening gehouden met de context. Als voorbeeld verwijs ik naar een eigen studie in samenwerking met het Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest. Als we voor de berekening van de activiteits- of werkgelegenheidsgraad rekening houden met de internationale tewerkstelling bij instellingen zoals de EU of de NAVO in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest, leidt dit tot een correctie met 4 tot 5 procentpunten. Een groot deel van de statistieken over de Belgische arbeidsmarkt wordt dus berekend zonder rekening te houden met deze internationale tewerkstelling. Dit toont aan hoe relatief de pogingen zijn om op basis van deze indicatoren aan te tonen dat de ene regio het beter dan de andere doet. Als we voor het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest ook rekening houden met de detacheringen, krijgen we eveneens een licht gecorrigeerde berekening. We moeten, met andere woorden, opletten hoe we die indicatoren gebruiken.

Er zijn ook indicatoren die de dynamieken op de arbeidsmarkt in kaart brengen. Het project Dynamiek van de arbeidsmarkt, een operationele samenwerking tussen de KU Leuven en de RSZ, bestaat ondertussen elf jaar. Sinds 2014 is er ook een samenwerking met de regionale instanties (BISA, Departement WSE en IWEPS). Het zegt wel iets over dit land dat de uitvoerende instellingen operationeel wel degelijk goed samenwerken. Dat gebeurt minder op het politieke niveau, maar daarover later meer.

Wat die indicatoren van de dynamieken betreft, kunnen we de netto-evoluties in elk jaar uitsplitsen in brutocomponenten, namelijk de toe- of afname van het aantal jobs. Dit zorgt voor duiding, want dan zien we waarom de netto-evoluties van het aantal loontrekkenden in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest telkens lager scoren. Dat is een gevolg van de brutoafname van jobs, wat deels wordt verklaard

door interne verschuivingen in grote ondernemingen. Pas aangeworven mensen starten in de hoofdzetel in Brussel, maar gaan na een zekere periode in een vestiging elders in het land werken. Die jobs zijn niet verloren gegaan. We zouden zelfs kunnen stellen dat het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest op die manier bijdraagt tot de toename van jobs in de andere gewesten. De trends in jobtoename en -afname tonen vergelijkbare dynamieken in de drie gewesten. We zien bijvoorbeeld in alle drie gewesten een daling van de jobcreatie tussen 2017 en 2018 voor de zeer kleine ondernemingen. Ten gevolge van die trends lopen de verschillen tussen de drie gewesten met betrekking tot de dynamiekindicatoren niet zo sterk uit elkaar. Uit de cijfers van het Dynamoproject blijkt trouwens dat er ook belangrijke verschillen binnen eenzelfde regio zijn. Op dit moment is, bij een vergelijking van dynamieken tussen de provincies, Waals-Brabant de sterkste groeier in het land.

De regionale arbeidsmarkten zijn in elk geval onderling sterk verweven. De pendelbewegingen zijn een voor de hand liggend gegeven waar ik niet lang bij hoeft stil te staan. Het is belangrijk dat het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest heel wat werknemers uit voornamelijk Vlaams-Brabant en Waals-Brabant tewerkstelt.

Wat de verschillen tussen die arbeidsmarkten betreft, wil ik niet te lang stilstaan bij de multiregionale werkgevers, die tijdens eerdere hoorzittingen al uitgebreid zijn aan bod gekomen. Uit de Dynamcijfers blijkt alvast dat 31,8 procent van alle loontrekkenden in het land wordt tewerkgesteld door een onderneming die in meer dan één gewest actief is. Het gaat dan enkel om de private sectoren en niet om het onderwijs, de openbare besturen, defensie of de gezondheidszorg. Het overgrote deel van die tewerkstelling, ongeveer twee derde, situeert zich in ondernemingen die in de drie gewesten actief zijn.

Het is belangrijk op te merken dat die multiregionale ondernemingen niet per definitie zeer grote ondernemingen zijn. Het gaat voor 60 procent van alle multiregionale ondernemingen om ondernemingen met minder dan vijftig werknemers. Multiregionaal betekent dus niet per se groot. Het gaat vooral om de administratieve en ondersteunende diensten, waaronder uitzendarbeid, handel, industrie, vervoer en opslag, en de financiële sector. Deze vijf sectoren vertegenwoordigen samen 82 procent van de multiregionale tewerkstelling. Het grootste aantal multiregionale ondernemingen vinden we in de handel (groot- en detailhandel), beveiliging en reiniging, bouw en boekhoudkunde. Verder in de top 10 zitten ook nog de posteries, koeriers en telecommunicatie, onder meer bpost en Proximus.

1.2. Van sociale bescherming naar participatie en investering

Volgens mij kan de gemeenschappelijke noemer van het arbeidsmarktbeleid van de afgelopen dertig tot veertig jaar worden samengevat als de evolutie van sociale bescherming naar participatie en sociale investeringen. Het arbeidsmarktbeleid is heel breed vertakt. Ook het economische beleid om bedrijven aan te trekken, komt in het vizier van het arbeidsmarktbeleid. Daarnaast hebben het onderwijs en de opleidingen in sterke mate aan belang gewonnen.

Dit is natuurlijk gebeurd onder invloed van de politiek-institutionele ontwikkelingen, maar ook onder invloed van de evoluties van de economie en de arbeidsmarkt. We evolueren naar een meer open omgeving en economie. De globalisering heeft een aantal belangrijke gevolgen zoals het toenemende belang van kennis en scholing. Bijna de helft van de bevolking tussen 30 en 34 jaar oud is ondertussen hoger geschoold. In Wallonië is het iets minder, maar in Vlaanderen en in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest gaat het om bijna de helft, een percentage waarmee we in Europees verband goed scoren.

Dit heeft implicaties voor de wijze waarop we de arbeidsmarkt het best inrichten. Een van die evoluties betreft de kortere dienstverbanden. Mensen hebben steeds

meer opeenvolgende banen of combineren banen. De baan voor het leven is duidelijk verleden tijd. De postindustriële kenniseconomie gaat gepaard met een zekere polarisatie en het risico op dualisering. Er staat een grote druk op de onderkant van de arbeidsmarkt, met het risico op uitsluiting van kwetsbare groepen. Positief is de toenemende individualisering, die samenhangt met de toenemende mondigheid ten gevolge van de scholingsgraad, en het belang van keuzeruimte, wat voor de inrichting van de arbeidsmarkt een heel belangrijk begrip is.

Ten gevolge van die uitwaaiing komt het arbeidsmarktbeleid steeds meer terecht op belendende percelen die zich vooral bij de federale overheid situeren zoals de uitkeringen, het arbeidsrecht, het pensioensysteem en het sociaal overleg. Het gevolg is een toenemende interdependentie tussen de verschillende bestuursniveaus. Voor regionale materies zoals activering, opleiding, loopbaanbeleid enzovoort blijft er interactie met het federale niveau.

De doelgroepenkorting bijvoorbeeld is geregionaliseerd om het pakket homogener te maken, maar door die korting bij de federale kortingen weg te halen, zijn weer nieuwe complexiteiten ontstaan. Die federale kortingen, onder meer met betrekking tot de lage lonen, komen dicht in de buurt en het gevolg is een non-take-up van de Vlaamse doelgroepenkorting. De dienstencheques vormen een ander voorbeeld. Dit dreigt voor de bedrijven tot een toenemende complexiteit te leiden, zeker als er verschillende operatoren zouden komen of als de regelgevingen nog verder uit elkaar zouden evolueren. Heel wat dienstenchequebedrijven zijn trouwens in verschillende regio's actief.

1.3. Een staatshervorming voor eens en voor altijd?

De volgende vraag is dan door welke principes we ons kunnen laten leiden voor een staatshervorming die voor eens en voor altijd moet gelden. Mijn eerste inspiratiebron is het fiscaal federalisme, dat als eerste doelstelling heeft bij zo veel mogelijk burgers in de federatie – en niet in een bepaalde regio – welvaart te creëren. De voor- en nadelen van een centralisatie van bevoegdheden worden afgewogen en binnen deze strekking wordt steeds gezocht naar een optimale inrichting van de federatie.

Ik neem de gewestgrenzen als een gegeven en kijk vervolgens naar de huidige ontwikkelingen, wat me bij de stelling brengt dat een volledige homogenisering van de bevoegdheden op zich een fictie is. Dit betekent niet dat we niet naar een verdere verfijning kunnen streven. In de eerste plaats denk ik dan aan de opleidingsbevoegdheid, die grotendeels een regionale materie is. Op dat vlak kunnen we zeker nog verder gaan. Er zijn ook oneigenlijke argumenten zoals het decentraliseren om te kunnen hervormen, wat eigenlijk een inhoudelijk debat is, het decentraliseren om te kunnen besparen of het decentraliseren om te kunnen privatiseren.

Een punt dat in de literatuur over het fiscale federalisme naar voren wordt geschoven, betreft de spillovereffecten die vaak worden genegeerd in het debat. Dit geldt zeker voor kleinere gewesten zoals het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest. De stadstol is een goed voorbeeld dat aantoont dat de autonome bevoegdheden van een gewest toch voor allerlei noden en problemen in de omliggende gewesten zorgen. Dit vraagt om coördinatie en afstemming. Er is ook een risico op shoppinggedrag en negatieve concurrentie, wat betekent dat bedrijven zich richten tot de regio's waar de belastingen het laagst zijn. Als we de vennootschapsbelasting drastisch zouden verlagen, zou dat zeker een impact hebben op de bedrijven die minder afhankelijk van vestigingsfactoren zijn.

De voor- en nadelen van het decentraliseren, het centraal houden of het opnieuw centraliseren van de bevoegdheden moeten worden afgewogen. Vaak gaat het om

de herkenbare voordelen van een decentralisatie. Het beleid staat dicht bij de burger en kan beter op de behoeften in het eigen gewest inspelen. De kosten kunnen worden getemperd door een gerichter en fijnmazig beleid te voeren. De grotere zichtbaarheid is een politiek voordeel voor de kiezer, die beter kan inschatten hoe goed het beleid eigenlijk is. Wat de centralisatie betreft, gaat het dan om de schaalvoordelen en de vraag op welk bestuursniveau de risico's het best worden verzekerd. Hoe meer mensen een bijdrage leveren, hoe beter het risico wordt gespreid. Verder worden concurrentie, een 'race to the bottom' en spillovereffecten vermeden. Als de nadelen van een verregaandere decentralisatie groter zijn dan de voordelen, kan een herfederalisering in theorie ook de oplossing zijn.

Het hangt ook af van de aard van de maatregelen. Een fiscale maatregel is iets anders dan de organisatie van de arbeidsbemiddeling. In mijn ogen is de enige weg vooruit een gelaagd systeem met federale en deelstatelijke bevoegdheden. Dit past beter bij een open economie en een open samenleving, maar ook bij de evolutie naar meer participatie en sociale investeringen. Die verschuivingen betekenen niet noodzakelijk dat we de sociale bescherming verlaten. Het kan ook om een verruiming gaan.

De ideaaltypische bevoegdheidsverdeling moet natuurlijk rekening houden met de aard van de gedekte risico's. Hier moet het onderscheid worden gemaakt tussen de klassieke risico's zoals een hele industrie die sluit, en de interne risico's, de 'manufactured risks', waar we zelf enige invloed op uitoefenen. Scholing bijvoorbeeld hangt mee af van wat het individu er zelf in wil investeren. Met sommige risico's gaat een individuele verantwoordelijkheid gepaard. Het individu heeft ruimte om al dan niet op het activeringsaanbod in te gaan, maar wie er niet op ingaat, moet de consequenties kunnen dragen. Dit onderscheid is een belangrijk houvast in het debat over de bevoegdheidsverdelingen. Een ander element is de mate waarin de maatregelen en bevoegdheden meer kunnen worden geïndividualiseerd en meer individuele keuzeruimte kan worden aangeboden. De leerrekening is een typisch instrument dat ruimte voor individuele regelingen biedt.

De coördinerende bevoegdheid is enorm belangrijk, maar de vraag is natuurlijk op welk bestuursniveau die bevoegdheid het best wordt geplaatst. Ideaal ligt de coördinerende bevoegdheid bij het federale niveau wanneer de mate van risicodeling meer prominent is, bijvoorbeeld regels voor toegang en behoud van uitkering bij activering, en bij het regionale niveau wanneer er ruimte is voor individuele regelingen, bijvoorbeeld één loopbaan- en leerrekening, gecoördineerd op regionaal niveau. De toegang tot de uitkeringen wordt het best federaal gehouden, maar zo lang die federale sokkel niet te zeer wordt aangevochten, betekent dit niet dat er geen ruimte voor de regio's kan worden gecreëerd.

De individuele leerrekening is een mooi voorbeeld. Het lijkt me voor de hand te liggen dat de regio's voor de coördinatie instaan, maar de link met de federale bevoegdheden is natuurlijk wel nodig, tenzij we ons zouden tevreden stellen met een Vlaamse leerrekening en een federale loopbaanrekening.

1.4. Hoe moet het verder?

We gaan het best naar een combinatie van meerdere strategieën. Een eerste manier om vooruit te geraken, is om tot meer verfijning te komen met betrekking tot de homogene geregionaliseerde pakketten. Er is een viertal toetsstenen om dit te bereiken. Eerst en vooral moeten we opletten met de nieuwe complexiteiten die we dreigen te creëren met betrekking tot de pakketten die niet worden geregionaliseerd. De negatieve impact op de andere regio's lijkt me ook een belangrijk criterium. Verder is er de impact op de bedrijven, meer bepaald de multiregionale ondernemingen. Voor heel wat uniregionale ondernemingen zijn de relaties met ondernemingen aan de andere kant van de taalgrens ook belangrijk, onder meer

op het vlak van handelsrelaties en rekrutering. Tot slot vormen de sociale investeringen en de participatie een belangrijk criterium. We moeten er evenwel over waken dat ze niet volledig in de plaats van de sociale bescherming komen.

Het resultaat kan een herfederalisering zijn. Tijdens voorgaande sessies zijn al argumenten in verband met de dienstencheques gegeven. Het resultaat kan ook zijn dat bepaalde aspecten van de sociale zekerheid, het arbeidsrecht en het sociaal overleg die met de investerings- en participatiedoelstellingen te maken hebben, worden gedifferentieerd, zonder de basis van de bescherming te decentraliseren. Een gedifferentieerd beleid maakt het er niet eenvoudiger op, maar is in mijn ogen noodzakelijk. Ik denk dan aan vorming en opleiding en aan activering en het activerend ontslagrecht. De federale overheid kan beslissen dat de ontslagvergoeding een activerende component krijgt, maar kan de grootte en de voorwaarden door de regio's laten invullen.

We moeten inzetten op de samenwerking tussen de federale overheid en de regio's en tussen de regio's onderling. Dit heeft natuurlijk te maken met de wederzijdse afhankelijkheid en de verwevenheid van de arbeidsmarkten. De doelen zijn min of meer gemeenschappelijk, maar er zijn grote verschillen met betrekking tot de wegen naar die doelen. Toch kan een regio helpen de problemen in een andere regio op te lossen. Dat is in het eigen en het wederzijdse belang. Een voorbeeld is de grote krapte in de Vlaamse Rand. Dit werkt in zekere mate, maar het volstaat niet dit louter aan spontane samenwerking of samenwerking op operationeel niveau over te laten. We moeten die samenwerking naar een hoger politiek niveau brengen. Dat is belangrijk om dubbele initiatieven te vermijden zoals de loopbaanrekening en de leerrekening of, verder in het verleden, de facilitators van de RVA en de regionale begeleiders in het activeringsdossier. Dubbele initiatieven worden het best vermeden door vroegtijdige samenwerking, wat des te meer nodig is naarmate ruimte voor differentiatie in het beleid wordt gecreëerd. Om die reden vind ik dat die samenwerking moet kunnen worden afgedwongen.

Ik pleit voor samenwerking als een bevoegdheid, dus een samenwerkingsbevoegdheid. We kunnen dit zelfs opnemen in het debat over de responsabilisering langs de inkomstzijde. Die verplichte samenwerking past niet enkel in de context van de internationale of Europese coördinatie en ook niet enkel bij niet-exclusieve bevoegdheden. De samenwerkingsbevoegdheid is dan een bevoegdheid met een mechanisme dat de samenwerking van bovenaf politiek kan initiëren. Het is belangrijk dat dit een politiek mechanisme wordt.

We kunnen hier al een paar embryonale aanzetten voor zien, bijvoorbeeld wanneer het gaat over de 'placebased policies', de asymmetrische samenwerking of de werking van het Overlegcomité als centraal punt voor overleg, coördinatie en samenwerking. Het is belangrijk dat het zowel om de niet-exclusieve bevoegdheden als om de exclusieve bevoegdheden gaat. De vraag is dan finaal welk bestuursniveau dit kan afdwingen. Aangezien coördinatie en schaal belangrijke criteria zijn, zou ik er zelf voor pleiten dit bij de federale overheid te plaatsen, maar ze kan dit, afhankelijk van de materie, ook doorschuiven naar de regionale overheid. Dit betekent dus niet dat ik de federale overheid voor al die zaken en bevoegdheden ook per definitie naar voren wil schuiven.

De titel van mijn presentatie luidde Naar een kantelpunt in de homogenisering van bevoegdheidspakketten in het arbeidsmarktbeleid. Ik denk dat we op twee vlakken op een kantelpunt zitten. Ten eerste moeten we bepaalde taboes in vraag durven te stellen. Ik heb al verwezen naar de investerings- en participatiegerelateerde elementen van het uitkeringssysteem, die zeker kunnen worden betrokken bij de verdere verfijning van de gelaagde opzet met verschillende bestuursniveaus. Ten tweede zou ik, als ik zelf aan het stuur zou zitten, van de samenwerking een belangrijk punt maken.

2. Uiteenzetting door Ive Marx

Ive Marx: Ik voel me niet goed geplaatst om een antwoord op veel van de voorliggende vragen te geven. Ik heb zelf geen studies gedaan over de optimale bevoegdheidsverdelingen inzake het arbeidsmarktbeleid in federale staten. Ik ben geen constitutioneel jurist of bestuurskundige. Ik houd me bezig met de inhoudelijke dimensie van het beleid, en dan vooral met het snijvlak tussen het arbeidsmarktbeleid en het inkomensbeleid, met inbegrip van armoede. Hoewel beide vragen natuurlijk niet los van elkaar staan, weet ik beter hoe de bevoegdheden het best worden ingevuld dan wie de bevoegdheden het best invult. Ik zal beginnen met enkele vaststellingen over waar we staan en over de knelpunten. Dan zal ik een korte analyse van de oorzaken maken en afsluiten met een reflectie over de invulling van de Vlaamse bevoegdheden.

2.1. Enkele vaststellingen en knelpunten

Wat tewerkstelling betreft, doet Vlaanderen het vrij goed. In de Noord-Europese context doen we het beter dan de andere gewesten, maar staan we nog niet op het niveau van de best presterende Noord-Europese regio's waar we ons graag mee vergelijken. Vlaanderen kent dezelfde problematische structurele tekorten die we elders in België in een uitvergroete vorm zien. Het gaat dan om de aanzienlijk lagere tewerkstelling van kortgeschoolde mensen, mensen met een al dan niet recente migratieachtergrond en mensen met een arbeidshandicap. De tewerkstelling van 55-plussers is sterk toegenomen, maar de hertewerkstellingskansen van mensen die boven die leeftijd hun job verliezen, blijven heel laag.

Globaal genomen blijft de Vlaamse arbeidsmarkt vrij rigide. Er is weinig mobiliteit, zeker tussen sectoren en tussen bedrijven. Die gebrekkige mobiliteit weegt op de groei en de economische dynamiek in Vlaanderen. In 2019 heeft de OESO erop gewezen dat de achterophinkende productiviteit aantoont dat er in België en Vlaanderen te weinig mensen in de meest innovatieve en snelst groeiende bedrijven werken. Die bedrijven hebben het vaak moeilijk om mensen te vinden. De lijst met knelpuntberoepen groeit en we weten wat de demografische vooruitzichten zijn. Er zullen meer mensen de arbeidsmarkt verlaten dan dat er mensen op de arbeidsmarkt komen.

Ik vind het fout te zeer op de tewerkstellingsgraad te focussen. De uitdagingen zijn de optimale inzet van de mensen en de matching van het talent en de inzet van dat talent. Een andere grote uitdaging is dat we ervoor moeten zorgen dat onze regio aantrekkelijk is voor het beste buitenlandse talent.

Volgens verschillende indicatoren is de arbeidskwaliteit hoog. De werkbaarheidsmonitor van de Stichting Innovatie & Arbeid laat dat zien, maar de werkbaarheid staat onder druk. Iets minder dan de helft van de Vlaamse werknemers heeft een werkbare job. Het aantal werkstressklachten groeit en een op de drie werknemers kampt met psychische vermoeidheidsproblemen, vooral in sectoren als het onderwijs, de zorg en de welzijnsvoorzieningen. Dit zijn sectoren waar we mensen nodig hebben die goed kunnen functioneren.

Wat armoede betreft, heeft Vlaanderen weinig vooruitgang geboekt. Dit omvat ook de werkende armen, diegenen die overwegend van een arbeidsinkomen leven en toch onder de armoedegrens vallen. Uit een recente studie blijkt dat er voor de coronacrisis bijna 100.000 werkende armen in Vlaanderen waren. Daarnaast hadden nog eens 200.000 werkende Vlamingen een levensstandaard die niet ver boven de armoedegrens lag. Dit betekent dat 300.000 Vlamingen die overwegend met hun arbeidsinkomen moeten rondkomen, het moeilijk hebben. Aangezien twee derde van die gezinnen kinderen hebben, is er een belangrijke overlapping met de

kinderarmoede. De kinderarmoede situeert zich in belangrijke mate in gezinnen die overwegend met een arbeidsinkomen rondkomen.

Kortom, we staan voor uitdagingen. De voorliggende vraag is of Vlaanderen nog te weinig bevoegdheden heeft om substantiële vooruitgang te boeken. De belangrijkste instituties en beleidsdomeinen die een impact op het arbeidsinkomen en de levensstandaard hebben, situeren zich nog bij de federale overheid. De arbeidswetgeving met betrekking tot aanwervingen, ontslag, arbeidsvoorwaarden, werktijden en dergelijke is federale materie. De meeste cao's die algemeen bindend worden verklaard en bijgevolg kracht van wet krijgen, zijn nationaal. De sociale zekerheid, met inbegrip van de regulering, het beheer, de uitvoering en de financiering, is nationaal. De fiscaliteit die aan het arbeidsinkomen is gerelateerd, is ook in belangrijke mate federaal.

Het is een realiteit dat er grote problemen zijn met al die instituties en beleidsdomeinen. De economie, de demografie en de samenleving veranderen, maar het beleid verandert veel te weinig. Er beweegt te weinig en wat beweegt, beweegt veel te vaag, te aarzelend en vaak zelfs niet in de juiste richting. Die inertie is schadelijk voor onze welvaart, onze jobs en onze sociale vooruitgang. In het rapport van de OESO is berekend dat we 20 procent rijker zouden zijn geweest indien we ons vroegere groeitraject hadden behouden. Eigenlijk zakken we op zowat alle vlakken achteruit in vergelijking met de rijke, geavanceerde welvaartsstaten waarmee we ons inzake economische groei, werk, armoede en sociale uitsluiting graag vergelijken. Vlaanderen doet het weliswaar beter, maar niet goed genoeg.

Ik geef een recent voorbeeld. Verschillende mensen hebben grote vraagtekens geplaatst bij de Loonnormwet uit 1996. Die wet was bedoeld om het concurrentievermogen te herstellen, maar op het vlak van groei, productiviteit en tewerkstelling lopen we toch achter. De reden is dat het niet enkel om de loonkosten gaat. Elke degelijke analyse komt uit bij rigiditeit als sleutelwoord. Er beweegt gewoon te weinig. Te weinig mensen bewegen van sectoren die niet sterk groeien naar sectoren of bedrijven die wel sterk groeien, maar dit is slechts een deel van het plaatje. We zien die rigiditeit ook met betrekking tot lonen en loonvormen of met betrekking tot flexibiliteit van werktijden. De meeste hervormingen zoals bijvoorbeeld in het kader van de wet betreffende wendbaar en werkbaar werk zijn tot iets homeopathisch verwaterd.

De sociale zekerheid is te weinig hervormd. De complexiteit van de werkloosheidsverzekering is bijzonder disfunctioneel. De federale overheid vindt dat trouwens zelf, want de nota's van de FOD WASO documenteren de onvoorstelbare complexiteit van onze werkloosheidsverzekering op een ontluisterende manier: "Dit maakt het niet alleen moeilijk uitvoerbaar voor de RVA en de uitbetalingsinstellingen, maar heeft ook als effect dat het bij de werkloze overkomt als onvoorstelbaar en onverstaanbaar."

De langdurige arbeidsongeschiktheid is een ander voorbeeld. Er is een verontrustende toename van het aantal langdurig zieken, wiens aantal ondertussen het aantal volledig werklozen overstijgt. Er zijn lovenswaardige federale en regionale initiatieven met betrekking tot deze precaire kwestie, maar iedereen draait rond de hete brij. Er is behoefte aan een doortastende hervorming en actie.

Een coronagerelateerd voorbeeld is de tijdelijke werkloosheid. Dat is een uitstekend en snelwerkend vangnet, maar dit stelsel is absoluut niet geschikt om mensen maanden in op te vangen. We weten immers dat wie intensief in de tijdelijke werkloosheid zit, het risico loopt echt werkloos te worden. De Vlaamse overheid heeft stappen gezet om die mensen te benaderen, over de opleidingsmogelijkheden in te lichten en aan te zetten om zich te heroriënteren, maar dit is moeizaam verlopen. De moeizame gegevenstransfer van de RVA naar VDAB heeft tijd gekost. Voor

zover ik weet, is het federale kader nog niet hertekend. Het lijkt geen twijfel dat de zaken te traag evolueren of gewoon stilstaan.

2.2. Analyse van de oorzaken

Over de analyse kunnen we lang doorbomen. De inertie is misschien veeleer een functie van de politieke realiteit dan van de staatsarchitectuur of de bevoegdheidsverdeling. De Federale Regering is veroordeeld tot coalities tussen partijen die inhoudelijk ver uit elkaar liggen, wat haast een garantie op stilstand is. Als het politieke landschap in het noorden en het zuiden nog verder polariseert, zal die realiteit enkel erger worden. Die gepolariseerde realiteit kan trouwens ook binnen een deelstaat ontstaan.

De sociale partners slagen er niet echt in deals te sluiten die voor groei, jobs en vooruitgang zorgen. Het gaat dan niet om deals over een loonsverhoging met 0,4 procent of over de verdeling van de welvaartsenveloppe. Veel heeft ermee te maken dat de macht ook daar gefragmenteerd is. Politieke vrede komt tegen de prijs van inertie en dat geldt helaas ook voor sociale vrede. De Groep van Tien heeft zelf verklaard dat er onderlinge concurrentie is waardoor grote deals ten behoeve van het algemeen belang op lange termijn moeilijk worden gemaakt. De grote vraag is hoe Vlaanderen de rol van de sociale partners in het sociaaleconomische beleid ziet als er een verdere devolutie van de bevoegdheden komt. Moeten ze hun autonomie behouden of moet de Vlaamse overheid een sterkere rol spelen? Indien we vooruit willen, lijkt dat laatste me onvermijdelijk.

2.3. Invulling van de Vlaamse bevoegdheden

De crux van het debat is de vraag wat een verdere overheveling van bevoegdheden naar Vlaanderen potentieel kan opbrengen. Waar hebben de vorige overhevelingen toe geleid? Zijn er trendbreuken sinds de recentste staatshervorming, ondertussen een zestal jaar geleden? Voor de coronacrisis bewogen de indicatoren voor tewerkstelling van oudere mensen en van mensen met een migratieachtergrond meer dan in de andere gewesten in de goede richting. Het valt moeilijk te zeggen of dit een conjunctuureffect of een hervormingseffect was.

Een andere vraag is of Vlaanderen die niet geringe bevoegdheden optimaal gebruikt. Ik ben op dat vlak vrij kritisch, want een van de grootste euvels in België en in Vlaanderen is dat het beleid nog te zeer ad hoc wordt uitgetekend. Het beleid is zelden onderbouwd en doordacht. Er wordt te zelden op best beschikbare inzichten en expertise gebouwd. Voor een infrastructuurproject is dat normaal. De politiek neemt de beslissing, maar gespecialiseerde ingenieurs bouwen de tunnels en de bruggen. Het arbeidsmarktbeleid wordt vaak op de kabinetten uitgetekend en is niet noodzakelijk op de best mogelijke expertise gebouwd. Het is een goede zaak dat in het relanceplan Vlaamse Veerkracht meer in de kenniscapaciteiten wordt geïnvesteerd, maar het kan nog beter. Ook het Vlaamse beleid blijft bijzonder lobbygevoelig. De resultaten van de bestaande instrumenten zijn in tal van beleidsdomeinen suboptimaal.

Een goed voorbeeld is de doelgroepenkorting. Dat kost honderden miljoenen euro's, maar uit wetenschappelijk ex-postonderzoek blijkt dat dit weinig kosteneffectief is. Er is een effect, maar eigenlijk had de Vlaamse overheid die doelgroepenkorting al lang moeten afbouwen. Dat zou blijk geven van de geambieerde beleidscultuur. Als iets aantoonbaar niet werkt, wordt het afgeschaft.

Hetzelfde geldt voor het stelsel van de dienstencheques. Het nettotewerkstellingsrendement in die groepen die het verst van de arbeidsmarkt staan, is veel te laag in verhouding tot het subsidieniveau. Er is een bijkomende tewerkstelling, maar het rendement is te laag in verhouding tot de kosten en de uitstroom van

werklozen, leefloners en inactieven is te klein. Vlaanderen had in het verleden al sterkere toegangs- en voorrangregels kunnen definiëren.

Een ander voorbeeld betreft de werkende armen en de hieraan gerelateerde kinderarmoede. De bestaande instrumenten zoals de huurpremie worden niet optimaal gebruikt. De jobbonus zou er niet gekomen zijn indien de Vlaamse overheid de nodige expertise had ingezet om dit goed uit te rekenen. Volgens mij zijn er betere manieren om meer dan 300 miljoen euro te besteden.

Er is zeker en vast vooruitgang. Ik heb de eer gehad mee te werken aan de relanceadviezen, die op wetenschappelijke expertise zijn gebaseerd, maar het kan nog beter. Er valt een case te maken voor een overheveling van bevoegdheden naar Vlaanderen en die case wordt sterker indien we aantonen dat we wat we zelf doen, ook daadwerkelijk beter doen. We moeten daarvoor niet op anderen wachten, want we kunnen nu al zelf een tandje bijsteken.

3. Uiteenzetting door Stijn Baert

Stijn Baert: Ik heb gemerkt dat de bestuurskundigen in het debat over arbeidsbevoegdheden minder aan bod zijn gekomen. Zij kunnen zeker nog relevante input voor het debat geven. Het is overigens moeilijk hier als wetenschapper uitspraken over te doen, want ons institutionele kader is uniek. Geen enkel ander land zit precies hetzelfde in elkaar. Het is moeilijk studies te vinden over wat met de economische groei of de werkzaamheidsgraad gebeurt indien een bevoegdheid in een bepaalde richting wordt geschoven. Wat ik hier breng, is een 'educated guess', op basis van de cijfers en van wat in het Economisch Relancecomité wordt besproken.

3.1. Observaties

De observaties die ik hier wil delen, zijn complementair met wat daarnet is verteld. De arbeidsmarkt draait om veel meer dan enkel de werkzaamheidsgraad, maar arbeidseconomen zijn een beetje verliefd op de werkzaamheidsgraad. Die vertelt ons hoeveel sterke schouders onder de sociale zekerheid staan en bijgevolg of we voldoende middelen zullen hebben om de zieken van de toekomst te verzorgen.

We kunnen de vergelijking maken met Zweden, waar de werkzaamheidsgraad hoger is en de overheid met een gelijkaardige belastingdruk zorg van hogere kwaliteit kan bieden. Afhankelijk van de vraag of de betrokkenen uit de werkloosheid of de inactiviteit komen, kan een stijging van de werkzaamheidsgraad met 1 procentpunt in de begroting 2 miljard euro opleveren.

Een groei van de werkzaamheidsgraad is een kerndoelstelling van de Vlaamse Regering. De afgelopen decennia is het beleid te zeer gefocust op het zichtbare puntje boven de waterlijn, namelijk de werkzoekenden. In de Belgische context is de veel grotere latente arbeidsreserve, de inactieven, onderbelicht gebleven. Ik wil een vergelijking maken die iets zegt over de verschillen tussen de gewesten, wat om een andere beleidsfocus vraagt.

Ik kijk even naar de cijfers van 2019, voor de coronacrisis. De cijfers voor 2020 vertonen overigens niet zo veel verschuivingen. Als we de 25- tot 64-jarigen in werkenden, werkzoekenden en inactieven opdelen, zien we belangrijke verschillen. In Vlaanderen is 2 procent werkzoekend. In Wallonië is dat met 4,4 procent het dubbele en in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest is dat met 8,8 procent nog eens het dubbele. We kunnen dat op andere manieren berekenen, maar het gaat om de financieringscapaciteit voor de sociale zekerheid. Voor de inactiviteit geldt hetzelfde. In Vlaanderen is ongeveer 20 procent inactief. In Wallonië is dat 27 procent en in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest is dat 25,5 procent. De grens tussen de Vlaamse en Waalse provincies is ook de grens tussen lagere en hogere

percentages. Wat inactiviteit betreft, ligt het iets anders, maar de provincies met de hogere inactiviteit bevinden zich in Wallonië.

De gewesten kampen met verschillende uitdagingen. Als we de drie gewesten vergelijken met de twintig grootste landen van de OESO zien we dat ze dicht bij elkaar zitten. Wat de werkloosheid betreft, zit Vlaanderen dicht bij landen als Nederland en Duitsland. Wallonië en het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest zitten met zowel een hoge werkloosheid als een hoog aantal inactieven. In Vlaanderen lijkt de werkloosheid onder controle, maar de inactiviteit ligt vrij hoog. Aangezien de werkloosheid en de inactiviteit in Wallonië en in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest hoog zijn, zouden we daar een verschillend beleid tegenover moeten zetten.

Tegenover de hoge inactiviteit in Vlaanderen zouden we vooral een aanbodgericht beleid moeten plaatsen. De hoge inactiviteit en hoge werkloosheid in Wallonië en in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest vragen evenwel om een combinatie van een aanbod- en vraaggericht beleid. Wat de werkloosheid betreft, heeft Vlaanderen meer bevoegdheden gekregen. Sindsdien heeft Vlaanderen een positieve evolutie doorgemaakt. Dat geldt ook voor Wallonië, maar in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest is het percentage werkzoekenden sinds 1992 steeds maar gegroeid.

3.2. Educated guess

Ik wil dit aan een eerste aanbeveling koppelen. Waar de bevoegdheden liggen, moet ook de verantwoordelijkheid liggen. Het gaat om een responsabilisering. De regio's die resultaten kunnen voorleggen, moeten daar ook de vruchten van plukken. Een stijging van de werkzaamheidsgraad in Vlaanderen heeft financiële consequenties, maar de middelen komen deels bij de federale overheid terecht. Er moeten incentives zijn om evidencebased iets met de bevoegdheden te doen.

Wat de homogenisering van de bevoegdheden betreft, moeten we in dezelfde richting gaan. Een aantal zaken is nogal raar verdeeld. Vlaanderen moet de werkzoekenden activeren, maar kan de regels niet volledig zelf bepalen. Vlaanderen kan niet beslissen de regels voor een werkzoekende te verstrakken of te versoepelen. Wat is actief zoekgedrag? Wat is een passende dienstbetrekking? Met de juiste incentives zouden de gewesten meer richtinggevend kunnen werken. De vrijstellingsmaatregelen hangen hiermee samen. Ik ben een grote voorstander van het vrijwilligerswerk als een springplank naar een reguliere baan. De Vlaamse overheid kan dat moeilijk realiseren, want ze kan de vrijstellingsmaatregelen niet helemaal zelf bepalen. De Vlaamse overheid zou de vrijstelling voor vrijwilligerswerk door werkzoekenden zelf in handen moeten hebben. Het lijkt me ook logisch alle opleidingen in één hand te brengen, zodat daar geen contingentering meer op rust.

De Vlaamse overheid heeft meer bevoegdheden met betrekking tot de werkloosheid gekregen, maar zou in feite vooral op de inactiviteit moeten inzetten. Op dat vlak kan het verschil met de beter presterende landen worden gemaakt. Dat kan op twee manieren gebeuren, namelijk een verbetering van de toegangspoorten tot de inactiviteit en het werken meer laten lonen om meer inactieven te verleiden zich naar de arbeidsmarkt te begeven.

Er is al verwezen naar de jobbonus die zo verstandig mogelijk moet worden ingevoerd of waarmee iets heel anders zou moeten gebeuren. Ik neig naar het eerste, want het gaat om een poging om werken aantrekkelijker te maken. Er zijn ideeën om de sociale voordelen te hervormen en om de kinderopvang voor werkenden interessanter te maken. Om een globaal plan uit te werken om werken meer te laten lonen, zouden de sociale voordelen die bij de federale fiscaliteit en de pensioenopbouw horen, in één Vlaamse of federale hand moeten zitten.

De coronacrisis heeft een vergrootglas gelegd op een aantal inefficiënties in de samenwerking tussen de Vlaamse overheid en de federale overheid. VDAB wilde tijdelijk werklozen heropleiden, maar wist initieel niet wie die tijdelijk werklozen waren. Aangezien die informatie bij de RVA zat, kon VDAB hier niet meteen mee aan de slag gaan, wat een absurditeit is. Uiteindelijk is beslist die informatie maandelijks te updaten, maar in feite zou VDAB als de centrale arbeidsmarktregisseur zicht moeten hebben op alle mogelijke gegevens over Vlaamse burgers.

Wat de homogenisering betreft, ligt een aantal punten voor de hand. Het beleid inzake inactiviteit en werkloosheid moet meer worden samengebracht. Op welk beleidsniveau dat moet gebeuren, is een andere vraag. Het moet echter gaan om een beleidsniveau waar er hervormingen kunnen komen. Als er op een bepaald beleidsniveau te weinig beweging is, moeten we erover nadenken of dit door een te grote heterogeniteit van visies kan worden verklaard.

De discussie over de staatshervorming moet ook gaan over de verhouding tussen de Vlaamse overheid en de gemeentelijke overheden. De gemeentelijke overheden vormen het ideaal beleidsniveau voor de matching tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt. Ik heb het al over het vrijwilligerswerk gehad. Inactieven moeten worden gestimuleerd om zinvolle competenties op te bouwen die hun curriculum vitae versterken. De gemeentelijke bevoegdheden kunnen door middel van responsabilisering en incentives worden versterkt. De gemeenten die het goed doen, moeten daar wel bij varen. Sommige gemeenten zetten sterk in op de activering van leefloners. Ze behalen ook resultaten maar plukken er te weinig de vruchten van.

We moeten het lokale bestuursniveau ook zien als het niveau waarop met innovatief beleid kan worden geëxperimenteerd. We zouden met betrekking tot het arbeidsbeleid meer moeten doen wat met betrekking tot het medische beleid al gebeurt. De zaken worden eerst op een kleinere schaal uitgetoetst en dan verwijd. Zo komen we op een hoger beleidsniveau tot een beter beleid.

Mijn deelname aan het Economisch Relancecomité heeft me geleerd dat er een verkokering tussen de sectoren in Vlaanderen is. Veel zaken zijn sectorgericht georganiseerd. De Vlaamse overheid moet eens nadenken over manieren om dit te doorbreken, want bepaalde sectoren krimpen en andere sectoren groeien. De coronacrisis is op dat vlak een accelerator. Als we mensen van de ene naar de andere sector willen begeleiden, is het niet zo verstandig dat de opleidingsfondsen per sector zijn georganiseerd. Het zou beter zijn dit naar een hoger niveau te tillen.

4. Vragen en opmerkingen van de leden van de werkgroep

4.1. Tussenkomen van Axel Ronse

Axel Ronse: Het is boeiend om na de werkgeversorganisaties en de vakbonden nu te kunnen afsluiten met academici. Zij zijn het meest onbevangen en steunen zich op objectieve gegevens. Ik vat de presentaties even samen. Het hogere doel moet een verbetering van de werkzaamheidsgraad zijn. Ten gevolge van de bevoegdheidsverdeling zijn er nogal wat inefficiënties. De Vlaamse overheid behaalt met haar eigen bevoegdheden suboptimale resultaten, onder meer met betrekking tot de doelgroepenkorting en de jobbonus.

Wat ik tijdens de presentaties heb gemist, is een visie op de belangrijkste oorzaak van de inefficiënties, namelijk het fundamentele verschil van de publieke opinie in Vlaanderen en in Wallonië over het arbeidsmarktbeleid en het arbeidsrecht. Op een paar dissonante stemmen na, wordt in Wallonië nu unaniem voor een arbeidsduurverkortung gepleit. De vertegenwoordigers van de RVA en van het

RIZIV hebben in deze werkgroep verklaard dat het in Wallonië geen prioriteit is de focus op de herintegratie van langdurig zieken in de arbeidsmarkt te leggen.

Professor Baert, volgens u heeft de coronacrisis een vergrootglas op die inefficiënties gelegd, maar het gaat ook om een verschil in opinie. Met uitzondering van de PVDA vindt heel het Vlaams Parlement dat wie tijdelijk werkloos is, zich verplicht bij VDAB zou moeten inschrijven. Dit wordt geblokkeerd door een verschil in visie. Ik zou graag de mening van onze drie gastsprekers hierover horen.

Professor Marx, u zou met het budget voor de jobbonus, 315 miljoen euro, iets anders doen. Ik ben benieuwd wat u dan zou willen doen.

Professor Baert, het is de eerste keer dat we hier de vraag krijgen na te denken over wat de gemeenten kunnen doen. Ik heb het voorrecht lokaal bestuurder te zijn en ik merk dat de gemeenten heel efficiënt kunnen optreden. Het enige nadeel is dat er op enkele vierkante kilometers moet worden gewerkt. Hebt u al eens nagedacht over de schaalgrootte om bepaalde zaken te kunnen uittesten?

4.2. Tussenkost van Ilse Malfroot

Ilse Malfroot: Tijdens de hoorzittingen over de gezondheidszorg waren alle sprekers het erover eens dat er tussen het noorden en het zuiden verschillen in cultuur, visie en beleid zijn. Het gevolg is dat dit beleid op het niveau van de deelstaten zou moeten worden gevoerd. Hetzelfde geldt voor het arbeidsmarktbeleid. De maatregelen in verband met de reactivering gelden in heel het land, maar de arbeidsmarkt is heel verschillend. Bent u het hiermee eens? Welke verschillen ziet u? Zijn de behoeften anders en vergt dit een andere aanpak?

Tijdens de hoorzittingen over de gezondheidszorg was er ook unanimitieit over het feit dat de versnippering van bevoegdheden nefast is voor de gezondheidszorg en dat een overheveling naar de deelstaten noodzakelijk is. Alle experts beschouwen een herfederalisering als onmogelijk en ongewenst. Ook met betrekking tot het arbeidsmarktbeleid is er nog een grote versnippering van bevoegdheden. In hoeverre belemmert deze versnippering een efficiënt beleid? Op welke vlakken zet die belemmering zich door? In welke richting moeten we gaan? Moeten we uitgaan van een herfederalisering of van een verdere overheveling naar de deelstaten? Mijn partij heeft daar een uitgesproken mening over, maar ik wil weten wat uw mening daarover is.

In het verleden heeft de federale overheid op basis van de eigen residuaire bevoegdheden initiatieven genomen die in feite tot het gewestelijk bevoegdheidsdomein behoorden. Het gaat dan om de PWA's. In hoeverre is het noodzakelijk de residuaire bevoegdheden naar de deelstaten over te hevelen om te vermijden dat dergelijke inconsequenties en inmengingen de deelstaatbevoegdheden uithollen?

Hoewel dit op het vlak van het arbeidsmarktbeleid tal van interferenties oplevert, zijn het arbeidsrecht en de sociale zekerheid uitdrukkelijk federale bevoegdheden gebleven. Is een homogenisering van het arbeidsmarktbeleid op het niveau van de deelstaten wel mogelijk zonder ook het arbeidsrecht en de sociale zekerheid in rekening te brengen?

Ondanks de versnippering van de bevoegdheden inzake het arbeidsmarktbeleid zit de hoofdmoot bij de deelstaten. De grote uitzondering is de werkloosheid. Is het omwille van de homogenisering van de bevoegdheden niet aangewezen dit eveneens naar de deelstaten over te hevelen? Welke moeilijkheden kunnen hierbij ontstaan?

Een gevolg van de versnippering van de bevoegdheden is dat de deelstaten de vruchten van hun inspanningen in het arbeidsmarktbeleid niet plukken. Een gebrek aan dergelijke stimuli is niet bevorderlijk voor de prestaties.

De reactivering van zieke personen en van personen in invaliditeit staat al jaren hoog op de politieke agenda, maar toch wordt die groep elk jaar groter. Dit plaatst druk op de sociale zekerheid en het is ook een belangrijk punt om de door de Vlaamse Regering vooropgestelde tewerkstellingsgraad van 80 procent te halen. De controle op de primaire arbeidsongeschiktheid bevindt zich echter bij de controleartsen van de ziekenfondsen en bij de controleartsen van het RIZIV. De grote verschillen tussen Vlaanderen, Wallonië en het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest laten vermoeden dat andere maatstaven worden gehanteerd. Die grote groep moet worden geactiveerd, maar volgens de cijfers lijkt dit in Vlaanderen beter te lukken dan in Wallonië. De opbrengsten zijn echter voor de federale overheid. Zorgt dit er niet voor dat er weinig animo is om zich hiervoor in te zetten? Zou het niet beter zijn de gewesten met betrekking tot deze materie financieel te responsabiliseren?

Een ander voorbeeld is de werking van VDAB, Actiris en Forem. Deze werking is een groot hulpmiddel voor de activering, maar ook hier speelt de financieringsval een rol. De winsten uit een goed arbeidsmarktbeleid komen immers in de federale kassa terecht.

De opmerkingen van het Rekenhof over Actiris en Forem waren zonder meer vernietigend. Het Rekenhof heeft hen nog net geen onbekwaamheid verweten. Deze instellingen hebben bijvoorbeeld geen knelpuntberoepenlijst, wat het moeilijk maakt die gaten op de arbeidsmarkt te dichten. Het Rekenhof heeft meermaals naar de uitstekende werking van VDAB verwezen, maar zo lang de baten, en in het geval van de Walen ook de lasten, bij de federale overheid terechtkomen, zal weinig actie worden ondernomen. Moeten niet meer responsabiliseringsmechanismen worden ingebouwd om perverse effecten tegen te gaan? Is de meest aangewezen weg geen volledige financiële verantwoordelijkheid voor het eigen beleid?

Wat het arbeidsmarktbeleid betreft, doet het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest het slecht. De Brusselse arbeidsmarkt is verweven met en sterk afhankelijk van de Vlaamse arbeidsmarkt. Het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest heeft vooral behoefte aan hooggeschoolden, maar heeft een aanbod aan laaggeschoolden, waardoor het op Vlaanderen is aangewezen. Dit uit zich niet op institutioneel vlak. Kan het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest de arbeidsproblematiek wel aan? Zou er niet beter naar een integratie met Vlaanderen worden gestreefd?

Welk nut heeft de jobbonus om het verschil tussen werken en niet werken te vergroten als de federale overheid de werkloosheidsuitkeringen verhoogt? U hebt verklaard dat u dit op een andere manier zou invullen. Ik zou graag vernemen op welke manier u het hiervoor vrijgemaakte budget zou besteden.

4.3. Tussenkomsst van Koen Van den Heuvel

Koen Van den Heuvel: De verschillen in dit land met betrekking tot de inactiviteit en de werkloosheid dateren nog uit de tijd van het unitaire België. Na een aantal staatshervormingen liggen de cijfers nog verder van elkaar. We stellen vast dat het aangewezen is een aangepast beleid te voeren. Als we iets willen doen aan de inactiviteit, moeten we meer aanbodgerichte maatregelen nemen. Voor de werkloosheid zijn misschien meer vraaggerichte hervormingen aangewezen. Een responsabilisering is nodig, want de hervormingen moeten ook een beloning of, in het geval van slechte hervormingen, een afstraffing omvatten. We moeten in deze situatie een aantal pertinente vragen stellen.

Ik denk dat er bijna een consensus is over het feit dat de huidige bevoegdheidsverdeling suboptimaal is. Er zijn dan twee mogelijkheden, namelijk een herfederalisering of een verdere regionalisering. Is een herfederalisering volgens u de juiste weg? We weten op basis van de concrete cijfers dat een gedifferentieerd beleid nodig is. Ik twijfel eraan of een herfederalisering van het arbeidsmarktbeleid tegemoetkomt aan de uitdaging om de inactiviteits- en werkloosheidscijfers in de drie landsdelen dichter bij elkaar te brengen. Hoe staat u daartegenover?

Als het om een herfederalisering gaat, zijn er verschillende modellen. Er is hier al gesproken over het meer inzetten op differentiatie van het beleid. We kunnen in de federale cockpit mogelijkheden inbouwen om tot die differentiatie te komen. Hoe wordt dit concreet ingevuld? Zijn er voorbeelden van dergelijke modellen?

Er is al nagedacht over asymmetrische bevoegdheden, wat betekent dat niet elk gewest dezelfde bevoegdheden moet hebben. Het moet kunnen dat een gewest met betrekking tot een beleidsdomein wat ambitieuzer is dan de gewesten die wat langer onder de federale paraplu willen schuilen. Hoe staat u tegenover de asymmetrische bevoegdheidsverdeling? Is dat een theoretisch model dat op papier kan worden uitgewerkt, maar in de praktijk moeilijker te realiseren is?

Wat zijn voor een verdere regionalisering de prioriteiten? Als we in Vlaanderen tot meer performante resultaten willen komen, gaat het vooral om de groep inactieven, want 20 procent van de mensen jonger dan 65 jaar is niet actief op de arbeidsmarkt. In vergelijking met de Scandinavische landen valt hier nog winst te boeken. Wat moeten we daarvoor doen? Ik heb tussen de regels door gehoord dat de Vlaamse overheid de ambitie moet hebben de inactiviteitsgraad naar beneden te krijgen. Om tot een performant arbeidsmarktbeleid te komen, moeten we op dat vlak een aantal stappen kunnen vooruitzetten.

Dit alles vertrekt natuurlijk vanuit de idee dat we de sociale zekerheid beter moeten financieren. Zo lang de responsabilisering niet wordt omgedraaid, is er een draagvlak om de solidariteit in de sociale zekerheid binnen de juiste krijtlijnen een rol te laten spelen. Hoe beter de sociale zekerheid kan worden gefinancierd, hoe beter de solidariteit een rol in de sociale zekerheid kan spelen.

4.4. Tussenkoms van Björn Rzoska

Björn Rzoska: Ik heb vooral gehoord dat de genodigden wel weten hoe het beleid moet worden gevoerd, maar niet hoe de bevoegdheden in elkaar moeten worden gestoken. Ik heb ook gehoord dat we een aantal zaken in Vlaanderen eens kritisch tegen het licht mogen houden.

Professor Struyven, u hebt gesteld dat een gelaagd systeem met een Federale Regering en deelstaatregeringen beter bij een open economie en een open samenleving past. Kunt u dat verduidelijken, want dat klinkt nogal theoretisch?

Professor Marx, u hebt de jobbonus afgeserveerd. De vakbonden hebben hier ook kritische opmerkingen over gemaakt. Op basis van welke analyse vindt u dit geen efficiënt beleid? Indien u nu de bevoegde Vlaamse minister zou zijn, wat zou u dan met dat budget van 315 miljoen euro doen?

Professor Baert, wat de werkloosheid betreft, zitten we goed in Vlaanderen, maar wat inactiviteit betreft stelt er zich een probleem. U stelt voor het gemeentelijke beleidsniveau te versterken. Kunt u dat concreet toelichten? Als ik vanuit mijn ervaringen als gemeenteraadslid naar mijn eigen stad kijk, voel ik een gemis aan instrumenten en politieke aandacht om als lokaal bestuur mensen naar de arbeidsmarkt te begeleiden.

4.5. Tussenkost van Karl Vanlouwe

Karl Vanlouwe: Professor Struyven, volgens u zijn er geen grote verschillen in de Dynamindicatoren, die in de drie regio's vergelijkbare dynamieken vertonen. Ik hoop dat het in Wallonië of in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest niet slechter gaat, maar ik heb ook de observaties van uw collega gehoord. Er is hier uitdrukkelijk gesproken over de erg verschillende realiteit in de drie gewesten. Wat het percentage werkzoekenden tussen 25 en 64 jaar oud betreft, zijn er provinciale en regionale verschillen. Oost-Vlaanderen en Henegouwen grenzen aan elkaar, maar hebben duidelijk verschillende percentages werkzoekenden. Hetzelfde geldt voor de inactieven. De werkgevers en de vakbonden hebben de voorbije weken erkend dat er verschillen zijn inzake arbeidsmarkt en economische groei. De problemen zijn ook anders. Vlaanderen kent een vergrijzingsproblematiek. Wallonië en het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest kennen een onaanvaardbaar hoge jeugdwerkloosheid. Het is dramatisch dat dit percentage zo hoog ligt in de hoofdstad van België, Vlaanderen en de Franse Gemeenschap. Vergt de aanpak van deze verschillen geen beleid op maat?

U vindt een coördinerende rol nuttig. Het Overlegcomité is nu al een vorm van samenwerkingsfederalisme of een stap in de richting van confederalisme, maar in het verleden hebben de gewesten met betrekking tot het arbeidsmarktbeleid al heel wat succesvolle samenwerkingsakkoorden afgesloten. Ik denk bijvoorbeeld aan de uitwisseling van vacatures voor knelpuntberoepen. De federale overheid heeft hierbij niet echt een coördinerende rol gespeeld. De gewesten hebben toen binnen hun eigen bevoegdheden zelf beslist dat een samenwerkingsakkoord nodig was. Dat we niet voor een herfederalisering zijn, hoeft niet te betekenen dat we niet op basis van een eigen visie kunnen samenwerken.

De asymmetrische bevoegdheden blijven hier steeds terugkeren. Zou een asymmetrisch beleid, waardoor Vlaanderen bepaalde bevoegdheden krijgt die Wallonië niet zou hebben, een oplossing kunnen bieden voor ons politiek verschillend land? Ik beweert niet dat het Verenigd Koninkrijk een federaal land is, maar ook daar zijn verschillende bevoegdheden asymmetrisch aan de verschillende deelstaten toegewezen.

4.6. Tussenkost van Willem-Frederik Schiltz

Willem-Frederik Schiltz: De meeste sprekers die we hier horen, zoeken een evenwicht tussen wat naar Vlaanderen moet komen en wat desgevallend weer naar de federale overheid moet gaan. Er zijn echter nog andere beleidsniveaus zoals de EU. De economische spanningen vragen steeds meer een coherente Europese aanpak die ons welvaart kan brengen. In welke mate is de rol van de EU volgens u toegenomen?

De Vlaamse overheid beroept zich terecht op een beleid op maat om de problemen accurater aan te pakken. In welke mate komen de gemeenten, groepen van gemeenten of intergemeentelijke samenwerkingsverbanden als subregionale laag in beeld? Welke bevoegdheden heeft die laag nodig om de uitdagingen in verband met de arbeidsmarkt aan te pakken?

We kunnen het hier hebben over hogere, lagere of nevenschikte overheden, maar we hoeven u niet te vragen hoe we de zaak moeten organiseren. U kunt ons adviseren over het beleid dat we nodig hebben. Vervolgens kunnen we onderzoeken op welke manier we aan die vereisten kunnen voldoen. De vraag is dan of we kunnen loskomen van het klassieke denken over de organisatie van bevoegdheden.

Bij de N-VA en een gedeelte van CD&V borrelt de gedachte op om met een asymmetrische bevoegdheidsverdeling te werken. Misschien moeten we ons losmaken van staatsbevoegdheden en moeten we, afhankelijk van het thema, kijken naar

belangengroepen die de verschillende overheden beleidsadviezen geven. Hebt u weet van beleidsmodellen die er, los van onze klassieke staatsvormen, in zijn geslaagd de moderne uitdagingen met betrekking tot de arbeidsmarkt aan te pakken?

4.7. Tussenkost van Caroline Gennez

Caroline Gennez: De harde analyse is dat het rendement van de gekende tewerkstellingsmaatregelen zoals de dienstencheques, de doelgroepenkorting of de jobbonus, ondermaats is. Als we de effectiviteit en de efficiëntie willen opschalen, is het de vraag waar we ons het best op focussen. We willen meer mensen aan het werk krijgen en de armoede tegengaan. Dat zijn twee even belangrijke elementen van een moderne, sociale welvaartsstaat.

Professor Marx, u hebt gesteld dat de loonkosten niet allesbepalend zijn. De Vlaamse overheid is bijna exclusief bevoegd voor opleidingen. Is dat dan wat we moeten doen of moeten we inzetten op de belendende percelen zoals mobiliteit of kinderopvang, en op die manier mogelijkheden creëren voor de inactieven die niet aan het werk zijn en die ook niet op zoek naar werk zijn? Ik zou er zicht op willen krijgen hoe het pakket volgens u, als objectieve experts, het best kan worden samengesteld om meer mensen aan het werk te krijgen en inkomenszekerheid te bieden.

Het belang van responsabilisering is hier al aangeraakt. In verschillende staatshervormingen zijn we op zoek gegaan naar beloningen voor goed beleid. In onze staatsstructuur is dit niet altijd het geval. De vraag is hoe we het best responsabiliseren zonder grote delen van de bevolking in sommige landsdelen of subregio's naar de bodem te duwen. Hoe kunnen we een overheid belonen voor haar goed beleid zonder het algemeen welvaartsniveau in de hele federatie drastisch te zien zakken? Hoe kunnen we ervoor zorgen dat die responsabilisering een positief effect op de verschillende beleidsniveaus heeft? Wat zijn de elementen die de responsabilisering kunnen bevorderen? De Vlaamse overheid heeft een aantal instrumenten zoals de opcentiemen. De vorige Vlaamse Regeringen hebben daar niet voor gekozen. Geloof u in dat instrument?

De rigiditeit is hier eveneens aan bod gekomen. Onze arbeidsmarkt kan een opfrisbeurt gebruiken. We hebben een heel beperkte intersectorale mobiliteit. Ik vermoed dat dit iets te maken heeft met het feit dat een groot gedeelte van de middelen voor opleidingen, vorming en activering in sectorfondsen bestorven liggen. Door de middelen die de werkgevers en de werknemers samen genereren sectoraal te organiseren, ontstaat geen push om de intersectorale mobiliteit te bevorderen. In een krappe arbeidsmarkt is dit nog meer het geval. Ziet u manieren om de sociale partners mee te krijgen zodat de middelen die ze samen genereren de tewerkstelling, de individuele werknemers en de ondernemingen maximaal ten goede komen? Vormt het instrument van de individuele leer- en loopbaanrekeningen een mogelijke uitweg? De sociale partners en de overheid financieren de rechten in verband met opleidingen en thematische verlopen die aan de leerrekening of loopbaanrekening worden ontleend. De individuele werknemer genereert een trekkingsrecht zodat hij, ongeacht zijn statuut als werknemer of zelfstandige, maximaal de regisseur van zijn eigen loopbaan wordt.

Professor Struyven, u sprak over samenwerking als een bevoegdheid. Dat vind ik een interessant concept, zeker in een federale staat waar, als er geen pandemie is, de interministeriële conferenties langs geen kanten werken. Hoe ziet u de bevoegdheid? Wie wordt dan bevoegd, de federale premier of de ministers van Werk, die met een roterend voorzitterschap de laatste beslissingnemer worden?

Professor Marx, u vindt het beleid nog te zeer een zootje dat te weinig op expertise wordt gestoeld. Welk model zou volgens u wel die inzichten meedragen en meer op

expertise zijn gebaseerd? Moet de Vlaamse overheid na de input van experts met een kader komen? Zijn die experts academici, de sociale partners of nog andere personen? Zou u de sociale partners dan meer bevoegdheden geven om de uitvoering op het terrein waar te maken? Zouden ze zonder een akkoord dan geen middelen krijgen? Hoe wilt u de driehoek tussen expertise, beleid en sociaal overleg versterken? Hoe wilt u garanderen dat het beleid meer op expertise wordt gebaseerd?

U zou de sociale partners graag een akkoord zien sluiten waarin economische groei, productiviteit en sociale vooruitgang hand in hand gaan. Kunt u een voorbeeld geven van een dergelijk akkoord? Misschien moet u naar het verre verleden kijken, want u vindt de recente akkoorden maar symptoombehandeling.

Hoe kunnen we de werkbaarheid bevorderen? De werkbaarheidscheques bestaan, maar zelfs dat kleine bedrag is de voorbije jaren maar voor de helft benut. Uit de werkbaarheidsmonitor van de SERV blijkt evenwel dat mensen het moeilijker hebben om het hoofd boven water te houden. Het instrument kent een mattheuseffect en wordt niet eens voldoende gebruikt. Welke instrumenten zouden beter werken?

Professor Baert, u vindt vrijwilligerswerk een interessante opstap naar werk. De Vlaamse Regering heeft de gemeenschapsdienst in haar regeerakkoord opgenomen, maar wil daarvoor werken met het suboptimale kader van de PWA's, dat naar het nog minder effectieve kader voor het wijk-werken is overgegaan. Waarom zou het vrijwilligerswerk wel werken? Moet de Vlaamse overheid dan een vrijstelling geven aan de mensen die vrijwilligerswerk uitvoeren en zo een traject naar werk volgen? Is dat vrijwilligerswerk dan per definitie tijdelijk?

Een aanbodgericht beleid zou voor Vlaanderen interessant zijn. Als we Vlaanderen met landen met een vergelijkbare werkloosheidsgraad vergelijken, zou ik me op de grote groep inactieven focussen. Vindt u dat ook interessant?

Professor Marx, een groot gedeelte van de Vlaamse werkzoekenden heeft het label 'sociale economie' gekregen. Hoewel ze niet altijd even arbeidsrijp zijn, zijn die mensen arbeidsbereid. Ze kunnen aan het werk, maar er staan 12.000 mensen op een wachtlijst voor de sociale economie. Is een versteviging van de sociale economie met zinvolle activiteiten waar een maatschappelijke vraag naar is dan geen oplossing om de aanbodgerichte maatregelen te versterken? Moeten we niet naar een arbeidsmarkt waarin het normale economische circuit en de sociale economie op voet van gelijkheid staan? Moeten de middelen dan niet worden geheroriënteerd zodat de honderden miljoenen euro's voor de doelgroepenkorting naar mensen gaan met een grote afstand tot de arbeidsmarkt, al dan niet met het label 'sociale economie'?

Ik heb het gevoel dat het arbeidsmarktbeleid in Vlaanderen een focus ontbeert. Dat is in andere landen niet zo anders. Om inzake bijkomende tewerkstelling een maximaal rendement te genereren, zouden de middelen meer moeten worden gefocust. Deze maatschappij vindt het belangrijk veel in onderwijs en zorg te investeren. Moeten we de middelen die we investeren in de heroriëntatie van mensen die al actief zijn niet maximaal focussen op de knelpuntberoepen in de zorg en het onderwijs? Die profielen hebben een maatschappelijke meerwaarde. Het zijn geen winstgevendende activiteiten, maar het zijn wel economische activiteiten. Nu zijn de middelen gecontingenteerd, maar de contingenten voor bepaalde knelpuntberoepen worden nooit gehaald. Als de Vlaamse overheid zich niet op een aantal maatschappelijke uitdagingen focust, zal de output altijd suboptimaal blijven. Vindt u het maatschappelijk verantwoord de gemeenschapsmiddelen enkel nog in de zorg en het onderwijs te investeren? We vragen de IT-sector dan wel om zelf voor haar nieuwe profielen te zorgen. Misschien kunnen het leerplichtonderwijs en het hoger onderwijs op dat vlak beter werk leveren.

5. Antwoorden van de genodigden

5.1. Antwoorden van Ludo Struyven

Ludo Struyven: Het was zeker niet mijn bedoeling de grote verschillen tussen de regio's te relativiseren, wel de stelling van radicaal verschillende arbeidsmarkten nuanceren. Ik wil erop wijzen dat meerdere indicatoren beter zijn dan een enkele indicator. Demografisch heeft het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest een heel aparte dynamiek met een jongere bevolking dan in de andere gewesten. We moeten er rekening mee houden dat Brussel een stad met alle grootstedelijke verschijnselen is, waaronder ook de nieuwkomers en migranten die moeilijker toegang krijgen tot de arbeidsmarkt. Dat bepaalt de noemer in de indicatoren voor Brussel.

Ik ben zeker gevoelig voor het stedelijke beleid. Ik heb destijds meegewerkt aan het witboek Stedenbeleid van de Vlaamse overheid. Ironisch genoeg werd Brussel daar niet in opgenomen, want dat paste niet in het opzet van een witboek van de Vlaamse overheid. Nu vraag ik me af hoe we over het stedenbeleid kunnen spreken zonder ook over Brussel te spreken. Nu zouden we niet in die val trappen.

Mijnheer Ronse, u hebt me een intrigerende vraag over de verschillende publieke opinies in dit land gesteld. Er zijn culturele verschillen, vooral met betrekking tot de politieke cultuur en de voorkeur van de mensen. Wat mij sterk frappeert, is dat die verschillende visies op en percepties van het overheidsbeleid vaak momentopnames zijn. We mogen daar niet te veel naar kijken.

Ik vind dat de opiniërende actoren in de samenleving een belangrijke verantwoordelijkheid hebben. Brussel wordt vaak eenzijdig negatief belicht. Als het bijvoorbeeld gaat om technologische start-ups, dan scoort het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest internationaal goed. Dan volstaat het niet enkel de Vlaamse cijfers te brengen en de Brusselse cijfers weg te knippen. Het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest is immers de bakermat van de technologische start-ups in dit land. Er zijn echter wel problemen met de scale-ups. We moeten attent zijn voor die elementen van de opinievorming.

Met betrekking tot de tot nu toe voornamelijk of exclusief federaal gebleven materies zoals de sociale zekerheid, het arbeidsrecht en het sociaal overleg, pleit ik om geen taboes te hebben. Ik vind dat elementen uit die materies op tafel moeten kunnen liggen. Dat geldt zeker als de regio's een leidende of coördinerende rol zouden kunnen opnemen, bijvoorbeeld met betrekking tot de relatie tussen opleidingen en het arbeidsrecht. Wat de activering en de uitkeringen betreft, moet het op een bepaald ogenblik mogelijk zijn de mensen een duwtje in de richting van een opleiding te geven. Dit heeft natuurlijk te maken met de regels in het uitkeringensysteem. Er is nu al een theoretische mogelijkheid om cao's met de Vlaamse sociale partners af te sluiten. Er zijn echter geen voorbeelden uit het recente verleden.

Een andere vraag is op welk beleidsniveau we de coördinerende bevoegdheid en de samenwerkingsbevoegdheid plaatsen. Dit staat los van de juridische context, want ik vind dat het juridische in functie moet staan van wat we willen bereiken. Ik vraag me af of het zo verkeerd zou zijn die eindbevoegdheid bij de federale overheid te leggen. Er is veel mythevorming over artikel 35 van de Grondwet. Ik zou dat anders benaderen. Dat het overleg door de federale overheid wordt geïnitieerd, betekent niet dat de coördinatiebevoegdheid niet bij de regio's kan liggen. Opleiding en vorming zijn een goed voorbeeld.

De activering van mensen in de arbeidsongeschiktheid is voor mij nog een open vraag. We kunnen veel leren uit de wijze waarop we de activering van mensen in de werkloosheid hebben op gang gebracht. Dat heeft lang geduurd en is in beginsel door de federale overheid gestart. Die teugels zijn heel voorzichtig gevierd. De

regio's hebben de zesde staatsvorming in 2014 nodig gehad om echt een stap vooruit te kunnen zetten. We moeten uit dit proces leren, wat suggereert dat we radicaal voor de regio's moeten durven kiezen. Daarnaast moeten we ook leren uit wat in andere landen is gebeurd. De activering van de mensen in de arbeidsongeschiktheid heeft veel te maken met de verantwoordelijkheden van andere partijen zoals de werkgevers. In Nederland is de heel radicale verplichting ingevoerd het loon gedurende twee jaar door te betalen. De Nederlanders zijn hier deels op teruggekomen, maar er bestaan mooie papers over de gewenste en ongewenste effecten die hierdoor zijn in gang gezet.

Het gaat, los van de institutionele context, vaak om gedeelde bevoegdheden. De individuele verantwoordelijkheid is in veel gevallen belangrijk, zeker met betrekking tot de investeringen in mensen in de ruime betekenis. Daarnaast zijn er de collectieve arrangementen zoals de sectorfondsen. Ik heb er al meermaals op gewezen dat er transparantie moet zijn. Wie volgt de sectorfondsen eigenlijk op? Wordt er wel verslag uitgebracht aan het federaal parlement? Wie dat opvraagt, krijgt niet veel in handen. We moeten de sectorfondsen, met alle respect voor het goede werk dat er is geleverd, openbreken. In bepaalde gevallen zijn spontane samenwerkingen ontstaan en hebben verschillende sectorfondsen elkaar gevonden. Dat gebeurt echter te weinig. Dit is nochtans belangrijk voor de toekomst van de mobiliteit op de arbeidsmarkt.

We weten echter wat in de weg staat. In die paritair gesloten akkoorden worden de loon- en arbeidsvoorwaarden per sector heel strikt afgeschermd. Dat is niet bevorderlijk voor het overstappen naar een andere sector. Ik heb niet meteen goede voorbeelden, maar het is zonnklaar dat dit moet worden aangepakt. De Vlaamse overheid moet niet in de eerste plaats de grote financier zijn, maar kan natuurlijk voor wat smeermiddel zorgen en de partijen bij elkaar brengen indien dat te weinig zou gebeuren.

Het belang van de stedelijke focus hangt samen met het beeld van een open samenleving met een open economie en een open maatschappelijk verkeer. In een stad als Antwerpen wordt ook gekeken naar wat vergelijkbare steden elders ter wereld doen. De haven is de eerste groeipool van het land. Ik denk aan steden met een regionaal invloedsgebied. Voor het overige moeten we op het subregionale niveau niet te veel experimenteren. Voor overleg en ondersteuning is dat goed, maar ik zou daar institutioneel niet te veel op inzetten. Wat het arbeidsmarktbeleid betreft, ligt de essentie niet op het niveau van streken.

De Europese bevoegdheden zijn een heel andere zaak. De integratiedynamiek is wat stilgevallen. Er is vorig jaar geen Europees semester geweest, maar we kunnen hier toch veel uit leren. Hoe zijn we erin geslaagd de wettelijke pensioenleeftijd in dit land te verhogen, iets wat niemand voor mogelijk had gehouden? Die structurele hervorming rees in de aanloop naar een nieuwe regeringsvorming in 2015. Dat stond nog niet eerder in een regeerakkoord en het maakte geen deel uit van de verkiezingscampagnes. Wat de doorslag heeft gegeven, was de druk van de EU dat België zou bewijzen dat het menens was met die hervormingen. De EU heeft in het licht van het fiscale beleid kunnen in de hand werken dat de Belgische overheid heeft beslist de pensioenleeftijd te verhogen, door het risico onder Europese curatele geplaatst te worden wegens het oplopende begrotingstekort. Het verhogen van de pensioenleeftijd alleen volstaat natuurlijk niet als beleid om de mensen langer aan het werk te houden.

Dit brengt me bij de werkbaarheid. Werkbaar werk moet het mogelijk maken langer aan het werk te blijven. De arbeidsongeschiktheidscijfers hebben hier ook mee te maken. We zijn nog niet waar we moeten zijn. De EU kan belangrijk zijn om hervormingen te bewerkstelligen. België maakt gretig gebruik van het Europese financieringsprogramma om de tijdelijke werkloosheid te financieren, maar

hervormingen staan daarin ook als een voorwaarde vermeld. Op dat vlak is mijn hoop in de EU gesteld.

De beperking van de werkloosheidsverzekering in de tijd vind ik fascinerend. We moeten opletten met dergelijke hervormingen, want ik weet niet of we op die manier de grote effecten kunnen realiseren die we op middellange termijn nodig hebben. Het is ingrijpend, maar het zou uiteindelijk niet veel opleveren. Als de werkloosheid in de tijd wordt beperkt, zal dat een afschrikkingseffect hebben dat mensen een duwtje in de rug geeft. Ze zouden beseffen dat het menens wordt. Er zijn echter ook mensen voor wie het anders uitpakt en die altijd in een afhankelijke situatie blijven zitten en die men moet motiveren en begeleiden. De vraag is dan wat we die mensen als vervangingsinkomen en met betrekking tot investeringen bieden. Op dat laatste vlak staan we in Vlaanderen niet ver.

Er zijn iets meer dan 60.000 zeer langdurig werklozen. Het verbaast me dat zij niet als een prioritaire groep zijn opgenomen in het plan om tot 120.000 bijkomende jobs te komen. We moeten aandacht voor die groep hebben. We kunnen goede zaken over de werking van VDAB zeggen, maar het is wel een feit dat die werking een uitval in de richting van de andere uitkeringsstelsels in de hand werkt. Het eerste wat VDAB voor de inactieven kan doen, is ervoor zorgen dat het net sluitend wordt en dat mensen na een werkloosheid van een jaar niet van de radar verdwijnen zonder aan het werk te gaan. We hebben al aangetoond dat de kans klein is dat ze opnieuw naar de schoolbanken gaan.

Ik wil niet te veel kritiek op VDAB geven, want VDAB is een voorbeeld van een overheidsinstelling die het na de regionalisering van de bevoegdheden goed heeft gedaan. Dit mag ons echter niet blind maken voor de zaken waarin we nog tekortschieten.

5.2. Antwoorden van Ive Marx

Ive Marx: Hoe meer ik over de jobbonus nadenk en hoe meer ik naar de cijfers kijk, hoe sceptischer ik word. Ik vrees dat dit een dure symboolmaatregel zal worden. De Vlaamse overheid beloont wie werkt, maar niet noodzakelijk wie vooruit wil en promotie wil maken. Het grote probleem is dat de jobbonus en de federale werkbonussen samen een promotieval dreigen te creëren. Het gecumuleerde effect zal in bepaalde loonsegmenten effectieve marginale belastingvoeten van 80 procent doen ontstaan. Het probleem is dat de uitfasering van de maatregelen zich in dezelfde loonzone bevindt. Gezien onze nogal gecomprimeerde loonstructuur is dat onvermijdelijk. Als we dit niet uitfaseren, wordt het een dure kwestie. Die uitfasering betekent echter dat de werkgever bruto veel zal bijbetalen en dat er netto weinig naar de werknemer gaat. Ik vrees dat het marginaal effect op de werkprikkels te beperkt zal zijn.

Iemand heeft gevraagd wat ik zou doen indien ik zelf zou kunnen beslissen. Dat hangt echter af van het objectief dat politiek moet worden bepaald. Als het doel erin bestaat de werkende Vlamingen te belonen, kunnen de middelen gericht worden ingezet voor die groepen die een significante bijkomende waardering verdienen. Voor de mensen in de zorg is al iets gebeurd, maar er zijn nog groepen die meer waardering verdienen.

Als het doel erin bestaat de werkprikkels te verhogen, kunnen de middelen efficiënter worden ingezet. Er zijn andere dan enkel financiële barrières. De kinderopvang bijvoorbeeld is al vrij uitgebouwd, maar er zijn nog ernstige tekorten, vooral voor mensen die geen typische job hebben. De grootste groei zit nu net in de dienstensector en de zorg. Maar de kinderopvang is slecht ingesteld op mensen die in het weekend, 's avonds of op onregelmatige tijdstippen moeten werken.

We kunnen ook de sociale voordelen minder categoriaal maken en niet enkel toewijzen aan mensen met een leefloon of aan werklozen. Dat creëert ook vallen en het zou terecht zijn die voordelen ook toe te kennen aan mensen met een laag loon. Ik heb al naar de werkende armen verwezen. Dit kan ertoe bijdragen dat de mensen geen barrière zien om van een leefloon of een werkloosheidsuitkering naar een laagbetaalde job over te stappen, want ze zouden hun sociale tarieven en dergelijke behouden. Het is ook mogelijk in mobiliteit te investeren.

Als het doel erin bestaat te voorkomen dat er werkende armen zijn, zijn er ook betere mogelijkheden. De grote misvatting is immers dat de werkende armen mensen met laagbetaald werk zijn. De jobbonus richt zich per definitie op mensen met een laagbetaalde job, maar de overlapping tussen die jobs en de werkende armen is heel gering. De meeste laagbetaalde jobs zorgen voor een tweede of derde inkomen, wat betekent dat de jobbonus niet terechtkomt bij de gezinnen met een lager inkomen, maar in het midden van de inkomensverdeling. Die 300.000 werkende armen hebben niet noodzakelijk een laagbetaalde job. In die groep zit wel een groot gedeelte van de kinderarmoede geconcentreerd. We kunnen die mensen op een betere manier helpen. De sociale toeslag in het groeipakket en de huurpremies werken beter omdat ze niet zijn gericht op mensen met een laagbetaalde job, maar op mensen met een laag gezinsinkomen. Als we iets willen doen voor de mensen die zich in een precaire financiële situatie bevinden, kunnen we de middelen beter langs die kanalen inzetten.

De politiek moet de doelstellingen, de randvoorwaarden en de budgetten bepalen, maar er is ook voor expertise een belangrijke rol weggelegd. Het gaat niet enkel om academische expertise, maar ook om expertise die zich bij de sociale partners en de organisaties in het werkveld bevindt.

Wat de academische experts zeker kunnen doen, is kijken naar welke maatregelen in het buitenland werken. Ik heb al naar de doelgroepenkorting verwezen. Elders zijn al soortgelijke maatregelen genomen en we kennen het buitenlandse onderzoek. Eigenlijk had de Vlaamse overheid kunnen weten dat dit niet de beste maatregelen zijn.

Er is verwezen naar het nut van experimenten met maatregelen die zijn geïnspireerd door wat in het buitenland heeft gewerkt. Dat iets in Zweden werkt, betekent echter niet dat het hier ook zal werken. De context is anders en we kunnen het best op experimentele schaal uitzoeken op welke manier een maatregel het best kan werken. We moeten dat dan opvolgen, evalueren, bijsturen en vervolgens opschalen. Dat is beter dan een maatregel die op papier goed lijkt, maar waarvan achteraf blijkt dat het veel geld kost en niet opbrengt wat werd gehoopt.

De daadwerkelijke impact van een maatregel moet ook meer ex-post worden geëvalueerd. Hoewel we op basis van de bestaande expertise kunnen weten wat waarschijnlijk wel of niet zal werken, moet er ook worden geëvalueerd. De evaluatie van een arbeidsmarktbeleid kost geld, maar de Vlaamse overheid geeft hier niet veel aan uit. Het is nochtans de best mogelijke besteding van geld. De maatregelen of subsidies die niet werken, moeten worden afgeschaft. We zijn echter niet goed in het afschaffen van zaken die niet goed werken. We geven veel uit en het overheidsbeslag ligt hoog, maar we moeten ook leren conclusies te trekken uit de feiten.

De sociale economie is beperkt van omvang, maar is heel belangrijk. De sociale economie kan echter geen oplossing bieden voor de omvang van de niet-tewerkstelling van werklozen en moet zich in eerste instantie richten tot de mensen die moeilijk aansluiting bij de reguliere arbeidsmarkt vinden. Volgens mij is het potentieel per definitie beperkt. Misschien zou de inzet van de doelgroepenkorting in deze sector meer rendement hebben.

Er is veel ruimte voor verbetering in de beleidsdomeinen waarvoor de Vlaamse overheid de volle bevoegdheid heeft. Voorbeelden zijn de dienstencheques en de herintegratie van langdurig werkzoekenden. Als de context tegenzit, is het natuurlijk moeilijk een performant beleid te voeren. Dat is als dweilen terwijl de bovenbuur nalaat de kraan dicht te draaien. Het is tragisch dat we veel geld besteden aan de bestrijding van disfuncties die we met doortastende hervormingen zouden kunnen oplossen. Ik heb geen voorkeur voor waar dat moet gebeuren, maar het is essentieel dat het gebeurt.

Het is belangrijk te benadrukken dat hervormingen een win-winsituatie kunnen vormen. Ik ben ervan overtuigd dat Vlaanderen wel kan varen bij hervormingen, maar dat er ook in de andere gewesten rendement en winst valt te halen. Ik maak dagelijks internationale vergelijkingen van systemen en maatregelen. Ik stel vast dat er landen zijn die met betrekking tot economische groei, tewerkstelling, sociale uitsluiting en armoede winsten realiseren. Het is geen onoverkomelijke ruil. Een dynamische economie is niet incompatibel met een economie die een goede sociale bescherming biedt. Het internationaal onderzoek leert ons dat er almaar meer complementariteit is en net om die reden is ons conservatisme zo tragisch.

Op de vraag hoe we de werkbaarheid kunnen bevorderen, valt niet gemakkelijk een snel antwoord te geven. Dit overstijgt mijn expertisedomein. Ook op de vraag over de contingentering van de middelen voor het onderwijs en de zorg wil ik geen geïmproviseerd antwoord geven. Ik werk momenteel aan een nieuw advies voor minister Crevits en ik hoop dat we daarin bijkomende antwoorden zullen geven.

5.3. Antwoorden van Stijn Baert

Stijn Baert: Verschillende leden van de werkgroep hebben gevraagd of bevoegdheden naar de Vlaamse overheid of naar de federale overheid moeten gaan. Ik zal me hier, net als mijn collega's, niet over uitspreken. Er zijn argumenten voor beide, maar dit behoort niet tot onze kernexpertise. Wij kunnen zeggen wat met die bevoegdheden moet gebeuren, maar niet waar ze zich moeten bevinden.

Dat neemt niet weg ik dat ik hier als observator iets over durf te zeggen. Ik merk dat de federale overheid moeilijk tot hervormingen komt. Er worden ambities vooropgesteld, maar daar worden niet meteen hervormingen aan gekoppeld. In het Vlaamse regeerakkoord staan wel maatregelen met meer substantie. Dat hoeft niet eeuwig zo te zijn. De verschillen tussen Vlamingen en Walen zijn voer voor sociologen, maar als de federale overheid niet vooruit geraakt, kan het beter op het niveau van de Vlaamse overheid gebeuren.

Mijnheer Ronse, mijnheer Rzoska, op het lokale beleidsniveau hebben we voldoende schaalgrootte. Ik heb in opdracht van minister Somers een hoofdstuk van een boek geschreven waarin ik dit concreter maak. Iedereen kan daar nalezen dat het om de kleinere afstand tussen werkgevers en werknemers gaat. Voor kortgeschoolden is dat belangrijk. Matching, experimenten met speeddating, ontmoetingen met vrijwilligersorganisaties en de activering van leefloners kunnen daar gebeuren. Er zijn enorme verschillen tussen de gemeenten, maar ze kunnen van elkaar leren.

De gemeenten kunnen de werkenden ook meer in de watten leggen, onder meer met betrekking tot de uren waarop kinderen kunnen worden afgezet of opgehaald in de kinderopvang of door de voordelen in de cultuursector te verbinden met het inkomen in plaats van met het statuut, zodat ook mensen met een laag loon ze kunnen behouden. Het is ook mogelijk op het lokale beleidsniveau discriminatie te meten en terug te dringen zoals in Gent is aangetoond. Innovatieve initiatieven hebben dan wel een beperkte schaalgrootte, ze kunnen toch verstrekkende gevolgen hebben, want andere gemeenten kunnen ze overnemen.

Het is cruciaal dat de Vlaamse overheid de best practices met betrekking tot incentives en responsabilisering ontsluit voor de gemeenten. Wat de activering van de leefloners, de verschillende ambities en de resultaten betreft, moeten we eens nagaan waarom sommige gemeenten het beter doen en eventueel clusters opzetten. Het is niet mogelijk in elke kleine gemeente de discriminatie te meten, maar een clustering zou gemeenten kunnen stimuleren.

Voor werkgevers straalt het vrijwilligerswerk uit dat iemand geïntegreerd en gemotiveerd is. Het signaleert zaken die niet in een curriculum vitae staan vermeld. De werkgevers hebben weinig tijd om veel curricula vitae naast elkaar te leggen en het helpt dat vrijwilligerswerk staat vermeld. We hebben in een experiment met fictieve sollicitaties vastgesteld dat de discriminatie op de arbeidsmarkt bijna tot nul werd gereduceerd als mensen met een vreemde naam aangaven vrijwilligerswerk bij een mainstreamorganisatie te verrichten.

De gemeenschapsdienst staat in het Vlaamse regeerakkoord. Het lijkt me cruciaal de langdurig werklozen die hierin worden ingeschakeld zelf een richting te laten geven aan wat ze doen. Het activerend effect van vrijwilligerswerk en van een eventuele gemeenschapsdienst is dat iemand een werkgever kan vertellen dat hij gemotiveerd is en de zaken zelf in handen neemt. Indien de gemeenschapsdienst wordt opgelegd, valt dat weg. Wat de invulling betreft, zou ik de betrokkenen zelf aan het stuur zetten, zodat het veeleer vrijwilligerswerk wordt.

Ik kan niet veel zeggen over de concrete uitwerking van asymmetrie en responsabilisering. Dat is eerder voer voor bestuurskundigen.

Mevrouw Malfroot, u hebt me argumenten voor een homogenisering gevraagd. Een aantal argumenten is al vermeld. Een versnippering leidt tot een gebrek aan efficiëntie. Er is het gevaar van shopping. Ik ben het ermee eens dat tegenwerking tussen de beleidsniveaus kan ontstaan.

Professor Marx, wat de jobbonus betreft, ben ik het met u eens. Het verschil zit in de nuances. Het kan een nuttige maatregel zijn omdat de recente overzichten van de wetenschappelijke literatuur ons iets over de loonelasticiteit vertellen. Indien het inkomen van de mensen stijgt, stijgt het arbeidsaanbod en zullen de inactieven meer op zoek gaan naar een baan. Voor kortgeschoolden is de loonelasticiteit 0,5 procent. Indien het inkomen met 1 procent stijgt, zal het aanbod voor die groep met 0,5 procent stijgen. De jobbonus zou voor deze groep een stijging met 3 procent kunnen betekenen en bijgevolg de werkzaamheid met 1,5 procent kunnen laten stijgen.

Ik kan niet veel maatregelen bedenken die op die manier een duw aan de werkzaamheid kunnen geven. Ik ben voorstander van de maatregel, maar ik erken dat de promotievallen een reëel gevaar vormen. Als we een inactiviteits- of werkloosheidsval ten koste van een promotieval proberen op te lossen, is de vraag wat het belangrijkste is. Volgens mij is het belangrijker mensen aan de slag te krijgen dan dat promoties later veel opleveren, maar ik begrijp dat we hierover kunnen discussiëren. Ik ben voor een jobbonus waarvan ook de effecten met betrekking tot de gezinssamenstelling goed zijn uitgedacht. Als we ergens evidencebased zouden werken, is het wel voor de uitwerking van de jobbonus. Dat neemt niet weg dat investeringen in de kinderopvang voor deze groep minstens even cruciaal kunnen zijn. Het is dus niet noodzakelijkerwijze de beste manier om het geld uit te geven.

Mevrouw Malfroot, ik ben het ermee eens dat de gelijktijdige beslissing om de federale uitkeringen te laten stijgen en het inkomen in Vlaanderen te laten stijgen de bandbreedte tussen werken en niet-werken niet vergroot. Dat is natuurlijk een voorbeeld van tegenwerking ten gevolge van de versnippering. De uitgaven op het

ene beleidsniveau leiden tot niets omdat een ander beleidsniveau de andere richting uitgaat.

6. Aanvullende vragen, opmerkingen en antwoorden

Karl Vanlouwe: Professor Baert, ik heb nog een vraag over de asymmetrie. Enkele weken geleden heeft het VBO voorgesteld de werkloosheidsverzekering voor een periode van twee jaar op het niveau van de federale overheid te houden en die bevoegdheid nadien over te dragen aan de gewesten, die dan een verschillend beleid kunnen voeren. Wat vindt u van dit concreet voorbeeld?

Stijn Baert: Mijnheer Vanlouwe, waarom noemt u dit asymmetrisch? Zit er nog een asymmetrie in als het voor alle gewesten geldt?

Caroline Gennez: Als de deelstaten de bevoegdheid krijgen, kunnen ze met de federale middelen een ander beleid voeren of andere maatregelen nemen.

Axel Ronse: De asymmetrie houdt bijvoorbeeld in dat de Waalse overheid de werkloosheidsuitkering tijdens het derde jaar kan laten doorlopen terwijl de Vlaamse Regering de werkloosheidsuitkering op dat ogenblik kan stopzetten.

Stijn Baert: Ik heb daarnet al verklaard dat de werkloosheidsuitkeringen moeten worden hervormd. Het systeem zit zo complex in elkaar dat het moeilijk prikkelend kan werken. Indien de federale overheid niet tot hervormingen komt, is het misschien verstandig, eventueel vanaf het tweede of derde jaar, de bevoegdheid door te sturen.

Maar in feite is het dan al te laat, want uit elk werkloosheidsonderzoek blijkt dat de kans om een baan te vinden na zes maanden elke maand verder afneemt. De werkloosheid heeft zelfversterkende effecten. Als we echt een activerend beleid willen, kan het relevant zijn dit na een jaar door te schuiven, maar dat zal het grote verschil niet maken. Het is precies tijdens dat eerste jaar dat er prikkels moeten zijn.

Axel Ronse: Professor Baert, u hebt destijds een interessant opiniestuk over de regionalisering van de arbeidsmarkt geschreven. Volgens u moet de bijzondere wet betreffende de financiering van de Gemeenschappen en de Gewesten ook worden aangepast, want we willen geen Waalse recepten op basis van Vlaamse middelen. Is uw visie hierop al aan bod gekomen?

Stijn Baert: Dit is aan bod gekomen in de context van de responsabilisering. Voor mij is die bijzondere wet een middel om dat te realiseren.

Liesbeth HOMANS,
voorzitter

Karl VANLOUWE
Peter VAN ROMPUY
Caroline GENNEZ,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

5G	5e generatie mobiele netwerk
ABVV	Algemeen Belgisch Vakverbond
ACLVB	Algemene Centrale der Liberale Vakbonden van België
ACV	Algemeen Christelijk Vakverbond
BEV	betaald educatief verlof
BISA	Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse
cao	collectieve arbeidsovereenkomst
CRB	Centrale Raad voor het Bedrijfsleven
CVO	centrum voor volwassenenonderwijs
Dynam	Dynamiek van de Arbeidsmarkt
EPSCO	Employment, Social Policy, Health and Consumer Affairs Council
EU	Europese Unie
FOD	Federale Overheidsdienst
Forem	Service Public Wallon de l'Emploi et de la Formation Professionnelle
gesco	gesubsidieerde contractueel
HIVA	Hoger Instituut voor de Arbeid (van de KU Leuven) (nieuwe benaming voluit = Onderzoeksinstituut voor Arbeid en Samenleving)
HR	human resources
IMC	interministeriële conferentie
IPA	interprofessioneel akkoord
IT	Informatietechnologie
IWEPS	Institut wallon de l'évaluation, de la prospective et de la statistique
KB	koninklijk besluit
kmo	kleine of middelgrote onderneming (meervoud = kmo's: kleine en middelgrote ondernemingen)
KSZ	Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid
KU Leuven	Katholieke Universiteit Leuven
NAVO	Noord-Atlantische Verdragsorganisatie (= NATO)
neet	not in education, employment or training
OESO	Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
PWA	plaatselijk werkgelegenheidsagentschap
R&D	Research and Development
RIZIV	Rijksinstituut voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering
RSZ	Rijksdienst voor Sociale Zekerheid
RVA	Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening
SERV	Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen
SWT	stelsel van werkloosheid met bedrijfstoelag
UAntwerpen	Universiteit Antwerpen
UCL	Université Catholique de Louvain
UGent	Universiteit Gent
ULB	Université Libre de Bruxelles
UNIZO	Unie van Zelfstandige Ondernemers
USB	Universal Serial Bus
VBO	Verbond van Belgische Ondernemingen
VDAB	Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding
Verso	Vereniging voor Social Profit Ondernemingen
VESOC	Vlaams Economisch Sociaal Overlegcomité
VIA	Vlaams intersectoraal akkoord
VKW	Verbond van Kristelijke Werkgevers en Kaderleden
VLAIO	Agentschap Innoveren en Ondernemen
Voka	Vlaams netwerk van ondernemingen
VUB	Vrije Universiteit Brussel
vzw	vereniging zonder winstoogmerk
WASO	Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg
WSE	Werk en Sociale Economie (beleidsdomein van de Vlaamse overheid)